GREEN DAY • VAN MORRISON • BARBAROS DEVECİOĞLU • NYOFU TYSON • TAYFUN • BOB DYLAN • ANTONY

ROLL

112480 **aralık** 2005/12
4 YTL (4 000 000 TL)

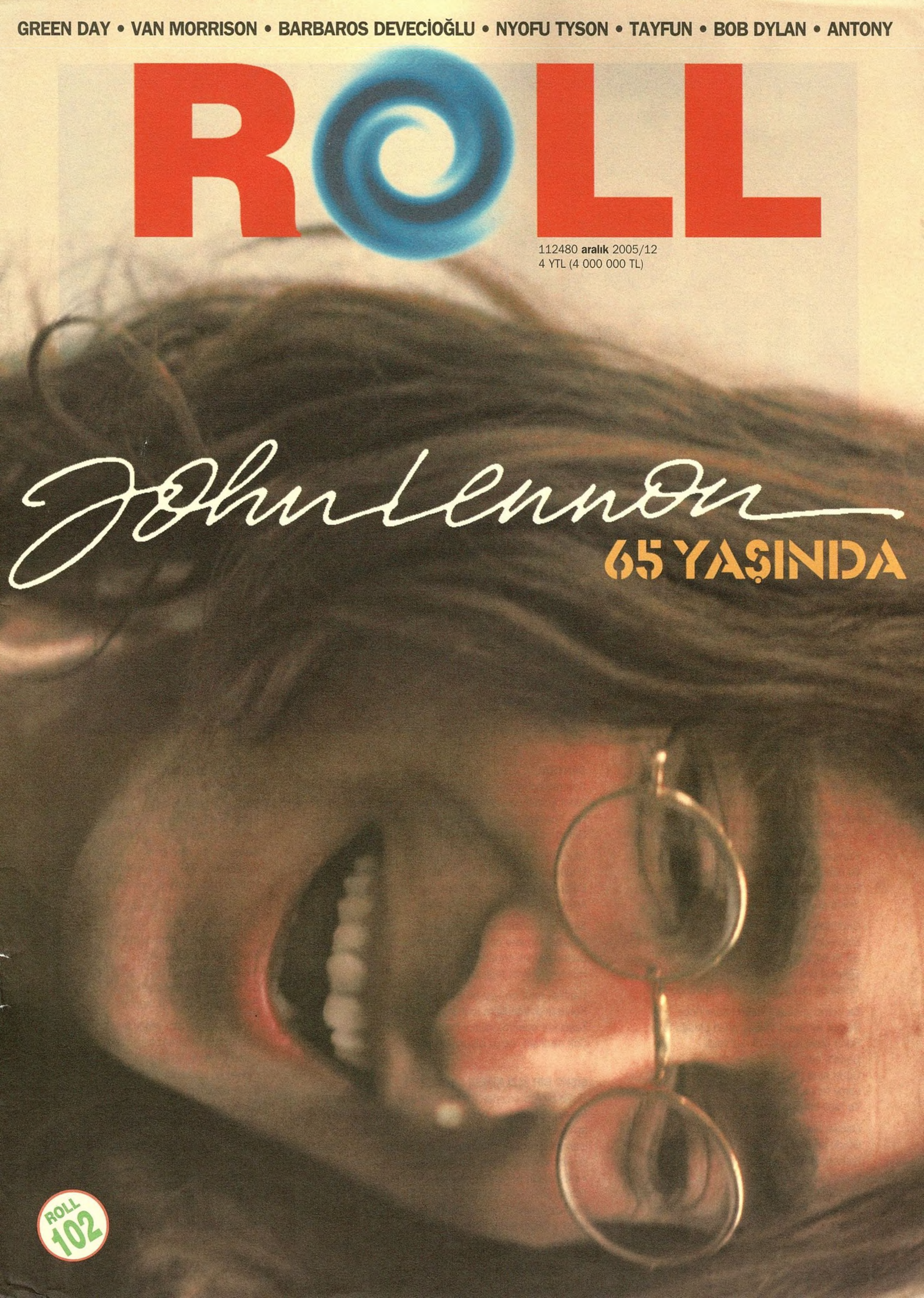

John Lennon
65 YAŞINDA

ROLL 102

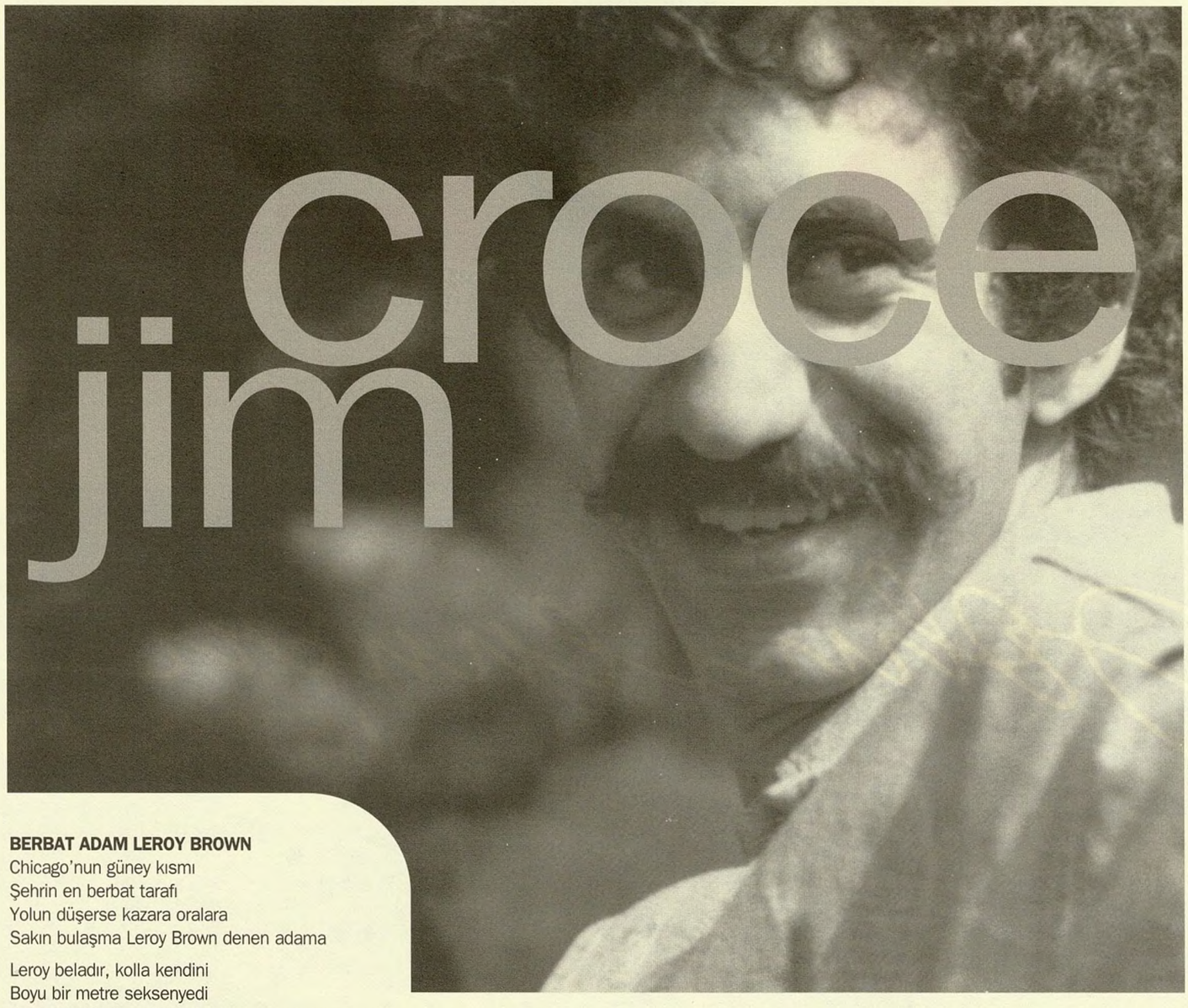

BERBAT ADAM LEROY BROWN
Chicago'nun güney kısmı
Şehrin en berbat tarafı
Yolun düşerse kazara oralara
Sakın bulaşma Leroy Brown denen adama

Leroy beladır, kolla kendini
Boyu bir metre seksenyedi
Kadınlar çifte kavrulmuş kazanova der ona
Adamlarsa sör diye hitap eder yalnızca

Berbat, berbat Leroy Brown'dır adı
Lanet olası şehrin en berbat adamı
King Kong'dan bile berbattır haspa
Sokak köpeğinden daha acımasızdır valla

Kumarbazdır Leroy Brown ayrıca
İki dirhem bir çekirdektir daima
Bayılır elmas yüzükleriyle hava atmaya
Sokar gözüne insanın afra ve tafrayla

Continental kullanır afili diye
Eldorado'su vardır bir de
32'lik bir tabanca taşır cebinde
Eğlence olsun diye
Ayrıca bir jilet bulundurur iskarpininde

Bir cuma günü, bir hafta kadar önce
Barbut oynuyordu Leroy adeti olduğu üzre
Barın öteki ucunda bir kız vardı
Doris'ti adı
Güzel kızdı hakkaten
Leroy farları dikti alenen
Ve tabii hır çıktı çok geçmeden

Dersini aldı Leroy enine boyuna
Gördü ne olurmuş asılınca
Kıskanç bir kocanın karısına
Kapıştı iki adam kıyasıya
Yerden kaldırdıklarında
Yapboz bulmacaya dönmüştü Leroy'un suratı
Eksikti tabii ki birkaç parçası

SANTRAL
Santral, bul n'olur şu numarayı bana
Kibrit kutusuna yazmıştım, okuyamıyorum şimdi anlasana
Los Angeles'da yaşıyor, en iyi eski dostum Ray'le
Nefret ettiğini söylediği herifle

Olur böyle şeyler denir, sıkma canını
Unutalım gitsin bütün bu olanları
Bulup ver n'olur bana o numarayı
Arayıp söyleyeyim şoku atlattığımı

Sindirdim sindirmesine de içime
Keşke kelimeler beni ikna edebilse
Bunun gerçek olmadığına
Hissiyatım öyle değil ama ne çare

Santral, unut en iyisi bu telefonu
.Konuşmak istediğim kimse yok işin doğrusu
Teşekkür ederim, vaktini harcamış oldum
Çok naziksin, senin olsun jetonum

ŞİŞKO BİR KIZI KİMSE SEVMEZ
Şişko bir kızı sevmez kimse • Ama şişko kızlar sever ölesiye • İstemiyor beni kimse • Bir kamyon gibiyim aşk caddesinde •• Bedenimin içinde yapayalnızım • Isıtmak için birini yanıp tutuşuyor her gramım • Şişko bir kızı sevmez kimse • Ama şişko kızlar sever ölesiye •• Oğlanları benimle oynamaya ikna ettiğim tek oyun • Tahmin ettirmek kilomun kaç olduğunu • Şişko bir kızı sevmez kimse • Ama şişko kızlar ölesiye sever be anne • Şişko kızlar sever ölesiye

BEŞ KISA DAKİKA
Konserden sonra geldi
soyunma odama
İmza istedi, sonra da geldi
benimle otele
Gerisi acı bir hikâye
Çünkü beş dakikalık sevişme
Patladı bana yirmi yıl hapse

Ahmak gibi alıp götürdüm odama
Bir rol kesti bana,
ben de bir şarkı çaldım ona
Sonra dedim ki eyvah,
bu acı bir hikâye
Çünkü beş dakikalık sevişme
Patladı bana yirmi yıl hapse

Beni bir odaya aldı yargıç ve jüri
Dediler ki mezar kazıcılığından
beterdir beşik hırsızlığı
Dedim ki, bu acı bir hikâye
(Değmezdi hiç, değmezdi bir nebze)
Çünkü beş dakikalık bir sevişme
Patladı bana yirmi yıl hapse

Yaşım kırk beş olacak tahliye edilince
Hatırlayamayacağım
niye öyle yaptığımı bile
(Değmezdi hiç, değmezdi bir nebze)
Çünkü beş dakikalık bir sevişme
Patladı bana yirmi yıl hapse

Türkçesi: Hapavko Kazım

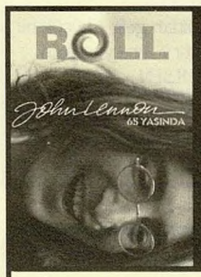

ROLL 102
aralık '05

10 Green Day

14 Les Inrockuptibles festivali

17 Antony & The Johnsons

18 John Lennon

25 Bob Dylan

32 Nyofu Tyson

34 Tayfun

37 Barbaros Devecioğlu

57 Van Morrison

04 Ajans
09 Halkla ilişkiler
29 ÖSS
30 Kıraathane
46 Gayd
48 Kısa dalga

Damon Albarn, Annie Lennox, The Rakes, Clap Your Hands Say Yeah, Vashti Bunyan, Richard Thompson, Laura Veirs, Deus

50 Albümler
56 Liste
62 Ansiklopedi

Abdurrahim Soğan, Ahmet Eken, Ali Kesgin, Ali Yıldızalp, Alican Tayla, Alişan Çapan, Amy Spangler, Atilla Aydoğdu, Ayşegül Oğuz, Bade Baysal, Baran Özdemir, Başar Uğur, Bilge Ceren Şekerciler, Cem Sorguç, Cüneyt Cebenoyan, Çiğdem Öztürk, Derya Bengi, Donat Bayer, Elif Kolcuoğlu, Emin Ekşi, Ender Ergün, Eray Makal, Erdir Zat, Fatih Özgüven, Gökhan Akçura, Gökhan Pamuk, Gülüş Gülcügil, Hakan Lokanoğlu, Halil Kılıçoğlu, Harun İzer, HknKrtsh, Hilmi Tezgör, İlker Aksoy, Kaan Pamuk, Levent Celepçi, Mehmet Ali Meram, Melih Katıkol, Merve Erol, Muhsin Akgün, Murat Meriç, Nedim Yalgı, Neslihan Say, Nevzat Çalışkan, Ogan Güner, Özay Selmo, Özge Gözke, Özgür Ertunç, Pelin Özer, Pınar Öğünç, Reha Öztunalı, Salih Nazım Peker, Sarp Keskiner, Serdar Beyaz, Serdar Karataş, Sinan Kolat, Siren İdemen, Sungu Çapan, Şahan Nuhoğlu, Şule Camadan, Tacide Kaya Güner, Tolga Yağlı, Ulaş Özdemir, Utkan Çınar, Ümit Bayazoğlu, Yasemin Avdan, Yiğit Atılgan, Yücel Göktürk, Zeynep Nuhoğlu, Zülal Kalkandelen
baskı: Stampa Basım San. Paz. ve Tan. Hiz. AŞ (Hacıahmet mah. Eburnza Dergahı Sok. no.27 (34440) Dolapdere - İstanbul Tel: 0212 235 98 95) **basım yeri ve tarihi:** İstanbul, Aralık 2005 **dağıtım:** Doğan Dağıtım A.Ş. **yönetim yeri:** Abdullah Sok. No. 9 Beyoğlu - İstanbul **tel-faks** 0.212.251 87 67
e-mail: rolldergisi@yahoo.com **yıl** 9 **sayı** 102 **aralık** '05
abonelik: expressroll@gmail.com **imtiyaz hakkı:** Bilge Ceren Şekerciler **sorumlu yazışleri müdürü:** E. Derya Bengi **ilan irtibat:** Şahan Nuhoğlu (0535 576 21 11)
YEREL SÜRELİ YAYINDIR
AYDA BİR YAYINLANIR

Kırmızı kelebek

"Denizci" adlı otoportrenizde denizci kıyafetinde olmanızın sebebi ne?
Pablo Picasso: Ben hep denizci atleti giyerim de ondan. Bakın. *(gömleğini kaldırıyor, atletini gösteriyor)*
Peki ya o kırmızı kelebek? Onun kırmızı olmasının siyasî bir anlamı var mı?
Belli bir anlamı yok. Varsa da bilinçaltımdadır.
Bilinçaltımızdakiler, netice itibarıyla bilinçli düşüncelerimizin ürünleri değil mi?
(duraksıyor) Evet, mümkün... Ve normal.
"Guernica"daki boğa ve at neyi temsil ediyor?
Boğa vahşeti, at halkı. Evet, o tabloda sembolizmi kullandım, ama diğerlerinde hayır.
Bir de boğalı, lambalı, paletli ve kitaplı bir resminiz var. Boğa faşizmi, lamba, palet ve kitap da kültürü ve özgürlüğü mü temsil ediyor? O resim bu iki güç –faşizm ve özgürlük– arasındaki mücadelenin ifadesi mi?
Hayır, boğa faşizm değil, vahşet ve karanlık. Benim işlerimde sembolizm yoktur. Sadece "Guernica" semboliktir. O tabloda alegori vardır. Atı, boğayı ve diğer figürleri o nedenle kullandım. Çünkü o bir duvar resmidir, kesin bir ifade ve bir sorunun çözümü için yapılmıştır, sembolizmi kullanmamın sebebi odur. Bazıları belli bir dönemimi "sürrealizm" olarak adlandırıyor. Ben hiç gerçeğin dışına çıkmadım. Ben hep realitenin özünde oldum, gerçek "gerçek"te. Savaşı ifade etmek isteyen bir ressam, daha şık ve edebî olsun diye ok ve yay kullanabilir. O daha estetiktir. Bana gelince, eğer savaşı ifade etmek istiyorsam, ben makinalı tüfek kullanırım. Zamanımız değişim ve devrim zamanı, dolayısıyla mesele şu: Biçimi devrimci bir tavırla ifade etmeliyiz. Yani eskisi gibi resim yapmamalıyız. *(gözlerini gözlerime dikip bakıyor)* "Vous me croirez"? (Bana inanıyor musun?)
Bir çıplakla bir müzisyenin olduğu tablo ne anlatıyor?
Bir çıplağı ve bir müzisyeni, o kadar. Onu kendim için yaptım. Başka birisi bir "nu" yaparken biçimi ifade etmek için geleneksel bir tarz kullanır. Ben devrimci bir tarz kullanıyorum, devrimci bir ifade tarzı. Bu resimde hiçbir soyut belirleme yok. Sadece bir çıplak ve bir müzisyen.
Resimlerinizi niye insanların çok zor anlayabileceği bir şekilde yapıyorsunuz?
Bu şekilde resmediyorum, çünkü düşüncelerimin sonucu bu. Bu sonucu elde etmek için yıllarca uğraştım. Şimdi geri adım atarsam *(aynı anda geriye bir adım atıyor)*, bu, insanlara karşı bir suç olur. Çünkü bu, benim düşüncelerimin sonucudur. Sırf anlaşılma tatmini yaşamak için sıradan bir tarz kullanamam. Bir basamak aşağı inmek istemiyorum.
"Guernica"daki boğa için faşizmi değil, vahşeti ve karanlığı temsil ediyor dediniz... İkisi arasında nasıl bir fark var? Faşizm karanlık ve vahşet demek değil mi?
Evet, ama ben bilinçli olarak onu göstermeye çalışmadım. Dediğiniz gibi yorumluyorsanız, doğrudur, haklısınız. Ama benim kafamdaki fikir, onu öyle ifade etmek değildi. Benim resimlerimde nesneler temsilî değildir. "Guernica" dışındakilerde her şey ne ise odur. Herhangi bir şeyi temsil etmezler. Boğa boğadır, palet palettir, lamba lambadır. Aralarında politik bir ilişki yoktur. Kimyager olsaydım, elde ettiğim karışımın rengi kırmızı olsaydı, bu benim komünizm propagandası yaptığım anlamına gelmezdi, öyle değil mi? Bir orak ve çekiç yapsam, onların komünizmi temsil ettiği düşünülecektir, halbuki benim için onlar sadece bir orak ve bir çekiçtir. Ben nesneleri taşıdıkları anlam için resmetmiyorum, ne iseler o oldukları için resmediyorum. Resimlerimdeki nesnelere yüklediğiniz anlamlar çok doğru şeyler olabilir, ama benim maksadım o anlamı yüklemek değildir. Resmi, resim yapmak için yaparım. Nesneleri de, neyseler o oldukları için çizerim. Onlar benim bilinçaltımdır. Onlara bakan herkes kendine göre bir anlam çıkarır. Belli bir anlamı iletmek gibi bir meselem yok. Benim resmimde propaganda olmaz.
"Guernica" haricinde...
Evet. "Guernica" haricinde. Onda insanlara çağrı var, açık bir propagandadır. *(düşünceli bir ifadeyle sigarasından birkaç nefes çekiyor)* Ben bir komünistim. Benim resmim de komünisttir. *(duraksıyor)* Ayakkabıcı olsaydım, kralcı veya komünist veya başka bir şey, ayakkabının çivilerini siyasî görüşümü belirten bir şekilde mi çakacaktım?
Komünist Parti'ye girişiniz sanat dünyasında hararetli tartışmalar yarattı. Sizi "sürrealist" olarak tanımlayan eleştirmenlerden bazıları, vaktiyle "sanatla politika arasında bir bağ yoktur" deyişinizi alıntılıyor.
(gülüyor) Ama siz de, ben de biliyoruz ki, var. *(gülümseyerek devam ediyor)* Ben o bağı kurmak için çaba göstermiyorum, mevzu bu.

Jerome Seckler, New Masses, 13 Mart 1945

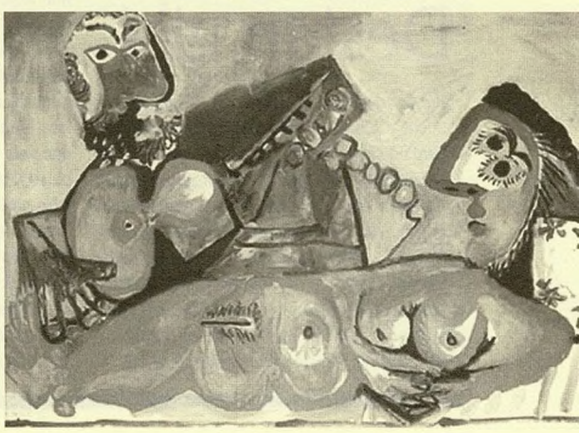

Bana harf koyanın gramerini sikerim. *('60'lı yıllarda Cezayir sokağında duyulan bir kabadayı narası, aktaran: İbrahim Yolyapan)*

Fransızın biri cehennemi şöyle anlatmış: Bir arabacının gölgesini gördüm, bir fırçanın gölgesiyle bir arabanın gölgesini temizliyordu. **DOSTOYEVSKİ**, Karamazof Kardeşler

Mutluluk dediğin soldan gelir / küçük bir kuş kılığında / sadıktır / ama yapışkan değildir. **PETER POULSEN**

Aradan yıllar geçti ve bu öyküyü o denli sık anlattım ki, öykünün kendisini mi anımsıyorum, yoksa anlattığım sözcükleri mi, bilemiyorum. **BORGES**

Ben hiçbir yerde evimde değilim. Belki de, her yerde evimdeyim. Yürüyüş mesafesine birkaç kahve, bir nehir, bir-iki kütüphane, bir de müze koyun yeter: Orası evim olur. **JORGE SEMPRUN**, Federico Sanchez'den Selamlar

Artık Amerika'yla hiçbir işim kalmadı. İsa başkan olsa, yine dönmem oraya. **CHARLIE CHAPLIN**

Londra'da 27 Kasım'da **BRIAN ENO** ve **RACHID TAHA**'nın katıldığı konserde, Irak'taki işgal birlikleri protesto edildi. Stop The War örgütünün düzenlediği gecede **NITIN SAWHNEY** de sahne aldı.

Elektroclash dünyasının cüretkâr Almanı **PEACHES** Los Angeles'da üçüncü albümünü hazırlıyor. Beck'in prodüktörü Mickey Petralia'nın gözetiminde kaydedilen albümün misafirleri Joan Jett, Feist, Queens Of The Stone Age'den Josh Homme, Hole'un eski üyesi Sam Maloney.

The Kinks'in efsane üyesi **RAY DAVIES**, nadir solo kayıtlarına bir yenisini ekliyor: "Other People's Lives" albümü şubat ayında piyasaya çıkacak. İlk single "Thanksgiving Day" ise bu ay yayınlanıyor.

Şubat ayında "Comfort of Strangers" isimli dördüncü albümünü yayınlamayı planlayan **BETH ORTON**, stüdyoda, Sonic Youth'la şimdilik gürültüsüzce yollarını ayıran **JIM O'ROURKE**'un da desteğini görüyor.

QUEENS OF THE STONE AGE'den konser tutanakları: CD ve DVD olarak yayınlanan "Over The Years and Through The Woods"da Dave Grohl, Mark Lanegan ve grubun eski bas gitaristi Nick Oliveri de boy gösteriyor.

FRANZ FERDINAND, aralıkta yayınlanacak single'ı "Walk Away"in B yüzü için bir **AIR** parçası cover'ladı: "Sexy Boy".

MANO NEGRA tarihinde altı saatlik bir yolculuk: '80'lerin sonundan '90'ların ortalarına kadar faal olan Manu Chao'nun eski grubu, "Out Of Time" isimli bir double DVD'yle anılarını tazeledi. Görüntülerin hazırlığıyla Manu Chao değil, üç eski üye, Tom, Jo ve Phil meşgul oldu. Mano Negra'yı özleyenler, DVD'yle aynı tarihte yayınlanan, 16 şarkılık bir konser kaydını da içeren double best of'u da edinebilirler.

Elektronik müziği unutan **MOBY**, 2006'da yayınlamayı düşündüğü bir punk-rock albümünün hazırlıkları içerisinde.

BECK'in son albümü "Guero"nun remiksli versiyonu "Guerolito" adıyla bu ay içinde yayınlanacak. Şarkıları elden geçirenler arasında Beastie Boys, Röyksopp, Boards Of Canada, Dust Brothers, Dizzee Rascal var.

White Stripes'dan **JACK WHITE**'ın şarkıyazarı arkadaşı Brendan Benson'la kurduğu The Raconteurs'un ilk albümünün yayın tarihi yaklaşıyor. Bu arada, evvelce reklamcılık-müzik ilişkisinden tiksinti duyduğunu beyan eden White, bugünlerde ağız değiştirmiş bulunuyor: Coca-Cola için bir reklam melodisi hazırlamış ve "bu iş beni sadece şarkıyazarlığı bakımından ilgilendiriyor" demiş.

Fransa'da yaşayan Cezayirli folk şarkıyazarı **SOUAD MASSI**'nin "Raoui" ve "Deb"den sonra yeni albümü "Mesk Elil" (Hanımeli) yayınlandı.

BRUCE SPRINGSTEEN'in "Born To Run" albümünün 25. yılı münasebetiyle, iki DVD ilaveli özel bir baskı yapıldı. İlkinde 1975 Hammersmith Odeon konserinin görüntüleri, "Wings For Wheel: The Making Of Born To Run" isimli ikincisindeyse albüm süreciyle ilgili bir belgesel var.

Bu kaçıncı? İngiliz glam rock'çu **GARY GLITTER** 18 yaşından küçük kızlarla cinsel ilişkiye girmek suçundan Vietnam'da tutuklandı. İlişkisi olduğu söylenen kızların aralarında 12 yaşında bir çocuğun da bulunması, Vietnam yasalarına göre 13 yaşından küçük kızlarla cinsel ilişki tecavüz kapsamında değerlendirildiği için şarkıcıya çok ağır cezalar getirebilir. Suçlamaları kesinlikle reddeden Glitter, 1999'da İngiltere'de bilgisayarında çocuk pornosuyla ilgili çok sayıda fotoğraf bulununca iki ay hapis yatmıştı.

Fransız grup **INDOCHINE**, bu ay içinde "Alis Harikalar Diyarında"nın izinde bir double konsept albüm yayınlıyor. "Alice et June"daki konuklar arasında Placebo, Aqme ve Wampas bulunuyor.

ELTON JOHN'dan mutlu haber. John, sevgilisi David Furnish'le 21 Aralık'ta evleneceklerini açıkladı. Bu tarihin önemi, İngiltere'de eşcinsel çiftler arasındaki partnerliğin resmî olarak kabul edileceği ilk gün olmasında.

RICHARD ASHCROFT üçüncü solo albümü için gün sayıyor. "Keys To The World"ün İngiltere'de çıkış tarihi 23 Ocak olarak belirlendi. Albümden yayınlanacak ilk single ise "Break the Night With Colour".

RY COODER'DAN MAHALLEYE AĞIT

Destan gibi

Ry Cooder, "Paris, Texas"tan "Buena Vista Social Club"a uzanan başyapıtlar defterine yeni bir sayfa ekledi. "Chávez Ravine", gözü ve gönlü açık bir gitarist-şarkıyazarının olduğu kadar, kılı kırk yaran bir belgeselcinin albümü. Kütüphanemizde Haldun Taner'in "Keşanlı Ali Destanı"nın veya Latife Tekin romanlarının yanına koysak yeridir. Geçen yüzyılın ilk yarısında yoksul Meksikalı göçmenlerin yaşadığı Los Angeles'ın doğusundaki Chávez Ravine gecekondu mahallesinin dramını yansıtıyor Cooder bu albümde. 1950'lerde, tıpkı bugün Bush iktidarında olduğu gibi paranoyanın hüküm sürdüğü McCarthy yıllarında, bu şirin mahalle bir komünist yuvası olarak damgalanıyor. Sakinlerinden, önce yalandan sosyal konut sözü verilerek evlerini boşaltmaları isteniyor, sonra kapıya buldozerler dayanıyor ve bir beyzbol stadyumu inşa ediliveriyor yıkıntıların üstüne... Los Angeles'lı Ry Cooder, çocukken bu mahalleden bahsedildiğini işitmiş, ama adımını atmamış hiç. Birkaç fotoğraf, kısa metrajlı bir film ve hatıralardan yola çıkarak, Latin, Tex-mex, blues tarzlarında dolanan 15 şarkılık albümü oluşturmuş. Kayıtlardan hemen sonra 77 yaşında ölen Lalo Guerrero, Don Tosti, Ersi Arvizu, Chavez Ravine'de yetişmiş Little Willie G gibi şarkıcılar ve akordeoncu Flaco Jiménez bu destansı albümün konukları.

ŞİİR VE ANARŞİ

Léo Ferré'nin üç konser DVD'si birden Türkiye'de bulunabiliyor artık. "Sur la scène"de piyanist Paul Castanier eşliğinde "Le Chien"den "Ni Dieu ni maître"e şarkılar söylüyor 1973'te... "Au Théâtre des Champs-élysées", 1984'te, orkestra playback'inin üstüne, bazen de piyano başında 36 şarkı birden yorumladığı bir konser... "Léo Ferré chante les poètes" ise Rimbaud'dan Aragon'a, Caussimon'dan Verlaine'e şairlerden dizeler seslendirdiği bir gösterinin kayıtları. Kaçmaz oğlu kaçmaz. Şiirin ellerinden, anarşinin gözlerinden öperiz.

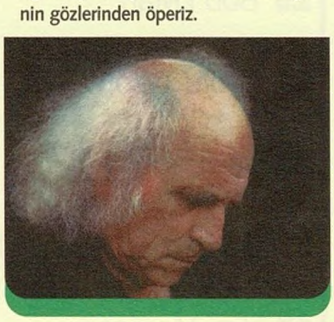

Şahane gece! **U2**'nun New York Madison Square Garden'da verdiği konserin sonunda gruba **PATTI SMITH** de dahil oldu. John Lennon klasiği "Instant Karma"yı Smith'le söyleyen Bono, onu ve Tom Verlaine'i ikonları olarak kabul ettiklerini söyledi.

Limp Bizkit gitaristi Wes Borland, Sting'le de çalışan davulcu Josh Feese, Nine Inch Nails'den Danny Lohner ve Telefon Tel Aviv'in keyboard'cusu Josh Eustis yeni bir grup kurdular. **BLACK LIGHT BURNS** ilk albümün iskeletini Danny Lohner'in evinde çatmış bile.

BOB GELDOF'a Gorbaçov'dan bir barış ödülü geldi. Geldof ödülünü bizzat kuruluşun başkanı Gorbaçov ve Roma belediye başkanının elinden aldı. Nobel Barış Ödülü toplantılarına açılış niteliği de taşıyan bu prestijli ödülü, Roma merkezli örgüt daha önce Roberto Benigni ve Yusuf İslam'a da vermişti.

THE CURE yeni albümün kayıtlarına ocakta başlayacak. Robert Smith'in web sitelerinde yaptığı açıklamaya göre, albümün çıkması yazı bulacak. Grubun eski albümlerinin basımı, "The Top", "The Head On The Door", "Kiss Me Kiss Me Kiss Me" gibi albümlerle devam ederken, The Cure'un yazın verdiği konserlerinden bir DVD de hazırlık aşamasında olacak.

İLERİCİ

Depeche Mode Playing The Angel

Rolling Stones A Bigger Bang

Robbie Williams Intensive Care

Coldplay X&Y

YENİ ALBÜMLER YENİ FİYATLARA...

Perakende Satış Fiyatı:

CD 19,90 YTL

EMI Müzik Türkiye
Merkez Ofis: İnönü Caddesi Ankara Palas No: 77 D:1-3 Gümüşsuyu - Taksim Tel: 0212 244 58 44
Satış & Dağıtım: İMÇ 6. Blok No: 6202 Unkapanı Tel : 0212 514 16 21
www.emikent.com.tr

Capitol Records · Mute · Virgin Records · EMI

Kızmış bu vapur
Öyle dik dik kesiyor
Kış akşamını
PELİN ÖZER

Kendince bir şeyler karalayan, puro tüttüren, şarap içen, İncil okuyan, bir müzik grubunun elemanıyım. Bir koca, bir babayım; yoksulların, bazen de zenginlerin dostuyum. Bir eylemci, gezerek fikirler satan bir satıcıyım. Bir satranç oyuncusu, dünyanın en gürültülü folk grubunda yarı zamanlı rock star'ı, bir opera şarkıcısıyım. Nasıl? **BONO**

Hayatıma o kadar çok kadın girdi ki, neredeyse hep yalnız kaldım. Çok, hiç kimse demektir.
ROMAIN GARY, Kadının Işığı

ŞEN OLA MOZAİKİSTAN ŞEN OLA

Türkiye mozaik ise adının mozaikistan olması lazım. Eğer Türkiye'ye Türkiye deniyorsa, bu ismi Türk milletinden almaktadır.
DEVLET BAHÇELİ

Hey ağalar gönül aslâ tek olmaz / Konar, göçer hiç kimseye yük olmaz / Can emanet bir kimseye mülk olmaz / Bu dünyaya gelen gitmek içindir **SÜMMÂNİ**

Bugünlerde şarkı yazarı/aranjör/piyanist **ALLEN TOUSSAINT** ile stüdyoda kayıtlar yapan **ELVIS COSTELLO** dur durak bilmiyor. 2004'te Hollanda'daki North Jazz festivalinde 52 enstrümandan oluşan caz orkestrasıyla verdiği konserin kayıtlarını "My Flame Turns Blue" adıyla yayına hazırlayan Costello, "bu plak son 12 yılda elime elektro gitar almadığım zamanlarda ne yaptığımla ilgili iyi bir açıklama olabilir" demiş. Costello'nun planları arasında yaz aylarında senfoni orkestralarıyla dünyayı turlamak da var.

EP'lerini temize çektikleri "Push Barman To Open Old Wounds"un dumanı üzerindeyken **BELLE & SEBASTIAN**'dan yeni albüm haberi geldi. Şubat ayında yayınlanacak "The Life Pursuit", daha önce Air ve Beck'le de çalışan Tony Hoffer eşliğinde kaydedilmiş. Bu arada ilk single da belli olmuş: "Funny Little Frog". Gruptan gelen haberler arasında üyeleri Isobel Campbell'in **MARK LANEGAN** ile gelecek yıl çıkması planlanan "Ballad of the Broken Seas" adındaki albüm için işbirliği yapacağı da var.

tookieölmesin.org

Hiphop efsanesi Snoop Dogg, idama mahkum edilen Stanley "Tookie" Williams'ın infazına karşı 20 Kasım'da San Quentin hapisanesinin önünde düzenlenen mitingdeydi. Los Angeles'ın iki büyük çetesinden biri olan Crips'in kurucularından Tookie, 1981 yılında iki soygun sırasında öldürülen dört kişinin katili olduğu iddiasıyla, elle tutulur bir delil olmaksızın hüküm giymişti. Yargı sürecinde yaşananlar aklı başında olan herkesi çıldırtmıştı. California Valisi Arnold Schwardzenegger'e, infazı onaylamaması için çağrı yapılan mitingde Snoop Dogg'un Tookie için yazdığı yeni şarkısı "Real Soon" da çalındı. Hapisanedeyken geçmişiyle hesaplaşan ve dünya çapında övgü alan çocuk kitapları yazan Tookie, ömrünün kalanını barışa adamıştı. Eski bir Crips üyesi olan ve suça itilen gençleri kazanmak için bir de futbol ligi organize eden Dogg, toplanan kalabalığa şöyle sesleniyordu: "Ne öğrendiysem sokaklardan değil, Tookie'den öğrendim. İnsanlara ilham veriyor. Ona kulak verin!"

MON ARABESQUE

'80 öncesi arabeskin üç "biricik" kadın şarkıcısı vardı: Bugün Mine Koşan formunu koruyor, Biricik kayıplarda, Esengül ise 1979'da, bir trafik kazasında aramızdan ayrıldı, şarkıları kaldı yadigâr. "Beterin Beteri Var (Taht Kurmuşsun Kalbime)" özenli bir baskıyla yeniden CD'ye aktarılan ve 11 şarkıdan oluşan Esengül best-of'unun adı. Ağırlıkla Abdullah Nail Bayşu ve Orhan Akdeniz bestelerinin yer aldığı albüm, her eve lâzım bir klasik.

Şarkı yazarı ve şarkıcı **JESSE HARRIS** şubat ayında yeni albümü "Mineral"ı yayınlayacak. Uzun süredir çalıştığı grubu The Ferdinandos'dan, bu sefer yanına sadece keyboard'cu Larry Goldings ve perküsyonist Kenny Wollesen'i almış Harris.

İsveçli grup **HIVES** yeni albümü için çalışmalara başlamış. Bu yeni albüm yayınlanana kadar dinleyicileri yeni çıkan DVD'leri "Tussles in Brussels" ile idare etmek zorundalar. Grup lideri Pelle Almvqist'in dediğine göre, "Hives şovlarının en iyi anları"nın bir araya getirildiği DVD'de "Abra Cadaver" ve "A Little More for Little You"ya Memphis'li yönetmen John Michael McCarthy tarafından çekilen yeni videolar da bulunuyor.

PEARL JAM de yeni albümü üzerinde çalışan gruplardan biri. Bir yandan da Güney Amerika'yı turlayan grup, Brezilya'da bir radyo istasyonuyla yaptıkları söyleşide yeni albümün hayli agresif olduğunu belirtmiş. Eddie Vedder'a göre bunun sebebi, Amerika'nın halet-i ruhiyesinin bir ürünü olmasıymış. Vedder, yeni albümün adı için, Soundgarden'ın "Superunknown"una da gönderme yapan, "Superun-owned" üzerine düşünüyormuş.

THE BLACK KEYS blues'cu **JUNIOR KIMBROUGH**'un şarkılarından oluşan bir cover albümü kaydedecek. Grup bu yıl Kimbrough için yapılan tribute albümü "Sunday Nights" için de "My Mind Is Rambli" adındaki şarkıyı cover'lamıştı.

Başrollerini Lindsay Lohan ve Jared Leto'nun paylaşacağı "Chapter 27"da, **JOHN LENNON**'un katili Mark David Chapman mercek altına alınacak. Chapman'ın cinayet sırasında cebinde bulunan 26 bölümlük "Gönülçelen" romanına atfen "Chapter 27" adını alan filmde, John Lennon ve Yoko Ono'yu kimlerin oynayacağı henüz belli değil.

BAUHAUS'un iki konser videosu, "Shadow of Light" ve "Archive" DVD'ye aktarıldı. Çift disklik sette, grubun tüm klipleriyle 1982'de Londra'da verdikleri bir konserden görüntüler de var.

Rolling Stone dergisinin tüm zamanların en iyi 100 gitaristinden biri seçtiği **LINK WRAY** 76 yaşında Kopenhag'daki evinde yaşama veda etti. Bob Dylan Londra'daki bir konserini efsanevî gitaristin meşhur şarkısı "Rumble"la açarak taziyelerini belirtti. David Bowie, John Lennon, Bruce Springsteen, Neil Young ve Jerry Garcia'dan tutun, ABD'nin Demokrat başkan adayı John Kerry'nin lise grubuna kadar eli ve etkisi değen gitarist için, Pete Townsend "o olmasa, belki de elimi gitara sürmezdim" demiş.

My Bloody Valentine'ın dahisi **KEVIN SHIELDS**, "Lady Flash", "Huddle Formation", "The Warth of Miley" gibi **GO! TEAM** parçalarına remiks yapacak. Plak ve CD formatında yayınlanacak remiksler, internetten de indirilebilecek.

Geçen sene dağılan Beta Band'den Steve Mason'ın solo projesi **KING BISCUIT TIME**'ın ilk albümü hazır. Beta Band zamanlarında iki King Biscuit Time EP'si yayınlayan Mason, albümü yazmış, prodüksiyonunu yapmış ve kaydederken neredeyse tüm enstrümanları kendisi çalmış.

MOGWAI'nin yeni albümü mart ayında raflardaki yerini alacak. Albümün kalitesi için beklentilerimizi yüksek tutabiliriz, grubun menejeri Alan McGee, "Mr. Beast"in My Bloody Valentine'in "Loveless"ından beri içinde bulunduğu en önemli art-rock işi olduğunu söylüyormuş.

20 Mart 2006. Şimdiden bir kenara not edelim ve hiç unutmayalım, çünkü bu tarih **MORRISSEY**'in yeni albümü "Ringleader Of The Tormentors"un çıkışını gösteriyor. Tony Visconti'nin yapımcısı olduğu yeni albümde Morrissey'den ne bekliyorsak hepsi varmış.

COCTEAU TWINS'i özleyenlere eşsiz bir derleme: "Lullabies to Violaine: Singles & Extended Plays 1982-1996" isimli albüm geçtiğimiz ay içinde yayınlandı.

İlk **RADIOHEAD** DVD'si yayınlandı: Londra'daki Astoria salonundaki 1994 konserinin görüntüleri, "The Bends" albümünün yayınlandığı günlerin anılarını tazeliyor.

Blur'ün eski gitaristi **GRAHAM COXON** altıncı solo albümünü hazırladı: Şimdilik adı "Love Travels At Illegal Speeds" konan albüm 2006 martında günyüzü görecek.

ŞEN OLA BOLLYWOOD ŞEN OLA

Kronos Quartet'in müzikal coğrafyasının çeşitliliği Tenten'in maceralarıyla yarışıyor. Dünyanın en gezgin yaylı çalgılar dörtlüsü, bu kez Hint diyarından selâm getiriyor. Bollywood sinemasının emektar bestekârı (1994'te öldü) R.D. Burman'a saygı duruşu hüviyetindeki yeni albümlerinin adı "You've Stolen My Heart", Hinduca ismiyle "Chura liya hai tum ne". Kronosçular, sesini ünlü aktrislere ödünç veren efsanevî şarkıcı Asha Bhosle'yi yanlarına alıp Bollywood filmlerinin en can alıcı sahnelerine yeni bir soundtrack yazmışlar.

Eskileri unut bu yeni / Deli gibi seviyor seni / Amacı gezmek tozmak değil / Yârin dershane öğretmeni *(Falım sakızlarından bir mani)*

Bülbül daldan dala yapıyor sekiş / O sebebten gülle ediyor çekiş / Aşkın iğnesiyle dikilen dikiş / Kıyamete kadar sökülmez imiş **SEYRÂNİ**

Karın gölgesi Kapatıyor yaranı Yaz gibi gülüp **PELİN ÖZER**

Babamın bahçesinde iki kafes var. Birisinde, babamın kölelerinin Niniv çölünden getirmiş oldukları bir aslan, diğerinde ise sessiz bir serçecik. Her sabah gün ağırırken, serçe aslana yönelir: "İyi günler, mahpus kardeş!" **HALİL CİBRAN**, Deli

Eski göze göz yasası, hepimizi kör bırakır. **GANDHI**

Mutsuzluk propagandasını iyi yapıyor: bağımsızlık, bağımsızlık. Erkekler, kadınlar, ülkeler, öyle bir bağımsızlık mikrobu aldık ki, bağımsız bile olmadık, iğrenç olduk. **ROMAIN GARY**, Kadının Işığı

Üslûbumuzun bir kulağı sessizliktedir. **ESRARİ**

Şarkılar değil de / Hep kulaklar bitiyor / Onarmak zordur **ÖZDEMİR ASAF**

BEASTIE BOYS hayranlarının amatör kamerayla çektiği konser görüntüleri derlemesinden oluşan "Awesome: I Fuckin' Shot That" isimli film ocak ayında bağımsız filmlerin gösterime çıktığı Sundance festivaline katılacak. 2006 ilkbaharında salonlara da taşınacak film, yaz aylarında DVD formatında piyasaya sürülecek. Grubun "Solid Gold Hits" isimli best-of'u da şu günlerde yayına hazırlanıyor.

Folk rönesansının en dikkat çekici isimlerinden **BRIGHT EYES**'ın ilk konser albümü "Motion Sickness" yayınlandı. Geçen kış kaydedilen 15 parça arasında birer Feist ve Elliott Smith cover'ı da yer alıyor.

Liz Frazer, Beth Orton, Terry Callier ve emektar Horace Andy gibi şarkıcıların konuk olduğu yeni **MASSIVE ATTACK** albümünün şan kayıtları aralık ayının sonlarında tamamlanacak. Grubun beyni 3D, bu albümde "gothic soul" adını verdiği yeni sound denemelerine girişmiş.

ARCADE FIRE'ın bir konserinde **DAVID BOWIE**'yle yaptığı "Wake Up" düetinin ses kaydı, kasım ayında bir hafta boyunca internetten indirilebildi. Elde edilen gelir, Katrina kasırgasından zarar görenlere aktarıldı.

16 Kasım akşamı Amerikan TV kanalı CBS, **JOHNNY CASH** için "I Walk The Line: A Night For Johnny Cash" adı altında bir anma programı düzenledi. **U2, FOO FIGHTERS, NORAH JONES, JERRY LEE LEWIS, SHERYL CROW, ALISON KRAUSS, KRIS KRISTOFFERSON** gibi isimler, ustalarından birer parçayı canlı olarak seslendirdiler.

PET SHOP BOYS, "Potemkin Zırhlısı" için yaptıkları gösterinin kayıtlarını yayınladıktan sonra yeni bir albüm için stüdyoya çekildi. İlkbahar aylarında çıkması hedeflenen çalışmanın prodüktörü Trevor Horn.

1980'lerin alternatif country gruplarından **GREEN ON RED** son bir konser için yeniden bir araya geliyor. Londra'da gerçekleşecek konser, 1987 tarihinde yine Londra'da verecekleri, fakat bir İngiliz psikiyatrın solist Dan Stuart'a deli yaftası yapıştırması üzerine iptal edilen konserle aynı playlist'i içerecek. Konser, aynı zamanda aralarında tek eksik üye olan, geçen sene vefat eden davulcu Alex MacNicol'u anmak üzere düzenleniyor. Başka bir faaliyet için yeniden toparlanması beklenmeyen grubun "Valley Fever: Green On Red Live At The Rialto" isimli DVD'si önümüzdeki sene yayınlanacak.

HİNT KENEVİRİ

Bremenli hızlı radyocu Gülbahar Kültür, derleme albümler koleksiyonunu iyice zenginleştirdi. Oryantal, Asya, Çingene ve Latin bahçeleri bir yanda, Harem'in gizleri diğer yanda; bir de ülkeler serisi var: Türkiye ve Yunanistan'dan sonra sıra geldi Hindistan'a, "Made in India" albümüne: Asha Bhosle'den Nitin Sawhney'e, Karsh Kale'den Masala Sound System'a Hint müziğinin 39 adet modern örneği iki CD'de boy gösteriyor. Pek yakında "African Garden" ve "The Tango Night" derlemeleri vizyona girecek, şimdiden hazırlıklı olalım.

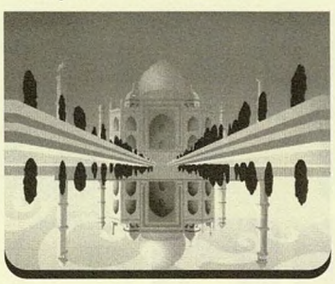

R.E.M. arkadaş hatrına dörtlü formasyonda bir araya geldi. Grubun emektar gitar teknisyeni Dewitt Burton'ın Athens'daki nikâhında davulcu Bill Berry, diğer üç arkadaşıyla sahneye çıktı. 1997'de gruptan ayrılan ve yeri doldurulmayan Berry, bu süre içinde bir tek 2003'te, Kuzey Amerika turnesinin bir ayağında gruptaki yerini almıştı.

1971'de **GEORGE HARRISON**'ın öncülüğünde düzenlenen efsanevî "Concert For Bangladesh", ilk defa DVD formatında yayınlanıyor. Ravi Shankar, Eric Clapton, Ringo Starr, Leon Russell, Billy Preston gibi isimlerin katıldığı konserde Bob Dylan'ın okuduğu "Love Minus Zero / No Limit" daha önce yayınlanmamıştı. Konserin double CD'si de bu ay yayınlanıyor.

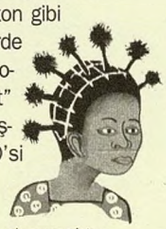

DEEP PURPLE emekli olmamakta ısrarlı. Grubun yeni albümü "Rapture Of The Deep" bu ay piyasada.

'90'larda country ve blues'u alternatif rock'la en iyi birleştiren seslerden biri sustu: Amerikalı gitarist şarkıcı **CHRIS WHITLEY**, doğduğu şehirde, Houston'da 20 Kasım günü akciğer kanserinden hayatını yitirdi. "Living With the Law", "Din of Ecstacy", "War Crime Blues" albümleriyle olduğu kadar Lou Reed, Clash, Dylan, Doors cover'larıyla da tanınan sanatçı 45 yaşındaydı.

BLONDIE, "Phasm 8" turnesinin belgeseli için kolları sıvadı. Halen sürmekte olan turnenin kayda geçirilmesi için İngiliz bir ekiple anlaşan grup, filmi gelecek yıl yayınlamayı düşünüyor. Duyumlara göre belgesel, Debbie Harry'yle gitarist Chris Stein'ın ilişkilerine odaklanacakmış.

ORASI ŞEMDİNLİ, SUSURLUK DEĞİL
HATİNE GİRTİN! (Yakalandılar!)

FRANSA'DA BANLİYÖ İTTİFAKI
İHANET, NEFRET VE İKİ MİRAS

HUGO CHAVEZ VE 21. YÜZYIL SOSYALİZMİ
İNSANİ KAPİTALİZM OLMAZ

İSTANBUL'UN ÖZELLEŞTİRİLMESİ
ONLARIN İSTANBUL'U SİZİN İSTANBUL'UNUZ OLMAZ

10. YILDÖMÜNDE GILLES DELEUZE
DENETİM TOPLUMU

AKSU BORA İLE "KADINLARIN SINIFI"
KIZKARDEŞLİK YALAN HİKAYE

ATATÜRK ŞARKILARI
YAVRUM BENİM (SİGARANI SÖNDÜR EMİ)

JOHN FOWLES'UN ARDINDAN
TEK BİR SORU VAR: BEN KİMİM?

sayı 55

KÖSTEBEK

T-SHIRT
POSTER
CD DVD
ÇANTA&MODA

BEYOĞLU HALEP PSJ (0212) 244 98 22
BEYOĞLU AZNAVUR PSJ (0212) 244 99 13
BEŞİKTAŞ SİNANPAŞA PSJ (0212) 258 84 21
YENİ İZMİT SOYDAN İŞ MERKEZİ (0262) 324 99 29

KOSTEBEKMUSIC@YAHOO.COM

köstebek

halkla ilişkiler

hazırlayan ve sunan: Ayşegül Oğuz, foto: Özge Gözke

beyoğlu özel

KUAFÖR NATURELL

Murat Poyraz, 28, kuaför

Burada sürekli Ahmet Kaya çalıyor, neden?
Yorumunu, sesini beğendiğimiz için.
Sadece yorumu mu?
Bazı yerlere de hitap ettiği için.
Nerelere hitap ediyor?
Onu tam olarak söyleyemem de, bana göre yorumu, hitabı güzel.

Ahmet Kaya'yı ilk ne zaman dinledin?
On yıl önce memlekette, Elazığ'da, lisede.
Elazığ türküleriyle aran nasıl?
İyidir. En sevdiğim "Çayda Çıra"dır.
Dansını bilir misin?
Çok iyiyimdir.
Başka neler dinlersin?
Müşteriler yabancı da seviyor, onları da çalıyoruz. Aslında ortağım tam Ahmet Kaya fanatiği. Telefonundaki bütün melodiler Ahmet Kaya.
Öleli beş yıl oldu...
Ölmediğine inanıyorum.

Burcu Çelik, 19, serbest

Neler dinlersin?
Şebnem Ferah, Manga, Teoman, Duman, Gökhan Kırdar... Daha çok sözler dikkatimi çekiyor.
Sevdiğin sözlerden örnek verir misin?
"Beni sevmezsen yağmurları sev / Bulutlar ağlasın / Sen gül güneş doğsun yüzüme..." Sanki Şebnem o şarkıları benim için yapmış.
Burada sürekli Ahmet Kaya çalıyor, buraya sık gelir misin?
Evet, ama saçımı yaptırmaya değil, komşuyuz, esnafız. Ahmet Kaya'dan "Giderim" ve "Yakamoz"u çok seviyorum. Burada "Küstüm" de çalsalar bir şey demem.
Latif Doğan dinlemez misin?
Dinlerim, ama tarzım değil.
Tarzın ne?
Pop-rock.
Rock nedir senin için?
İçimdeki isyanı ayağa kaldırıyor. Adamlar senin yaşadıklarını alıp çatır çatır şarkı yapmış, bağıra bağıra söylüyorlar.

MUNZUR TÜRKÜ CAFE

Uğur Eren, 44, memur

Her zaman buraya gelir misiniz?
Haftada bir gün geliyorum, eskiden daha sıktı. Her yönüyle duygularımızı canlı tutmaya ihtiyacımız var.
Nerelisiniz?
Erzincan. Ben deyişleri, türküleri seviyorum; Kürtçe bilmiyorum, ama Kürtçe de hoşuma gidiyor.
Sizin bir türkü barda olmazsa olmazınız hangi türkü?
Metin Kahraman'ın "Düzgün Baba"sını istiyorum; "Sefa Geldin Bizim Ele" diye bir deyiş var, onu istiyorum her zaman.
Bu türkülerin sizin için önemi nedir?
Demokratım, sol düşünceliyim.
"Düzgün Baba" neyi anlatıyor?
Tunceli tarafında yaşamış bir ermiş.
Türkülere eşlik eder misiniz?
Tabii. En çok da Ali Asker'in, Metin Kahraman'ın, Ahmet Kaya'nın eserlerini söylemeyi severim.

Ali Özince, 25, Turizmci
İbrahim Susam, 24, Turizmci

Neden türkü bara geliyorsunuz?
Ali: Doğuluyuz ve ancak burada özdeşleşebiliyoruz.
Ne sizin aradığınız şey tam olarak?
Ali: Geldiğin yörede kendi kavramların var, o kavramları bu müzikte bulmaya çalışıyorsun, ama sürekli takıla takıla burada meze olduğunu anlıyorsun. Ama bu müzikleri başka bir yerde de dinleyemiyorsun.

Nerelisiniz?
Ali: Tunceli.
İbrahim: Elazığ. Buraya gelmek belki de gurbetliğin verdiği bir paylaşım.
Ali: Birileri dansa, diskoya giderken, biz de burada deşarj oluyoruz.
Şu anda "Kum Gibi" çalıyor. En sevdiğiniz Ahmet Kaya şarkısı ne?
Ali: "Bahtiyar".
İbrahim: Bizim şarkı çalıyor.
Ne o?
İbrahim: "Seve". Diyar söylüyor. Kürtçe bir şarkı.

beyoğlu özel

MON ARABESQUE BAR

Okan Arpaç, 33, sinemacı

Arabesk bar fikri nasıl aklınıza geldi?
Dört yıl önce aklıma geldi: Ülkede en çok arabesk dinleniyor, neden bir arabesk bar yok?
Arabeske nasıl takıldınız?
Geç keşfettim. Kolejde okudum, yabancı kültürle büyüdüm, hep rock dinledim. Doors, Dylan, Baez, Pink Floyd... O yaşlarda kendi kültüründen utanırdı insan.
Sonra?
Politik bilinçlenmeyle alâkalı. Sol görüşe sahibim, biraz daha yurdum insanını tanıyayım diye düşündüm. Bir gün toplu halde İbrahim Tatlıses, Emrah filmi seyrettim ve ağladığımı fark ettim.
Arabesk deyince, önce herkesin aklına Orhan Gencebay geliyor...
Bugün Orhan Gencebay elitist bir yere konuyor. Ama ben çocukken hep minibüs şoförleri dinlerdi, Topkapı-Beyazıt minibüslerinin arkasında "sev dedi gözlerim" yazardı mesela.

Özben Altıntaş, 24, mimar
Selvi Coşkun, 23, içmimar

Arabesk müziğe takılır mısınız?
Özben: Evet, bazen, çizim yaparken, sabaha karşı...
Şu anda Ümit Besen çalıyor.
Özben: "Nikâh Masası". Güzel demeyeceğim, ama herkesin defalarca dinlediği bir şarkı. Bu şarkıda duygulanmıyoruz, ama dinleyip gülüyoruz.
Neyi dinleyip de duygulanırsınız?
Özben: Orhan Gencebay'ın klasiklerinde duygulanıyorum.
Aslında neler dinlersiniz?
Özben: Caz, rock, Charlie Parker, Marianne Faithfull...
Asla dinlemeyeceğiniz biri var mı?
Selvi: Kâhtalı Mıçı!
Nerelisiniz?
Selvi: Ailem Mardinli, ama çok da kültürünü bilmiyorum.
Özben: Karadenizliyim.
Kâzım Koyuncu'yu sever miydin?
Özben: Çok. Öldüğünde oturup ağladık hep beraber.

PALYAÇO

Başak Özyönüm, 24, oyuncu

Neler dinlersin?
Klasik müzik, Jay-Jay Johanson, Björk...
Güne müzikle başlayandan mısın?
Sabah nasıl kalktıysam ona uygun bir şey dinliyorum. Tamamen ruh halim belirliyor ne dinleyeceğimi.
Mesela bu sabah ne dinledin?
Şu anda tek bir şarkıya takmış durumdayım.
Ne diyor o şarkı sana?
Tek bir cümlesi var: "Nereye gittiğini sanıyorsun" diyor, şu anki enerjime çok uyan bir şey.

Nereye gittiğini sanıyorsun peki?
Bilmiyorum.
Gittiğin mekânlarda müzik senin için belirleyici midir?
Fazla dışarı çıkmıyorum, ama eğlenmek istediğimde dans edebileceğim müzikler çalan yerleri tercih ediyorum.
Hayatta dinlemem dediğin kim var?
Demet Akalın.

Emrah Keskin, 26, barmen

Bir barmen müziğe nasıl takılır?
Ritmli müzikleri tercih ederim, bana da bir ritm katması açısından. Ama kesinlikle alçak sesli olması gerekir.

Evde ne dinliyorsun?
Caz, şanson, Neşet Ertaş dinlerim. Şarkının beni duygulandırması önemli.
Buraya gelen insanlar nelere takılıyor?
Çeşitli zevklere göre istekler yapıyorlar. İstek yapan müşteriden nefret ediyorum.
Ne istiyorlar mesela?
En sarhoş olunan zamanlarda, vallahi Orhan Gencebay'dan Ümit Besen'e kadar istek oluyor. Tabii ki çalmıyorum.
Neden?
Bir isteğe cevap verirken diğeri beğenmiyor. Aynı masadaki iki kişi bile kavga edebiliyor. Herkes istediği müziği evinde dinlesin.
Peçeteyle şarkı isteyen oluyor mu?
Oldu. Peçeteye yazıp istek yapan müşteriden iki kat nefret ediyorum.

GREEN DAY

"Tatlı çocuklar" büyüdü, olgunlaştı, ağızlarındaki tat gitgide "acı"laştı. 14 yaşlarında Sweet Children ismiyle müzik yapmaya başladılar, '89'da Green Day'i kurdular, '94'te milyonlar satan "Dookie" albümü geldi: Amerika'da bütün dikkatler, Kurt Cobain'in kaybıyla son nefesini veren grunge'dan pop-punk'a çevrildi böylece... Bugünün Green Day'i ise "American Idiot" albümüyle muhafazakârları çileden çıkarıyor, Bush aleyhtarı kampanyalarda başı çekiyor... En son "Bullet in a Bible" adlı bir live CD-DVD seti yayınlayan üçlünün tarihinde kapsamlı bir tur: Rolling Stone yazarı John Colaptino "Working Class Heroes" başlıklı yazısından.

TATİLDEKİ HAYATLAR

Yer Nashville. Gaylord Eğlence Merkezi tıklım tıklım. Green Day'in "American Idiot" turnesinin sondan bir önceki konseri. Konser denebilirse tabii. Su katılmamış Brecht tiyatrosu. Punk rock'un ateşlediği bir protesto gösterisi. Siyahlara bürünmüş, gözlerine sürme çekmiş şarkıcı-gitarist Billie Joe Armstrong, şarkı aralarında gitarını omuzuna asıp kaz adımlarıyla yürüyor, "Büyük Diktatör" taklidi yapıyor. "Benim adım George W. Bush, ama arkadaşlarım bana göt oğlanı der." Yer yerinden oynuyor. Alkış, tezahürat kıyamet.

Dördüncü şarkıdan sonra salon kararıyor. Kırmızı bir spotun altında, elinde salona tuttuğu el feneri ve paranoyak bir ses tonuyla "bayrağa bağlılık yemini"ni okuyan Armstrong'a Mike Dirnt'ün paranoyak bas cümleleri ve davulcu Tre Cool'un bir saatli bombanın tiktaklarını andıran vuruşları eşlik ediyor. Akabinde, Bob Dylan'ın "Masters of War"una nazire yapan "Holiday" adlı şarkıya giriyorlar. Konserin sonlarına doğru "Wake Me Up When September Comes" adlı baladı çalarken sahnenin tepesinde kıvılcımlar çakıyor. Armstrong'un başını kaldırıp sahneye yağan ateş yağmuruna baktığı an, salondaki herkes ülkenin ve dünyanın çivisinin çıktığına kanaat getirmiş durumda. Ama, sahneyi terketmeden önce, Armstrong kalabalığa nihaî mesajı veriyor: "Güç onlarda değil, sizde. Lider sizsiniz. Onları biz seçiyoruz! Onların hayatınıza hükmetmesine izin vermeyin."

Green Day: Mike Dirnt, Billie Joe Armstrong, Tre Cool

Green Day'in cesur politik tavrının yanısıra melodik şarkıları, banliyölerdeki sınıflaraltı Amerikalıların sesi oldu. Grup, onların hissiyatına tercüman oluyor.

Haybeci punk'tan siyasal sözcülüğe

Eylül 2004'te, başkanlık seçimlerinden altı hafta önce piyasaya çıkan "American Idiot", on yıl önce "Longview" adlı şarkılarıyla listelerde zirveye çıkan Green Day'in "Californialı haybeci punk grubu" kimliğini tarihe gömmüştü. Ama, albümün asıl hedefi, "Amerika'nın en güçlü ahmağı"nı alaşağı etmekti. "American Idiot" onu başaramadıysa da, dünya ölçeğinde 10 milyon adet sattı, Grammy ve MTV Video Music ödüllerini kazandı. Ancak, "ilk punk-rock operası" olarak adlandırılan albümün başarısı satış rakamları ve ödüllerle sınırlı değildi: Cesur politik tavrının yanısıra melodik şarkıları, banliyölerdeki sınıflaraltı Amerikalıların sesi oldu. Beyaz Saray'ın saldırganlık politikasını pazarlayan medyanın sunduğu "gerçek"e itibar etmeyen, petrol şirketleri yöneticilerinin ve kaymak tabaka mensuplarının kendilerini temsil etmediğine inanan bu insanlar, albüme adını veren şarkının dediği gibi, "bir çılgınlığın kuşatması altında" olduklarını düşünüyor. Green Day de onların hissiyatına tercüman oluyor.

Green Day'in zirzop punk-pop'tan siyasal sözcülüğe geçişi pek çokları için inandırıcı olmaktan uzaktı. Ama grup üyelerinin özgeçmişini, Berkeley'de teneffüs ettikleri punk-rock ortamdaki isyankâr havayı bilenler için "American Idiot" sürpriz olmamıştı.

Bundan 33 yıl önce, California'nın başkenti Oakland'da dünyaya gelen Billie Joe Armstrong, San Francisco'nun Rodeo adlı mavi yakalı banliyösünde yetişmişti. Babası kamyon şoförü, annesi garsondu; altı kardeşin en küçüğüydü. Doğa vergisi bir sesi vardı ve henüz beş yaşındayken bir müzik öğretmeninin ısrarlı çabası sayesinde, küçük bir plak şirketinden "Look For Love" adlı bir single'ı çıkmış ve part-time davulculuk yapan babası Andy'yle birlikte sahneye adım atmıştı. Billie Joe'nun mutlu çocukluğu on yaşına geldiğinde babasının kansere yenik düşmesiyle kararmıştı. Annesi, 24 saat açık olan Rod's Hickory Pit adlı lokantada garsonluk yaparak altı çocuğu tek başına yetiştirmeye çalışıyordu. *"Annemin mesai saatleri*

10→

ölümcüldü, kardeşlerim hızla büyümek ve bana bakmak zorunda kalmışlardı."

Annesi yeniden evlendiğinde –üvey babadan altı kardeş de nefret eder– Billie Joe müziğe sığınır. 1982 sonbaharında ortaokula başladığında, gitarı hatmetmekten başka bir düşüncesi yoktur. Kendisi gibi müzik tutkunu bir sınıf arkadaşıyla, şimdilerde Mike Dirnt olarak bilinen Michael Ryan Pritchard'la kısa zamanda kaynaşır.

Mike, kendisini "hep dışarıdan içeri bakmış biri" olarak tanımlıyor. 1972'de, henüz ergenlik çağında olan eroinman bir annenin oğlu olarak dünyaya gelen Mike, altı haftalıkken bir aileye evlatlık verilir. Yedi yaşındayken ebeveynleri boşanır, Mike da ailesini geçindirmek için üç işte birden çalışan Kızılderili kökenli annesiyle yaşamaya başlar. *"Onu hiç göremezdik, 24 saat çalışırdı."*

Gilman Sokağı, no: 924

Billie Joe ve Mike, okul sonrasında Armstrong'ların oturma odasında kurdukları sahnede Van Halen ve Mötley Crüe cover'ları yapmaya başlarlar. Annesi işsiz kalıp kentten taşınmak zorunda kalınca, Mike, Armstrong'ların garajına yerleşir.

İki kafadarın hayatlarındaki dönüm noktası, Gilman Sokağı 924 numaradaki komündü. Dış cephesi grafitilerle kaplı bu mekân, kâr amacı gütmeyen, gönüllülük temelinde ve kooperatif anlayışıyla işletilen bir kulüptü, müdavimleri dövmeli ve mohikan saçlı punk'çılardı. Billie Joe ve Mike'ın punk-rock aşkı ve siyasallaşmaları "Gilman Street 924 Project" adlı bu mekânda başlamıştı. Gilman 924'ün emektar gönüllülerinden olan ve Green Day üyelerini 1980'lerin sonundan beri tanıyan Jesse Townley, mekânı şöyle anlatıyor: *"Siyasî konularda aşağı yukarı aynı şeyleri düşünen insanların bir araya geldiği bir yerdi. Reagan'ın ikinci dönemiydi ve Amerikalı punk'ların öfkesinin hedefi haline gelmişti. Özellikle California'dakiler, Reagan'ın sekiz yıllık valilik döneminde de çok mustarip olmuşlardı. Ama mesele sadece Reagan değildi, Amerikan politikasının çürümüşlüğüydü. Kadiri mutlak doların ve muhafazakârlığın egemenliği; o dönemin ve ortamın bütün punk grupları bunları dile getiriyordu."*

Gilman Street 924, kâr amacı gütmeyen, gönüllülük temelinde işletilen bir kulüptü. Billie Joe ve Mike'ın punk-rock aşkı ve siyasallaşmaları burada başlamıştı.

Billie Joe ve Mike, Gilman 924'e gelip gitmeye başlayınca, mekâna damgasını vuran fikirlerle de haşır neşir olmuşlardı. *"Gilman 924'te çekirdekten anarşistler, total nihilistler, iyi eğitim almış tipler, eski tüfek hippiler ve sürü sepet punk-rock'çı çocuk vardı. Biz 'evden kaçan ergenler' takımıydık."* Mike'a göre, Gilman'a takılıp da siyasallaşmamak mümkün değildi. *"Dinlediğimiz punk grupları, okuduğumuz fanzinler, siyasal konularla içli dışlı olan arkadaşlarımızla yaptığımız sohbetler; bütün bunlar siyasallaşmamızda önemli rol oynadı."*

Mike, dinledikleri punk gruplarına örnek olarak Crimpshrine'i veriyor. *"Onların 'Free Will' (Özgür İrade) diye bir şarkıları vardı, oradaki bir dize 'her şeyi sorgula' diyordu, hiçbir şeyi üzerinde düşünmeden kabul etme': Bu laf kulağıma küpe oldu."*

Billie Joe'nun verdiği örnekse, Sewer Trout adlı grubun "Wally and Beaver Go To Nicaragua" şarkısı: *"Bir TV dizisi vardı, 'Leave It To Beaver', Wally ve Beaver o dizinin kahramanlarıydı. Sewer Trout'un şarkısı, o iki karakterin Nikaragua'ya gidip ABD hükümetinin orta Amerika politikasının içyüzünü ortaya çıkarışını anlatıyordu."*

Siyasal bilinçlenmelerinin yanısıra, Gilman Street'te Billie Joe ve Mike'ın geleceğini şekillendiren bir başka önemli gelişme olmuştu. Sahne ismi olarak Tre Cool'u kullanan bir akranlarıyla tanıştılar. "Green Day'in komedyeni" addedilen Tre, Amerikan toplumunun marjından geliyordu. Resmî evraklardaki adı Frank Edwin Wright olan 1972 doğumlu Tre, bir Vietnam gazisinin oğluydu. Babası Vietnam dönüşünde San Fransisco'ya üç buçuk saat mesafedeki Laytonville adlı küçük bir dağ kasabasının yakınlarında elektriği, televizyonu ve kanalizasyonu olmayan bir ev inşa etmiş, eşi ve çocuklarıyla birlikte oraya yerleşmişti. 11 yaşındayken punk-rock tutkunu komşularının kurduğu grupta davul çalmaya başlayan Tre'nin ilk icra ettiği şarkı, "Fuck Religion" (Dini siktir et) adını taşıyordu. Liseyi terkettikten sonra Gilman Street'in müdavimi olmuş ve oradaki punk siyasetini benimsemişti.

Çoğunluğun canı cehenneme

Tanışır tanışmaz kafa barıştıran üçlü, 1990'ların başında hint keneviri içerek geçirdikleri bir günün ertesinde, o günün anısına "Green Day" adını koydukları bir grup kurmuşlar ve kısa zamanda üç akorlu şarkılarıyla Gilman Street aleminin en revaçta punk-rock'çuları haline gelmişlerdi. 1992'de, küçük, bağımsız plak şirketi Lookout etiketiye çıkar-

NEREDEN ÇIKTI TÜM BU YAPAYALNIZLAR?

Beatles'ın kimsesizliğe ağıtı Eleanor Rigby'den hareketle, tüm yalnızlar için yazılmış bir roman. 90'ların kültü X-Kuşağı'nın hayat eleştirmeni yazarı Douglas Coupland, kelime dağarcığı ve göndermelerini paylaşanlar için minör minör döktürmüş:

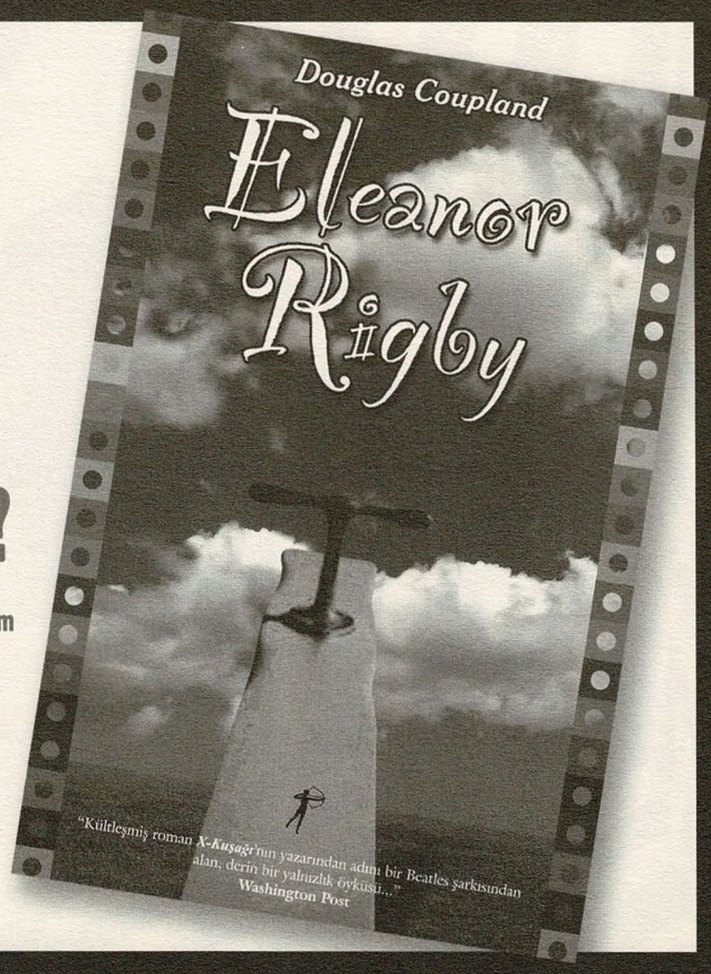

ARTEMİS YAYINLARI, Alfa Yayın Grubu
Ticarethane Sok. No:53 Cağaloğlu/İSTANBUL, Tel: 0212 513 34 20-21
www.artemisyayinlari.com, editor@artemisyayinlari.com

dıkları ilk albümleri "Kerplunk"ın yarattığı ilgi sayesinde, sektörün namlı şirketlerinden Reprise'la sözleşme yapmışlar ve henüz 20'li yaşların başındayken star olmalarını sağlayan ikinci albümleri için kolları sıvamışlardı. 1994'te piyasaya çıkan "Dookie" sekiz milyon satmış ve Green Day'i MTV'nin demirbaşlarından biri haline getirmişti. 1995'teki "Insomniac"ın ardından, 1997'de "Nimrod" gelmiş, ancak grubun başlangıçtaki ateşi de küllenmeye başlamıştı. Artık üçü de evli barklı adamlardı; Billie Joe'nun şarkı sözleri giderek içedönükleşiyordu. Yaşlanmak, sıkıcı ve apatik olma korkusu hakim temalardı –"Nimrod"daki dizelerden biri "kanapeye çökmüş harabe"ydi. Üç yıl aradan sonra, 2000 yılında yaptıkları "Warning"de, albüme adını veren şarkı ve "ahlâkî çoğunluğun canı cehenneme" nakaratlı "Minority" Green Day'in temalar bakımından orta yaş buhranına çakılıp kalmaktan kurtulduğunu gösteriyordu ama, müzik pek parlak sayılmazdı, satışlar da aynı yönde seyrediyordu. 2003'e gelindiğinde, Green Day "tamam mı, devam mı" sorusuyla karşı karşıyaydı.

Derken "American Idiot" çıkageldi. Billie Joe, epeydir içinde birikenleri şarkılaştırmıştı. 11 Eylül, kendi ifadesiyle, "katalizör" olmuştu. *"O saldırı iklimi tamamen değiştirdi. Ondan ve sonrasında olanlardan etkilenmemek mümkün değil: Irak savaşı, paranoya, terörün çeşitli renkleri..."*

"Warning"de belirmeye başlayan siyasal temalar, "American Idiot"ta iyiden iyiye öne çıkmış, Gilman Street'te aldığı eğitim kendisini göstermeye başlamıştı. Billie Joe, *"albüme başladığımda Bush'a veryansın etmek yoktu aklımda"* diyor. *"O şarkıları hem iç dökmek, hem de olup bitenleri anlamak için yazıyordum. Ne düşündüğümü anlamak için yazıyordum. Kimsenin hiçbir şeyi tartışmadığı bir dönem yaşıyorduk. Ve sonuçta savaş açtık. Bazen muhafazakâr mıyım diye düşünüyorum. Çünkü çocuklarımın televizyonlarda gösterilenleri seyretmesini istemiyorum. Bu muhafazakâr bir tavır. Muhafazakârlaşan arkadaşlarım da oldu. Acaba ben de muhafazakârlaşıyor muydum? Kimdim, neydim? Şarkılarda kendimle tartışıyordum..."*

"Billie, 'bu sözler size ters geliyor mu?' diye sorduğunda 'az bile söylemişsin, biraz daha giydirsene' dedik. Eğer Bush haklıysa, biz zaten baştan kaybetmişiz..."

Bush haklıysa

"Holiday" adlı şarkının nakaratı şöyle: "Hayatlarımız tatilde." Billie Joe'ya göre, bu nakarat "insanların ahmaklığına, olup bitenlerle ilgilenmemesine dair." Şarkının ortasındaki sözel bölüm ("Zeig Heil to the President Gasman") ise, Gilman Street günlerinden yadigâr: *"Bir punk-rock bildirisi gibi, siktirik bir kolaj..."*

Green Day'in alışılagelmiş tarzından bir "sapma" olan "American Idiot"ın alenen siyasî olan içeriğini Mike ve Tre nasıl karşılamışlardı? *"Sözleri ilk dinleyişimde verdiğim tepki 'vay anasını' olmuştu"* diyor Mike. *"Billie, 'bu sözler size ters geliyor mu?' diye sorduğunda 'az bile söylemişsin, biraz daha giydirsene' dedik."* Mike şöyle devam ediyor: *"Bakın, eğer Bush haklıysa, biz zaten baştan kaybetmişiz. Ben onun hafsalasının almayacağı bir dünyadan geliyorum. Eğer Bush ve petrolcü hempaları bu dünyada neyin doğru olduğuna dair söylediklerinde haklılarsa, bize hayat hakkı yok demektir. Cennet, benim dostlarımdan hiçbirinin davetli olmadığı devasa bir partiyse, ben de davetli değilim demektir."*

Sözü Billie Joe alıyor: *"Bush ne orta sınıfın büyük çoğunluğunu, ne işçi sınıfını, ne de yoksul Amerika'yı temsil ediyor. Katrina kasırgası karşısındaki aczi bunu ayan beyan ortaya koydu. O aczin sebebi işçi sınıfından olmanın, yoksul olmanın veya siyah olmanın nasıl bir şey olduğunu bilmemesiydi. Clinton'dan hazzetmem ama, çocukluğunda sıkıntı çekmişti, tırnaklarıyla kazıya kazıya o mevkiye çıkmıştı, siyasette yükselişinde işçi sınıfı tavrı vardı. Bush'unkiyse eski aristokrasi misali."*

Söz sırası Tre'de: *"Onun gündemi, programı kendi çevresine ve elit kesime hizmet etmek. Katrina kasırgasında baltayı taşa vurduğu söyleniyor ama, elit çevrelerin bu tür olaylara başka türlü bir bakışı var: 'Bunlar olması gereken şeyler, bu nüfus fazlasına bir çözüm bulmak gerekiyor, ama savaş, ama sel.' Kafaları böyle çalışıyor."*

Billie Joe'ya göre, Bush'un yobazlığı da başlı başına bir tehlike. *"Bu adamların 'teröre karşı savaş' dedikleri şey, terörist oldukları söylenen insanların ekmeğine yağ sürüyor. 'Teröre karşı savaş' George Bush denilen yobazın komutanlığında yapıldığı için, teröre karşı olmaktan çıkıyor, İslâm'a karşı hıristiyanların savaşı haline geliyor. Bu, kanları kaynayan köktenci müslümanlar için biçilmiş kaftan."*

Green Day'in savaş karşıtlığında bireysel geçmişleri önemli bir rol oynuyor. Üçü de ordunun insan kaynağını oluşturan sosyo-ekonomik kesimlerden, mavi yakalı işçi sınıfından geliyor. *"Annemin kardeşi, Jay dayım Vietnam'da öldü"* diyor Billie Joe. *"Havadayken vurulmuş, paraşütle inerken. Çok erken yaşlardan beri, benim için askerlik demek genç yaşta ölmek demek. Beni acayip korkutan ve hiçbir mânâ bulamadığım bir şey savaş."*

Bir Vietnam gazisinin oğlu olmak, Tre'de savaş yanlısı duygular yaşatmamış hiç. *"Babam Vietnam günlerinden bahsetmezdi, bu konunun konuşulmasından hoşlanmazdı. Yanında kazara saç yansa deliye dönerdi. Yanan saç, insan vücudunun yanarken çıkardığı kokuya benziyormuş."*

"Wake Me Up When September Comes" adlı balad, Billie Joe'nun babasının ölümü hakkında, ama Samuel Bayer'in çektiği klip Irak savaşını anlatıyor. Nedenini Tre izah ediyor: *"Sam, bir grup askere 'sizi orduya katılmaya sevkeden neydi' diye soruyor, aldığı cevapların yüzde 80'i 'orduya katıl, dünyayı gez' reklamından bahsediyor. Sam, 'on-*

ların silahlarını onlara karşı kullanalım' dedi ve sosyal amaçlı reklamlar tarzı bir klip çıktı ortaya."
Peki, savaşı eğlence dünyasının bir ögesi haline getirmekle ve dolayısıyla istismar etmekle suçlanmaktan çekinmiyorlar mı? Daha soruyu tamamlamadan Mike atılıyor: *"Rock tehlikeli olmalı. Öyle olmadığında sıradanlaşıyor, içi boşalıyor. Ve kanalı değiştiriyorsunuz. Rock çarpıcı olmalı, sorular doğurmalı. Söz konusu klip, sonuç olarak insanın bir yakınını kaybedişinin duygusunu veriyor. Bu, hepimizin yaşadığı bir duygu. Ama Irak savaşı sürdükçe, bu duyguyu yaşayan insanların sayısı sürekli artıyor."*
Billie Joe, "Wake Me Up When September Comes"ın klibinin 18 yaşın altındaki gençler arasında yapılan bir ankette birinci sırada olduğunu belirtiyor ve ekliyor: *"Çünkü o çocuklar, '18 yaşına geldiğimde beni askere alırlar mı?' korkusunu yaşıyor."*
Tre, öykünün ne olduğundan bahsetmeden klibi seyrettirdiği ailesinin gösterdiği tepkiyi şöyle anlatıyor: *"Müstakbel ailesine daha iyi bir gelecek sağlamak üzere orduya katılan ve Irak'a gönderilen oğlanın sevgilisi merak ve endişe içinde onun dönüşünü bekliyor. Çocuğun sağ salim otobüsten indiği sahnede, annem derin bir 'oh' çekti. Bütün ailenin gözleri dolmuştu. Çünkü hepsi aynı şeyi yaşamıştı. Babamı aynen klipteki gibi beklemişlerdi."*

"Evet, kimlik kartımda rock star yazıyor. O unvanın hakkını verdiğime inanıyorum. Müzik fanıyım. Bizim plaklarımızın da başkaları için esin perisi olmasını istiyorum."

Beatles, Clash, Dylan, Replacements

"American Idiot", Green Day'in siyasal öfkesinin ifadesi olduğu gibi, kimliklerinin tartışmalı bir veçhesini kabullenmelerini sağlamış görünüyor. Artık rock starları olduklarına şüphe yok. Gilman Street'teki punk etiği ise, rock starlığının reddiyesiydi. Billie Joe, bu çelişkiyi nasıl aştıklarını şöyle anlatıyor: *"Büyük bir plak şirketiyle sözleşme yapmamızdan itibaren Gilman Street'te aforoz edildik, bir daha orada hiç çalamadık. Ve yıllar boyunca rock star olmaktan rahatsızlık duyduk. Hayatımızda ilk kez 'American Idiot'la birlikte bu durumu kabullendik. Ve dedik ki, 14 yaşındayken kurduğumuz hayallere sahip çıkalım. Pete Townshend gibi olmak istiyorduk, Keith Richards gibi olmak istiyorduk. Rock starlığını kabullendikten sonra, ifade gücümüz daha da güçlendi, daha cesur şarkıyazarları olduk, mesajımız daha entelektüel bir biçim aldı. Evet, kimlik kartımda rock star yazıyor. O unvanın hakkını verdiğime inanıyorum. Ayrıca, bu işi seviyorum. Ben bir müzik fanıyım. Beatles, Clash, Dylan ve Replacements plakları benim esin perilerim. Göçüp gittiğimde, bizim plaklarımızın da başkaları için esin perisi olmasını istiyorum. Ve kariyerimizde ilk kez o seviyeye geldiğimizi görüyoruz. Geçirdiğimiz evrimin farkındayız ve eski albümlerimiz bize artık daha anlamlı geliyor."*

Vakit gece yarısı, Green Day Nashville'den ayrılıyor. Bir sonraki durak Dayton, Ohio. Otuzlu yaşların ortalarına geldikleri için yol partilerini asgariye indirmiş durumdalar. Mike alkol tüketimini, Billie Joe hint keneviri alışkanlığını törpülemiş, üçü de gıdalarına dikkat ediyor, enerjilerini korumak için idman yapmayı ihmal etmiyorlar. Billie Joe, Nashville konserinin yorgunluğunu üzerinden atmamış olduğu halde, 15 aydır süren turnenin sonuna yaklaşmış olmaktan üzüntü duyuyor. Aralık ayında ABD dışında verecekleri iki konserle noktalayacakları turneden sonra yeni albüm için stüdyoya girecekler.
Billie Joe, otobüste bir yandan chardonnay'ını yudumluyor, bir yandan sigarasını tüttürüyor ve anlattıkça anlatıyor. Martin Scorsese'nin hayranlık veren Dylan belgeseli "No Direction Home"u *("tam üç kere seyrettik")*, McCartney'le tuvalette karşılaşmasını *("koca Paul'la yan yana işedik")*, Iggy Pop'la yeni albümü için birlikte iki şarkı yazdıklarını... Billie Joe öyle bir rock star ki, sabahın beşinde groupie'leri nasıl düzdüğünü değil, 11 yıllık eşi Adrienne'in güzelliğini anlatıyor. Sonra da ona yazdığı a cappella'yı okuyor, ardından cüzdanından Adrienne'in ve iki oğlunun, on yaşındaki Joey'nin ve yedi yaşındaki Jacob'ın resimlerini çıkarıp gösteriyor. Ve saat beş buçuğa doğru uyuyakalıyor.

Derleyen: **Yücel Göktürk**

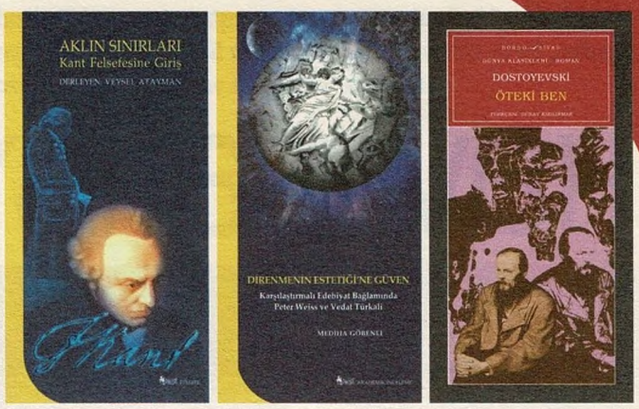

AKLIN SINIRLARI Kant Felsefesine Giriş: Immanuel Kant, Aydınlanma hareketinin karşı karşıya bulunduğu sorunları sistemli bir felsefeyle çözümlemeye çalışır: Aydınlanma'nın politik sorunlarına, ahlak, hukuk ve devlet konusundaki görüşleriyle çıkışlar önerir, evrensel ölçekte barış üzerine kurulu halklar toplumunun da ilkelerini arar. Kant, rasyonalistler (Descartes, Leibniz, Spinoza) ile İngiliz duyumcu filozoflarının (Locke, Hume vb.) bilginin kaynağı hakkında ayrışan görüşlerini kendi bilgi teorisinde "uzlaştırmaya" çalışır. Yirminci yüzyılın eşiğinde "Aydınlanma"nın kriziyle artan toplumsal çalkantıların ortasındaki "Yeni-Kantçı" okullar ise, "bilimsel felsefe"nin karşısında Kant "mirasını" yeniden değerlendirirken; "kültür felsefesi" alanında günümüz ruhbiliminin, göstergebiliminin, anlambiliminin de ilk adımlarını atmışlardır.

DİRENMENİN ESTETİĞİ'NE GÜVEN: "Edebiyatbilim" edebiyatın tarihini, bölgesel, ulusal, evrensel boyutlarıyla ele alan, edinilen bilgileri toplumun estetik-düşünsel hayatına uygulayan bir bilim. Bu yönüyle edebiyat biliminin kendisi de "edebiyat incelemesinin" konusu olmuştur. Bu bilimin bir "kolu" olan "karşılaştırmalı edebiyat", uluslararası edebiyat bağlarını ve ilişkilerini inceler. "*Direnmenin Estetiği'ne Güven*", Alman yazar Peter Weiss'ın, nehir romanı "*Direnmenin Estetiği*"ni, bizden bir yazarın, Vedat Türkali'nin "*Güven*" romanı ile karşılaştırırken, ilk bölümde "karşılaştırmalı edebiyat" konusunda geniş bilgi sunan, akademi dışı edebiyat okuru için de önemli bir metin. "*Direnmenin Estetiği*" ve "*Güven*" bütün bir Batı (burjuva) romanı birikimini "yalayıp" geçen, okuru girdabına çeken, sanatı bir "direnme" aracı olarak algılayan "politik" iki roman. Romanların karşılaştırılmasında okur "ortak" sorun ve kaygıların metinlere içerik ve biçim olarak nasıl yansıdığını kavradığı ölçüde, edebiyatın işlevi konusunda da aydınlanacaktır.

ÖTEKİ BEN: BİLİNÇ YARILMASININ GİRDABI. Devlet memuru Jakov Petroviç Golyadkin, bir sabah işyerindeki masasının karşısında, kendisiyle aynı adı taşıyan, kendisine tıpatıp benzeyen bir memurun oturduğunu görür. Bu onun ikizi, kendisinin "öteki ben'i" gibi bir şeydir. Bu ikisi arasında, sonunda Golyadkin'i deliliğe kadar sürükleyecek gülünç bir mücadele başlar. Golyadkin, Dostoyevski'nin *Ecinniler*'de, *Delikanlı*'da, dolaylı da olsa *Suç ve Ceza*'nın Raskolnikov'unda karşımıza çıkaracağı bir sorunsalın; kişiliklerinin özdeşliğini arayan, onu kurmaya çalışan "yarılmış" tiplerin ilk örneklerindendir. Kafka'da da gördüğümüz, bireyin dünyayı içten dışa, bilinç açısından kurma tekniğinin de en yetkin örneklerinden birini sunar. Parçalanmış bilincin kurduğu dünya ise tuhaf olduğu kadar ürkütücü, anlamsız ve tehlikelidir.

Aklın Sınırları Kant Felsefesine Giriş / Derleyen Veysel Atayman Donkişot Güncel Yayınlar-Felsefe 220 sayfa ..... **4 YTL**
Direnmenin Estetiği'ne Güven / Mediha Göbenli Donkişot Güncel Yayınlar-Akademik İnceleme 340 sayfa ..... **5 YTL**
Öteki Ben / Dostoyevski Bordo Siyah-Dünya Klasiği-Roman Türkçesi Günay Kızılırmak 280 sayfa ..... **4 YTL**

BORDO SİYAH KLASİK YAYINLAR Donkişot Güncel Yayınlar Arayış Basım Ajansı
TREND YAYIN BASIM DAĞITIM REKLAM ORGANİZASYON SANAYİ TİCARET LTD. ŞTİ. KURULUŞUDUR
Yayın Grafik & Satış Pazarlama: Caferağa Mah. Mühürdar Cd. No:60/5 Posta Kodu 34710 Kadıköy/İst.-TR
Tel: (0216) 348 98 03 Pbx Fax: (0216) 349 93 45 E-mail: info@bordosiyah.com.tr Web: www.bordosiyah.com.tr

ROLL PARİS'TE: **LES INROCKUPTIBLES** FESTİVALİNDEN NAKLEN

1986'da iki aylık olarak yayın hayatına başladı, sonra aylığa döndü. 1995'ten beri haftalık olarak yayınlanıyor. Biz kör topal 100. sayımızı hazırlarken, bir de baktık haftalık edisyonları 500. sayıya ermiş. Kıymetli dergi Les Inrockuptibles, ayrıca epeydir, bugünün ve geleceğin en kıyak gruplarının resmi geçit yaptığı bir festival düzenliyor. Kısmet bu seneyeymiş, sonunda gittik, seyrettik...

HAVADA İSYAN KOKUSU

Futureheads

Sufjan Stevens

Kaiser Chiefs

The Rakes

The Organ

Kaiser Chiefs çok önceden uyarmıştı Nicholas Sarkozy ve yandaşlarını... Ne Sarkozy, ne de Chirac, İngiliz müzik basınını takip etmiyorlar ya da makam otomobillerinin radyosunda "I predict a riot"a (Havada isyan kokusu) rast gelmemişler anlaşılan. Bu seneki Les Inrockuptibles festivali, Paris banliyölerinde kıvılcımlanan banliyö isyanlarıyla aynı günlere rastgeldi ve Kaiser Chiefs, Les Inrockuptibles festivalinin şeref konukları arasındaydı.

Les Inrockuptibles, Roll sayfalarında da sıkça adı geçen ve her türlü takdirlerimize şayan, müzikal ağırlıklı, haftalık bir kültür dergisi... Aynı zamanda, sonbahar aylarında, Avrupa festival takviminin en yenilikçi festivallerinden birinin hamisi... Festival bu sene 18. yaşına basıp reşit oldu. Yalnızca yaşıyla değil, önümüzdeki birkaç senede neler olacağını müthiş bir keskinlikle öngörme özelliğiyle de rüştünü ispatlamış bir laboratuar olarak da nitelenebilir Festival Les Inrockuptibles...

Biz bu seneki festival programının, Paris'teki üç gecesinin (zira gezgin bir festivalden bahsediyoruz, aynı anda dört şehri kapsıyor) tanığı olduk. Üç gece de konserler aynı salonda (La Cigale'de) cereyan etmekteydi. La Cigale, Paris'in striptiz tesisleri ve sex-shop'larının etraftaki banka, pastane ve kafe sayısından fazla olduğu La Pigalle meydanının hemen yanıbaşında.

İlk akşamın menüsünde The Organ, Test-Icicles, The Rakes ve birkaç gün sonrasında İstanbul'a gelmiş olan Cat Power, nam-ı diğer Chan Marshall var. Saat on-sekiz-sıfır-sıfır'da bu harikulâde konser salonunda yerimizi aldık. Salon hakkında bir-iki kelime etmek lâzım. Darısı bizim buraların başına; orta büyüklükte bir sinema salonunun koltukları sökülüp atıldıktan sonraki hali... Sahnenin önündeki zeminde müthiş bir esneme kapasitesi var; seyirciler zıpladıkça, siz de ister istemez birkaç santim irtifa kazanıyorsunuz. Kımıldamadan dursanız da, salonun bir ritmi var ve sizi içine alıveriyor. Zemin, şartlar, her şey müsait kısacası. (Ayrıca, bir konser salonu için en önemli kıstaslardan biri olan "ortalama içki sırasında bekleme süresi", genel ortalamaların çok altında.)

Önümüzdeki birkaç senede neler olacağını öngörme özelliğiyle de rüştünü ispatlamış bir laboratuar olarak da nitelenebilir Festival Les Inrockuptibles.

The Organ, beş genç kadından kurulu Kanadalı bir grup. Vokallerdeki Katie Sketch, Morrissey'in gençlik halleri edalarında... Morrissey'e öykünme yalnızca tavırlarla sınırlı değil. Açılış şarkısının ardından, klavyelerle giren şarkı "Steven Smith" adını taşıyor ve tabii ki Steven Patrick Morrissey'e bir gönderme. İlk albümleri "Grab the Gun" (ki hararetle tavsiye olunur), zaman zaman Throwing Muses, zaman zaman '80'lerin ilk devresi Cure albümlerini hatırlatıyor. The Organ'ı takiben, hatırı sayılır yetenek avcısı plak şirketlerinden Domino Records'un yeni keşfi (Franz Ferdinand da ilk albümünü Domino etiketiyle çıkarmıştı) Test-Icicles sahne alıyor. Üç üye ve aynı şekilde üç gitardan oluşuyor grup. Vokaller rotasyona tâbi; en yüksek desibele çıkabilen vokali kapıyor. Test-Icicles sahneyi The Rakes'e bırakıyor. The Rakes en çok beklediklerimizden... İlk albümleri "Capture/Release"i geçtiğimiz yaz aylarında çıkaran The Rakes'in kariyerinde dönüm noktası, grubun Bloc Party'ye turnelerinin birkaç konserinde eşlik etmesi olsa gerek. (İki grup arasındaki paylaşım bununla da sınırlı değil: Albümlerini aynı plak şirketinden yayınlıyorlar ve hatta iki albümün de prodüktörü aynı zat: Paul Epworth.) Şu sıralar adı çokça gündemde olan Gang Of Four'un belirgin etkisini The Rakes şarkılarında farketmek mümkün. Grubun ön adamı Alan Donohoe'nun seyirciyle iletişimi harikulâde. İlk akşamın kesinlikle en eğlenceli konseri oluyor The Rakes. Konserin sonunda tişörtünden mahrum kalan Donohoe ve arkadaşları sahneyi terk ederken, seyirci ancak az sonra Cat Power'ı görecek olma fikriyle avunabiliyor. Cat Power, bildiğiniz ya da umarım gördüğünüz gibi: Muhteşem.

İkinci gece yine Pigalle'e doğru yola çıkıyoruz. Ulaşım hizmetlerinden faydalanmakta olduğumuz taksi şoförü, radyoda canlı bir tartışma programını dinlemekte. Konu, elbette ki, banliyöler. Konuşmakta olan, büyük ihtimal beyaz Fransız ve muhtemelen aşırı sağcı De Villiers - Le Pen seçmeni, lafı, sorunun kendince kökeni olan aile terbiyesi eksikliğine getiriyor. Aslan şoförümüz çileden çıkıyor. Önce bize dert yanmaya başlıyor, ancak öfkesi dinmiyor olacak ki, derhal radyoyu arıyor, yaklaşık dört dakikalık bir beklemeden sonra yayına bağlanıyor ve az önceki konuşmacıya haddini bildiriyor. Bu ruh haliyle konser salonuna duhul ediyoruz. İkinci gecenin afişi de son derece iştah kabartıcı: Martha Wainwright, Sufjan Stevens ve The Go!Team... Martha Wainwright, Rufus'ün

14→

kızkardeşi, Loudon Wainwright III'nin kızı. Wainwright'lar çocukları kahvaltıda neyle besliyorlar bilinmiyor, ancak yetenek bir aile geleneği Kanadalı Wainwright'larda... "Bloody Motherfucking Asshole"da salon kendinden geçiyor. Şoku atlatamadan, Sufjan Stevens sahne alıyor, ya da sahneyi istila ediyor demek daha doğru belki. Sufjan Stevens biraz kalabalık gelmiş, çok da iyi etmiş. Bir yaylı seksiyonuyla nefesliler "Come on Feel the Illinois"in karmaşık aranjmanlarını stüdyo dışında da üretebilmek gibi zor bir misyonu üstleniyorlar. Grup üyelerinin tümünde bir maske ve neredeyse balo kıyafetleri var. Sufjan Stevens'ın her bir Amerikan eyaleti için bir albüm yapmak gibi devasa bir projesi var. Son albümün kahramanı Illinois. Bir önceki Michigan'dı. Aman aman büyük olmayan La Cigale'e koskoca iki eyaleti basbayağı sığdırıyor Sufjan Stevens. Canlı performansının albümden eksiği yok, fazlası var. Sufjan Stevens'ın pop-folk kompozisyonlarının ardından, dekor tamamen değişiyor ve The Go!Team'ciler bir anda sahneye fırlıyorlar. Grup, ismini, ponpon kızların takımlarını desteklerken haykırdıkları "go team go" tezahüratından alıyor. Bir çeşit birleşmiş milletler korosu: Japon, Avusturalya, Jamaika, İngiltere kökenli altı elemandan oluşuyor Go!Team. Çokça The Avalanches'ı andırıyor. "Thunder, Lightning, Strike" albümlerini beğenmiş bir dinleyici olarak, The Go!Team'in canlı performansının bir parça hayal kırıklığı olduğunu itiraf etmeliyim. Yine de eğlenceli bir konser oluyor...

Ertesi gün pazar. Derhal bir pazar gazetesi alıyoruz. Fransa'da Libération ya da Le Monde gibi okunabilesi gazeteler pazarları çıkmıyor. Onun yerine bizdeki eski bayram gazetesi kıvamında ve statüsünde Le Journal Du Dimanche yayınlanıyor. Le Journal Du Dimanche, üç sayfa boyunca banliyölerden bahsediyor. Banliyöler cayır cayır yanadursun, Fransızların büyük çoğunluğunun (yüzde 67) Sarkozy'nin arkasında olduğunu öğreniyoruz Journal Du Dimanche'ın yayınladığı bir kamuoyu araştırmasından. Artık, ortadaki sorunu, otoriter polis devleti anlayışına karşı bir kalkışma gibi mi isimlendirirsiniz, yoksa entegrasyon başarısızlığı olarak mı ama, işin vardığı nokta Fransa'nın birbirinden coğrafi olarak da ayrıştırılmış iki toplumdan oluştuğu: Refah Fransa'sının yaşamsal alanı ve göçmenlerin banliyösü.

Aynı günün akşamı saat on-yedi-sıfırsıfır itibariyle La Cigale'in kapısındayız ve maalesef biletimiz yok. Bu akşam hiç şühesiz festivalin zirve akşamı. Son birkaç zamandır özellikle İngiliz müzik basınının en çok pohpohladığı beş grup birbiri ardına sahne alacak. Önce The Subways, onları takiben Hard-Fi, Futureheads, Maximo Park ve kapanışta Kaiser Chiefs. Kapının önünde bilet araştırmasına girişiyoruz. Enternasyonal konser kuralları burada da işliyor ve orijinal fiyatın üç misline biletimize kavuşuyoruz. Açılışı The Subways yapıyor. The Subways üyeleri festivalle yaşıt. Şunun şurasında üç-beş ay öncesinde yasal olarak bira bile satın almaları mümkün değildi. The Subways, Nirvana ile Oasis arasında bir yerlerde. Ağırlık noktası kimi zaman Nirvana'dan yana olduğu anlar, "bu çocuklarda iş var" diye düşündüğümüz anlara tekabül ediyor. The Subways, bas-gitar-davuldan müteşekkil bir üçlü. Bu sene ardı ardına türeyen "The"lı gruplardan biri. Çıkış albümleri "Young For Eternity", bir dizi son derece enerjik single'ı takiben Haziran 2005'de yayınlandı. Meraklısına bu albümün ülkemizde de dağıtılmakta olduğunu belirtelim. The Subways'in kapanış şarkısı "Rock'n'Roll Queen" oluyor. Bu şarkının ilham kaynağının grubun güzeller güzeli basçısı Charlotte olduğunu tahmin ediyoruz. Şarkıyı yazan da zaten, aynı zamanda basçı Charlotte'un sevgilisi olan, grubun gitaristi ve şarkıcısı Billy. "Rock'n'Roll Queen"de salon infial halinde. Billy, son derece atletik bir şekilde, sahnenin önündeki dev kolonlar yardımıyla localara tırmanıyor, bas ve davul ritmi devam ettirirken... Billy, seyirciyle bütünleşip salonun dörtte üçünü kat ediyor ve bu sefer sahnenin sağ tarafındaki kolonlar üzerinden sahneye tekrar iniyor, gitarını alıyor, son dörtlüğe eşlik ediyor ve son notayı bastıktan sonra kendisini seyircilerin üzerine atıyor.

The Subways üçüncü gecenin fitili ni ateşleyip yerini Hard-Fi'a bırakıyor. Hard-Fi, tıpkı The Subways gibi, anavatanı İngiltere dışındaki ilk konserlerinden birini veriyor. Fransa'da ilk konserleri. Bu sene çıkışlı gruplar arasında ayrıştırıcı özelliklere sahip bir avuç gruptan biri. Ska, reggae ögeleriyle de bezenmiş tahrip gücü yüksek birkaç single'la iştahımızı kabartan grup, eylül ayında yayınladığı albümüyle de beklentileri boşa çıkarmadı. Hard-Fi büyük emellerini saklamıyor ve stadyum grubu olmayı, yeni bir Coldplay hadisesine dönüşmeyi hedeflediklerini açıkça itiraf ediyor. "Middle Eastern Holiday" ile açılıyor Hard Fi konseri. Hani konser grubu denir ya, ona iyi bir örnek Hard Fi. Birkaç şarkının ardından yerlerini bıraktıkları Futureheads, punk sound çizgisinde, söyleyeceğini lafı uzatmadan iki buçuk dakikada söyleyen, yeni kuşak rock gruplarının iyilerinden. On küsur yıllık bir aradan sonra ilk stüdyo albümü "Aerial"ı kasım ayı içerisinde yayınlayan Kate Bush, bir süredir yeni kuşak rock'çuların ilgi ve övgülerinin hedefi oldu. Bu gruplardan biri de Futureheads. Albümlerinin olduğu gibi konserlerinin de zirve noktası, bir Kate Bush cover'ı olan "Hounds Of Love" oluyor. Futureheads, hazırlanmakta olan ikinci albümlerinden de birkaç şarkıyı prova ediyor. 2006'nın en ilgi çekici gruplarından biri olmaya aday Futureheads.

Futureheads'i, bana göre, festivalin en başarılı performansı takip ediyor: Maximo Park. Newcastle'lı grup, ilk albümleri "A Certain Trigger"ı, daha çok elektronik dünyasına hizmet eden kült plak şirketi Warp Records etiketiyle yayınladı. Warp Records'un bu gürültücü çocuklara ilgisi boşuna değil, görüyoruz ki. Son derece gergin bir sound'u var Maximo Park'ın. Kendilerini dinlerken, onlardan öncekilerde neyin eksik olduğunu da fark ediyoruz. Sufjan Stevens ve Cat Power istisna olmak üzere, yeni dönem rock gruplarının birçoğu anlattıkları hikâyelerde kısır kalıyorlar ve şarkı sözleri müziğe eşlik etme fonksiyonuna indirgenmiş durumda. Maximo Park için durum farklı. Uzaklığı, mesafeyi anlatan şarkıları "Postcards and Paintings"i dinlerken –ki son sürat ve son derece gergin gitar melodileri üzerine inşa edilmiş bir şarkı– ruhsal dengemiz altüst oluyor. "Graffiti" ve "Apply Some Pressure" (Maximo Park'ın en büyük hiti), tüm hayatımızın bir film şeridi olarak gözlerimizin önünden geçeceği anın kareleri arasına kaydediliyor. "Apply Some Pressure"da, nakaratı hep bir ağızdan haykırıyor seyirci: "What happens if you lose everything, you just start again?" (Ya her şeyi kaybedersen ne olur? Ne olacak, baştan başlarsın.)

Akşamın kapanışını yapan Kaiser Chiefs, Paris'in derinliklerinde uykuda olan fay hatlarını harekete geçirip ufak bir deprem tetikliyor neredeyse. Bizim radyolarda da sıkça çalınanlar arasında olan, "I Love You Less And Less"te salonun yüksek şiddette bir sarsıntıya dayanıklı olduğunu anlayıp rahatlıyoruz. Sıra "I Predict A Riot"a geliğinde isyan kanlı canlı cereyan ediyor gözlerimizin önünde. Kaiser Chiefs'in ardından yüzümüzde geniş bir gülümsemeyle terkediyoruz La Cigale'i. Festival bizim için bittiyse de, easen bir dördüncü gece daha var. Bir ara neşemiz kaçar gibi oluyor dördüncü akşam kaçırdıklarımız aklımıza gelince: Antony and the Johnsons, Devendra Banhart, Arctic Monkeys ve Editors. Sonra aklımıza Maximo Park geliyor ve gülümseme geri geliyor...

Levent Celepçi

Kaiser Chiefs, Paris'te uykuda olan fay hatlarını harekete geçirip ufak bir deprem tetikliyor. Salonun yüksek şiddette bir sarsıntıya dayanıklı olduğunu anlayıp rahatlıyoruz.

Maximo Park

The Subways

babylon

www.babylon.com.tr

BABYLON TURNS ISTANBUL ON

Şehbender Sok. No:3
Asmalımescit, Tünel/Beyoğlu
Tel:(212) 292 73 68

Babylon bir Pozitif Titreşim'dir.
www.pozitif.info

ARALIK 2005

Milllering The Nite @ Babylon

RUBIN STEINER NEUE BAND

PARİS
16.12 Cu/Fri 17.12 Ct/Sat 23:00

Nokia Nseries "Hear New"

BURHAN ÖÇAL DÖRTLEMESİ

İSTANBUL, PARİS, ZÜRİH
21.12 Ça/Wed 22.12 Pe/Thu 21:30
23.12 Cu/Fri 24.12 Ct/Sat 23:00

Electronic Discoveries by Burn

STANTON WARRIORS

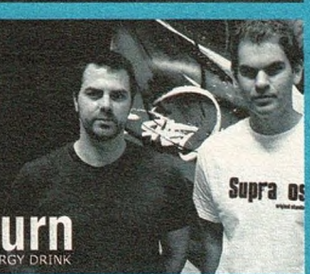

LONDRA
03.12 Ct/Sat 23:00

burn ENERGY DRINK

Garanti Caz Yeşili

OKAY TEMİZ ORIENTAL WIND

İSTANBUL
28.12 Ça/Wed 21:30

Garanti CAZ

A'dan Z'ye Roman

BOBAN MARKOVIC

BELGRAD
02.12 Cu/Fri 23:00

ROMANO DROM

BUDAPEŞTE
10.12 Ct/Sat 23:00

MISIRLI AHMET

İSTANBUL
01.12 Pe/Thu 21:30

Nublu Records Sunar

İLHAN ERŞAHİN'S İSTANBUL SESSIONS

İSTANBUL
08.12 Pe/Thu 21:30

nublu RECORDS

HÜSNÜ ŞENLENDİRİCİ

İSTANBUL
09.12 Cu/Fri 23:00

BABYLON JUKE BOX

14.12 Ça/Wed 21:30

AKATAY PROJECT / NEV

İSTANBUL
15.12 Pe/Thu 21:30

ATHENA

İSTANBUL
30.12 Cu/Fri 23:00

ORNETTE ORNETTE BIG BAND

İSTANBUL
06.12 Sa/Tue 21:30

CEZA

İSTANBUL
07.12 Ça/Wed 21:30

Naim Dilmener Sunar

HOŞ GELECEKSİN YENİ YIL ÖZEL PROGRAMI!

29.12 Pe/Thu 21:30

OLDIES BUT GOLDIES YILBAŞI ÖZEL PARTİSİ

31.12 Ct/Sat 22:00

ARGOS İLETİŞİM HİZMETLERİ · Radikal · yelken basım · RADIO XI-GEN FM 98.9 İSTANBUL · "Açık Radyo." 94.9 · SNEKO · Wall · Doritos · POINT HOTEL · Ekolay Net

Biletler babylon ve biletix gişelerinde.

ROLL GİTTİ GÖRDÜ: **ANTONY AND THE JOHNSONS** BARSELONA'DA

Antony aşağı, Antony yukarı, bugünlerde herkes onu konuşuyor. "I Am A Bird Now" albümüyle rock dünyasının fiyakalı ödüllerinden Mercury'yi kaparak başarısını perçinleyen Antony'yi doğrusu biz de aylardır sabah akşam demeden dinliyoruz. Meğer dinlemekle olmuyormuş, esas sahnede seyretmek lâzımmış.

SİYAH PİYANO, YEŞİL ÇANTA

Fotoğraflar yalan mı söyler? Baktığınızda Antony'nin fotoğrafları içe dönük, sessiz, derdini tasasını aynı kekemeler gibi ancak şarkı söyleyerek rahat dile getirebilecek biri olduğu izlenimini veriyor. Lâkin hakikat farklı. Antony and the Johnsons'ı Barselona'daki 3 bin kişilik Barselona Teatre Musical'de (mekân, İstanbul'daki, eski Spor Sergi Sarayı'nı, Lütfi Kırdar'ı andırıyor, tadilât görmeden önceki adı da zaten spor sarayı) izlemek gerçekten eşşiz bir deneyimdi... Aşağıda sahneye yakın oturanlar ve balkonda sahneye uzak, ama akustik açısından daha uygun konumda oturan bizler koltuklarımızda hop oturup hop kalktık. Konserin bir bölümü gerçek bir kabare havasında geçti. Roll'un 97. sayısındaki Antony söyleşini ve 100'deki albüm eleştirisini okuyarak gitmek, neyle karşılaşılabileceği konusunda insanı az-çok hazırlıklı kılıyor... Kariyerine İngiltere'den ruhuna daha uygun New York'a göçerek ve orada Blacklips adlı kabare grubuyla küçük kulüplerde takılarak başlayan Antony'nin yolu günün birinde Lou Reed'le kesişmese, belki de zor ikna olurdu böyle büyük salonlarda konser vermeye.

Barselona'da bilet bulmanın hayli zor olduğu konserin girişinde her boydan ve soydan izleyiciyi bulmak mümkündü. Bunu Antony and The Johnsons'ın favori Coldplay'i de sollayarak aldığı Mercury ödüllerine de borçlu olabiliriz. Ama söylemeden geçmemek lâzım, sonuna kadar hak edilmiş bir ödül bu.

Bugünlerde Avrupa kazan, Antony and The Johnsons kepçe, eski kıtayı karış karış geziyorlar. 25 Ekim, grubun Barselona'ya ikinci gelişi oldu. Geçtiğimiz mayıs ayındaki Primavera Sound Festivali'nden tanışıklık var Barselona sakinleri ve Antony arasında. Seyirci kitlesi konserin geç başlamasını da fırsat bilerek salonun büfesinde yeterli miktarda sigara ve bira tükettikten sonra içeri süzüldü. Biz yerlerimizi çoktan almıştık, ne de olsa en ufak bir parçayı bile kaçırmaya tahammül edemezdik.

İlk önce grubun gitaristi (aynı zamanda indie-folk grubu Currituck Co.'nun kurucusu) Kevin Barker bir solo konser verdi. Yumuşak gitar ve vokal temaları, Antony'yi görmek için iyiden iyiye sabırsızlanan izleyicileri biraz yıpratmış görünüyordu... Saçlarını gitarın üstüne üstüne savurur halleri, ister istemez "More Than Words"ü söyleyen Nuno Bettencourt havası veriyordu kendisine ya da geç kalmış bir Seattle kaçkını...

Sonunda beklediğimiz an geldi çattı. The Johnsons teker teker sahnedeki yerini aldı. Çello, keman, iki gitar (diğer gitarist Rob Moose arada akordeon ve keman da çaldı), davul ve bastan oluşan The Johnsons, Antony'ye eşlik etmek üzere sahnedeydi artık. Ardından yeşil çantası ve Boy George şapkasıyla sahneyi Antony şereflendirdi ve koca gövdesinin haşmetiyle kuyruklu siyah piyanonun başına otuverdi. (Ki böyle irikıyım ve uzun oluşu da, nedendir bilinmez, bizi ziyadesiyle şaşırttı.) İkinci albüm "I Am A Bird Now"dan "My Lady Story" açılış şarkısıydı. Ardından "Fistful Of Love", "Bird Guhl", "You Are My Sister", ayrıca ilk albüm "Antony and The Johnsons"dan "Twilight", "Cripple and The Starfish", "Hitler In My Heart", "Hope There's Someone" Antony'nin şerbet gibi sesini beş (hatta altı) duyuyla algılamak için birer araç oldular. Konserin ortalarında söylediği "For Today I Am A Boy" bir anlamda tepe noktasıydı. Bütün salon ruhuyla katıldı şarkıya.

İlk birkaç şarkının ardından iyice açılan "güzel kız" Antony seyirciye yönelik espriler yaparak gecenin çeşitli bölümlerinde salondan kahkahaların yükselmesini sağladı. Unutulmaz temas anlarını şöyle sıralayabiliriz: Antony'nin kuş sesine benzer bir ıslık öttürdükten sonra seyirciden de ıslıkla katılım istediği an, bütün salon yükselen ıslıklar marifetiyle bir "kuş kafesi"ne dönüştü. Bir diğeri de, The Johnsons elemanlarını tanıttıktan sonra salona dönüp "şimdi de sizin isimlerinizi alalım" demesi oldu. Yükselen bir-iki cılız sesi, birkaç denemeden sonra, "sanki midenizde bir aslan varmış ve de kükrüyormuş gibi adınızı bağırın" diyerek salonu inletecek seviyeye getirdi. Hatta bu deneyim o kadar beğeni topladı ki, kısa sessizlik anlarından birinde seyircilerden yükselen istek parçalardan biri "What's Your Name?" olarak yankılandı.

> **Antony'nin fotoğrafları içe dönük, sessiz, derdini kekemeler gibi ancak şarkı söyleyerek rahat dile getirebilecek biri olduğu izlenimini veriyor. Lâkin hakikat farklı.**

Doyasıya ağlamaya geldiğimiz film, komedi çıkmış gibi bir his. İnsanın ciğerini parçalayan şarkılar öyle bir fırlamalıkla takdim ediliyor ki, en az o şarkılar ve o müthiş ses kadar, bu ustalıklı dengeye hayran kalıyorsunuz. Konserin en unutulmaz anlarından biri de, uzun mu uzun "I Wanna Dance With Somebody" yorumuydu. (Hatırlayan hatırlar, İstanbul'da 2002'de verdiği konserde David Byrne de yorumlamıştı bu Whitney Houston şarkısını.) Lâkin Antony söze "Shania Twain için bir aşk şarkısı yazdım" diyerek girdi. Herkes merakla bekledi ve içinden İsa, Meryem, Shania Twain ve daha niceleri geçen bir hikâyeyle beslenmiş "I Wanna Dance With Somebody"yle karşılaştı. Diğer yorumlardan biri de Lou Reed'den "Candy Says"di. "The Lake" EP'sinin ve "I Am A Bird Now" albümünün kapağını süsleyen Andy Warhol çevresinden efsanevî travesti Candy Darling'e de selâm gönderdik böylece. Ayrıca Cohen'den "Guests", Rob Moose'un yorumuyla sunuldu. Ve elbette Nico'yu unutturmayacaklardan biri de Antony olacak... Nico'dan "Afraid"i Antony'nin sesiyle dinlemek de nasip oldu o gece bizlere.

Fotoğrafçılar orkestra çukurunun içinde kare yakalamaya çalışadursun, salonun yarısı, küçük fotoğraf makinlerini ve cep telefonlarını çıkartmış kâh kayıt yapıyor, kâh fotoğraf çekiyordu, telefon ekranları balkondan ateş böcekleri gibi parıldıyordu. Bu durum, yakında bir konseri unutulmaz kılacak olan şeyin sadece kayıt yapmak ya da fotoğraf çekmek üzere ışıldayan cep telefonu sayısının toplam izleyiciye oranıyla belirlenecek olması ihtimali nedeniyle, insana dehşet veriyor.

Her güzel konserin bir sonu var. Her grup bu yaz The Cure'un İstanbul'da yaptığı gibi altı kez bise gelmez... Antony iki kez alkışları kıramayıp geri geldi sahneye. Piyanosunun yanına koyduğu yeşil çantasını nazik hareketlerle eğilerek alıp sahneden çıkması ve her defasında yine aynı çantayla geri dönmesi en görülesi anlardan birini teşkil ediyordu. Antony'nin yeşil çantasını koluna takıp en kısa zamanda İstanbul'a da uğramasını temenni ediyoruz...

Çiğdem Öztürk

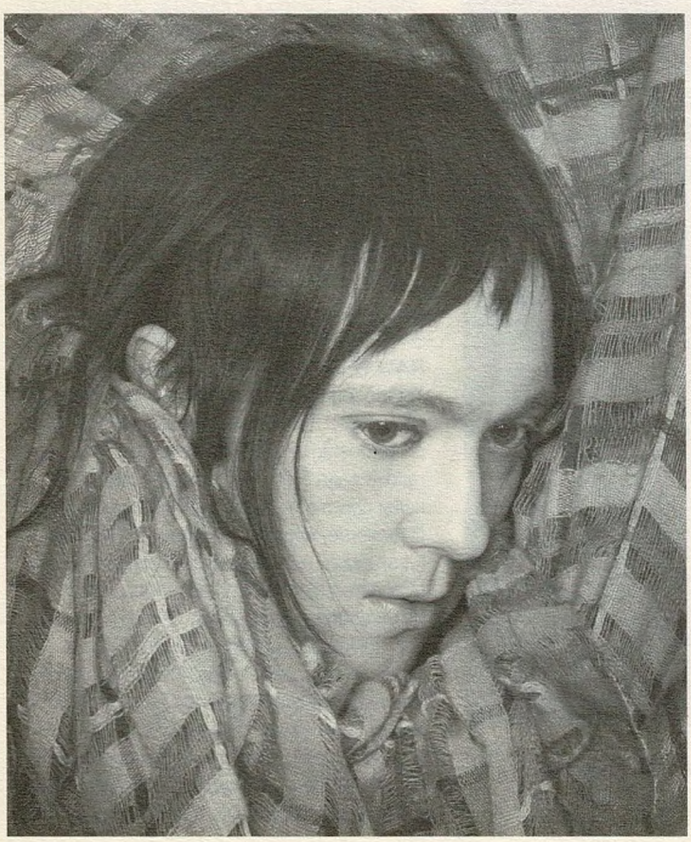

John Lennon

9 Ekim 1940'ta nasıl bir dünyaya doğdu, yaşadığı müddetçe nasıl bir dünya düşledi, 8 Aralık 1980'de 40 yaşında cinayete kurban gittiğinde nasıl bir dünya bıraktı ardında?.. Bu soruların yanıtı "esen yelde" belki de. Bir kısmı da şarkılarında elbette: "Working Class Hero" isimli iki CD'den oluşan derleme albümü yeni yayınlandı; 65. doğum, 25. ölüm yıldönümünde, düşleri hâlâ canlı... Uncut dergisinin, rock çevresinin ünlüleriyle yaptığı soruşturmayı sunuyoruz: Lennon'ın ölüm haberini aldığınızda nerdeydiniz, neler hissettiniz?

DÜNYAYI BİR NEBZE DEĞİŞTİRMEK

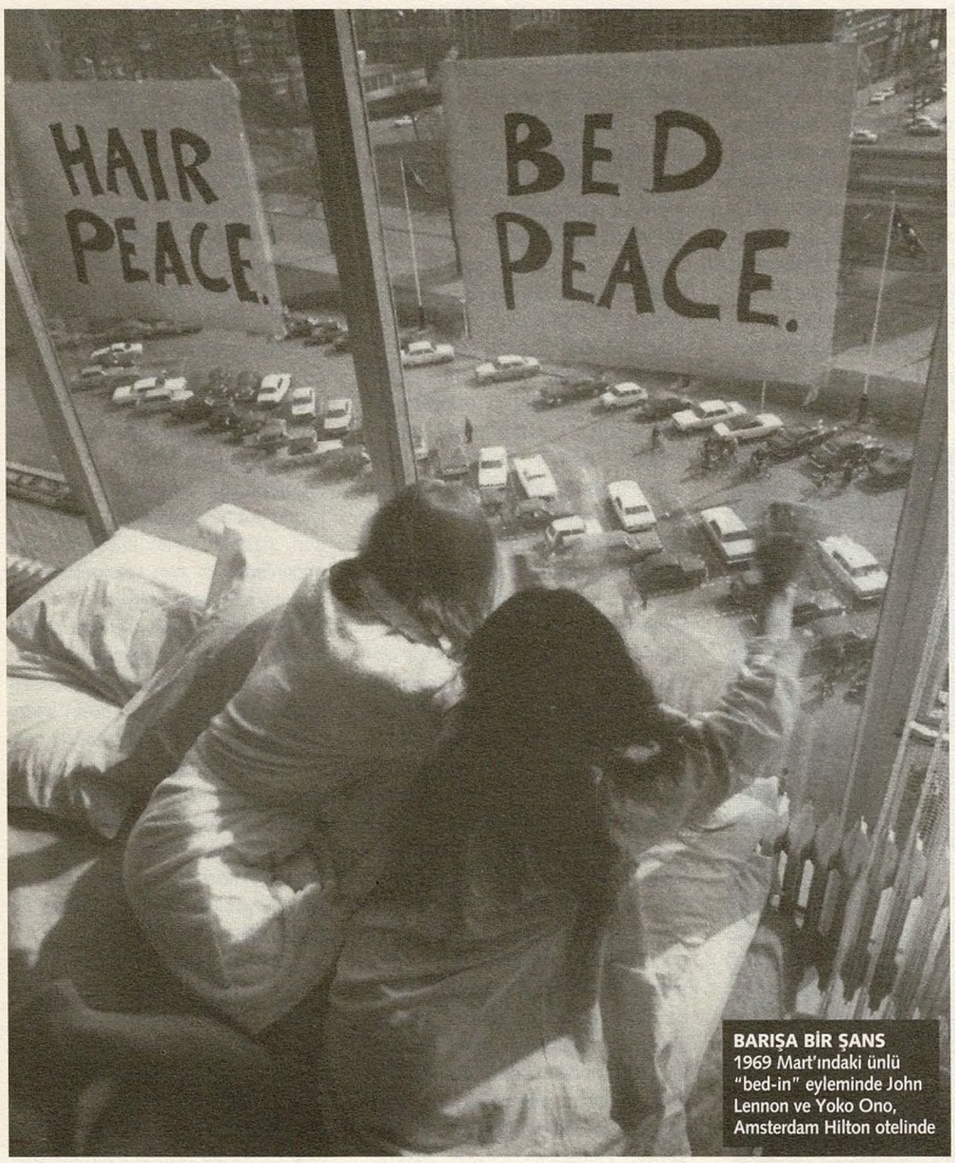

BARIŞA BİR ŞANS 1969 Mart'ındaki ünlü "bed-in" eyleminde John Lennon ve Yoko Ono, Amsterdam Hilton otelinde

BİZİM FAVORİMİZ JOHN LENNON'DI, ZİRA ÖZGÜRLÜKLER İÇİN BAYRAK AÇMIŞTI. ÇOK ÖNEMLİ ŞEYLER SÖYLEDİ, BİR HALK ADAMIYDI, BARIŞ VE İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ İÇİN MÜCADELE ETTİ. Slash

İstinad duvarı

ANDY NEWMARK *("Double Fantasy" ve "Milk and Honey"in davulcusu):* Öldüğünü duyunca yıkıldım. Ve şöyle düşündüm: "Hayat çok kıymetli ve çok kısa, onun için dürüstçe yaşamalı." On yıllık evliliğimin bir yalan olduğunu biliyordum. Ertesi sabah bavulumu topladım, bir arkadaşımın kanapesine taşındım. Altı ay orada yaşadım. Müzik yapmadım, çalışmadım, telefonlara cevap vermedim. Uyudum, yemek yedim, uyudum. Onu ve müziğini kaybetmek bana çok koymuştu. İstinad duvarım yıkılmış gibiydi. İş tekliflerini reddediyordum, çünkü John Lennon'dan sonra kimse bana hakiki gelmiyordu. Müzik yapma arzumu kaybetmiştim. Zamanla kendime geldim. Fakat, onunla çalıştığım 1980 ağustosu kadar güzel bir dönem hiç yaşamadım. Müzisyenlerle çok harbiydi. O kadar harbiydi ki, söylediklerine kırılmazdık. "Artistlik yapma, Ringo gibi çal" derdi. Çok net, çok doğrudandı. Kendinden emindi, pozitifti, konsantrasyonu yüksekti. Beatles'dan hep sevgiyle bahsederdi. Paul, George ve Ringo için hep müşfik ifadeler kullanırdı. *(En sevdiği Lennon şarkısı: "Anthology"deki bütün şarkılar)*

Şehirde çıt yoktu

IAN McCULLOCH *(Echo & The Bunnymen):* İlk Avrupa turnelerimizin birinden dönüyorduk. Dover gümrüğünde bir memur "sizinki ölmüş" dedi. Boş gözlerle bakınca "John Lennon" diye ekledi. Söyleyiş biçimi iğrençti. Tam yaptığı işin adamıydı. Liverpool'a gidişimiz çok kederliydi. Pete (De Freitas) ve ben arka koltuktaydık. Yol boyunca arabada çıt çıkmadı. Liverpool'a vardığımızda, şehir de bizim araba gibiydi. Müthiş bir sessizlik vardı. Sonra bir hareketlenme oldu, her köşeden insanlar peydahlandı ve Mathew Street'e bir akın başladı. Ben gitmedim, kitlesel yas bana göre değil. Siyasallığı ve lafını esirgememesi bir yana, John Lennon dünyanın en iyi rock'n'roll seslerinden birine sahipti. *(En sevdiği şarkı: "Love")*

Lucy In The Sky

RALPH STEADMAN *(Çizer):* Hunter S. Thompson ve kız arkadaşı Laila'yla birlikte Hawai'deydik. Radyo haberi verdiğinde Laila ağlamaya başladı, Hunter da şoka girdi. Tek yapmadığı sağa sola ateş açmaktı. John Lennon, karısı Cynthia ve Julian'la Weybridge'da yaşadığı günlerde, sık sık ana caddedeki kilisenin karşısındaki antikacıya giderdi. Dükkânın sahibi benim resim hocam Leslie Richardson'dı. Richardson'ın üç kızı vardı, en küçükleri Lucy hep dükkânda, annesinin yanında olurdu. Julian o sıralarda beş-altı yaşındaydı ve Lucy'yle yakın arkadaştı. O dükkânda bir sürü ilginç mücevher vardı. "Lucy In The Sky With Diamonds"ın esin kaynağı o antikacı ve Lucy'ydi. Lucy Richardson, 1 Haziran 2005'te kansere yenik düştü. Cenazesine gittim, törende "Lucy

In The Sky"ın çalınması çok dokunaklıydı. *(En sevdiği şarkı: "A Day In The Life")*

Seksî, zeki, tehlikeli

SANDIE SHAW *(60'ların ünlü pop şarkıcısı):* Haberi aldığımda mutfakta radyo dinliyordum. Muazzam bir şoktu. O günden sonra bir daha hiç mutfağa girmedim. John'a tutkundum. Müzik dünyasına girişimin sebeplerinden biri de, John'la tanışmak ve hatta onunla evlenmek istememdi. Bunun mümkün olduğuna inanıyordum. Albert Hall'daki konserlerinde kulise sızıp John'la tanışmayı başarmıştım. Çok tatlıydı, bir süre laflad ık. Romford Odeon'da Roy Orbison'un arkasında çaldıklarında da onunla sohbet etmiştik. O zamanlar daha "groupie" hadisesi yoktu, dolayısıyla aramızda bir şey geçmedi. Müthiş bir Beatles fanıydım, onları seyretmek yaptığım müziğe esin kaynağı oldu. John'ın bir miktar "kıl" olduğu söylenir, bana göreyse seksî, zeki ve tehlikeliydi. Onun "Rock'n'Roll" albümünün kapağındaki resmi bende cinsel arzu uyandırırdı. John benimle evlenseydi, onu çok mutlu ederdim. *(En sevdiği şarkı: "Jealous Guy")*

Dok işçisi edası

DENNY DOHERTY *(The Mamas & The Papas):* Mama Cass, John Lennon'a obsesif bir şekilde tutkundu. Başlangıçta, cazibesinin kaynağı sesi, enerjisi ve rock'n'roll tavrıydı. Cass, Beatles sound'undaki özgürlük duygusuna vurgundu. Ve olay Rahmaninof filan değil, üç akordu sadece. Ayrıca Lennon'ın sesinde bir hassasiyet ve keskinlik vardı. Paul de çığlık atabiliyordu ama, Lennon daha erildi ve bir dok işçisi edası vardı. McCartney fazla şirindi, George'sa sessiz, sakin bir oğlandı, o muazzam ritm gitar ve çığlıklar Lennon'dan geliyordu. *(En sevdiği şarkı: "Across The Universe")*

Ahizedeki gözyaşları

PETER TORK *(The Monkees):* Lennon'la tanışmam, Londra'daki Speakeasy'de bizim için verilen bir partide oldu. George'la gelmişti. George bir ukelele tıngırdatıyor ve ikisi birlikte "Hare Krishna" melodisiyle "Micky Dolenz, Micky Dolenz, Dolenz, Dolenz, Micky, Micky" diye mırıldanıyorlardı. Pazartesi gecesi Amerikan futbolu seyrediyordum, spiker birden "bu sadece bir maç" dedi. O anda kötü bir şey olduğunu hissettim. "John Lennon vuruldu" diye devam etti. Dışarı çıktım, olayın o kadar etkisi altındaydım ki, birisine telefon etme ihtiyacı duydum. Gözyaşlarımın ahizeye damladığını hatırlıyorum. Lennon'ın ölümüyle bir muharipi kaybettik. İyi bir mücadele veriyordu, özellikle "Revolver"dan itibaren ruhsal ve siyasal alanda yaptıklarıyla. Sadece müzikle sınırlı kalmak istemiyor, ötesine geçmek istiyordu. *(En sevdiği şarkı: "Strawberry Fields Forever")*

Dylan boyutu

JOHN SEBASTIAN *(The Lovin' Spoonful):* John'la Londra'da, Marquee kulübünde çaldığımızda tanışmıştım. Beatles bizi dinlemeye gelmiş, sonra da beraber takılmıştık. Shea stadyumundaki konserlerine gittiğimde, bizimle görüşmek istedikleri haberi geldi. Sahneye çıkmak üzere hazırlanıyorlardı, John tıpkı bana benziyordu! Yuvarlak gözlükler takmaya başlamıştı. Paul ve ötekiler ona takılıyorlardı: "John bak, idolün geldi!" Paul'ün tatlı, John'un ekşi olduğu fazlasıyla basitleştirme. Birbirlerinin içindeki farklı nitelikleri açığa çıkartabiliyorlar, dahası, birbirlerini taklit edebiliyorlardı. "Rubber Soul"a hasta olmuştum. Dylan'laştıkları albümdü o, Dylan'ı çok sevdiğim için onların da o boyuta girmeleri çok hoşuma gitmişti. John'un sonradan aldığı siyasî tavır hepimize gurur verdi. *(En sevdiği şarkı: "Rubber Soul"dakiler)*

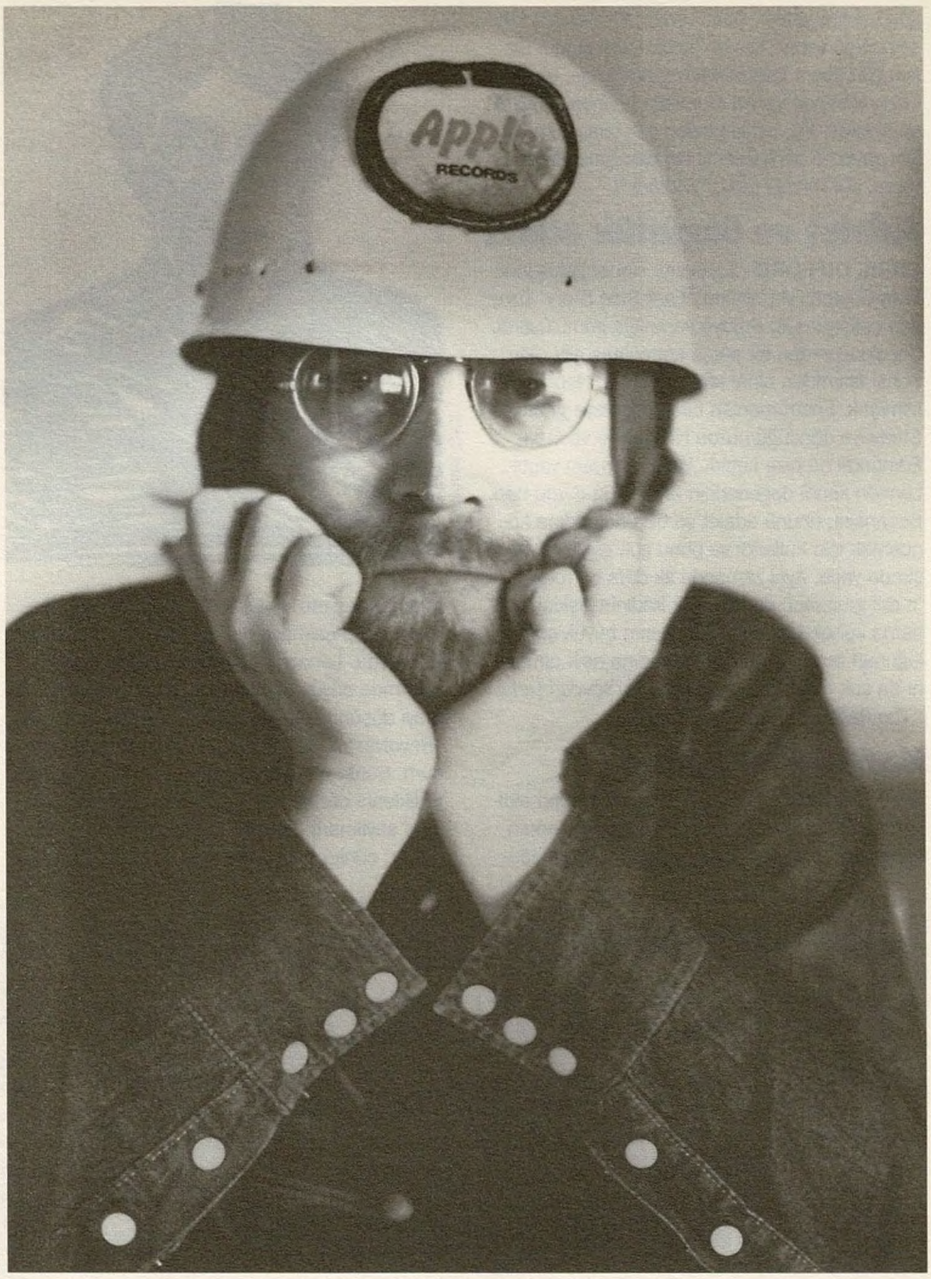

LENNON'IN EN İYİ TARAFI, ŞARKILARIYLA HAYATI, ROCK'N'ROLL'LA AVANGARD ARASINDAKİ GERİLİMDİ. O GERİLİMİN KAYNAĞI, HEM JERRY LEE LEWIS, HEM DE LUIS BUNUEL OLMAK İSTEMESİYDİ. David Peace

'Biraz siyasetle ilgilen'

ALICE COOPER: John'la ben içki arkadaşıydık. Yoko'yla kavga edip Los Angeles'a geldiğinde, o ünlü "kayıp hafta sonu"nda beraber kafaları çektik. John, Harry Nilsson'la tartışmaktan hoşlanırdı. Ben arabulucu durumundaydım, birbirlerine girişmelerini önlüyordum. John'un "ak" dediğine Harry "kara" derdi. Ve hep siyaset tartışırlardı. John arada bir bana dönüp sorardı: "Sen ne düşünüyorsun?" Ben de, "John, ben yalnızca siyaseten yanlış değilim, ayrıca siyaseten tutarsızım" derdim, "benim işim insanları eğlendirmek". O da, "biraz siyasetle ilgilen" derdi. Benim cevabımsa "bırak da içelim" olurdu. John Sinclair *(tutuklanan Beyaz Panterler üyesi)* meselesine angaje olduğunda, "John, sen bir Beatle'sın, senin şarkıların verdiğin demeçlerden daha etkili" demiştim. "Imagine", onun bütün siyasal söylevlerinden daha etkili oldu. *(En sevdiği şarkı: "Woman")*

Şiir ve Plastic Ono Band

RUSSEL SIMINS *(Blues Explosion):* Ölüm haberi geldiğinde hepimiz donup kalmıştık. New York Üniversitesi'nde öğrenciydim. Yurttaki herkes bütün gece ayaktaydı, şiir okuduk, "Plastic Ono Band" albümünü dinledik. Ertesi gün Central Park'a gittik, Beatles şarkılarını dinleyen insanları seyrettik. Çok kasvetli bir gündü. Yıllar sonra Yoko ve Sean Lennon'la turneye çıktım. Çok pozitif bir deneyimdi. *(En sevdiği şarkı: "Yer Blues")*

Central Park'ta mumlar

JIM SCLAVUNOS *(Bad Seeds):* East Village'da berbat bir otelde kalıyordum. Televizyon yoktu, sadece radyo vardı, o da tek bir istasyonu çekiyordu. Biramı yudumlayıp yalnızlığımın keyfini çıkarıyordum ki, radyonun art arda üç Lennon şarkısı çaldığını farkettim. O arada John'un vuruldu-

ğunu anons ettiler. Donakaldım. Etrafımdaki her şey durdu sanki. Yas en az bir hafta sürdü. Birkaç gün sonra Central Park'a gittiğimde, binlerce insan ellerinde yanan mumlarla Lennon şarkıları söylüyordu. Bu, birbirlerinden çok farklı insanlar için onun ne denli önemli biri olduğunu gösteriyordu. *(En sevdiği şarkı: "Mother")*

Adalet ve özgürlük adına

CHRIS DIFFORD *(Squeeze):* Haber geldiğinde Elvis Costello'yla birlikte "East Side Story" üzerine çalışıyorduk. Stüdyo karanlığa gömülüverdi. Çocukluğumdan bir parça koparılmış gibi oldu. Sanki ailemden birini kaybetmiştim. Hepimiz yıkılmıştık. Enstrümanları bırakıp içmeye gittik. Stüdyoya döndüğümüzde Nick Lowe ve Dave Edmunds da bize katıldı. Harika bir jam yaptık. Lennon kendi değerlerinin arkasında durdu hep. Başarısını, ününü adalet ve özgürlük adına konuşmak için kullandı ve bunu çok güçlü bir biçimde yaptı. Aynı zamanda ilk defa bir rock-'n'roll grubunun üyesinin bir kadınla ilişkisi tartışma konusu olmuştu. Dünyanın büyük çoğunluğunun tasvip etmediği bir kadına aşık olmasını da çok manidar buluyorum. *(En sevdiği şarkı: "The Ballad of John and Yoko")*

Karanlıklar içinde

BOB MOULD *(Hüsker Dü, Sugar):* Haberi aldığımda bir kulüpteydim. Yerel bir grup çalarken organizatör sahneye çıkıp Lennon'ın öldürüldüğünü anons etti. Öyle bir şoktu ki, kimse inanmadı. Grup çalmaya devam etti, ama kimse dinlemiyordu. Lennon'ın Beatles'la yaptığı işler üzerimde büyük etki bıraktı. Kendi grubumu kurmayı düşünmeye başladığımda "Rubber Soul"u, "Revolver"ı, "Sgt. Pepper"ı döne döne dinliyordum. Bütün o farklı düzeyleri nasıl bir araya getirdiklerini çözmeye çalışıyordum. Hâlâ da çözmüş sayılmam. Lennon'ın şarkıları bana hitap ediyor, çünkü o karanlıklarda dolaşan bir şarkıyazarıydı. Solo işlerini de seviyorum, ama bence onu itekleyecek birisine ihtiyacı vardı hep. Beatles'da Paul McCartney öyle yapıyordu. Beatles sonrasında o itici güçten mahrum kaldı ve biraz yolunu kaybetti.

Desen: Mehmet Tekin

Halk adamı

SLASH *(Guns N' Roses, Velvet Revolver):* Ben İngiltere'de doğduğum için Beatles'la büyüdüm. John Lennon'ın ölümü, ona ve Beatles'ın müziğine hayranlık duyan herkesin dünyasını kararttı. Muhteşem dörtlü içinde, bizim favorimiz Lennon'dı, zira özgürlükler için bayrak açmıştı. Çok önemli şeyler söyledi, bir halk adamıydı, barış ve ifade özgürlüğü için mücadele etti. Cool'du, vizyonu vardı ve olağanüstü bir şarkı yazarıydı. *(En sevdiği şarkı: "Mother")*

On yılda neler yapardı?

PETER BUCK *(R.E.M.):* Çalıştığım plakçıya adamın biri ağlayarak girdi ve "John Lennon öldürüldü" dedi. Hemen eve gittim. Yan komşuda kablolu televizyon vardı, saatlerce ekranın başında oturduk, birinin çıkıp "hayır, doğru değil, Lennon öldürülmedi" demesini bekledik. Kaybettiğim akrabalarım oldu, hiçbirinin ölümü beni bu kadar derinden etkilemedi. Hayatta olmasını, 1980'den 1990'a, o on yılda neler yaptığını görmek isterdim. Onun ölümü, bana "artık çocuk değilim" dedirtti. Beni sarsan ilk ölüm Lennon'ınkiydi. *(En sevdiği şarkı: "Instant Karma")* ➜

1974: LENNON'DAN RUNDGREN'E AÇIK MEKTUP

Tamam, kurşuna dizin!

O uğursuz günde, John Lennon'ın katili Mark Chapman'ın üstünde Todd Rundgren'in 1978 tarihli albümü "Hermit of Mink Hollow"un tişörtü vardı. 70'lerin enteresan şahsiyetlerinden ve kısa ömürlü Nazz grubunun kurucusu Rundgren'le John Lennon arasında, 1974'ün eylül ayında Melody Maker sayfalarına akseden bir polemik yaşanmıştı. "Lennon devrimci filan değil, moronun teki. Devrim hakkında bağırıp çağırıyor, gerzek gerzek hareketler yapıyor. Bütün derdi ilgi çekmek. Troubadour'da garson dövmek nasıl bir devrimcilik ki? Önemli biri olduğuna şüphe yok, ama Richard Nixon da öyle." Rundgren'in Melody Maker'da yayınlanan bu sözleri üzerine John Lennon da bir cevap kaleme almıştı. "Dr. Winston O'Boogie" imzasıyla yayınladığı ve Todd Rundgren'in ismiyle bir kelime oyunu yaparak "Sodd Runtlestuntle'a açık marul" başlıklı yedi maddeli "açık mektup"ta Lennon şöyle diyordu:

MAKTUL İLE KATİL
8 Aralık 1980, Mark Chapman imza alıyor, günün ilerleyen saatlerinde silahına davranacak

Sevgili Todd, seni ve yaptığın işleri seviyorum. Melodisi "There's Place" (Beatles) adlı şarkıdan pek farklı olmayan "I Saw The Light" da dahil olmaz üzere.

1. Ben hiçbir zaman devrimci olduğumu iddia etmedim. Ama hangi konuda istersem, o konuda şarkı söylemeye hakkım var. Öyle değil mi?
2. Troubadour'da asla bir garsona vurmadım. Evet, orada bir götlek gibi davrandım. Çok sarhoştum. Tamam, kurşuna dizin beni!
3. Hepimiz ilgi çekmek istiyoruz Todd. Ama, "devrim" demeden de nasıl ilgi çekeceğimi bilmediğimi mi sanıyorsun? Saçımı pembe ve yeşile boyayarak işe başlayabilirim.
4. Kendimden başka hiç kimseyi temsil etmiyorum. Ama galiba senin gözünde bir şeyleri temsil ediyorum, aksi takdirde bana karşı bu kadar saldırgan olmazdın. (Babanı temsil ediyor olabilir miyim?)
5. Evet Todd, saldırganlık ve şiddet esrarengiz biçimlerde ortaya çıkabilir. Öfke baldan tatlıdır, sözlü şiddet de buna dahil.
6. Nazz, "heavy rock" yapardı, sonra birdenbire "hafif, güzel bir balad" çıkardı. Ne orijinallik!
7. Bu da mevzuyu Beatles'a getiriyor. Benim için "Beatle olmaktan başka bir üslûbu yok" diyorsun. Bu epey bir üslûptur, tarihe kayıt düşmek gerekirse, senin üslûbunu da kapsar.

Evet Todd, Beatles'ın yaptığı şeylerden biri de insanların zihinlerini etkilemekti. Anlaşılan senin bir doza daha ihtiyacın var.

Her halükârda, beni ne kadar üzmüş olursan ol, seni hep seveceğim.

TODD RUNDGREN

Kan davamız yok

Bugün geriye baktığınızda John Lennon'la girdiğiniz polemiği nasıl değerlendiriyorsunuz?

Todd Rundgren: Los Angeles'da, Troubadour adlı bir barda sarhoş kafayla kendini rezil etmişti. Garsonları taciz ediyor, çocukça davranıyordu. John'un en büyük arzusunun devrimci bir barış havarisi addedilmek olduğunu düşünüyordum. O tartışmada söylemek istediğim, bu işlerin ciddiyet gerektirdiğiydi. Tabii böyle bir atışma Melody Maker için bulunmaz nimetti, hemen üzerine atladılar ve o gün söylediklerimi manşet yaptılar. John da hiddetlendi ve bir açık mektup yazdı.

Sonra barıştınız mı?

Olay çok büyümeden telefonda konuştuk. "Medya tarafından kullanılıyoruz, bu meseleyi kapatalım" dedik. Aramızda bir kan davası olmadı.

Lennon'ın öldürüldüğünü öğrendiğinizde ne hissettiniz?

Haber tabii ki bir şoktu. Ama, öldürülmüş olmasına şaşırmadım, çünkü şarkılarıyla ve dedikleriyle insanları geren bir şahsiyetti. Mark Chapman özelindeyse, o dengesiz haliyle Lennon vakasını kaldıramadı. Lennon'ın bu gezegendeki varlığı onun zihnini öylesine işgal ediyordu ki, çareyi Lennon'ı ortadan kaldırmakta buldu.

Chapman'ın fanatik hayranınız olması sizi ürpertti mi?

Elbette, ama bir sürpriz olmadı. Kafayı yemiş hayranlarının olduğunu biliyordum. Kamusal bir kişilik olduğunuzda bunu kabullenmek zorundasınız.

Chapman Lennon'ı öldürmeseydi, hedefi siz olur muydunuz?

O ihtimal var tabii ki. Ama ben mahremiyeti hep koruduum. Kapımın önüne yığılan fanlarla muhatap olmam gerekmedi hiç.

Herkesin bir öngörü yeteneği var mı
Ve bu geliştirilebilir mi ?
İnsan beyni koşullandırılabilir mi
Doğu ile Batı arasındaki parapsikoloji savaşının
sebepleri neydi ?

Jean-Christophe Grangé yazdı
Philippe Adamov çizdi...

JEAN-CHRISTOPHE GRANGÉ

PHILIPPE ADAMOV

ZENER'İN LANETİ

CİLT 1

SİBYLLE

48 Sayfa 12 YTL

DK DOĞAN KİTAP

www.dogankitap.com.tr

ünlü elemanı Hawaii'li bir sokak serserisinin kurşunlarına hedef oldu
«Beatles»tan John Lennon New York'ta sokak ortasında öldürüldü
John Lennon ve olay yaratan Japon karısı
"Beatles"ın ünlü yıldızı John Lennon öldürüldü
Lennon New York'ta e evine giderken ından kurşunlandı
Lennon, New York'da arısı Yoko-Ono ile yaşıyordu
Müzikleri ve saçları ile yeni bir çığır açmışlardı
e John Lennon ve katili
John Lennon Japon asıllı eşi Yoko Ono ile
ÜNLÜ BEATLE JOHN LENNON NEWYORK'TA ÖLDÜRÜLDÜ
Bir sokak serserisi, kendisine imza vermeyi reddeden ünlü müzik yıldızını evinin önünde, karısının yanında
YILBAŞI G SOKAĞ YASAĞI KADAR UZATIL
Doktorlara göre katil kend
John Lennon zannediyo
Ünlü Beatles grubundan John Lennon öldürüldü
Evine dönmekte olan çılgın şarkıcı sırtından vuruldu
NEW YORK(A.A.)— Bir zamanların bir numaralı grubu olan Beatles'in elemanlarından John Lennon, önceki ge-
KATİL HAVAİLİ BİR HAYRANI
Beatle John Lennon öldürüldü
Oğlu tıpkı babasına benziyor
Amerika'da Lennon hayranları arasında intiharlar başladı
John Lennon öldürüldü
JOHN LENNON'UN CESEDİ YAKILDI
DIŞ HABERLER SERVİSİ
1960 YILLARININ ÜNLÜ İNGİLİZ POP-MÜZİK TOPLULUĞU «BEATLES»İN KURUCULARINDAN OLAN LENNON UZUN BİR SÜREDİR JAPON ASILLI KARISI İLE NEW YORK'TA YAŞIYORDU.
John Lennon'un son plağı 20 bin liradan kapış kapış satılıyor
Bir Beatles hayranı
Lennon'un son sözleri
POP MÜZİĞİN ÖNCÜLERİNDENDİ
KATİL: «ŞÖHRET OLMAK İÇİN ÖLDÜRDÜM»
John Lennon, New-York'ta apartmanının önünde öldürüldü
LENNON 21 milyar liralık miras bıraktı
Ringo Starr hemen New-York'a geldi
eşi ve oğlu
Katil yakalı

DEMOKRASİYE DÖNÜŞ TAKVİMİ!

"Lennon'ın ölümü, Reagan ve Thatcher döneminin ve benmerkezci 1980'lerin başladığını başlangıcını da imliyordu." Teenage Fanclub grubundan Norman Blake böyle söylüyor. Tastamam doğru. "Bana hiç kimse anlatamaz kafadan sakat birinin onu vurduğunu. Bunu biz dinlemeyiz. Vatandaşa anlatabilirler de, bana anlatamazlar" diyordu ya Erkin Koray, insan sahiden de böyle bir komplo teorisini hesaba katmaktan kendini alamıyor. O ceberrut '80'lerin bütün karanlığıyla üstümüze çökmesi için Lennon'ın da ortadan kaldırılması gerekiyordu sanki. Öyle de oldu... Thatcher 4 Mayıs '79'da, Reagan 4 Kasım '80'de iktidara geldi. 12 Eylül '80'de, hâlâ içinde debelendiğimiz darbe dönemi başladı. Aynı yıl, 8 Aralık'ta vuku bulan Lennon cinayeti haberini veren yerli gazetelerin başlıklarında kısa bir gezinti:

• Türkiye'de günde ortalama 22 olan siyasi cinayet sayısı ikiye düştü

• Yılbaşı gecesi ülkede sokağa çıkma yasağı uygulanmayacak

• Mamak'ta yaşam "Türküm, doğruyum..." andı ile başlıyor. Cezaevindeki günlük program hiç aksatılmadan yerine getiriliyor. Tüm tutuklu ve hükümlüler bu programa uymak zorundalar.

• Ferdi Tayfur film başına yedi milyon, konser turnesinden 30 milyon alıyor

• Mia Forrow ile Woody Allen evlilik planları yapıyor

• Ortadoğu'da yeni bir dünya kuruluyor. ABD, bölgeye iyiden iyiye yerleşiyor

• Türkiye, şimdi Amerika'ya daha az uzak: Ortadoğu'daki yeni yönelişlerde ağırlığın ABD yanlısı Arap rejimlerine verilmesi dikkat çekiyor

• Polonyalı işçiler Noel ayininde Rus aleyhtarı sloganlar bağırdılar

• Sabancı bu gece TV'de "Vallahi 5 kuruş param yok" diyecek. Zengin işadamı, seyircilere pantolonunun boş ceplerini gösterecek

• Fransa'da Coluche başkan adayı. Ünlü komik, "Tüm profesyonel politikacılar birer amatör komedyendir, ben profesyonel komedyen olduğuma göre neden politikacı olmayayım" diyor

• Anıtkabir'deki bayrak gönderinin çürüyen iplerini bir Amerikalı değiştiriyor

• Turgut Özal: Enflasyon hızlanıyor iddiaları tamamen mesnetsizdir, programın başarılı olmadığını iddia etmet için insanın ya cahil ya da kasıtlı olması lazımdır

• ABD Doları 98 lira 71 kuruş

• Dördüncü idam: Bir eri şehit eden sol terörist Erdal Eren'in idam kararı onaylandı

• Daha Beyaz Saray'a yerleşmeden 1 numara oldu: Nancy Reagan dünyanın en iyi giyinen kadını seçildi

• Beyaz Saray'dan açıklama yapıldı: Sovyetler Polonya'yı işgale hazır

• Müsrif insanları gördükçe içinden ağlamak geldiğini söyleyen Vehbi Koç, "Ayakkabılarınıza benim gibi pençe yaptırın!" dedi

• Atatürk'ün 100'üncü doğum yıldönümü kutlama çalışmaları başladı

• Amerika, El Salvador'a müdahaleye hazırlanıyor

• Romy Schneider 43 yaşından sonra soyundu

• İzmir'de yanlışlıkla sarı filtreli Samsun yapıldı

• Milli Eğitim Bakanı: "Üniversitelerin paralı olması için yapılan teklifleri inceliyoruz"

• Türkiye disko dans şampiyonu Ersan Efrant, dünya yedincisi oldu

• İstanbul Milli Eğitim Müdürü: "Öğrenciler okula gelmeden önce aynaya baksın"

• Devlet Başkanı Orgeneral Evren: "Demokrasiye dönüş zamanını 1981'de açıklayacağız"

(Not: Lennon'un öldürüldüğü hafta, Türkiye 1. Ligi'nde 11 maçta 17 puanla Trabzon lider, Fener 15 puanla üçüncü, Cimbom 11 puanla sekizinci, Kartal 9 puanla onbirinci)

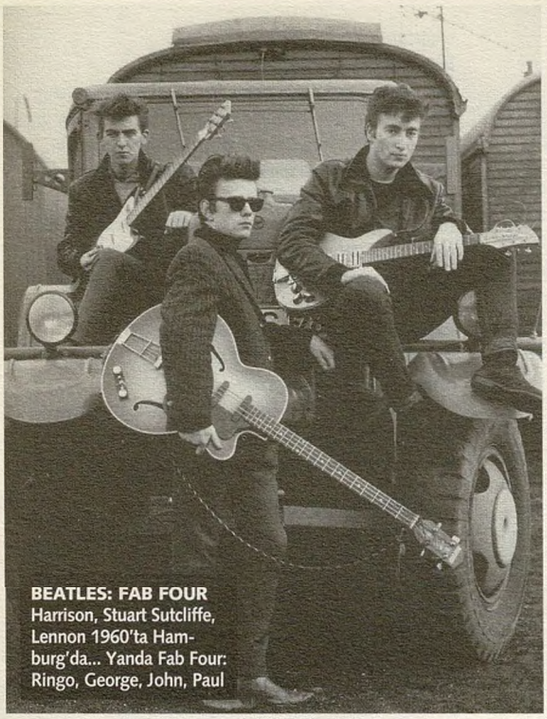

BEATLES: FAB FOUR Harrison, Stuart Sutcliffe, Lennon 1960'ta Hamburg'da... Yanda Fab Four: Ringo, George, John, Paul

MÜZİSYENLERLE ÇOK HARBİYDİ. O KADAR HARBİYDİ Kİ, SÖYLEDİKLERİNE KIRILMAZDIK. "ARTİSTLİK YAPMA, RINGO GİBİ ÇAL" DERDİ BANA. Andy Newmark

Orgazmik zevk

STEVIE JACKSON *(Belle & Sebastian):* Okul üniformamla kahvaltı sofrasına oturduğumda annem "John Lennon vuruldu" dedi. Kendi kendime "ölmedi, ölmedi, ölmedi" deyip duruyordum. Annem, arkasını dönmeden "Lennon öldü" dedi. Henüz 11 yaşındaydım, ama feleğim şaştı. Televizyonda gösterilen Beatles filmlerine tutkundum. John'un tipine bayılıyordum, "Ticket To Ride" ve "Twist and Shout" gibi şarkılar, henüz daha velet olmama rağmen orgazmik bir zevk veriyordu. Müziğe başlamama Lennon sebep oldu, sürdürmemi de ona borçluyum. *(En sevdiği şarkı: "Woman Is The Nigger Of The World")*

O ruhsal derinlik

SHIRLEY MANSON *(Garbage):* John Lennon'ın öldürüldüğünü duyduğumda okuldaydım. Yaşım 14'tü. Haberi daha sindiremeden müzik dersi başladı. Şansımıza, harika bir müzik hocamız vardı, Miss McGoogen. Üzüntümüzü anlayışla karşıladı ve bir saat boyunca onun şarkılarını dinlememize müsaade etti. Bütün sınıf ağlıyordu. Benim gözümde tüm zamanların bir numaralı rock yıldızı John Lennon'dır. Ondan önce ve sonra kimse o ruhsal derinliğe inmeyi istemedi. *(En sevdiği şarkı: "I'm Losing You")*

Kahpe dünya

KRISTEN HERSH *(Throwing Muses):* Babamın ağlama sesiyle uyandım. Bir yandan ağlıyor, bir yandan da "çivisi çıkmış bu kahpe dünyanın" deyip duruyordu. Kızkardeşim Tanya (Donelly) 14 yaşındaydı, okulu asıp Rhode Island'da dolaşmıştık. Yanımızdan geçen her arabanın camı açıktı ve yüksek volümde John Lennon şarkıları çalıyordu. Ve herkes gözyaşı döküyordu. *(En sevdiği şarkı: "Working Class Hero")*

Yoko meselesi

JACKIE LEVEN *(İskoç şarkı yazarı):* O gece David Gilmour (Pink Floyd) ve Glen Matlock'la (Sex Pistols) Warwick Castle'a gidip kafaları çektik. Üçümüz de şoktaydık ve her zamankinden fazla içtik. Müdavimi olduğumuz o barın sahibesi de yeni vefat etmişti, dolayısıyla kederimiz dubleydi. John'un ölümüne toplumun gösterdiği duygusallık olumlu bir şeydi. O günlerde henüz gençtim, John'un insanlara o denli dokunması beni çok etkiledi ve hayatımı değiştirdi. Onun kişiliğine hayrandım, benim için sevdiğim ve takdir ettiğim bir abi gibiydi. Kariyerinin ilk yarısının büyük fanıydım, "Sgt. Pepper"dan sonra yaptığı albümlere saygı duydum, ama sevemedim. Yoko Onu meselesi de bana iyi gelmedi. Birlikte yaptıkları şeyleri mahcubiyet verici buldum. *(En sevdiği şarkı: "I Want to Hold Your Hand")*

The night Lennon died

DAMON GOUGH *(Badly Drawn Boy):* "You Were Right" adlı şarkımda da anlattığım gibi, oturma odasında babamla televizyon seyrederken duydum haberi. 10 yaşındaydım. Zamanla Beatles'ın müziğini keşfettim ve Lennon portresi netleşmeye başladı. Farklı müzikal türlerle yaptığı deneylere ve dünyayı bir nebze olsun değiştirmek için gösterdiği çabaya hayranlık duyuyorum. Her iki alanda da başarılı oldu. *(En sevdiği şarkı: "Real Love")*

Jerry Lee Lewis, Bunuel

DAVID PEACE *(Polisiye yazarı ve eleştirmen):* Her sabah babam bizi günün haberleriyle uyandırırdı. Hiç unutamadığım iki haberden biri Lennon'ın öldürülmesi, diğeri ondan yaklaşık bir ay sonra "Yorkshire canavarı"nın yakalanmasıydı. 13 yaşındaydım. Lennon'ın en iyi tarafı, şarkılarıyla hayatı, rock'n'roll'la avangard arasındaki gerilimdi. O gerilimin kaynağı, hem Jerry Lee Lewis, hem de Luis Bunuel olmak istemesiydi. Bu damar, Lennon'dan Bowie'ye, John Lydon'dan Mark E. Smith'e –işçi sınıfının son kahramanı o– uzanıyor. *(En sevdiği şarkı: "Fame")*

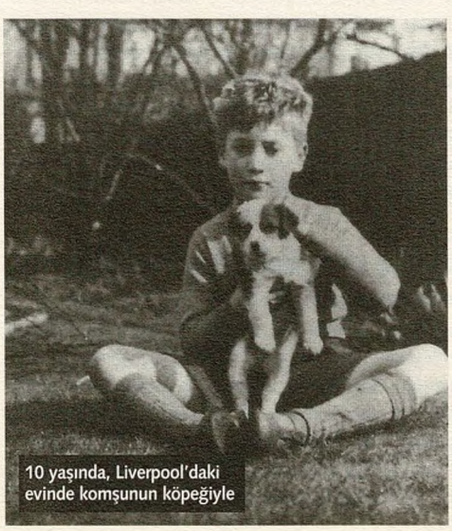

10 yaşında, Liverpool'daki evinde komşunun köpeğiyle

Yumruğu çaktı

LEMMY *(Motörhead):* Haberi aldığımda, Lennon'ın o anda kendisini ne kadar çaresiz hissettiğini düşündüm. Elinde tabancayla karşısına dikilmiş o manyağın karşısında hiçbir şansı yoktu. Lennon'la ilgili en güzel hatıram, onu Cavern'de seyrettiğim andı. Galler'de oturuyordum, dolayısıyla Liverpool sadece birkaç saat ötedeydi. Lennon'ın Billy Fury'den daha iyi olduğu söyleniyordu. Gözlerimle görünce hak verdim. Elektrik saçıyordu. Bir başka konserde, sahneden inip kendisine "Lennon ibnedir" diyen birine yumruğu çakmıştı. O zamanlar façayı bozmamak için gözlük takmıyordu ve doğru dürüst göremiyordu. Seyircilerin arasına dalıp "o lafı kim etti" diye sordu. O herif de "ben ettim" deme salaklığını göstermişti. *(En sevdiği şarkı: "In My Life")*

İğneleyici ve dokunaklı

ED HARCOURT *(İngiliz şarkı yazarı):* Lennon öldüğünde üç yaşındaydım, fakat çocukluğumda çok önemli bir rol oynadı, zira annem-babam Beatles fanlarıydı. 10 yaşındayken müzikle ilgilenmeye başladığımda, annemin yaptığı ilk iş "Imagine"ın piyano notalarını almak oldu. O şarkı beni Lennon'la tanıştırdı ve hayran kıldı. Beni en çok etkileyen tarafı, bir an iğneleyici ve yakıcı, hemen sonra da duygusal ve dokunaklı olabilmesiydi. Gerçekten orijinal bir şahsiyetti. *(En sevdiği şarkı: "Isolation")*

Vizyoner

DAVID HOLMES *(DJ, soundtrack bestecisi):* Radyo dinliyorduk, 12 yaşındaydım. Belfast'ta büyüdüğüm için insanların öldürülmesine alışkındım. Annem de öyleydi, ama yine de fena sarsılmıştı. Beatles hayranıydı, Lennon da favorisiydi.

→23

YOKO ONO ANLATIYOR

Hepimizin adına konuştu

John Lennon 9 Ekim'de 65 yaşında olacaktı...
Yoko Ono: Evet, ama unutulan biri olmadı.
Bunda sizin de önemli payınız var. Hatırasını ve müziğini ihtimamla korudunuz.
Başlangıçta hiç kolay olmadı. Salvo ateşi altındaydım. Ama o müziğini bana emanet etmişti. Aklına başka biri gelmediği için herhalde. *(gülüyor)* Sanatsal zevkime itimadı vardı. John'a ve onu sevenlere karşı mesuliyet duyuyorum. 1984'te "Milk and Honey"i ortaya çıkaracağıma ihtimal verilmiyordu, ama çıktı işte.
Albümü tamamlamak çok zor oldu mu?
Kendi kendime "stüdyoya gidip o şarkıları dinlemem lâzım" diyordum hep. İlk dinleyişimde düşüp bayıldım. Sebep sesiydi. O kadar intimdi ki... Ölümünün ertesinde, Dakota'nın *(Lennon ve Ono'nun yaşadığı bina)* önünde toplanan insanlar onun şarkılarını çalıyordu. Yatak odasından onları seyrederken "buna dayanamıyorum, John yok artık, ama şarkı söylüyor" diyordum. Zamanla buna alıştım ve sonuçta stüdyoya girip "Milk and Honey"i dinledim.
"Milk and Honey"i albüm haline getirmenizdeki saik neydi?
Mesuliyet duygusu. Şarkılarının doğru bir şekilde sunulmasını isterdi. Onları bir takım korsan kayıtlar gibi yayınlamak doğru olmazdı. O şarkıların hakkını vermek çok önemliydi. John benim işlerime karşı hep çok koruyucu ve kollayıcı oldu. Şimdi sıra bendeydi.
Siz hep başarılı bir işkadını oldunuz...
John'un ölümünden önce bazı tecrübelerim olmuştu, onun faydasını gördüm tabii. Yine de kolay olmadı. Ağlayıp duruyorsunuz bir kere. Ayrıca, bir sürü karmaşık durum çıktı ortaya. Talep edilen o kadar çok şey vardı ki. Bunların bir kısmı da doğru şeyler değildi ve "hayır" demek zorunda kaldım. Ve tabii ki "cadaloz"luk yapmış oldum. John'u doğru bir şekilde temsil etmeyen şeyleri reddetmem gerekiyordu.
Kendi sanatınızla Lennon'ınki arasında nasıl bir ilişki kuruyorsunuz?
John'la tanıştığımızda birlikte işler yapmaya başladık, "bed-in" (yatakta) bunlardan biriydi. O kolektif çalışmaya alışıktı, Beatles'la, Paul'le... Bense eski arkadaşlarımla ortaklığımı sürdürmek istemiyordum. O günlerde sanatım görmezden geliniyordu. Aşkın bedeli buydu. Bundan şikayetçi de değildim, romantizm öyle bir şey galiba. Şarkı yazmak heyecan vericiydi. John'un ölümünden sonra, ardında bıraktığı işlere konsantre oldum. Etraftan "John'u kullanıyor" yollu iğnelemeler geliyordu. Kendi sanatımı icra etmeyi ne denli arzuladığımı bilmiyorlardı. Ancak şartlar müsait değildi. "Kaderim böyleymiş" deyip durumu kabullendim. Ama, o kararı verdikten sonra tuhaf bir şekilde işlerime talep gelmeye başladı.
Lennon'ın en önemli mirası ne sizce?
"Gimme Some Truth" şarkısındaki gibi, "hakikat istiyorum" demesiydi. Hepimizin adına konuşuyordu, hepimizin adına kendini cesaretle ortaya attı. Sanki sezgisel bir şekilde ömrünün kısa olacağını biliyordu. "Elimden ne geliyorsa bir an önce yapmalıyım" der gibiydi. Dünyaya vermesi gereken bir mesaj olduğuna inanıyordu.
Irak'ın işgalini protesto eder miydi?
Elbette!
En sevdiğiniz Lennon şarkısı hangisi?
Her şarkısı benim için çok kıymetli. Ama "Watching The Wheels" tam bugünlere dair bir şarkı. Deliler gibi koşuşturan insanlar o şarkıyı dikkatle dinlemeli.
Onun şarkılarını dinlemek, eski görüntüleri seyretmek size acı veriyor mu?
Onları bağrıma basıyorum. Bir yanımla onu hep özlüyorum, öte yandan onun arkasında bıraktığı işlerle uğraşmak bana mutluluk veriyor. Kendimi çok imtiyazlı hissediyorum.
Yaptıklarınızdan memnun mudur sizce?
Ona hep soruyorum: "John, bu iyi oldu mu sence?"
O ne diyor? Onaylıyor mu?
Onaylıyor tabii, bazen de gülüyor halime. Şarkılarıyla hâlâ bu kadar ilgili olmama. Onun işlerine kendi gözlerimle değil, onun gözleriyle bakmayı öğrendim artık.

İLK DEFA BİR ROCK GRUBUNUN ÜYESİNİN BİR KADINLA İLİŞKİSİ TARTIŞMA KONUSUYDU. ÇOĞUNLUĞUN TASVİP ETMEDİĞİ BİR KADINA AŞKINI MANİDAR BULUYORUM. Chris Difford

Beatles dinleyerek büyüdüm, fakat son 10-15 yıldır Lennon'ın solo işlerindeki deneyselliği takdir edebilecek olgunluğa eriştim. O bir vizyonerdi, keşke şimdi buralarda olsaydı. *(En sevdiği şarkı: "Woman")*

Annemin gözleri

SERGE BIALENKO *(Marah):* Dokuz yaşındaydım. Ölüm duygusuyla o gün tanıştım. O sabah annem kahvaltımı getirmişti. Her şey her sabahki gibiydi: Plastik kapta mısır gevreği ve ince, uzun bir fincanda portakal suyu. Formika masaya oturduğumda annemin gözlerinin kıpkırmızı olduğunu farkettim. Hâlâ da ağlıyordu. Çok yumuşak, müşfik bir tonla Beatles'ı ve onlardan birinin öldürüldüğünü anlattı. Onun üzüntüsünü kavrayamıyordum. Bir saat sonra, otobüs durağında gerçekten kederlendim. Tanımadığım birisinin öldürüldüğü için değil, o yaşımda hayatımdaki en önemli kadın olan annem için. *(En sevdiği şarkı: "Mother")*

Benmerkezci 80'ler

NORMAN BLAKE *(Teenage Fanclub):* Haberi duyduğumda tren istasyonundaydım. Annem beni şehre götürüyordu, iki ihtiyar kendi aralarında Lennon'ın cinayete kurban gittiğinden konuşuyorlardı. 14'ümdeydim, 40 benim için büyük bir yaştı. Şimdi 40'a merdiven dayamış biri olarak, Lennon'ın ne kadar genç öldüğünü idrak ediyorum. Berbat bir şoktu, fakat Beatles'la büyüyenler için çok daha beter bir durum olmalı. Lennon'ın ölümü, Reagan ve Thatcher döneminin ve benmerkezci 1980'lerin başladığını başlangıcını da imliyordu. *(En sevdiği şarkı: "Imagine")*

O piyano girizgâhı

BERNARD BUTLER *(Suede, The Tears):* Okula gitmek üzere otobüs durağında beklerken bir sınıf arkadaşım vermişti haberi. O ana kadar, bir insanın vurulması sadece eski savaş filmlerinden bildiğim bir şeydi. Genç ve ünlü birisinin, genç ve ünlü olduğu için öldürülmüş olması feleğimi şaşırtmıştı. Beni çok etkileyen bir başka şey de, radyonun her beş dakikada bir "Imagine"ı çalmasıydı. O piyano girizgâhı her seferinde gözyaşına boğuyordu beni. O kadar güçlü bir şarkı ki, o kadar masum ve o kadar basit... Arabada, o şarkı yüzünden babamla tartışmıştık. Ben sesini açmak istiyordum, o kapatmak istiyordu. Beatles zamanında "İsa'dan daha ünlüyüz" demesini kafasına takmıştı... Lennon'ı bu denli özgün bir şarkıyazarı yapan neydi, onu söylemek zor. Ama kimsenin sözünü etmediği şu: Müthiş bir gitarist olduğu. *(En sevdiği şarkı: "Across The Universe")*

Aziz değildi, hakikiydi

WAYNE KRAMER *(MC 5):* Feci bir trajediydi, ama beni şaşırtmadı. Maaesef içinde yaşadığımız dünyanın durumu bu. Lennon'ın müziğini çok severdim, ama daha çok sevdiğim, şarkılarının kişiliğini yansıtış biçimiydi. Bir aziz değildi, hiçbirimiz değiliz. Ama hakikati dile getirmeye olan bağlılığı öylesine takdire şayandı ki. Kimin boykotuna, kimin saldırısına uğrayacağı umurunda değildi. "İsa'ya inanmıyorum, Beatles'a inanmıyorum" demeye cesareti vardı. O denli hakikiydi. Plaklarını dinlediğinizde, müziğinin içinde büyüdüğünü görüyorsunuz. Bir iz bırakmak, dünyaya bir katkıda bulunmak istiyordu. Bir sanatçının yapabileceği en iyi şey, dünyayı içine doğduğu halinden daha iyi bir yere getirmektir. Lennon bunu her düzeyde yaptı. *(En sevdiği şarkı: "Imagine")*

Kapkaççıların merhameti

DON LETTS *(DJ, yönetmen):* Haberi, New York'tan arayan Bob Gruen vermişti. Yıkıldığımı söylememe gerek yok herhalde. Bir kız arkadaşım Lennon'ın vurulduğunu duyar duymaz Central Park'a gitmiş. Orada iki kapkaççının saldırısına uğramış. Ama onun gözyaşları içinde olduğu farkettiklerinde kapkaçtan vazgeçip evine kadar eşlik etmişler. *(En sevdiği şarkı: "Cold Turkey")*

Çeviren: **Y.G.**

BOB DYLAN VE PROTEST GELENEK: TARİHÇİ ARNOVE ANLATIYOR

Bir Martin Scorsese şaheseri: Bob Dylan'ın 1959-1966 dönemini anlatan "No Direction Home" müziğin sadece müzik, Dylan'ın sadece Dylan olmadığını belgelemekle kalmıyor, bugünle dün arasında harikulade bir gelgit yapıyor. İstanbul'daki "Dünya Irak Mahkemesi" günlerinde, "Amerika'nın Irak Savaşı" ve "Kuşatma Altında Irak" adlı kitapların yazarı Anthony Arnove'la Amerika'yı ve Irak'ı konuşmak üzere buluşmuş, ama Dylan'a takılıp kalmıştık. İyi ki kayıtları saklamışız, "No Direction Home"daki Dylan'a bir de tarihçi gözüyle bakalım. Geçtiğimiz günlerde, Amerikalı duayen tarihçi Howard Zinn'le "Bir Halkın Tarihinin Sesleri"ni yayına hazırlayan Anthony Arnove'a kulak veriyoruz.

KIRMIZI ŞARKILAR

Bir makalenizde Dylan'ın "Chimes of Freedom"ından sitayişle söz ediyorsunuz. O şarkıda sizi o kadar etkileyen ne?

Anthony Arnove: "Chimes of Freedom", Dylan'ın içeriği en politik şarkılarından biri. Gerek sözleri, gerekse müziği gerçekten devrimci bir ruha sahip. Maalesef Dylan'ın birçok siyasî şarkısında olmayan bir özelliktir bu. Bir dönüştürme ihtimali, bir umut ihtimali duygusu var o şarkıda. Dylan'ın "When The Ship Comes In" adlı şarkısı da öyledir. Zaten o iki şarkı, benim zihnimde biribirleriyle çok bağlantılı. İkisi de devrim ihtimalini, adalet ihtimalini dile getirir. Sadece adaletsizlikten, zulümden söz eden şarkılar değildir onlar, toplumsal değişim arzusunu, coşkusunu yaratırlar.

"Chimes of Freedom", günümüzde Dylan dendiğinde hemen akla gelen şarkılardan değil, ama ilk yayınlandığında (1964'te, "Another Side of Bob Dylan" albümünde) sivil haklar mücadelesinin bayrak şarkılarından biriydi. 1980'lerin sonunda Bruce Springsteen sayesinde yeniden dillere dolandı, '90'lardan bugünlere Youssou N'Dour'dan Tom Morello'ya birçok müzisyen tarafından yorumlandı...

"Chimes of Freedom", aynı zamanda çok başarılı bir Dylan kitabının adı. Mike Marqusee'nin –İngiltere'de yaşayan Amerikalı bir yazardır kendisi– kitabı bugünlerde yeniden basılıyor, "Wicked Messenger" (Günahkâr Elçi) adıyla. Yeni baskının altbaşlığı "1960'ların Dylan'ı". İlk baskının altbaşlığı "Bob Dylan'ın sanatının politikası"ydı. O kitap benim gözümde Dylan'ın siyasî tavrının en güzel incelemesidir. Dylan'ın siyasal bakışını tahlil eden çalışmaların birçoğunun mustarip olduğu hatalardan muaftır çünkü. Genellikle indirgemeci bir anlayışla yaklaşılır Dylan'ın siyasal görüşlerine. Bu yaklaşımların ortaya koyduğu, çok basit bir öyküdür: Dylan bir dönem siyasetle içli dışlı olmuştur, sonra sola, toplumsal muhalefete sırtını dönmüştür. Harekete –ve kendisine– ihanet etmiştir ve yaratıcı bir sanatçı, siyasal duyarlılığı olan bir sanatçı kimliğinden uzaklaşmıştır.

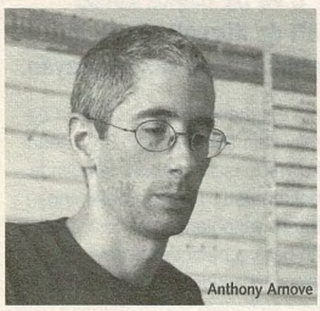
Anthony Arnove

Değişen Dylan'ın siyasal tavrı değil, şarkıyazarlığına bakışıydı. "Protest" müziği köhnelikten, kendini yeniden üretmekte zorlanan kalıplara hapsolmaktan çıkardı.

Mike Marqusee ise Dylan'ın en bereketli dönemine, 1964-69'a odaklanarak onun sanatsal gelişimine ve sonraki siyasî şarkılarına ışık tutan sağlam bir çerçeve sunuyor. Ve bunu, radikal siyah hareketin katledilen lideri Joe Jackson hakkındaki "Dark Eyes" şarkısı gibi –onu Jackson'ın öldürülmesinden hemen sonra single olarak yayınlamıştı– 1960'ların anlatısına uymayan şarkılarını örnekleyerek yapıyor. Dylan, 1960'ların başlarında "protest" geleneğin içinde kalarak toplumsal muhalefetin sözcülüğünü yapmıştı, 1960'ların ikinci yarısından itibarense o geleneğin kalıplarının dışına çıkmış ve daha imgesel bir anlatım biçimini benimsemişti. Bu tarz değişimi, siyasal tavır değişimi gibi algılandı. Değişen siyasal tavrı değil, şarkıyazarlığına bakışıydı. Aslında böyle yaparak folk müziğini, "protest" müziği köhnelikten, kendini yeniden üretmekte zorlanan kalıplara hapsolmaktan çıkardı, yeni bir ufuk açtı. Bu katkısı görmezden geliniyor.

Bir yandan da bazı şarkılarında o geleneksel öyküleme tarzını sürdürdü ve o tür şarkıları, "Dylan değişmedi" diyen hayranları için bir kanıt oldu adeta, "Hurricane" mesela...

Elbette. Siyah boksör Rubin "Hurricane" Carter hakkında 1975'te yazdığı şarkı öyleydi. 1964 tarihli "Another Side of Bob Dylan"daki "Chimes of Freedom"dan anlatım biçimi olarak farklıydı. Bu yüzden "eski Dylan" olarak alkışlandı. Ama madalyonun bir de öteki yüzü var. Dylan, sadece, bir konser düzenleyip gelirini Hurricane'in savunma masrafları için bağışlamakla yetinmedi. Medyanın ilgisini çekerek Hurricane'in yargılanmasındaki adaletsizliği gündeme getirdi. Hurricane'in New Jersey'deki hapishaneden konser salonuna bağlanarak konuşmasını sağladı. Bu çok öncü bir fikirdi: Sesini duyuramayanlara seslerini duyurmaları için imkân ve zemin hazırlamak. Hurricane'in kendi davası hakkında konuşmasını sağladı. Hurricane Carter'ın özgürlüğünü kazanması için çok önemli bir vasıta oldu o konser. Sadece bir "Hurricane" şarkısını söyleseydi ya da bir destek konseri verseydi, aynı etkiyi ve sonucu yaratması pek mümkün olmazdı. Bir yakınma, bir şikâyetname ve bir dayanışma olarak kalırdı. Zaten Dylan'ın sınırlı bularak vazgeçtiği "protest" gelenek büyük ölçüde şikâyetnamelere, ağıtlara dayanıyordu. Protest şarkılar adaletsizliklerden, zulümlerden söz ediyordu, ama bunları değiştirmek için coşku yaratma ve insanları harekete geçirme vasfından önemli ölçüde yoksundu.

→25

Bunda, anlatım biçimindeki değişimin yanısıra, o ünlü Newport Folk Festivali'nde yuhalanmasına sebep olan gitara elektrik vermesinin, bir bakıma folka elektrik vermesinin –rock'un kabataslak tanımı da bu herhalde– çok belirleyici bir rolü oldu galiba.

Elbette. Dylan'ın müzikal ve sözel değişimi el ele gitti, birbirini dönüştürdü. Anlatım biçimi enstrümanları kullanımını, enstrümanları kullanımı da anlatım biçimini belirledi.

Sizin de yakın çalışma arkadaşınız olan ünlü tarihçi Howard Zinn, çağımızın en önemli sanat eserlerinden birinin "Masters of War" (Savaşın Efendileri) olduğunu söylüyor. Sizce de öyle mi?

Evet, Howard Zinn de Bob Dylan'ı çok takdir eder. Bugün içinde yaşadığımız dünyayı "Masters of War"dan daha iyi anlatan bir şarkı var mı? Dünyanın dört bir yanındaki insanların öfkesine tercüman oluyor. Irak'ta, Afganistan'da ve başka birçok yerde olanlar "Masters of War"da anlatıldığı gibi değil mi? Bana kalırsa, modern zamanlarda savaş hakkında söylenenlerin hiçbiri "Masters of War"da söylendiği kadar açık, seçik ve çarpıcı değil. "Ve bekleyeceğim mezarınızın başında / Öldüğünüzden emin olana dek" dizeleri çok radikal ve çok önemli değil mi? "Never Ending Tour" (Bitmeyen Turne) adını verdiği konserlerinde "Masters of War"u ve bir başka savaş karşıtı şarkısı olan "John Brown"ı da düzenli olarak icra ediyor. Dahası, yıllardır görmediğim bir öfke ve kinle söylüyor. 1991 Grammy ödül töreninde –ki tam da o gün ABD Irak'ı bombalayarak Birinci Körfez Savaşı'nı başlatmıştı– "Masters of War"u söylediği için çok eleştirilmişti. O da çok cesur ve bilinçli bir tercihti. Herkes bayrağın etrafında tek yumruk olmuş savaş çığırtkanlığı yaparken,

> **Konserlerinde "Masters of War"u ve bir başka savaş karşıtı şarkısı olan "John Brown"ı da düzenli olarak icra ediyor. Cesur tavrını sürdürüyor olması çok takdire şayan.**

Dylan'ın Amerikan popüler kültürünün kutsandığı, ulusal ve uluslararası televizyon kameralarının odaklandığı o mabette "Masters of War"u söylemesi soğuk duş etkisi yaratmıştı. Dylan'ın bu cesur ve taviz vermeyen tavrını sürdürüyor olması çok takdire şayan.

Howard Zinn'le birlikte hazırladığınız "Voices Of A People's History"deki (Bir Halkın Tarihinin Sesleri) önemli simalarından biri olan Joe Hill'den, Dylan da hatıratının ("Chronicles") birinci cildinde hayranlıkla söz ediyor. Joe Hill'in tarihsel önemi nereden kaynaklanıyor?

Joe Hill'in tarihsel önemini anlamak için önce Wobblies ve IWW (Industrial Workers Of The World / Dünya Sanayi İşçileri) örgütünün tarihine bakmak gerekiyor. "Chronicles"ın harikulâde bölümlerinden biri de, Dylan'ın Wobblies ve IWW'ya ayırdığı sayfalar. Bu sene IWW'nun Amerika'daki kuruluşunun 100. yıldönümü kutlanıyor. İlk kongreleri 1905'in yaz aylarında toplanmıştı. IWW'nun kuruluşunun temelinde Amerika'daki sanayi işçilerinin sendikaları vardı. O yıllarda, Amerika'da sendikacılık zanaat ideolojisinin egemenliğindeydi. Örneğin demiryolları sektöründe 13-14 sendika vardı, işçiler zanaat temelinde bölünmüştü. Rayların bakımından tutun, vagonların yapımına, faaliyetin her veçhesinde ayrı ayrı örgütlenmelere gidiliyordu. Wobblies sanayi işçilerinin tek bir sendika çatısı altında birleşmesini savunuyor, işçileri IWW'da örgütlenmeye çağırıyordu.

"Wobblies"in sözlük anlamı ne?

Hiçbir mânâsı yok. Sadece bir lâkap. Öncü işçiler kendilerine Wobblies diyordu. Kendilerine verdikleri argo isim öyleydi. Bir kökü yok, etimolojik olarak nasıl bir seyir izlediği bilinmiyor.

Peki Joe Hill kimdi?

Joe Hill, IWW'nun ilk üyelerinden biriydi. Asıl adı Joseph Helström olan bir İsveç göçmeniydi. Amerika'ya geldikten sonra adını Joe Hill olarak değiştirmişti.

Dylan'ın İsveç sempatisinin kaynağı Joe Hill olmasın? "Ben İsveçliyim" demişti bir söyleşide...

(gülüyor) Joe Hill'le Dylan'ın doğup büyüdüğü kuzey eyaletleri arasında bir bağlantı var ama. Kömür ve demir madenlerinin yoğun, çalışma koşullarının ağır olduğu Mesabi Range denilen o bölge, İskandinav ülkelerinden büyük göç almıştı ve güçlü bir sosyalist kültüre sahipti. Göçmenler beraberlerinde İskandinav sendikacılık anlayışını ve siyasal geleneklerini getirmişlerdi. Yeni vatanlarında sosyalist kulüpler kurdular, sosyalist yayınlar çıkardılar. Ve o bölgedeki sendikalarla ilişkiye girdiler, sadece o bölgeyle de sınırlı kalmadılar, ülkenin geneline sendikal bilinç taşıdılar. Joe Hill o bölgede yaşıyordu, ama seyyah bir kişiliği vardı, ülkenin dört bir tarafını dolaştı. IWW'ya da California'da üye oldu. Joe Hill bir trubadur, gezgin bir ozandı. IWW'nun folk müzisyeni oldu, IWW'nun siyasal fikirlerini dile getiren birçok şarkı yazdı. IWW'nun gazeteleri, broşürleri Hill'in şarkılarını yayınladı. "Kırmızı Şarkılar" adlı

SCORSESE'NİN BELGESELİ: "NO DIRECTION HOME"

DYLAN ADLI AYNADA

2009'a üç adım kaldı, Dylan'ın ilk şarkısının, ilk kaydedilmiş şarkısının 50 yaşına basmasına. Dile kolay, yarım asır doluyor. "When I Got Troubles"ı 1959'da, Dylan'ın lise arkadaşı Ric Kangas kaydetmiş; "No Direction Home" onunla açılıyor. NTV'de de gösterilen Martin Scorsese'nin Dylan belgeseli, 1959'dan 1966'ya yedi seneyi kapsıyor, II. Dünya Savaşı sonrasındaki büyük toplumsal değişimleri, kültürel dönüşümleri doğuran uzun, upuzun bir yedi sene bu. Che ve Fidel Castro'nun Küba devrimiyle tarih sahnesine çıktığı, ABD Başkanı Kennedy'nin vurulduğu, Vietnam'ın Ho Şi Min önderliğinde Amerikan işgaline meydan okuduğu, Çin'deki kültür devriminin Avrupa'da yankılandığı, Arap aleminin Nasır'ın liderliğinde Batı hegemonyasına başkaldırdığı, 1960 Roma Olimpiyatları'ndan altın madalyayla dönen Cassius Clay'in Muhammed Ali'ye dönüştüğü, "Liverpool'lu dört genç"in bütün dünyayı salladığı bir yedi sene. Bu yedi sene, beat edebiyatının serpildiği, folk müziğin dirildiği dönem aynı zamanda. Ve bu yedi sene, Robert Zimmerman adlı taşralı bir gencin dünya çapındaki Bob Dylan efsanesine dönüştüğü yedi sene.

"No Direction Home" filminin soundtrack'i hüviyetindeki albüm, 1959'un "When I Got Troubles"ıyla açılıyor, 1966'nın "Like A Rolling Stone"uyla kapanıyor. "No Direction Home"u da, dünya tarihine damgasını vuran o yedi seneyi de ikiye ayırmak mümkün: "When The Ship Comes In"den öncesi ve sonrası. "Geminin Gelişi" 1963'e rastlıyor. Washington'a bir insan seli akıyor, Amerikalı siyahlar Martin Luther King'in öncülüğünde yurttaşlık haklarını talep ediyor. King'in tarihî "I have a dream" söylevinden sonra, tıfıl bir oğlan geliyor mikrofona ve dışlanmanın, horlanmanın, ikinci sınıf insan addedilmenin ne menem bir şey olduğunu bizzat yaşadığı bir gecede yazdığı şarkıyı söylüyor. "When The Ship Comes In"in doğuş öyküsünü, Scorsese'nin belgeselinde Joan Baez anlatıyor. Aşağı yukarı "Easy Rider"ın açılış sahnesi gibi: Geceyi geçirmek için gittikleri otelden Dylan'ın hırpani görünüşü nedeniyle kapı dışarı ediliyorlar. Beyazlarla aynı okullara, aynı lokantalara gidemeyen, otobüslerin arka sıralarında oturmaya mecbur edilen siyahların yaşadıklarıyla karşılaştırıldığında, devede kulak. Ama kulak yine de, Dylan'a siyahların ve diğer alttakilerin ne yaşadığını duyuruyor. O da duyduğunu "When The Ship Comes In"le haykırıyor. Ve o ses, sadece Washington'a yürüyen yüzbinlerin değil, dünyanın dört bir tarafındaki milyonların sesi oluyor.

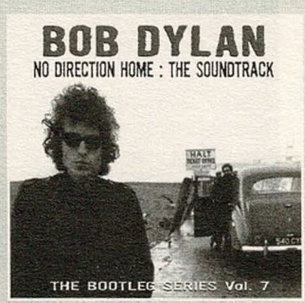

Ve sadece o kuşakla da sınırlı kalmıyor, bugünlere ulaşıyor. "Masters of War"la, "Blowin' In The Wind"le, "Chimes of Freedom"la, "The Ballad of Thin Man"le, "This Land Is Your Land"le, "A Hard Rain's Gonna Fall"la ve diğerleriyle.

Peki nasıl oluyor, niye başkasıyla değil de Dylan'la oluyor? Scorsese'nin belgeseli önemli ipuçları veriyor. Filmdeki eski tüfeklerin her birinin bir tuğla koyarak oluşturduğu bir geleneğin kod adı Dylan. O geleneğin cisimleşmiş hali. Kendiliğinden olmuş değil tabii, o geleneği cisimeştiren Dylan'ın kendisi.

"Nasıl"ın yolunu, yordamını hatıratında –"Chronicles"da– anlatıyor: "Ben başka biridir." O "başka biri", birçok kişi. Woody Guthrie'den Pete Seeger'a, Rimbaud'dan Brecht ve Weill'a, Joe Hill'den Robert Johnson'a ve Leadbelly'ye birçokları. 1997'de, "Time Out of Mind" albümüyle Grammy ödülünü aldığı törendeki teşekkür konuşması unutulur gibi değil. Kendisine verilen sürenin tamamını isim zikretmeye hasretmişti, saydığı isimler dışında tek bir kelime etmeyerek.

"No Direction Home"un bukletinde, Rolling Stones'un 1963-1967 döneminde prodüktörlüğünü ve menejerliğini yapan Andrew Loog Oldham, Dylan'ı anlaşılır kılmak için Marcel Proust'a başvuruyor: "Dahiyane eserler yaratan insanlar, en duyarlı ortamlarda yaşayanlar, konuşmaları en zekice olanlar ya da kültürü en geniş olanlar değildir. Sadece kendileri için yaşamaktan vazgeçme gücüne sahip olanlar ve kendi kişiliklerini bir tür aynaya dönüştürenlerdir."

"No Direction Home" belgeselinde ve soundtrack'inde Dylan adlı aynada 20. yüzyılın ikinci yarısındaki en uzun ve en kritik yedi yıla tanık olmakla kalmıyoruz, bugünleri ve kendimizi de seyrediyoruz. "Savaşın Efendileri"yle,"Özgürlüğün Çanları"yla, "Esen Yel"le, "Sağanak Yağmur"la. Ve tabii "Bu Ülke Senin Ülken"le. Keşke onu bir de Türkçe ve Kürtçe dinleyebilsek. ***Y.G.***

bir IWW kitabı vardı; orada birçok Joe Hill şarkısı yer alıyordu. Joe Hill, IWW'nun öncülüğünde yapılan grevlere katılıyor, grev çadırlarında işçilere şarkılar söylüyordu. Örgütçü, ajitatör ve radikal fikirleri müzik vasıtasıyla popülerleştiren bir halk ozanıydı. Dylan'ın böyle bir kişiliğe kitabında hatırı sayılır bir yer vermesi çok takdire şayan bir tavır.

Hatıratında IWW'dan da övgüyle bahsediyor.

Evet, IWW'dan da "Amerikan işçi sınıfının mücadeleci kesimi" diye söz ediyor. Ve örtük olarak Amerikan işçi sınıfı içinde başka geleneklerin varlığına da dikkat çekiyor. Taviz geleneği, dışlama geleneği –özellikle siyahları ve göçmenleri–, işçi aristokrasisi geleneği işçi sınıfı örgütleri içinde yaygın olgular. Dylan, Amerikan işçi sınıfı geleneğinin en radikal unsurunu muhatap alıyor ve o geleneği bugünle irtibatlandırıyor. Bugün sendikalar kuşatma altında, işçi sınıfı otuz yıldır yürütülen sınıfsal bir saldırıya maruz. IWW'nun önemi, tarihin bu döneminde daha çok ortaya çıkıyor. Farklı bir sınıf anlayışı, sınıf politikası ve örgütlenme biçimlerine dair önemli bir örnek oluşturuyor, toplumsal bir değişimin gerçekleşebilmesi için işçi sınıfının örgütlü mücadelesinin elzem olduğunu gösteriyor. 1930'ların "New Deal" politikası, Roosevelt'in icadı veya ihsanı değildi. Yeni ve daha adil bir paylaşımı amaçlayan "New Deal", tabandan gelen tazyik sonucunda Roosevelt yönetimi tarafından benimsenmişti. O tazyikin başlıca aktörü, IWW geleneğinden gelen sendikalardı. Dylan'ın IWW'nun bu tarihsel önemini görmesi ve vurgulaması, onun içine doğduğu ve parçası olduğu sosyal kesime yabancılaşmadığını gösteriyor. Ayrıca, Joe Hill'i yalnız şarkıcı ve şarkıyazarı tarafıyla değil, sınıf mücadelesi içindeki rolü ve etkisiyle ele alması ve övgüyle söz etmesi de bir başka gösterge.

Dylan, folk müziğini doğup büyüdüğü taşrada değil de, New York'ta öğrendiğini söylüyor. Joe Hill'i ve mücadelesini de New York'ta keşfediyor galiba...

Evet, Joe Hill'i keşfetmesini New Yorklu bir sosyaliste, Izzy Young'a borçlu. Izzy Young'ın Greenwich Village'da bir folklor merkezi vardı. Sadece şarkı sözleri, enstrüman ve plak satmıyor, insanlara broşürler, kitaplar veriyor, siyasî tartışmalar düzenliyordu. Dylan'ın Joe Hill'i keşfetmesi de Izzy Young'ın verdiği bir broşür sayesinde oluyor. Bu, aynı zamanda Dylan'ın radikal fikirlerle tanıştığı ve politize olduğu dönemin de başlangıcı. Hayatında ilk defa, siyasî bir aktivizmle orada organik ilişki kuruyor. Ve o dönemde Brecht tiyatrosuyla, Kurt Weill müziğiyle haşır neşir oluyor. Hatıratında, Brecht ve Kurt Weill'ın hem kişiliği, hem şarkıyazarlığı üzerinde bıraktığı etkiyi uzun uzun anlatıyor. Dylan'ın bu yönünden pek bahsedilmez, genellikle romantik şairlerle ilişkilendirilir, özellikle Dylan Thomas'la. Hatıratında, Brecht ve Weill'ı başlıca esin kaynakları arasında sayması, Dylan'ın şarkıyazarlığı ve siyasal tavrı hakkında önemli ipuçları veriyor. Dylan, sanıldığı gibi, yalnızca bir dönem muhalif olmuş ve devrimci saflarda yer almış değil.

Hatıratı "Forever Young"da dediğini doğruluyor gibi: "Gençliğinde yaşlıydı, yaşlılığında eskisinden daha genç." Size de öyle geliyor mu?

Bence de öyle, aksi takdirde bu yaşında Amerika'yı köşe bucak dolaşıp devrimci şarkılar söylüyor olmazdı.

Hatıratında, Brecht ve Weill'ı başlıca esin kaynakları arasında sayması, Dylan'ın şarkıyazarlığı ve siyasal tavrı hakkında önemli ipuçları veriyor.

Söyleşi: **Yücel Göktürk - Pınar Öğünç**

ALTIKIRKBEŞ

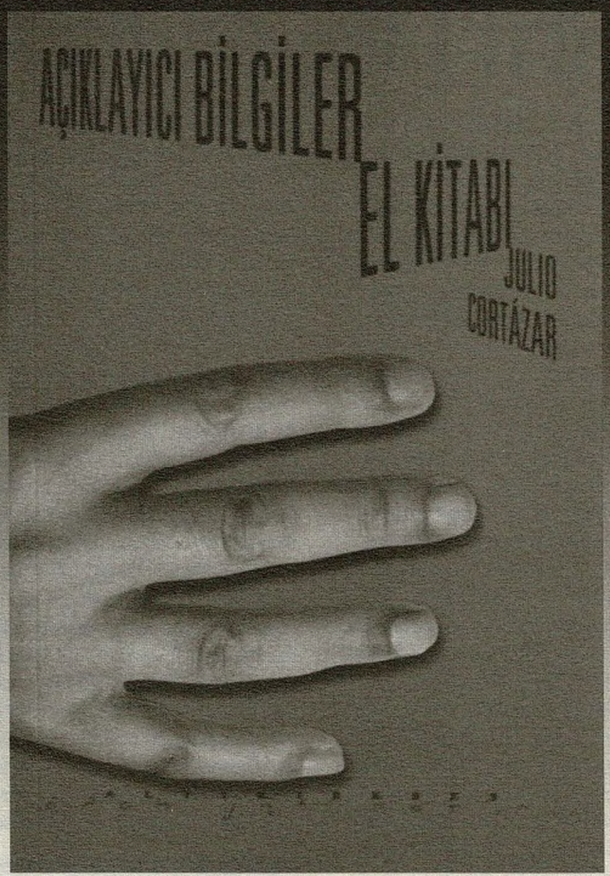

Açıklayıcı Bilgiler El Kitabı
Julio Cortázar
İkinci baskı

Bir enginarın yapraklarını soyarak saatin kaç olduğunu anlayabilir misiniz? Ya da bir merdivenden bilinçli olarak çıkabilir misiniz? Çirkin bulduğunuz posta pullarını gönderdiğiniz oldu mu? Ya gözyaşlarınıza bir dilim ekmek bandırdığınız?
Bu sorulara hayır diyorsanız, anılarını kapkara çarşaflara saranlardan olabilirsiniz ve iç huzurunuz için bu kitabı okumamanız daha iyi...
Ülkesinin dışında tanınmasını sağlayan romanlarından ve fantastik öykülerinden önce gelen bu metinler, Cortázar'ın iç bakışına ayna tutması yanında, onun usta işi eserlerinin öncüleri olan onca kaçık ve ciddi kahramanın davranışlarını da aydınlatmaktadır. Evinizin tüm aynalarını kırmakla başlayın işe...

Senaryo Yazarının Yol Haritası
Wendell Wellman

Simyanın Sinemacısı Jim Morrison
Şenol Erdoğan

Kayıp Kuşak Filmleri
Peter Hanson

Kadın Kokusu
Suat Kemal Angı

Kara Filmler
Selda Tan Özdemir

www.altikirkbes.com

PATTI SMITH, UNCUT İÇİN YAZDI: "LIKE A ROLLING STONE" VE DYLAN

YİRMİ TANE ALARMLI SAAT

İlk ne zaman dinlediğimi çok iyi hatırlıyorum. 1965 yazıydı. New Jersey'in güneyinde bir öğretmen okuluna devam ediyordum. Okulun 4 mil uzağında yaşıyordum. Demiryolu hatları arasından, kırsal bölgelerden geçerek uzun bir yürüyüş yapmak zorundaydım. Kahve içebileceğiniz ve mutlaka içinde bir müzik dolabının bulunduğu Co-op denilen lokantalardan birine denk geldim. Daha içeri girmeden farklı bir enerjinin havada dolaştığını hissetmiştim. İlk önce biraz korktum. Garip ya da kötü bir şey olacağı hissine kapılmıştım. Kapıyı itip içeri girdim. İçerdeki insanlar şoka girmiş halde oturuyordu ve "Like A Rolling Stone" çalıyordu. Şarkının sound'u ve yoğunluğu herkesi çok derinden vurmuşa benziyordu. O dönemde eğer vurdumduymaz ya da zihinsel olarak uykuda bir tipseniz, bu şarkı sizi derinden sarsar ve varlığınızı hatırlatırdı. Mesele şarkı sözlerinde de değildi. Sözlerin ne anlattığını bilmiyordum bile. Umurumda da değildi. Yalnız olmadığımı söylüyorlardı, bu da yeterliydi. Şarkı yabancılaşmış bir kişiden bahsediyordu, dışardan bakanlara garip görünen... Bu bir akrabalık hissi yaratıyordu. O lokantaya girdiğimde sanki yirmi tane alarmlı saat kurulmuş gibiydi. Şarkı bizden bahsediyordu. O dönemin enerjisinin dilden dile dolaşan haliydi.

Beni ergenlik çağından kurtaran bu şarkı oldu. İlk dinlediğimde 18 yaşındaydım, hâlâ kim olduğumu öğrenmekle meşguldüm ve yeteneklerimi keşfetmekle... Henüz oluşmamıştım, geç patlayan bir tomurcuktum. Ve Bob Dylan'ın her hareketinde özgüvenim sağlamlaştı. Benim çok zor bir dönemden çıkmama yardımcı oldu. Daha sonra kendim oldum ve ona ihtiyacım kalmadı. Sekiz yıl sonra sahneye çıkmaya başladığımda, estetik açıdan en büyük hocam Dylan'dı. Onu dinlediğim dönemlerde şarkı söylemek gibi bir şey yoktu kafamda. Taksilere el etme biçimimi bile ondan kapmıştım. "Don't Look Back"i seyrettiğimde görmüştüm. Onun her hareketini çalışmıştım. Giyinme biçimim, saçım başım, vücut dilim, yürüyüş biçimim tamamen Dylanvariydi.

Yakın zamanlarda bu şarkıyı yorumlamaya karar verdim ilk defa. Provaların ortasında ağlamaya başladım. Şarkıyı söyleyemiyordum. "Bu şarkının nesi var?" diye düşündüm. Saldırgan bir şarkı olduğu kesin.

Bob'un genel tavrı bu. Ama aynı zamanda birleştirici bir şarkı. Bir konsere gittiğinizde görürsünüz, herkes tek ağızdan söyler, çünkü herkes böyle hissetmenin ne demek olduğunu bilir. Evin yolunu kaybetmenin... Burun kıvırarak, kaba bir şekilde de söylese tutkulu bir şarkıdır bu. Bir kıza yaptığı uyarılardan daha fazlası vardır. Sonuç olarak bu şarkı insanın içini temizler. "Ben de böyle miyim?" diye düşünmüştüm dinlediğimde. Şarkıdaki tip gibi biri olmak istemiyorum, ama hepimizin içinde bir parça bu tip yaşar. Beatnik kitaplarında, kahramanın her tür boktanlığı yaşadığı, dibe vurduğu, sonunda tekrar şafağın doğduğu anları hatırlatır bu şarkı. Jim Carroll'ın "Basketball Diaries"de dediği gibi, "parmaklarınız sonunda yüzüklerden kurtulur". Bütün bunlardan geçtikten sonra gücünüzü fark edersiniz ve zamanınızı "Like A Rolling Stone"un kadını gibi geçirmektense, daha iyi bir şeyler yapmak için kıçınızı kaldırırsınız.

Bob, 1994'te kocam Fred Sonic Smith öldüğünde aradı beni. Durumumdan haberdardı ve birlikte turneye çıkmayı önerdi. 16 yıldır turneye çıkmamıştım ve korkuyordum. Bob'la buluştuk. "İnsanlar seni görmek istiyor, çık ve onları selamla" dedi, "senin işin bu, yapman gereken şey bu". Hayatta bazı anlar saf neşeden ibarettir. Evlendiğiniz an, çocuğunuzun doğduğu an... O turnede Bob'la birlikte "Dark Eyes"ı söylemek de bu anlardan biriydi. Orada durdum ve bu adamın beni boktan buluğ çağından kurtaran, "Horses"ın oluşmasına götüren ilhamın kaynağı olan adam olduğunu düşündüm. Onunla şarkı söylemek, kirpiklerinden damlayan terleri görecek kadar yakınında durmak hayatımın büyük tecrübelerinden biriydi...

İnsan olarak da onu tanıyorum. Gardı sağlam bir adamdır. Fakat espri duygusu çok güçlüdür ve bir aşık ozan rolüne çok bağlıdır. İçindeki bir şey onu şarkı yazmaya itiyor. Ve bu onun için part-time bir iş değil. Varlığının tamamı. "Desire"ı kaydetmeden önceki dönemde sokakta rastlamıştım ona. Beni evine götürdü. Bir avuç insana yaklaşık otuz şarkı çaldı arka arkaya. İnanılmaz bir geceydi. Şarkılarla iletişime geçebilen bir adam. Mahremiyetine dikkat eder ve bunu da hak eder, çünkü hayatının büyük kısmını kitlelere şarkı sunarak geçirmiştir. İçinde çok önemli bir müzikal gelenek taşıyor ve çok yoğun bir müzikal tarih.

Bu ağır bir yük, çünkü bu tarihin içinde birçok kişiyi kaybettik. O Rushmore dağı gibidir. Motosiklet kazasından, uyuşturucudan, kişisel hayatındaki sorunlardan, fiziksel acılardan ve sonuçta dünyadan sağ çıkmayı başarmış bir adam.

Çeviren: ***Ogan Güner***

Beatnik kitaplarında, kahramanın her tür boktanlığı yaşadığı, dibe vurduğu, sonunda tekrar şafağın doğduğu anları hatırlatır bu şarkı.

1975, Smith ve Dylan

28→

ÖSS
her zaman her yerde

SAYISAL

1. **İki şarkı,** biri eskilerden bir pop, biri yenice bir rap: **"Il est 5 heures, Paris s'éveille" (Saat 5, Paris uyanıyor) ve "5 h du mat'" (Sabahın 5'i).** Paris'te sabahın körünü **kendi meşreplerince anlatan bu sanatçılar kimler?**
a) Jacques Dutronc - Alliance Ethnik b) Nino Ferrer - Intik
c) Joe Dassin - Saïan Supa Crew d) Alain Chamfort - IAM

2. **69** aşk şarkısını **art arda dizip 1998'de üç CD halinde yayınladılar. Aşağıdakilerden hangisidir** "69 Love Songs" albümünün yaratıcısı **Amerikalı grup?**
a) Elysian Fields b) Flaming Lips c) Magnetic Fields d) Dripping Lips

3. **Şu şarkılardan hangisi** Dawid Bowie'nin değil?
a) Zeroes b) 5:15 The Angels Have Gone
c) TVC 15 d) 3 Minutes Rule

4. **Mali, Gine, Senegal, Gambia gibi Afrika ülkelerinde** yaygın olarak çalınan, **Toumani Diabaté, Mory Kanté gibi virtuozlardan dinlemenin tadına doyum olmayan** kora isimli enstrüman **kaç tellidir?**
a) 15 b) 18
c) Nerden baksan otuz vardır d) O kadar yoktur, ama yirmiyi geçer

5. **Beatles'ın** yaşça en büyük **üyesi hangisiydi?**
a) Ringo Starr b) Paul McCartney c) John Lennon d) George Harrison

6. **Karamsar ve sürrealist bir şanson-rock'çu... Bazı şarkılarının isimleri şöyle:** "Uykusuz 113'üncü sigara", "542 gece ve aşağı yukarı 7 gün", "713705 geleceği arıyor", "33 kez suçlu sözcüğünü kullanarak bir provokasyon denemesi"... **Son albümündeki "Telgraf 2003" şarkısıyla da, hapisteki Noir Désir solisti Bertrand Cantat'ya da selam yollayan bu** Fransız sanatçı **kim?**
a) Jean-Louis Aubert b) Jean-Louis Murat
c) Hubert-Félix Thiéfaine d) M

7. **"22 Grand Job" isimli şarkı bu ayki Roll konuklarından hangisinin?**
a) Maximo Park b) The Rakes c) The Subways d) Kaiser Chiefs

8. **"N'olur biri 911'i çevirsin, ahizeyi kaldırsın da / Deyin ki az evvel vurulmuş, kurşun tam kalbinde / Gidiyor dosdoğru ruhuna / Kan kaybediyor..."** Mary J. Blige'la düet yaptığı ve Acil Yardım Servisi'ne başvurduğu **"911" şarkısında Wyclef Jean nasıl yaralanmış?**
a) Pompalı tüfekle b) Aşk acısıyla
c) Keskin bıçakla d) Polis tabancasıyla

9. **Crash Test Dummies'in ünlü hit şarkısının ismi,** kaç adet M harfinden **ibarettir?**
a) 9 b) 12 c) 15 d) 6

10. **King Crimson'ın** "21st Century Schizoid Man" **şarkısını aşağıdaki gruplardan hangisi cover'lamadı?**
a) Emerson, Lake & Palmer b) Noir Désir
c) Smashing Pumpkins d) April Wine

SÖZEL

1. **Lou Reed bir söyleşisinde, aşağıdakilerden hangisini** "şarkının çükünü kesmeye" **benzetiyor?**
a) Bir şarkıdan sample kullanmak
b) Bir şarkıyı mp3 formatına çevirmek
c) Bir şarkıyı enstrümantal yorumlamak
d) Bir şarkıyı ıslıkla çalmak

2. **Aşağıdaki gitaristlerden hangisi** solak değildir?
a) Jimi Hendrix b) Dick Dale c) Tony Iommi d) Pete Townshend

3. **"Amazing Grace" isimli** Jeff Buckley belgeselinde **Buckley'nin "Eternal Life" şarkısını yorumlayan heavy metalci kimdir?**
a) Sebastian Bach (Skid Row) b) Vince Neil (Mötley Crüe)
c) Tom Araya (Slayer) d) Rob Halford (Judas Priest)

4. **"Rock'n'roll üstüne yapılmış en iyi filmlerden biri. Bu film insana, bir rock'n'roll starı olmanın hayatta istenebilecek son şeylerden biri olduğunu düşündürüyor."** Jim Jarmusch'a **bu lafları söyleten film, bir** Rolling Stones belgeseli. **Aşağıdakilerden hangisi?**
a) Cocksucker Blues (Robert Frank, 1972)
b) Let's Spend the Night Together (Hal Ashby, 1982)
c) One Plus One / Sympathy for the Devil (Jean-Luc Godard, 1968)
d) Charlie Is My Darling (Peter Whitehead, 1966)

5. **"Aerial" albümüyle müziğe geri dönen** Kate Bush, **kariyeri boyunca aşağıdakilerin tümüyle ortak çalışma yaptı, ancak bunlardan biri, onun** elinden ilk tutan müzisyen **olma onuruna sahip. Hangisi?**
a) Jeff Beck b) David Gilmour c) Peter Gabriel d) Prince

6. **Bob Dylan'ın** 1994'te satın aldığı **"yer" aşağıdakilerden hangisidir?**
a) Sinagog b) Gökdelen c) Şato d) Ada

7. **Abba'cılar, bugüne kadar şarkılarından sample kullanılması için sadece bir kez izin vermişti. (Fugees'in "Rumble in the Jungle" şarkısı için "The Name of the Game".) Ancak** Madonna, **yoğun ısrarlar sonucu muradına erdi ve yeni single'ı "Hung Up"ta** bir Abba şarkısından sample kullanma imtiyazı **kopardı. Hangi şarkı bu?**
a) Gimme Gimme Gimme b) Dancing Queen
c) Money Money Money d) Chiquitita

8. "Political Song For Michael Jackson To Sing" **şarkısı hangi Amerikalı punk grubunun?**
a) Minutemen b) Bad Religion c) Hüsker Dü d) Minor Threat

9. **John Lennon ve Yoko Ono 20 Mart 1969'da** nerede **evlendiler?**
a) Casablanca b) Cebelitarık c) Kıbrıs d) İskenderiye

10. Johnny Cash'in hayat hikâyesine **odaklanan, James Mangold'un yeni filmi "Walk The Line"da, merhum country yıldızını** hangi aktör **canlandırıyor?**
a) Joaquin Phoenix b) Edward Norton
c) Johnny Depp d) Matt Dillon

sözel 7

sözel 1

sözel 8

sözel 5

sayısal 6

ŞİMDİ DOĞRUYA DOĞRU » Sayısal: 1.a, 2.c, 3.d, 4.d, 5.a, 6.c, 7.b, 8.b, 9.b, 10.c Sözel: 1.b, 2.d, 3.a, 4.a, 5.b, 6.a, 7.a, 8.a, 9.b, 10.a

ROLL KİTAPLIĞI

Ahmet Oktay İliği Olmayan Düğme –Radyo Konuşmaları 1 (Everest)
Alberto Giacometti Yazılar (YKY)
Cem Behar Musikiden Müziğe –Osmanlı/Türk Müziği: Gelenek ve Modernlik (YKY)
Ercan Eren Geçmişten Günümüze Anadolu'da Bira (Tarih Vakfı)
Gökhan Akçura Hamini Gırtlak (Everest)
Harold Pinter Ay Işığı (Boyut Tiyatro)
İlhami Algör Kalfa ile Kıralıça (Merkez Kitaplar)
İzzeddin Çalışlar Engin Cezzar'i Takdimimdir (Doğan)
Jáchym Topol Andel (Norgunk)
James Baldwin Bir Başka Ülke (YKY)
James Miller Çöpteki Çiçekler –Rock and Roll'un Yükselişi 1947-1977 (Agora)
Jules Verne Düşlerin Efendisi (İthaki)
Luis Bunuel Son Nefesim (İmge)
Nick Hornby İyi de Nasıl (Sel)
Orhan Kemal Sokaklardan Bir Kız (Epsilon)
Salman Rushdie Utanç (Metis)
Sheila Benhabib Eleştiri, Norm ve Ütopya (İletişim)
Raymond Williams Anahtar Sözcükler (İletişim)
Thomas Bernhard Yok Etme (YKY)
Ursula K. LeGuin Dünyanın Doğumgünü (Metis)

Sanatçılar ve sanatçı olmayanlar

"Fransız Teğmenin Kadını", "Koleksiyoncu", "Büyücü"... Üç başyapıtın yanında, birçoğu dilimize de çevrilen büyük romanlar bıraktı ardında John Fowles. Geçtiğimiz yüzyılın en büyük kalemlerinden birini kaybettik. Düşünce notlarını içeren "Aristos" kitabından pasajlarla uğurluyoruz...

Sanatçıların romanlaştırılmış yaşamöykülerinin ve ucuz yaşamöyküsel filmlerin popülerliğini başka nasıl açıklayabiliriz? Bu yeni aziz yaşamöyküleri, eskiler gibi, ele aldıkları kişilerin en büyük başarılarından ve sanatçıların temelinde yatan güdüleden çok onların özel yaşamlarının dışsal ve heyecan uyandırıcı gerçekleriyle ilgilenmektedir. Elinde fırçayla değil de usturayla Van Gogh.

Ama bu, birçok modern sanatçıda, taklitçi bir içtensizlik yaratmaktadır. Karanlık kutuplara gitmiş olan büyük sanatçılar oraya sürüklenmişlerdir. Onlar her zaman yeniden ışığa doğru bakıyorlardı. Düşmüşlerdir. Taklitçileri düşmemiştir; onlar aşağı atlamışlardır.

'Bohem' sanatçıların, les grand maudits'nin (büyük lanetliler) yaşamları halk için yapıtlarından daha ilginçtir. Yapıtlarını hiçbir zaman ortaya koyamayacakların; ama hayatlarını yaşamış olabileceklerini bilirler.

Sanat gitgide, dünyanın bilim adamı olmayan entellektüel êlite'inin düşündüklerini ve hissettiklerini ifade etmek zorundadır; piramidin en tepesi, okumuş yazmış azınlık içindir. Entellektüel ifadenin başlıca alanları ve yaşam üzerine kişisel görüşleri bildirmenin ana kanalları tanrıbilim ve felsefe iken, sanatçı halkla daha yakın temas içinde kalabiliyordu. Ama şimdi sanat, insanın kendisini ortaya koymasının başlıca biçimi olduğu ve tanrıbilimci-filozof da başkalaşıma uğrayıp sanatçıya dönüştüğü için, çok büyük bir gedik açılmıştır.

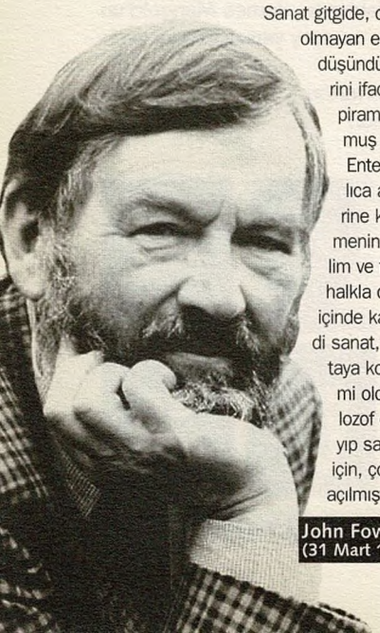

John Fowles
(31 Mart 1926 - 14 Kasım 2005)

Sanatçılar ile sanatçı olmayanlar arasındaki bu kopukluğu durdurabilecek biricik kişi eleştirmenlerdir. Ancak bir sanat yapıtı daha karanlık ve daha belirsiz oldukça, yorum ve yorumcu ihtiyacı da o kadar fazla olmaktadır. Bu yüzden eleştirmenlerin kopukluğu özendirmesi için mükemmel profesyonel nedenler vardır. Aynı zamanda kurtadam davranışları göstermeye de belirgin bir eğilim vardır. Gündüz yaratıcı, gece eleştirmen olmak.

Toplumumuz sanatçının bu şekilde yaşamasını ve böyle bir imge sunmasını istemektedir, tıpkı sıkıcılığı ve uyumluluğuyla onu 'kara' sanat ve eğlence yaratmaya zorlaması gibi. Toplumun görüş açısından, kendisine böyle bir şey dikte edilen ve buna uyan sanatçı yararlı bir işlevi yerine getiriyordur. Ama benim inancım şudur ki, böylesi bir işlev sanatın işlevi değildir.

Sanatın gerek birincil işlevi toplumun kusurlarına ve yetersizliklerine çare bulmak, sıradan olana tat tuz katmak değil; bilimle bağlantı içinde insan varolşundaki merkezi yeri işgal etmektir.

Genel olarak sanatlara ve eğlenceye dışardan yaklaştığımız için, yaşamımızın esas bölümünün dışardan görünen kısmı oarak bakarız ona. Tiyatroya, sinemaya, operaya baleye; müzelere; spor alanlarına (çünkü bütün büyük oyunların bir parçası tiyatro ya da bale kadar sanattır) gideriz. Okumalarımız bile günümüzün esas uğraşlarının dışındadır; evlerimize pompalanan sanatın bile dışardan geldiğini hissederiz. Sanatın bu belli bir mesafede tutulması, bu sürekli seyirlik, son derece kötüdür.

Bir başka etken, sanat röprodüksiyonlarının şimdi hemen her yerde elde edilebilirliği, meseleyi vahimleştirmektedir; sıradan insanlar sanatçılarla ya da onların yaratımlarıyla gitgide daha az doğrudan bir temas kurmaktadırlar. Plaklar ile radyo, canlı müzik deneyimini 'kopyalar' ve dergi yazıları gerçek resim deneyimini gaspetmektedir. En azından edebiyat böyle tek bir aşamada deneyimlenemez gibi gözükmektedir; ama gitgide artan bir şekilde tüketmeyi yeğlemektedirler –ve aynı şey tiyatro oyunları için de geçerlidir. Bir tek şiir, doğası gereği erişilmez gözükmektedir; ve şiirin zamanımızda niçin böylesine bir azınlık sanatı olduğunun tam da bu noktada yatıp yatmadığını merak edebiliriz.

Eğer sanatı yaşamlarımızın boş zaman alanlarına ayırır ve orada bile onu çoğunlukla dolaylı bir şekilde deneyimlersek, o zaman sanat salt iyi yaşamanın bir görünüşü –yani, duygu değil, bir olgular meselesi; kültürel bilgileri yerleştirme, onların cakasını satma meselesi; kimlikleri ayırt etme ve toplama meselesi olur. Kısacası, şeyleri kendi içlerinde görme konusunda tam bir yeteneksizlik, ama onları toplumsal, snobca ya da modaya uygun bağlamlara yerleştirme konusunda saplantılı bir ihtiyaca yol açar. Moda (yani, yeni üslup) çabuk harcanabilirlik için duyulan genel toplumsal-ekonomik ihtiyacın bir görünüşü olur.

Bu da, belki en çarpıcı biçimde sanatçıyı bozar. Ve bu, çağdaş sanatçıların şimdi içinde güçten düştükleri o son derece rokoko atmosfere yol açmıştır. 18. yüzyılın büyük rokoko sanatları görsel ve işitsel sanatlardı; üslup büyük kolaylıkla, sıkılmış ve doymuş sanat beğenilerini büyüleme arzusuyla, içerikten çok süsleme yoluyla belirginleşiyordu –gerçekte ciddi içerik gözardı ediliyordu. Bütün bu eski numaraları şimdi yeni halleriyle, parlak bir biçimde kaleme almış amaçsız dialoglarıyla betimlenmeye değmez şeyleri canlı betimleyişlerle, zarif boşluklarıyla, sentetik olandan büyülenmeleri ve doğal olandan hoşlanmazlıklarıyla modern sanatlarda görüyoruz.

Modern dünya ve modern duyarlılıklar gitgide karmaşıklaşmaktadır, ne var ki sanatçının işlevi karmaşıklıkları karmaşık hale getirmek değildir, eğer sanatçının bir işlevi varsa, bu, onların karmaşıklığını çözmek olmalıdır. Günümüzde çoğu kişi için bir ölçüt olarak alınan şey anlam değil, anlamları ima etme hüneridir. Herhangi bir iyi bilgisayar bu alanda insanı alt edebilir.

John Fowles - ARİSTOS yaşam üzerine notlar

aralık ikibinbeş

ROXY

İSTANBUL 1994

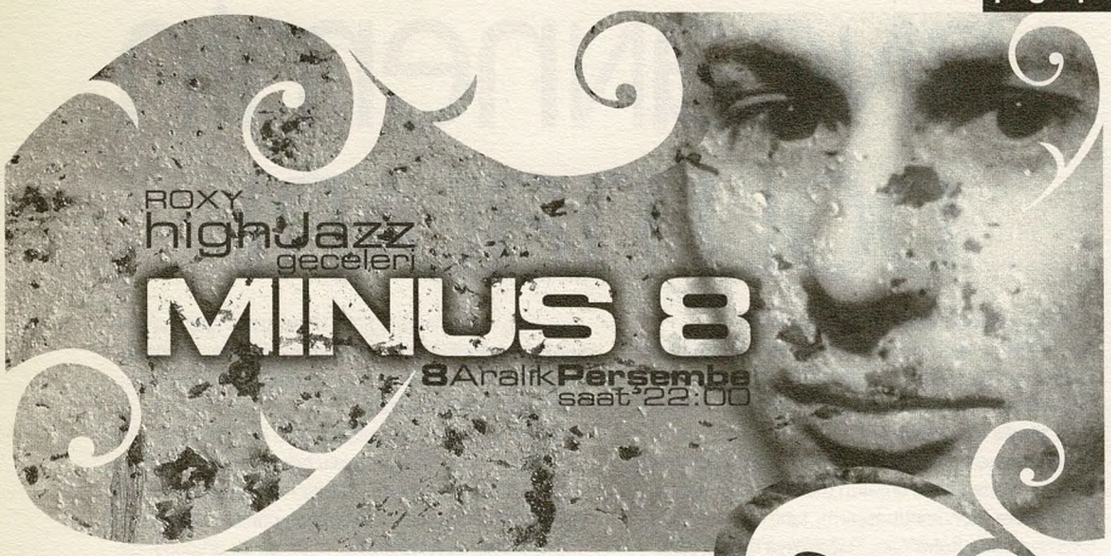

Downbeat, drum'n bass ve nu-jazz gibi tarzları başarılı prodüksiyon ve remixlerle birleştirerek uluslararası arenada sayılı DJ'ler arasında gösterilen MINUS 8, Roxy High Jazz Geceleri kapsamında İstanbullu müzikseverlerle Roxy'de buluşuyor!

16 Aralık Cuma
TRIBUTE TO VODKA

binboa Presents

Tribute to Vodka

Türkiye'nin dünya kalitesindeki ilk votkası Binboa, votka fan'ları için özel partiler dizisi düzenliyor. Algı boyutunda yolculuk, 2005'ten çizgi dünyaya yaklaşımlarla; Binboa Vodka sizi Roxy'de eğlenceye davet ediyor.

17 Aralık Cumartesi
Doritos KONSEPT PARTİ

24 Aralık Cumartesi
Levi's Be Original Party

21 Aralık Çarşamba
NEO-DISCOTHEQUE DJ'leri Roxy'de

Neo-Discotheque DJ Partileri devam ediyor. DJ parti formatında Radyo Eksen tanıtım desteğiyle Ford sponsorluğundaki gece de Barbaros Devecioğlu, Zihni, Murat Beşer ve Ahmet Musluoğlu pikap başında indie, rock, new-wave, dark ve dans seçkileriyle geceyi renklendirecek.

nd neo-discotheque Ford

31 Aralık Cumartesi
YILBAŞI ev partisi

Roxy, ev partisi tadında geçirilecek bir yılbaşı gecesi için eğlenceli ve sürprizli bir yılbaşı programı hazırladı. Roxy'nin kendine özgü rahat kulüp atmosferinde, bildik yüzlerle ve Roxy DJ'lerinin yılbaşı gecesi özel seçkileriyle doya doya dans, gece boyu çeşitli sürprizler ve anılarda kalacak bir Roxy akşamı için erken rezervasyon yaptırın!

2 / 9 / 23 cumalar RoxyDJ'leri - Kaan Yüceil **3 / 10 / 24 cumartesiler** RoxyDJ'leri - Murat Öztürk

Carlsberg TUBORG PILSNER binboa vodka Doritos Levi's burn ENERJİ İÇECEĞİ REC Basatap 99.5 Power Digital Radio bar

Sıraselviler Cad. Aslanyatağı Sk. No: 1/3 Taksim
Ofis Tel.(0212)249 1283 Club Tel.(0212) 245 6539
www.roxy.com.tr • bilgi@roxy.com.tr

roxydesignlab.

NYOFU TYSON

Nasıl derler, "içimizden biri". Amerika'da doğdu, Türkiyeli oldu. Onu buralı yapan Cola Turka filan değil, bildiğimiz bağlama. 1973'te konakladığı Türkiye'yi ikinci vatanı addeden, türkülere sevdalanan, bağlamaya caz içinde başrol veren Nyofu Tyson'ın iki yeni albümü, İngilizce türkülerden oluşan "Timeless Songs" ve kendi bestelerini içeren "La Guitarra Turca" burada da yayınlandı. Bir İstanbul seferinde buluştuk...

ANNEANNEMİN DOLMALARI

Foto: Şahan Nuhoğlu

Türkiye'ye ilk ne vesileyle gelmiştiniz?

Nyofu Tyson: Amerika'dan Türkiye'ye gelmek üzere kalkmadım ki. Hindistan'a gidecektim, buradan geçerken bazı nedenlerle birkaç gün takıldım. Sene '73.

Yani Magic Bus zamanları...

Evet, ama ben otobüse binmedim. İsviçre'den başlamıştım, oradan biraz otostop denedim. Sırt çantasıyla geziyordum. Ben kontrbasçıyım, tabii onu yanımda taşıyamıyordum. İtalya'dan, Yugoslavya'dan geçtim, Bulgaristan'da bir aileyle tanıştım, bir-iki hafta durak yaptım orada. Sonra İstanbul'a geldim, sanki déjà-vu oldu benim için. Tanıdığım gibiydi sanki. Birkaç gün Ankara'da kaldım, müzik dükkânlarına uğrayıp insanlarla tanışıyordum. Bir halk ekibi tarafından İzmir Fuarı'nda çalışmak üzere davet geldi, kontrbasçı olarak.

Kimin grubuydu o?

Nuray Akın diye Ankaralı bir halk türkücüsü. İzmir Fuarı'na gittik, birkaç gün içinde gazeteciler geldi, röportajlar yaptılar, resmimi gazetelerde gördüm hayatımda ilk defa. "Türkçe de biliyor" diye yazmışlar, birkaç kelime biliyordum o zamanlar.

Müziğe nasıl ayak uyduruyordunuz peki?

Caz müzisyeni olarak kulağım iyidir, uydurdum. Ama bazen de "caz çalma, caz çalma" diyorlardı. *(gülüyor)* Bizim bas kavramımız Amerika'da değişiktir. Müziğin içinde basın kendine özgü bir çizgisi var, burada buna alışkın değiller. Bas belli bir yerde kalacak burada...

Ankara havaları mı çalıyordunuz?

Ankara türküleri, o zamanın popüler türküleri, "Misget", "Dane Dane Benleri"...

Bu parçalar yabancı gelmedi mi?

Ben dünya müziğine meraklıydım, Hindistan müziği için ders almıştım, Latin müziği çok çalmıştım. Değişik bir tecrübe, ama çabuk adapte oldum.

Hindistan'ın müziği mi, felsefesi mi ilginizi çekti?

İki tarafım da vardı. Yoga yapmaya başlamıştım erken yaşımda, meditasyon falan. Onlarla hâlâ ilgileniyorum, yoga yaparım hemen hemen her gün. İki yıl Hint müziği hocasından ders almıştım, onların makamlarını öğrenmiştim. Kontrbası da yaylı çalıyordum, Hint müziği denemeleri yapıyordum.

Ailenizin etkisi var mı bu müziklere ilginizde?

(gülüyor) Ailem biraz karışıktır. Annemin annesi Lübnanlı, babası Danimarkalı, babam da Kızılderili ve Avrupalı karışık. Louisiana eyaletinde milletler, ırklar, aşiretler çok karışmış. Babamın annesi de siyahtı, Kızılderililik de vardı... Los Angeles'da büyüdüm, değişik kültürlere karşı hoşgörülü bir ortamda yetiştim.

Ne iş yapardı anne-babanız?

Babam aslında müzisyendi, ama meslek olarak müziği seçmedi. Üniversitede meslek danışmanı olarak kariyer yaptı. Babamın babası da çalardı, ama hayatını topraktan kazanırdı. Çok iyi müzisyendi, Louis Armstrong'la beraber de çalmış. Benim iki de kardeşim var, onlar da çalıyorlar. Kuşaktan kuşağa piyano çalarlar hep. Evimize caz müzisyenleri de geliyordu, küçücükken beni de caz konserlerine götürüyorlardı.

Blues'la aranız nasıldı?

Müziğe blues çalarak başladım. B.B. King'in bir albümü vardı, onun şarkılarındaki bas partilerini teker teker, kulaktan öğrendim. Çift bir evde oturuyorduk, diğer yanda annemin anne-babası, onlarda da annemin bir arkadaşı oda tutuyordu, onun erkek arkadaşı da basçıydı. Bir akşam bir parti yaptık, annemler "bu çocuk çalmaya başladı, dinler misiniz" dediler. Gösterdim öğrendiklerimi, "sen bu işi yapabilirsin" deyince teşvik oldum biraz, devam ettim.

Genellikle basa ilgi duyulmaz o yaşlarda...

Kontrbas evimizde vardı, köşede duruyordu öyle. Benden daha büyüktü alet. *(gülüyor)* Sonra ders aldım, lisede müzikle ilgili sınıflara gittim. Lisede matematiğim de iyiydi. İkisinin birbiriyle çok ilgisi var. Dünya müziği diye bir kavramımız yoktu o zamanlar. O konuda kendi çevremden biraz farklıydım.

Evinizde Lübnan'dan izler var mıydı?

Lübnanlı olan anneannem çok iyi aşçıydı, bütün Ortadoğu mutfağına bizi alıştırdı. Bayramlarda hep onları yerdik, sarma dolmalar, baklavalar, köfteler... Dört gözle de beklerdik bayramları, müzik de çalınırdı.

Hangi yıllardı lise döneminiz?

'60'ların sonları. '69'du lise bittiğinde.

Ayla Algan'la çalışıyordum İstanbul'da. Kültür Bakanlığı'na bir albüm yapmıştı, türküleri birkaç lisanda okumuştu. Türküleri İngilizce okuma fikrini ondan aldım.

Los Angeles rock'unun en iyi zamanları...

Evet, ben de çok gruplara giderdim o zaman. Grateful Dead'leri görmedim, ama daha lokal, dünyaca meşhur olmayan grupları gördüm. Büyük konserlere nedense gitmedim, ama çok güzel gruplar gördüm. Rock'un etkisi vardı üzerimde, ama ben daha çok cazdan hoşlanıyordum. Hepsini dinliyordum çocukken. Radyoda birkaç kanal vardı, her daldan çalınırdı. Şimdi herkesin kendi kulağına göre istasyon var, karıştırmıyorlar. Türkiye müziği için de altın bir çağdı o dönem. Aşık Veysel, Ruhi Su etkisinden millet tekrar halk müziği dinlemeye başlamıştı, bundan ilham alan rock'çular vardı, Edip Akbayram, Barış Manço, Cem Karaca, Moğollar... Gerçekten yaratıcı bir çağdı.

Türkiye'ye geldiğinizde bunu farketmiş miydiniz?

Evet, çok etkilenmiştim. Bizde de halk müziği var, ama öyle bir ilgi yok, yani yaşamıyor bizim ülkemizde. Ama burada baktım ki bin senelik bir gelenek yaşıyor ve yenileniyor. Her müzisyen haftanın altı gününde çalışıyordu, iki de matine. Çalabiliyorsan, hadi iş var. Gazinoların hepsi açıktı, herkesin üç kişilik, dört kişilik grubu vardı. Her müzisyen çalışırdı o zaman. Öyle bir zaman görmeyiz artık.

32→

Gittiniz mi devrin kulüplerine?
Gittim tabii, kendim de çalıştım. Ayla Algan'la çalışıyordum İstanbul'da, aynı programda Zeki Müren vardı.
Nasıl oldu da Ayla Algan'ın kadrosuna girdiniz?
Menejerle tanıştım, Erkan Özerman var ya. Ayla Algan o zaman Kültür Bakanlığı'na bir albüm yapmıştı, türküleri birkaç lisanda okumuştu. İngilizce, Almanca, Fransızca, Türkçe. Türküleri İngilizce okuma fikrini ondan aldım, ona çok borçluyum. "Gel gör beni aşk neyledi"yi ondan öğrendim, o plaktaki hali benim de çaldığım... Aslında Amerika'dan grup getirecektim, Erkan Özerman bizi çalıştıracaktı. O zaman saz çalmaya başlamıştım, ama sahneye çıkmaya hazır değildim. Ortağım vardı Amerika'da, konga çalıp okuyordu. Bizim asıl şovumuz onunlaydı, Latin caz falan. Gittim, toparladım grubu, ama son dakikada o hastaneye girdi. Biz önden gittik, ama o iyileşmedi, öldü. 27 yaşında kanser oldu. Çok büyük bir kayıptı benim için, en yakın arkadaşımdı... Bir süre Ayla Algan'la çalışmaya devam ettim, sonra ben de Amerika'ya döndüm. Yanımda bağlama vardı. Beş-altı tane albüm götürdüm yanımda, Aşık Veysel, Barış Manço, Ruhi Su... Hepsini dinleyerek saz çalmaya başladım orada. İki sene geçti, biraz repertuar yaptım kendime. Aşıkları dinleye dinleye kendi kulağıma göre bestelerimi de yapmaya başladım, enstrümantal ve İngilizce sözlü... Sağda solda gruplarda çalışıyordum, pek fazla para yapmıyorduk, yarı profesyonel, yarı amatör. O gruplarda da bağlama çalıyordum, herkese çok ilginç geliyordu.
Türkiye'ye gelmeden önce bağlamayı biliyor muydunuz?
Haberdardım. Tanıyınca çok sevdim. Nuray Akın'ın yanında bir bağlamacı vardı, çok iyi müzisyendi, Ersin'di adı, onun çok etkisinde kaldım. Eski gitarcıydı, hem gitar tekniği, hem alternatif Türk teknikleri kullanıyordu. Zaten kendisi de Orhan Gencebay'ın etkisi altındaydı. Orhan Gencebay başlattı aslında, akor basmak, gitar gibi kullanmak... Onun da otantik halk müziği eğitimi tabii bayağı genişti. Herkes ona arabesk diyor ama, halk müziğini çok iyi biliyordu. Aşık Veysel'den de çok etkilenmiştim, sözlerini o kadar anlamamıştım o zaman, ama biliyordum derin konular olduğunu. Büyük bir şair Aşık Veysel. Başka milletlerin insanlarına ne kadar dinletebilirsem, o kadar mutlu olurum. Mesela Mevlânâ çok meşhur, herkes onu biliyor, halen Amerika'nın en çok satılan şairleri arasında. Neden Yunus Emre veya Aşık Veysel de olmasın?
Aşık Veysel düşkünlüğünüz albümlerinizde de hissediliyor...
Evet, onun köyüne iki sefer gittim, ailesiyle tanıştım. Sivas'ta bir aşık geleneği var. Onlarla irtibat kurdum. Bir buçuk saat çekim yaptık kamerayla. İleride aşık deyişleri hakkında bir belgesel yapmayı planlıyorum.
Siz Okay Temiz'le de epey çalıştınız, değil mi?
İki sene Amerika'da kaldıktan sonra hasret ettim Türkiye'ye, döndüm, '76 galiba. O zaman Okay Temiz'le tanıştım. Galata Kulesi'nde bir caz kulübünde çalıyordu. Bağlamayla gidip onunla jam session yapıyordum. İsveç'e davet etti, onunla gittim, yerleştim İsveç'e. Bayağı uzun yıllar kaldım İsveç'te. İki oğlum var şimdi orada. '70'lerde Zülfü Livaneli de oradaydı, onunla çalışma fırsatım oldu. Zülfü de o zaman türkücüydü. Tek başına gidip toplantılara, saz çalıp türkü okuyordu.
Nasıl bir adamdı o zamanlar?
Biz çok iyi dost olduk. Ondan çok şey öğrendim. Bugün bildiğim türkülerin yarısını ondan öğrendim, Pir Sultan Abdal, Yunus Emre... O zamanlar bayağı iyi çalıyordu. Albümlerinin birinde kontrbas da çaldım, "Şeyh Bedreddin Destanı"nda...
İsveç yıllarında nasıl bir ekibiniz vardı?
Okay Temiz, Hacı Tekbilek... Hacı'yla da halen arkadaşız, benim son Babylon konserimde çaldı. Onların okulundan öğrendim ben bu müziği. Yaşar Kemal de oradaydı, onunla da arkadaş olduk. Gazeteci Yavuz Baydar da vardı mesela. Okay çok adam götürdü oraya. Tuna Ötenel bir dönem onun yanında çalıştı, sonra Salih Baysal, Elvan Aracı... Beni de götürdü işte. *(gülüyor)* Birkaç kere Avrupa turnesi de yaptık beraber. Okay'ın müziğinde materyal olarak Türk ezgiler var, ama altyapıya belki bir Afrikan ritm koyacak. Ya da Türk ritm çalacak, ama Afrikan aletle. Ama doğaçlama şekli caz. Caz müzik genellikle 4/4, 3/4, 6/8. Tabii Okay'ın repertuarında çok aksak ritmler var. Bunlar Türk müziğine has şeyler. Ben de bu usülleri en çok Okay'dan öğrendim. Başlangıçta biraz zordu, ama zamanla benim için de gayet doğal olmuş. Bazen kafamda melodiler duyuyorum, farkında değilim bile aksak olduğunun.
Eşiniz de müzisyen miydi?
Hayır. Müzisyen hanım istemedim, dedim bir müzisyen yeter. Çünkü sadık değil müzik. Dedim ki ailede bir kişi normal bir işte çalışsın, buna da razı olsun. Müzisyen olsa, razı olmaz. *(gülüyor)* Sanatçıyla evlilik yapmak istemedim yani.

Eskiden çok telaş vardı, "kimiz, nereye gidiyoruz" diye. Şimdi oryantal tamam. Türkler de "aa, bizde de world müzik var" diye gurur duymaya başladı.

Kaç yıl Türkiye'den uzak kaldınız?
Bir on sene geçti, hiç gelmedim. '76'dan sonra, '80'lere kadar gelmedim. İsveç'te iki tane albüm yapmıştım, '79'da ve '80'de. Çok fedakârlık yaparak, az parayla, arkadaşlarımın da yardımıyla çıkardım albümleri. Biri kendi bestelerimden, caz, Latin caz, Ortadoğu müzikleri, hepsi karışık; biri de halk türkülerindendi, İngilizce okuduğum türküler... Müzik piyasasında daha world müzik diye bir şey başlamamıştı, kimseden destek bulamadım, o iki albüm öyle kaldı. Ama halk türkülerinden yaptığım albüm Türkiye'de basıldı '80'lerde. "Uzun ince bir yoldayım" vardı, İzzet Öz'le klip yaptık, televizyonda da yayınlandı. O zamanlar televizyona bir çıkış meşhur olmaya yeterdi. Şimdi elli sefer çıkmak lâzım. *(gülüyor)*
Nasıldı tepkiler?
Çok iyiydi, bir anda tanınmış biri oldum Türkiye'de. Çok satılmadı, çünkü İngilizce. Halk müziğini sevenler Türkçesini dinlemek isterler. Ama bayağı şöhret oldum o zamanlar. İki sene daha kaldım Türkiye'de, bir albüm daha yaptık, halk müziği ve dans müziği, disko, reggae, oyun havaları... Oğuz Abadan'la beraber yapmıştık, Okay Temiz de çalmıştı albümde. Sonra '90'ların başlarında da çok geldim Türkiye'ye. '93'te özel hayatımda krizler çıktı, boşandım, Amerika'ya gittim, tekrar evlendim, o zamandan beri Los Angeles'da yaşıyorum. Bundan sonra yılın yarısı burada oturmaya niyetim var. Stockholm'de yaşadım, Los Angeles'da yaşadım, ama en çok burada rahat, mesut hissettim kendimi.
Türkülerde sizi çeken ne oldu?
Aşık geleneği gibi bir şey yok başka yerde.
Blues'cular benzemez mi?
Benzerlik var. Belki o yüzden hitap etti bana.

Bence kıyaslamak mantıklı bir şey. Aşıklar mesela okula gitmiyor, ama ustaya gidiyor, bir aşıktan eğitim görüyor. Kimden öğrenmiş, blues'cuların biyografilerinde hep yazılır. Nesilden nesile bir miras ikisi de. Bizde de mesela uzunhava okuyan gelenekler vardı, ama artık icrası çok az.
En sevdiğiniz halk müziği sanatçıları kimler?
Şair olarak Aşık Veysel'in eşi yok. Pir Sultan'ı da çok seviyorum. Zevkle dinlediğim çok insan var, yüzlerce insan...
Peki bağlamada sevdiğiniz icracılar?
Arif Sağ ve Talip Özkan bağlama tekniğini çok ileri götürmüş. Artık Batı eğitimi alan bağlamacılar da ortaya çıkmaya başladı, Ahmet Koç mesela. İsmail Tunç'u bana çok kişi söyledi, daha dinleyemedim. Almanya'da Adil Arslan var, Batı klasik müziğiyle karıştırıp denemeler yapıyor. Bir caz enstrümanı olarak bağlama çalan pek duymadım. Ben varım, başkaları da ya var, ya olacak. Ama daha yeni başlamış bu. Gitar da böyle başlamıştı, şimdi pek çok icracısı var, Paco de Lucia, John McLaughlin, bir sürü isim... Bağlama da öyle olmalı bence. Erkan Oğur'u da beğeniyorum, onun yaptığı işler de çok önemli.
Türkçeniz gayet iyi, okumayla aranız nasıl? Yaşar Kemal okudunuz mu hiç?
Yaşar Kemal'in bir romanını İsveççe okudum. Türkçede roman okumak halen bana güçtür. Bir sayfayı ancak yirmi dakikada götürebiliyorum. Şiir çevirebiliyorum, çizgi çizgi, kolay oluyor. Şiir yüz kelime, roman yüz bin. *(gülüyor)*
Bunca senedir gelip gidiyorsunuz, Türkiye'de, İstanbul'da değişen neler var?
İnsanlar artık her yerde aynı deneyimleri yaşıyor. Ama İstanbul iki bin yıllık tarihinden de ayrı olamaz. Bu binalarla, bu eski manzaralarla İstanbul başka yere benzeyemez. Bin sene dünyanın kültürel merkeziydi İstanbul, çok özel bir yer. Los Angeles'ın en fazla 300 yıllık bir tarihi var... En son '92'de buraya geldiğimde bir grup getirdim, televizyona çıktık, birkaç tane performans yaptık. Yazlık diskoların birinde konser verdik, reggae, Latin karışık, millet bakıyor. Sonra başladık çok güzel bir reggae üzerine "Lambaya Püf De"... "Turn out the lights, time to Turkish delight now..." Türklerin hoşuna gitmez mi! Tesis sahibi koşarak geldi, "aman burada Türk müziği çalmayın" diye. Şimdi böyle bir şey olamaz. Özellikle İstanbul'da insanlar güven kazanmış durumda. O zamanlar çok telaş vardı, "kimiz, nereye gidiyoruz" diye. Şimdi oryantal tamam. Geçen on senede dünyada world müzik diye bir akım başladı, Türkler de "aa, bizde de world müzik var" diye gurur duymaya başladı.
Peki bu arada Hindistan'a gittiniz mi?
Daha gitmedim. Yarı yolda kaldım. *(gülüyor)* Japonya'ya gitmek istiyorum şimdi, beş sene lisan dersi aldım.

Söyleşi: **Merve Erol**

[TAYFUN] **Zor ve kıt '80'lerde ufuk açan, yüz güldüren isimlerden biriydi Tayfun: "Ağrı Dağı Efsanesi" ve "Demir, Kömür ve Şeker", bir sol duruşu öyle bir dönemde sürdürmesi, farklı bir pencere aralaması gibi hasletlerin yanında, epik ve dinamik –o öyle demiyor ama– bir cazın heyecanını da verdi Türkiyeli kulaklara. Tayfun'un uzun bir aradan sonra ilk albümü "Sessiz Bir Kelebeğin Rüyaları ve Dansları" geçen sene yayınlanmıştı. Uzun zamandır sayfalarımıza konuk etmek istediğimiz, Almanya'da yaşadığı için ulaşamadığımız Tayfun Erdem, bir akşamüstü Roll bürosuna çıkageldi, keyifle sohbet ettik ve randevulaştık. Bir geceyarısı buluştuğumuz Teşvikiye'deki kafede, yeni albümüne ruhunu veren acılı hayatı sükûnetle dinlerken, ister istemez bahsi açılan tarihsel ve siyasî meselelerin izini dar vakitte yeterince süremedik. Ama umarız zihnimizi işletecek bir münakaşa doğmuştur...**

DUVARLAR YIKILIRKEN

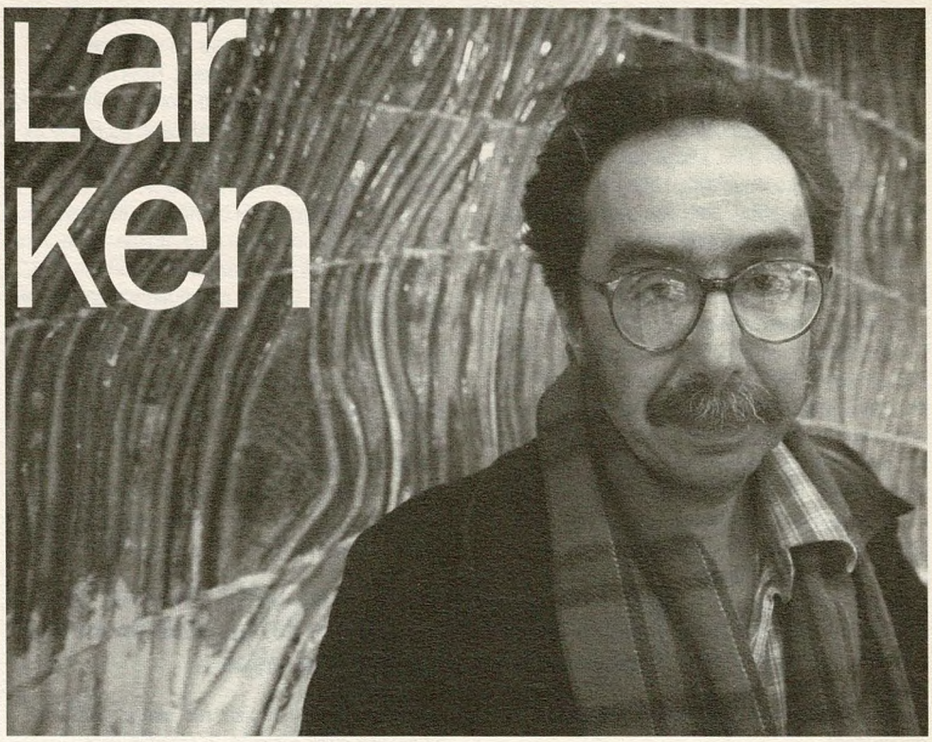

Foto: Şahan Nuhoğlu

Yeni albümünüzün adından başlayalım mı? Bir kelebek değil yalnızca, sessiz bir kelebek... Nereden buldunuz bu ismi?

Tayfun Erdem: Tabii daha önce pek çok isim söz konusuydu, yüz binlerce isim süzgeçten geçti, bu kaldı. Margit'le ilgili isim. Parçalarda da hep Margit var. Margit benim kız arkadaşım. Multiple skleroz diye bir hastalığı var. Fakat aslında bu hastalık, yüzde 95, hiç o kadar korkulacak bir şey değil. Fakat Margit'te olan yüzde 2-3 istisnaya giren, çok çok şiddetli bir hali. '89'da başladı, on gün önce 17. seneye girdi. Bir buçuk sene içinde Margit'in bütün vücudu felç oldu, '94'te de konuşma felç oldu. "Sessiz" o, Margit, konuşamıyor... Genellikle bu tür hastalıklarda el çalışır, hele şimdi kompüter çok ilerledi, kompütere bir şey yazar, ya da gözbebeklerini ekranda bir noktaya diktiği zaman kompüter bir harfi algılıyor ve böylece bir cümle ortaya çıkıyor. Margit'te bu da mümkün değil, çünkü gözbebeklerine de hakim olamıyor. Margit yüzde yüz denebilecek kadar sessiz. Ama inanılmaz bir yaşama sevinci var. Onun için de, "sessiz bir kelebek".

Peki siz nasıl iletişim kurabiliyorsunuz?

Bir buçuk yıl öncesine kadar tek tek alfabeyi saymak yoluyla oluyordu. Diyelim ki "pencereyi kapa" diyecek, alfabeyi sayıyorsun, "p"ye gelince başıyla, gözüyle evet işareti yapıyor, tekrar başa dönüyorsun. Çok uzun süren bir olay ama, yine de bir şeydi. Ama "ne korkunç şey" dediğin şeyin bile ne büyük bir mutluluk olduğunu anlıyorsun bir buçuk seneden beri. Artık bu imkândan da yoksunuz, gözlerine hemen hemen hiç hakim olamıyor. Diyelim "p"de işaret vereceğine "k"da gözünü indiriyor, ortaya anlamsız bir cümle çıkıyor. Beethoven'in defterleri vardır, öyle yüzlerce defter doldu. Ama bir süredir o defterler de sustu. Aklına gelebilecek basit şeyleri sorduğunda işaret vererek cevaplıyor, ama artık kendi cümlelerini kurmasına imkân yok. Sessiz bir kelebek... Ama inanılmız bir şekilde yaşama bağlı. Bu durumda olmasına rağmen her sene Türkiye'ye tatile geliyor. 24 saat bakıcıları var, onlarla ve tekerlekli sandalyesiyle Ölüdeniz'e geliyor. Denize girmesi tabii söz konusu değil, deniz suyu değdiği anda vücudundaki açık yerler iltihaplanır, ama deniz yatağıyla gezebiliyor. Ama bu da bizim hayatta alamayacağımız bir mutluluk duygusu herhalde. Napoli'ye gitti, Kanarya Adaları'na gitti, konserlere, tiyatroya gidiyoruz beraber...

Ne zaman tanışmıştınız?

'82'den beri beraberiz. Ben Amerika'dan Berlin'e gelmiştim. Margit oryantalizm okuyordu, Türkiye'yle ilgiliydi, toplantılarda tanışmıştık.

Türkiye'den gidişiniz nasıl olmuştu?

Hayatta tesadüfler çok önemli. 11 Eylül 1980 günü Türkiye'yi terkettim, Amerika'ya okumaya gittim. Yurttan eve dönüyordum o gün, bavulları hazırlayacağım, kitapları eve götüreceğim. Saat sabah 3-4, ben taksinin içinde, arkada denkler arasında, Nâzım'lar var, koca sakallı Yahudi –Marx mı deniyor ona?–, keçi sakallılar, her tür sakallı mevcut. Bizi Zincirlikuyu'da çevirdiler, gece kontrolü. Geç dediler. Aramadı adam, bu da tesadüf. Geç demese, kesinlikle götürecek, 24 saat sonra da "iyi adamlar" iktidara geleceği için çıkış söz konusu olmayacak ve hayatım herhalde bambaşka bir yön alacak.

Bu albümdeki bestelerin hepsi Margit için çıktı. Margit yüzde yüz denebilecek kadar sessiz. Ama inanılmaz bir yaşama sevinci var. Onun için de, "sessiz bir kelebek".

Amerika'ya ne okumaya gitmiştiniz?

Burada ekonomi okumuştum, ama oraya müzik için gittim. Indiana Üniversitesi'nde Bloomington diye harika bir müzik okulu var, orada bestecilik bölümüne gittim. Cemal Reşit Rey'le beş sene çalışmıştım. Cemal Bey 150 bin tane konservatuara bedeldi. Konservatuarlarsa içler acısı durumdaydı, ne yazık ki hâlâ öyle. Bu okulların bana kazandıracağı pek bir şey yoktu.

Nasıldı Cemal Bey'in hocalığı?

Çok enteresandı. Ondan müzik dışında bir sürü şey de öğrendim. Bambaşka bir dünyanın insanıydı. Şimdi salona ismini verdiler, Andante dergisi onun için özel sayı yapıyor filan ama, Ankara Grubu –Adnan Saygun, Ferit Alnar, Necil Kâzım Akses– hiçbir zaman hayat hakkı vermediler İstanbullulara. Cemal Bey de İstanbul dükalığının adamıydı. Ankaralılar hep Kemalistti, Cemal Bey hiç Kemalist değildi. Ama yine hayatın harika diyalektiği, bütün Kemalistler şimdi "10. Yıl Marşı" diye Cemal Bey'in bestesini söylüyorlar. Babası Abdülhamid'in bakanlarından, sonra Kudüs'te vali, dolayısıyla bütün Doğu alemini yaşamış. Artı, korkunç bir Batı eğitimi almış. İkisinin inanılmaz bir bileşimiydi Cemal Bey.

Bir yandan ekonomi okurken neden ondan ders almak istediniz?

Daha önce de epey ders almıştım, ama daha ileri seviyede bir şey yapmak gerekiyordu. Lisedeki bir-iki arkadaş onun öğrencisiydi, piyanist Vedat Kosal mesela. Vedat Münih'te yaşıyordu, kanserden öldü, dört sene önce de onun için büyük toplantılar yapıldı AKM'de. O vesile olmuştu Cemal Bey'le derse başlamama.

Klasik müzikle mi başlamıştınız müziğe ilgi duymaya?

Ablam konservatuarda şan okuyordu, onun piyano bölümünde okuyan bir arkadaşından ilkokulda piyano dersine başladım. Sonra, Milliyet'in liseler arası müzik yarışmaları vardı, Alman Lisesi olarak katıldık. Yine büyük bir aşk maceramın ismini vererek, "Vuslat"la birinci geldik, parçayı ben bestelemiştim. O zaman yaptığımız şeye Anadolu blues diyorduk. İğrençliğin son perdesi veya çok güzel, bilmiyorum. Bir tür Doğu-Batı senteziydi, Türkiye'de 100-150 yıldır yapılan olay. Epey bir caz vardı, blues vardı, ama epey bir Anadolu da vardı... Önce şehirlerin elemeleri yapılıyor, finali

34→

kazananlar otobüse doluşuyoruz ve bir hafta, Türkiye'nin bütün fırlamaları, finallerin yapıldığı şehirleri geziyoruz. Baş fırlama da Mehmet Ali Birand, bizim mihmandarımız. Otobüste gırgır şamata, otellerde her türlü numara... Çok iyi müzisyenler vardı ama.

Blues'a özel bir ilginiz var mıydı?

O da tesadüf. Önceki senenin birincisi de bizim okuldandı, sonra Dönüşüm grubu oldu, orada çalan Muhtar isimli arkadaşın bir arkadaşı vardı, Ataköy'de oturuyordu, babası korkunç caz hastasıydı. Ona gittiğimizde hep Coltrane'leri, Charlie Parker'ları, Billie Holiday'leri, Keith Jarrett'ın, Garbarek'in ilk plaklarını dinletirdi. Caza o yolla girdik. Tabii okulda da epey Batı zokasını yedik, oradan da var bir şeyler herhalde.

Türkçe neler dinliyordunuz?

Ne yazık ki ben daha çok Batı yönünden geliyordum, Doğu'ya sonra geldim. Mesela Erkan Oğur gibi geleneğim olmadı benim ne yazık ki: Bence Türkiye'nin yetiştirdiği en büyük müzisyenlerden biri; gitar da çalıyor, ama korkunç bir saz çalıyor, sazdan geliyor. Ancak radyoda, arada bir konserlerde dinleyerek saz, ney, kanun gibi enstrümanlarla tanıştım ben. Sonraları aramızda Ruhi Su sanıyorum çok dinleniyordu, sonra Ali Ekber Çiçek, herhalde Nida Tüfekçi ve Yurttan Sesler... Nida Tüfekçi'nin notalarını almıştık, onları deşifre ediyorduk. Ama hep ikinci el kaynaklar. Birinci elden saz veya ney çalarak gelmedim, ne yazık ki.

Albümü dinlerken Yukatan'ı merak ettik. Nasıl girdi albüme?

Yine bir aşk macerası. '89'da Margit'te başlayan hastalık tabii hiç bilmediğim bir olay. Bir yıla yakın hastanede kaldı; merdivenlere çıkarak hastaneye giren bir insan, şimdi tekerlekli sandalyede, her yeri felç halde çıkıyor... 24 saat bakım verdiler. Dolayısıyla evin içine 24 saat yabancı insan giriyor. Korkunç bir olay. 12-13 kişi, vardiya usûlü, biri gidiyor, biri geliyor. Bizim de içimizde bulunan ceberrut Türk erkeği, böyle bir durumla karşı karşıya.. Ve gelenler de dehşetle feminist, dehşetle anti-otoriter, Yeşil bir dünyanın 25-30 yaşındaki insanları. Bunlar punk. Saçları Iroquese yapılmış bir adam evine geliyor. Veya feminist geliyor ve onun için sen görüldüğü yerde ezilmesi gereken bir maçosun.

Sizin gözünüzde nasıl insanlardı onlar, hiç sempati beslemediniz mi, fikir paylaşmadınız mı?

Dediğim gibi, o rezil, eşek Türk erkeği hepimizde var, bende de vardı. O yüzden ben eşeklik yapıyorum. Ama bunlar da en ufak bir tolerans göstermeden, bir robot gibi sana feminizmi öğretiyor. Ama halbuki Almanlığı öğretiyor, onun da içinde bir Alman yaşıyor. Ve Margit tekerlekli sandalyeyle geldiği için evde her şeyin değişmesi gerekiyor. Margit hastaneden çıktığında, benim de bir hafta sonra Almanya'nın en önemli starlarından, Wim Wenders'in bir sürü filminde de oynayan Otto Sander'le prömiyerim var, Nâzım'ın şiirlerinden yaptığım "Güneşi İçenlerin Türküsü" için. Saniyeler benim için milyon değerinde ve böyle bir ortamla karşılaşıyorum. Ben de hiçbir şeyi sükûnetle değerlendiremiyorum o zaman. Ve Margit'le bir üçüncü dünya savaşı yaşadık. Belediyenin özürlüler için yaptığı çok güzel evler var, öyle bir ev çıkınca Margit ona gitti. '92 temmuzunda ayrılmış olduk. Ben tamamen bitmiş durumdayken Portekizli bir kadınla –V diyelim– bir aşk macerası başladı. O da beni bir güzel tavada kızarttı, çifte kavrulmuş yaptı. Yukatan oradan işte.

Prömiyer nasıl geçti bu arada?

Genel prova oldu, ikinci gösteri prömiyer oldu. Çünkü bir sürü şey yetişmedi. Yine de gazetelerde çok iyi kritikler çıktı. O zamana kadar Nâzım'ı hep ikinci, üçüncü sınıf, ama çok solcu insanlar yapmış. Çok solcu, ama kötü. İlk defa Otto Sander gibi bir insan Nâzım okudu.

Nâzım sizin için belli ki çok önemli. Başka böyle bir isim var mı?

Hayır, beni en çok etkileyen şair Nâzım. Başka şairleri de okudum, ama bestelediğim pek olmadı. Yaşar Kemal düzyazı ama, daha ilk cümlede vardı o müzik, onun için "Ağrı Dağı Efsanesi"ni besteledim. Sonra Adalet Ağaoğlu, İsmail Uyaroğlu, Attilâ İlhan, İzzet Yasar... Bu isimleri de besteledim.

Yukatan'a dönelim, oraya gidişiniz nasıl oldu?

Portekizli V'yle yine bambaşka, tanımadığım bir dünyanın içine girmiş oldum, Latin dünyasının. Amerika'da okurken Şilili Juan-Orrego Salas hocamdı, Latin Amerika'nın büyük bestecilerinden biriydi. Bloomington'da dünyanın en büyük Latin Amerika seksiyonlarından birini kurmuştu. Ama o zaman hiç ilgilenmemiştim Latin müziğiyle, V'den sonra ilgilendim. Ama Portekiz'e bir kere bile gitmedim. İyi ses mühendisi de sahnede olmuyor ya, öyle. Çok yoğun şeyler yaşadık V'yle. O arada Berlin'deki bütün Latin diskolarını öğrendim, gidip salsa dersleri aldım. Yukatan'a gelince, '93'lerden beri kafamda olan bir yer. O yüzden girdi albüme. Aslında belki de yok öyle bir yer. "Yukatan dağına çıkarken" filan diyorum şarkı için, halbuki saksofoncu Gebhard Ullman "hangi dünyada yaşıyorsun, orası üzerine kaşar peyniri konmuş bir ekmek kadar düz, on metrelik bir tepecik gördükleri zaman bayram ediyorlar" dedi... Benim için önemli olan, o hesaplaşma süreci içinde, Margit'e yaptığım her türlü rezillik ve eşeklikleri anlamaya başlamam oldu. 1993'ten beri yaklaşık her gün Margit'i ziyaret ediyorum, bakımıyla ilgili yapabileceğim ne varsa yapmaya çalışıyorum. Hayatımdaki en önemli birkaç insandan biri Margit. Bu albümdeki bestelerin de hepsi onun için çıktı.

1989'da Berlin Duvarı'nın yıkılması sizde nasıl bir etki yarattı?

O da benim için başka şeylerle iç içe geçen bir olay. 4 Kasım '89'da Doğu Berlin'de çok büyük bir miting yapıldı ve 9 Kasım'da duvar yıkıldı.

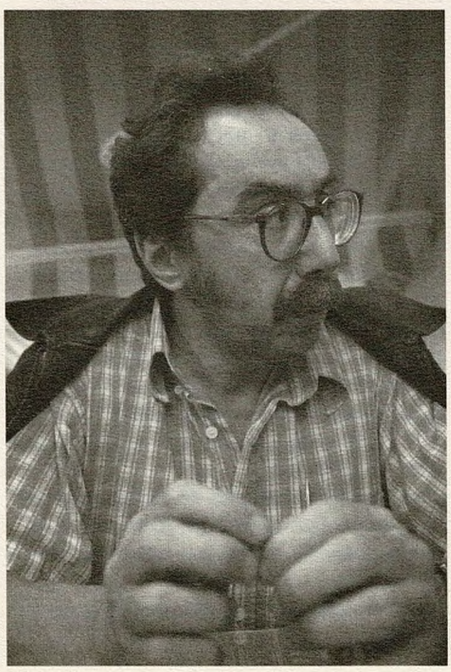

Bundan iki hafta önce Margit'te hastalık başladı. Dünyada duvarlar yıkılırken Margit'te de duvar yıkılıyordu. Biz kendi duvarımızın yıkılmasıyla meşguldük, Margit hastanedeydi. İnsanlar doğudan koşup gelirken biz de korkunç bir felâketi yaşıyorduk.

Sonradan da hiç siyasal bir hesaplaşma yaratmadı mı bu büyük dönüşümler sizde?

Yeni şeylerle belki zenginleştim, yaptığım aptallıkları düzelttim, ama yoluma devam ettim. Doğu Berlin'in de, iyi yanları vardı, kötü yanları vardı. Benim için somut iyi yanlarından biri korkunç ucuz plaklar, kitaplar olmasıydı.

Wim Wenders'le buluşmanız, çalışmanız nasıl oldu?

Bir kısa filmin prodüksiyonunu yapıyorduk, 15 dakikalık bir film. Aradılar, ben de filmin müziklerini yaptım, 1994'te. Bu albümdeki "Mountain Bike"... Çok akıllı biri Wenders. Sinirli biri aynı zamanda. Müziği çok seviyor, ama pop seviyor, onun dışında başka şeylerle ilgisi yok.

Pek pop da diyemeyiz herhalde Wenders'in zevkine. Ama siz galiba rock'u da pop içinde düşünüyorsunuz...

Evet, herhalde dışarıdan bakan bir olarak "onların hepsi böyle" deyip geçiyorum.

Siz kendi müziğinizi nasıl tarif ediyorsunuz? Caz kapsayıcı bir tanım olur mu?

Müziğimde caz var, ama caz müzisyeni değilim. Bir kere bile standartları çalmadım. İki tür müzik var, iyi veya kötü müzik. Kötü olanı yapmaya çalışıyorum.

Pek olmaz. Müziğimde caz var, cazcılarla çalışıyorum, ama caz müzisyeni değilim. Çalıştığım insanların hemen hemen hepsi en azından birkaç defa standartları çalmışlardır profesyonel olarak. Ben hayatımda bir kere bile çalmadım. İki tür müzik vardır diyorum soranlara, iyi veya kötü müzik. Ben de kötü olanı yapmaya çalışıyorum. *(gülüyor)* Beni en çok Bach etkiledi herhalde, onu hep huşu içinde dinledim. Aşık Veysel de çok etkiledi. Çok basit saz çalıyor, ama çok güzel bir etkisi var. Jimi Hendrix'i de sayabilirim beni etkileyenler arasında...

Hendrix pop mu mesela?

Değil herhalde. Bilmiyorum ki, sizin gibi ayrıntılara giremiyorum.

Débussy'yle aranız nasıl?

Önünde saygıyla eğilirim. Batı'nın bittiği 1850'lerde, '60'larda, Batı'yı kurtaramayacak, ama geçici bir süre alternatif yaratabilecek kapıları açtı, ama o armonik yapının, kontrpuan sisteminin bitişini önleyemedi. Şimdi o bitişi yaşıyoruz, elli-yüz sene sonra herhalde fazla bir şey kalmayacak. Bence Latin Amerika'dan çok enteresan şeyler geliyor. Çin, Japonya, Endonezya'da da çok ilginç şeyler var. Afrika'dan bir şeyler çıkabilir. Ama bizim girmeye çalıştığımız Avrupa Birliği bence aslında ölmeye doğru gidiyor.

1850-60, aşağı yukarı "Manifesto"nun, "Kapital"in yazıldığı tarih. Böyle bir bağlantıyı düşünerek mi bu tarihi verdiniz?

Tabii, Batı'da sistem yeni bir şey üretemiyor ve kendini tekrarlamaya başlıyor. Bunun içinde armonik yapı da bir yere gidemiyor, Lizst'le, Wagner'le birlikte "ben daha ileri gidemiyorum" diyor. Débussy de Doğu'yla kurtuluşu yapmaya çalışıyor, ama kurtaramıyor.

Bu, modernizmin sarsıldığı, modernizm eleştirilerinin başladığı bir tarih olarak da okunamaz mı? O tarihe kapitalizmin bir aşaması olarak bakabilir miyiz?

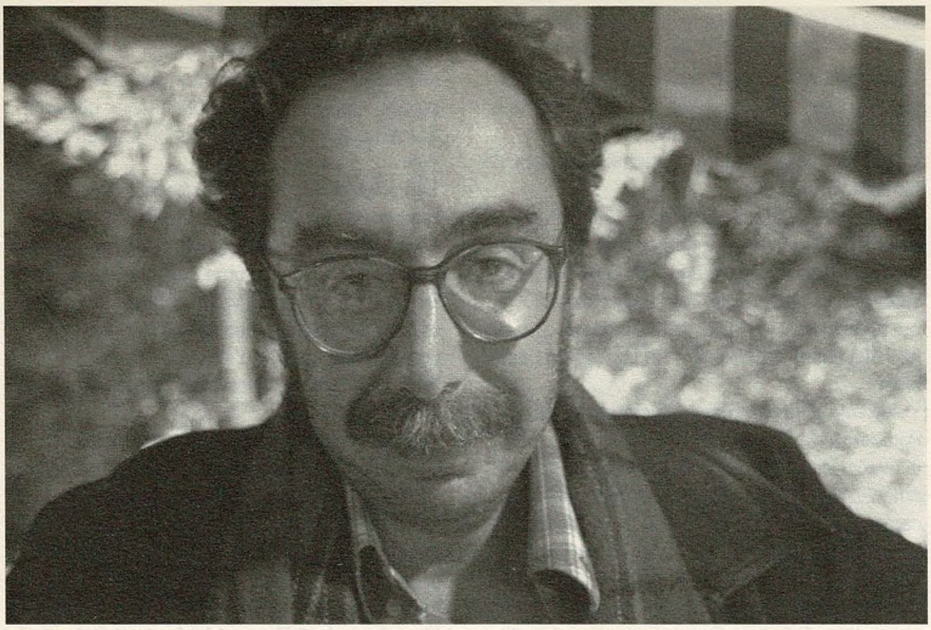

Modernizm tanımından ne anladığınızı bilmiyorum, ama Batı tiyatrosu, müziği, resmi, Batı sanayii, Batı türü insan ilişkileri, din bitiyor herhalde. 1800'lerin sonundan beri o bitişin içinde yaşıyoruz. Bir elli-yüz yıl daha yaşayacağız, sonra bitecek o olay.

Sentez kavramını seviyorsunuz, az evvel lise grubunuzda da bir tür sentez yaptığınızı söylediniz. Burada tez ne, anti-tez ne?

Herhalde esas çıkış Doğu. Doğu'dan geliyoruz, Batı'yla, anti-tezle karşılaşıyoruz. Bizim dedelerimizin dedelerinin dedeleri Orta Asya'da rebabı bir kılıç olarak kullanıyor, yere saplıyor ve basit bir şekilde çalıyor.

Belki de bu tarihî olguya başka türlü bakılabilir. Dedelerimiz belki de tam buradaydılar. Orta Asya'dan bir göç olduğu doğru ama, burada da insanlar var...

Mutlaka, buradakiler de var ama, hakim olan unsur Türkmenistan'dan, Kazakistan'dan gelenler olmuş. Sonra Arap, İslâm etkisi girmiş. Yoksa Didim'deki Rum köylüsü hakim unsur olmamış.

Osmanlı'nın müslüman Doğu Roma olduğu gibi bir tez de var. Diyelim bugün bir Karadenizlinin dedeleri de hep Karadenizliydi, Orta Asya'dan falan gelmediler, ama bir kültürel etkinin altına girdiler...

Bu benim fazla söz söyleyemeyeceğim bir alan, ama tek sesli müzik konusunda konuşabilirim. Karadenizlinin müziği de yüzde doksan tek sesliydi ve tampere olmayan bir müzikti. Varyasyonu olabilir, ama özünde, Türkmenistan'daki, Kırgızistan'daki müzikle benzerdi. Ama Batı denen dünyada müzik tek sesli değildi. İsa'dan yaklaşık altı-yedi yüzyıl sonra kristalize olmaya başlamıştı bu. Öbür taraftaysa tek sesli, aksak ritmlerin kullanıldığı, sözlü geleneğin hakim olduğu bir müzik var. Batı'da gelişen müzik hiç o tarafta yok.

Bu sentez lafını hep kendi toplumumuz için kullanıyoruz. Batı için de aynı şey geçerli değil mi? Onlar da bir sentez çabasına girmemişler mi?

Batı'nın öyle bir derdi yok, çünkü Batı kendinden emin.

Mesela '60'lardan beri, sizin pop, bizim rock dediğimiz alanda bu çaba var. Led Zeppelin'inden Chemical Brothers'ına, Blur'üne pek çok isim de saymak mümkün. Bir sürü müzisyen Doğu'ya bakarak bir şey çıkarmaya çalışıyor. Batı bittiyse eğer, Doğu'nun devam ettiğini söylemek mümkün mü?

Doğu sürüyor. Arif Sağ, Süleyman Erguner, Zeki Müren, Ali Ekber Çiçek, Müzeyyen Senar... Bunlar sürüyor.

Batı'da da Bob Dylan var, Jimi Hendrix var...

Tampere sistem olayı çok önemli. Sesler, frekans değişmiyor ve başka frekansta çıkan seslerle aradaki ilişkiler sabit kalıyor. Bu tampere sistem bugüne kadar Batı'da egemenliğini sürdürüyor, ama artık kendini tekrarlıyor ve daha ileri gidemiyor. Onun için Batı bitti diyorum.

Sırf aksak ritm için buralara gelen Batılı müzisyenler var...

Ama aksak ritm tampere sistemi değiştirmiyor.

Doğu'ya yönelme anlamında söylüyoruz...

Tamam, yönelir, bir-iki ufak renk alır, geçer gider. Ama kendinden hiç şüpheye düşmüyor, kendi tampere sistemini değiştirmiyor. Mesela Alfred Schnittke dünyanın yaşayan son dehalarından biriydi belki, bir Rus Yahudisi, çok önemli bir besteciydi. Yahudilerin yine tam tampere olmayan sistemlerini, Ortodoks ilahilerini aldı, ama bütün bunlara rağmen belirleyici unsur tampere oldu, onu hiç ama hiç değiştirmedi. Veya John Cage: En uç noktalara giden şeyler yaptı her alanda, piyanoyu olabilecek en rezil şekilde bozdu, ama o bile tampere sistemin içinde kaldı. Politik olarak da bunun yansıması, komünist partinin bile kapitalizmin, sistemin içinde kalması oluyor. Sistemi değiştiremiyor veya değiştirmiyor. Yeşiller de öyle. Ama besteci olarak Doğu ülkesinde olduğum zaman hep seçmek zorundayım. Dediğim gibi, ne yazık ki saz, kanun, ney çalınan bir gelenekten gelmedim. Saz çaldığın anda başka bir dünyaya giriyorsun burada, ney çaldığın anda başka bir dünya, piyano çaldığın anda bambaşka bir dünya. Buradaki seçim korkunç bir şey, çünkü o yolu seçtin mi gidiyorsun.

Orhan Gencebay Türkiye'nin yetiştirdiği en büyük dehalardan biri; önünde sonuna kadar saygıyla eğiliyorum, ellerinden öpüyorum.

Orhan Gencebay hakkında ne düşünüyorsunuz?

Türkiye'nin yetiştirdiği en büyük dehalardan biri; önünde sonuna kadar saygıyla eğiliyorum, ellerinden öpüyorum.

Gencebay bütün bu söylediklerinizi bir araya getirebiliyor...

İşte onun için saygıyla eğiliyorum. Türkiye'de Batıcı cephe bir takım harika çocukları Batı'ya gönderip Mozart çaldırmanın bir şey olduğunu zannediyor hâlâ. Halbuki hiç kimsenin iplediği yok bunları. Ama Orhan Gencebay'ın yaptığı şeyler o öldükten yüzlerce yıl sonra da yaşayacak.

Bir de Doğucu cephe var. Batıcı cephenin insanı piyanoya hapsetmesi gibi, onlar da saza, neye hapsetmeye çalışıyor.

Ama en azından o onun geleneği. Sonsuz ırmağın içinde bir halka o.

Orhan Gencebay aslında bir simge. Ona iki cephe de saldırıyor, bir yandan "türküleri, halk müziğimizi bozdu" da deniyor. Gelenek dediğimiz şey de aslında bir ideoloji...

Ama 150 sene önce o Batıcı cephenin istediği müzik burada yok. Halbuki tampere olmayan sistem binlerce yıldır var.

Peki toplumun Mozart'la tanışması fena mı? Bir takım çocukların başka bir kültürü tanımaya gidiyor, ama onun içine hapsolmaları başka bir sorunsal. Cemal Reşit Rey de geleneğe hapsolmamış, ama yeniliğe de hapsolmamış...

Ama Batıcıların yaptığı olay, yüz binlerce yıldır varolan Doğu ırmağını alıp onu tampere sisteme zorla sokuşturmaya çalışmak. Bir takım halk türkülerini korolara söyletmek, senfonik orkestralara çaldırmak gibi şeyler, garabetin son perdesi. Bunun solda da yansıması var. Ruhi Su'nun emeğinin, çektiği acıların önünde saygıyla eğilirim, ama o halk türkülerini alıp tamamen tampere sistemle söylemek, yapılabilecek en kötü şeylerden biri. Batıcıların hegemonyası o kadar güçlü ki, böyle büyük insanları bile etkiliyor, cenderesi altına alıyor. Sanki sazı alıp tampere sisteme sokuşturmaya çalışınca bir şey olacak. 150 yıldır deneniyor, olmuyor. Bu iyi, anlamı olan bir sentez değil. Türkiye müziğinin Avrupa'daki müzik gelişmesiyle temel bir ilişkisi olduğunu zannetmiyorum. O başka bir dünya. Majör-minör dizide sonuçlanan ve onun kırılmasıyla atonaliteye geçen dizi sistemi; ritmlerin sırf 2'lik, 3'lük, 4'lük ritmler olması ve aksak ritmlerin olmayışı; usta-çırak ilişkisi yerine tamamen metalaşan metodlarla o ilimin başka insanlara aktarılması... Batı'da kendi içinde tutarlı, homojen bir yapı var; bu, Lizbon'la Varşova ve Bükreş arasında aynı. Konstantinopol'un bu yapıyla ortak bir yanı yok. Bu bence ne iyi, ne kötü bir şey, sadece bir durumun tespiti. Politik olarak, ekonomik olarak Batı'yla birleşmenin bir sürü faydaları olabilir, ayrı hikâye, ama müzik olarak iki toplumun hiçbir ilgisi yok.

Belki realiteyi daha iyi açıklayacak kavram "sentez" değil de, "paradoks". Roman da Batı'dan gelmemiş, burjuva döneminin ortaya çıkardığı bir tür. Yaşar Kemal de bütün bir geleneği o formun içinde dile getiriyor. Siz orada bir müzik buluyorsunuz ve albüme dönüştürüyorsunuz, çünkü orada burası var, ama formun kendisi bizim tarihimizde çok yeni bir şey. Doğu ve Batı diye ayırdığımız zaman, bir labirentte kayboluyoruz, ama kapitalist toplum deyince ayaklarımız yere basıyor. Benzerlikleri ve farklılıkları üretim tarzından açıklayabiliriz. Hayatın temposu farklılaşınca sırf saz bizi açmıyor –Orhan Gencebay'ın popülerliğini başka nasıl açıklayabiliriz? Mesele bir Doğu-Batı meselesi değil aslında...

Öyle görülebilir, ama dediğim şeyi tekrarlayacağım: Türkiye'deki müziğin Batı'daki müzikle organik bir bağı yok. Bunun iyi ya da kötü bir şey olduğunu söylemiyorum, ama bu olguya göre hareket etmemiz gerek.

Söyleşi: ***Yücel Göktürk - Merve Erol***

BARBAROS DEVECİOĞLU

Herkesten özür dileyerek, şu sevimsiz "kanaat önderi" lafını kullanalım Barbaros Devecioğlu için. Türkiyeli rock dinleyicisinin ilgi alanları hafiften mainstream'in dışına taştıysa, biraz da onun Stüdyo İmge, Tempo, Yeni Yüzyıl gibi yayınlarda yazdıklarının, Kent FM gibi radyolarda çaldığı "haysiyetli" şarkıların sayesindedir. Bugün (kendi tabirleriyle "modern müziğin ekseni", bizim Kral FM'den aparttığımız tabirle "ilaç gibi radyo") 96.2 Radyo Eksen'in yaratıcılarından biri. Bu tam yağlı yoğurdun kaymağı niyetine, geçtiğimiz aylarda bir de roman yayınladı. "Otoyol Kenarında Yanan Ateşler" isimli bilim-kurgu, Zeki Coşkun'un Radikal'deki isabetli tespitiyle, Paris'teki isyanları anlamak için faydalı bir okuma vaad ediyor...
Bunca zaman beklediğimiz kabahat. Huzurlarınızda, bu ayki blind-test konuğumuz Barbaros Devecioğlu.

Hadise 206 değil, 131

Violent Femmes - Gimme The Car *(Violent Femmes)*

Barbaros Devecioğlu: "Daddy, give me the car..." Bence süper komik bir şarkı. Dinleyince aklıma hep şu olay gelir: '75 ya da '76 yılıydı, babamdan arabayı istedim. Eski bir Olympia'sı vardı babamın. Vermedi, ben de anahtarı yürüttüm, çıktım, bir tur attım. Geri gelirken park yerinde kapısını başka bir arabaya çarptım. Vites kolu da elimde kaldı. Ortaokulda olabilirim o zaman. Bizim Feriköy'de herkes babasından araba çalardı, ortaokulda olman farketmez yani. Ama parçaladık arabayı. Mecburen zili çaldım, eve girdim, anlattım. Aşağıya indi, vitesi taktı yerine, sonra park etti. Bir daha da arabayı alamadım... Şarkıya dönersek, ben Violent Femmes'in şarkılarını 15 yıl önce çalarken ya da 20 yıl önce dinlerken, bana düşündürdüğü şeylerle şimdi düşündürdüğü şeyler arasında büyük farklar var. Daha genç olduğumuz için tahminen, daha etkileyici buluyordum, şimdi o kadar etkileyici gelmiyor. Konular olarak söylüyorum bunu.

Müzikal olarak?

Kötü değil, çünkü ben hâlâ country falan dinlerim, bu şarkıları yaptıkları yıllar için epey ileri bir müzik yaptıklarını düşünüyorum. Bu şarkı çok komik bir şarkı, radyoda çalınıp üzerine çok fazla muhabbet edilebilecek, eğlenceli bir şarkı.

Bir Amerikan otomobili hastalığın var. Baban da Amerikan arabalarını tamir eden son ustalardan biriymiş...

Anlattığım araba Opel Olympia'ydı. Opel, Almanya'da General Motors'un bir parçası olarak kuruluyor. Aslında o dönemler hâlâ ucuz Amerikan arabaları kopyaları gibi yapılan arabalar. Tip itibarıyla çok Amerikana benzememekle birlikte, motoru, aksamı falan Amerikan arabası gibidir ve bir tür Amerikan arabası diye bakılırdı Türkiye'de. Ama aslında Opel'den nefret ederim tabii.

Eski yazılarında en nefret ettiğin otomobil markası olarak Volvo geçiyordu hep.

(kahkaha atıyor) Ha, Volvo var tabii!.. İngiltere'de motosikletli kuryelik yapıyordum ve kuryeler arasında en nefret edilen araba Volvo'ydu. Çünkü Volvo kullananların motosikletlilere karşı özel bir gıcığı olduğu düşünülürdü. Hatta motosikletçi buluşmalarında eski Volvolar çekiçlerle kırılır, hasar verilirdi. Bu bir eğlenceydi yani.

Bir rivayete göre kuryelik işini Türkiye'de ilk kurmaya niyetlenen insan olmuşsun, ama kimse bu işe inanıp para yatırmamış.

Bir arkadaşımla Bakkal Market diye bir dergi çıkarıyorduk. 1990 falan. Ama batıyoruz bu arada. Kurye işi geldi aklımıza. Paramız yok, hayatımızda hiçbir zaman girişimci insanlar olamadığımız için beceremedik tabii. Beceriksiz insanlarız sonuçta. Motosiklet şimdiki gibi ucuz bir şey değildi Türkiye'de. Birkaç sene sonra çatır çatır kurye şirketi kurulmaya başlandı. İlk kurulan şirketin sahibi de galiba öğrenciyken İngiltere'de görmüş, işe uyanmış aynı şekilde.

Baban nasıl bir tamirciydi?

Babam rahmetli oldu, bir sene önce. Bütün çocukluğum, o Opel'i saymazsak, Amerikan arabaları içinde geçti. Demek ki '70'lerde benzin işleri sıkıntıya girmeye başlayınca Amerikandan Opel'e geçmiş. Hafta sonları Kumburgaz'da Hasırlı kamp yeri vardı. Feriköy'den iki-üç araba toplanır, oraya giderdik. Aileler orada yemekler yaparlar, otururlardı. Amerikan arabalarıyla giderdik. Hep hatırladığım şu: Akşam geriye dönüyoruz, bizim peder içmiş, yavaş yavaş gidiyor. Düşününce, rakı ve deri koltuk kokusu gelir aklıma şimdi. Kışları, pazar günleri babam bizi Boğaz'a kahvaltıya götürürdü. Katlanır masa ve şezlonglar bagaja konur, bir yer bulup oturur, ailece kahvaltı ederiz. Arabanın mevcudiyeti bizim için çok önemliydi. Koldan vitesli, büyük arabalar bunlar... Kışları kar yağdığında radyatördeki suyu boşalttığımızı hatırlarım. Sabahleyin de annem sobanın üzerinde su ısıtırdı, beraber çıkardık babamla, suyu dökerdik, üzerine soğuk su eklerdik, o zaman bir seferde çalışırdı. Hatta, Amerikan mıydı bilmiyorum, önden levye gibi kolunu sokup çevirerek çalıştırdığımız bir arabamız olduğunu hatırlıyorum... Tam ortaokul çağlarındayken, büyük Amerikanlar çıktı. '73'te falan Trans Am'lar İstanbul'da çok özeldi. Feriköy'de sokaktan Trans Am geçti mi, bütün çocuklar yola çıkar bakardık, önünde kartal işareti falan var, kanatlı manatlı... Herkesin belki vardır çocukken düşündüğü bir şey, büyüyünce bu arabadan alayım şeklinde; ben hep hızlı, büyük, Amerikan bir spor araba düşünürdüm.

İlk araban neydi?

Babamın kullanmadığı bir Chevy II'si vardı, '63 model Nova. Babama para verip onu aldım, uzun süre kullandım; koldan vitesli, altı silindirli, küçük bir arabaydı... Bir gün bana dediler ki, Vatan Caddesi'ndeki bir Amerikan galerisinde acayip bir Buick var. Gittim görmeye. O zamanlar kafayı takmı-

Benim için iyi bir şarkı bir roman gibidir. Dinlediğinde bir sürü şey düşündürür insana. "Haysiyetli" dediğim hemen hemen bütün şarkılar politik şarkılardır.

Foto: Bade Baysal

şım, arabaları okuyorum, en büyük massel motoru Buick'e koymuşlar. Tarihin en büyük tork'u olan arabası, tank koysan arkaya, çeker. Gittim bakmaya: Devasa, beyaz bir araba. Leş gibi. Akü getirdiler, çalıştı. Bir motor var, kaputa sığmamış. Bir ses çıktı arabadan voorrr diye, tamam dedim, alıyorum ben bunu. Ama almamam için gereken her tür şart mevcut. Arabanın her tarafıyla oynanmış, kaza yapmış, motor değişmiş. Babam çok bozuldu aldım diye. Babama getirdim, "ben" dedi, "bu arabayı dükkâna sokmam". Dolapdere'de başka bir tamirci buldum. Bir haftada topladılar, kullanmaya başladım. Anormal bir araba, 7.5 litre motor var. Çok da modifiyeli bir araba. Şöyle söyleyeyim, durmuyor araba. Frene basıyorsun, durmuyor. Sürekli çekiyor bir de. Sonra anladık ki, arka helezonları ateşte ısıtıp bastırmışlar arabanın kıçı yere yakın olsun diye. Modifiyeli bir de egzoz çıkışı var, sürekli aşağıya çarpıyor. Onlar değişti, lastikler değişti... Ama frenler olmuyor, çünkü patlakmış zaten. Bir gün park yerinde duramadım, duvarı yıktım mesela. Babam sonunda üzüldü halime ve aldı dükkâna arabayı, tamir etti. Çok uğraştı ama. Düz yolda çok süratli, asla köşe dönmez, rüzgâr yediği zaman kıçı kalkar, yol tutuşu sıfır, frenler berbat, zaten arabanın ağırlığı iki tondan fazla, üzerinde hayvan gibi motor var, önce bir düşünüyor harekete geçmek için, ama harekete geçince de feci kaçıyor. Bununla bir gün Kemer'e gittim ben... 300 milyonluk benzin yaktım. Benzin deposu da delikmiş, yol boyunca yarım benzinle gittim. Dönüşte tam bir ay tamir geçirdi. Yoldaki tamiratlar ayrı. Eskişehir-Kütahya taraflarında bijon kesince çekici çağırdık, orada uyduruk bir tamir yaptılar. Ama gidip geldim Kemer'e. Başardım yani, amacım da oydu. Bir sürü parça getirttim Amerika'dan, fazla gümrük parası istediler diye sinirlendim, bazılarını almadım. Babam çok uğraştı. Babam ölünce, bir daha Amerikan arabası almamaya karar verdim. Sattım.

Niye?

Onun gibi tamir edebilecek biri kalmadı ki artık. İlk dükkâna girdiğim gün, daha kapıdan girerken, "ateşleme sorunu var" dedi. Bir sürü sorunu daha sesini duyunca anladı. Her parçayı değiştirirken bana küfretti, "böyle araba mı alınır, bana sormadan niye aldın" diye. "Bu leş, bununla oynamışlar, bitmiş." Bir gün biri geldi, "abi, ben senin yazılarını okurdum, o yüzden Buick aldım, arabaya baksana" dedi. İndik, baktık, '78 model, daha yeni, benimki kadar güçlü olmayan bir araba. Kazıklamışlar bunu biraz. İnsan bir sorar almadan önce. Sattı o arabayı. Birkaç sefer "abi arabayı satacaksan haber ver" dedi. Hiç niyetim yoktu. Babam ölünce, satıyorum dedim. Param yok dedi. Kaç paran varsa ver dedim. Kullanıyor şimdi. Durumu iyiymiş, öyle diyor.

Babanın yanında yetişmiş ustalar yok mu?

Bir kalfası var, ama babam gibi değil. Babam gibilerden yok artık, tamircilik öyle bir şey değil. Herkesin altında yeni araba var, hepsi elektronik, makineye takıyorsun, arızayı gösteriyor, söküyorlar, yenisini takıyorlar. Benim arabada sübaplarda problem vardı, babam sübapları imal ettirdi, ölçülerini verdi, yaptırdı. Bizim dükkânda üç ton hurda vardı, oradan üç tane araba yapabilirsin. O tip Amerikanlar yüzyıl gidebilir. Çünkü sürekli tamir edebilirsin. Japon arabası öyle değildir... Dünya değişti artık, işler başka. Şimdi buna karşı çıkmak makine kırıcılık gibi oluyor ama, bu işten anlayan sayısı artık çok azaldı işte. Çok şık Amerikanlar var insanların altında, Amerika'dan getirtmişler: Arabalarıyla hakiki ilişkisi olmayan zenginler, parayı verip, sıfır toplanmış arabayı getirtip, pazar günü de Bebek'te geziyorlar. Bu mânâsız bir şey. Böyle bir arabayla insanın uğraşması lâzım. Benim arabam öyleydi. Zengin bir insan değilim, 30 bin dolarım olsa, öyle bir araba getirtip kullanmak isterim, ama o zaman bunun Mercedes kullanmaktan bir farkı kalmayacak. Türkiye'de şu anda eski Amerikancı insanların bir kısmı zenginler. Onlar için o arabanın bir önemi yok aslında da, bir sosyal vaziyet göstergesi hesabı takılıyorlar. Motosiklet de öyle: Bir keresinde güneye giderken görmüştüm, adam arabanın arkasına, römorka Harley motoru bağlamış, çekiyor, Bodrum'da onu kullanacak. Harley'ci adam atlar o motora, gider Bodrum'a, değil mi yani?

Babanın yanına takılıp mesleği devam ettirmek istemez miydin?

Bana sordu. Oku ya da dükkâna gel diye. Ben de okuyayım dedim. Belki de yanlış karar vermişimdir. *(gülüyor)*

Cohen'le, Zeppelin'le ilgili aşağılayıcı yazılar yazmışımdır, şimdi ikisini de dinliyorum. Ama Deep Purple dinlemem. Jefferson Airplane dinliyorum. Ama Jethro Tull dinlemem.

Daha mutlu mu olurdun?

Mutluluk değil de, bu çok güzel bir iş ya. Ortaya bir şey çıkarıyorsun, bir şey üretiyorsun... İstanbul Teknik Üniversitesi'nde bir kurs vardı, pahalı olmasa ona gidecektim bu motor işini kapmak için. Benim idealim, emekli olunca babamın dükkânında bir performans atölyesi açmak. Mesela Türkiye'de en çok Clio satılıyor. Clio'ya bir üst kapak tasarımı yapmak, performanslı Clio'lar imal etmek, "after market" parçaları üretmek... Hayatta yapmak istediğim şu an bu... Dükkân çok güzel bir yerdir. Çocukluğumda babam beni ve kardeşimi dükkâna getirir, çalıştırırdı. O kokuyu iyi bilirim. Benzin kokar, yağ kokar, zevklidir. Babam bana bir gün dev bir otomatik şanzıman gösterdi. Böyle bir şeyi nasıl tasarlamışlar diye, o gece hiç uyumadan düşündüm. "Üzerinde bir sürü karınca büyüklüğünde delikler var, yağ bu deliklerden hareket ediyor, ne kadar çok gaza basarsan o kadar çok yağ geçiyor, ona göre vites değişiyor" diye anlatırken masal dinliyor gibiydim. Çoğu insana bu durum bir mânâ ifade etmeyebilir, ama benim için çok önemli bir şey.

Yazı yazmak, radyoda şarkı çalmak, konuşmak, o tarz bir iş kadar gerçek gelmiyor mu?

Biraz öyle. Ama bizim yaptığımız işin de bir kamusal tarafı var. Ben en azından öyle olduğuna inanıyorum. Kaç tane gazetecinin bunun böyle olduğuna inandığını bilmiyorum gerçi, belki ben biraz eski usûl bir insanım, ondandır. Bizim yaptığımız iş çok önemli bir iş aslında ve gece yattığımızda rahat uyumamızı sağlayacak şekilde çalışmamız lâzım. Öyle bir iş yapsaydım, kendi kendime "yeni bir şey üretiyorum" diyen, kendi köşesinde, küçük esnaf bir adam olurdum. Şimdi de mutsuz değilim, ama o başka bir şey. Bu arada, bir şarkı için bu kadar konuşursam yanarım ben yani!

Dream Syndicate - Smile *(The Days Of Wine & Roses)*

Süper bir şarkı... Bence halen dünyanın en iyi grubu bunlar.

Bu gruba düşkünlüğün neden?

Şöyle anlatayım abi: 1984 yılında İngiltere'ye gittim. Gitmeden önce benim dinlediğim müzikler içinde bence en ilerideki müzik "Private Invastigations"dı, Dire Straits. Gittiğimde bambaşka bir şeyle karşılaştım. Hayatımda ilk kez ska dinledim. Fun Boy Three'yi dinledim. Bir işgal evimde kalıyordum, plağı gördüm, ulan bu ne diye taktım, vay anasını dedim. Hiç hayatımda böyle bir şey duymamışım.

İşgal evine giriş nasıl oldu, giderken o hesapla mı yola çıkıldı?

Yok, nerde!.. İndim uçaktan, bir-iki gün kalacağım bir yer var, sonrası yok. Ne yapacağımı bilmiyorum. Koşullara adapte olan birisiyim galiba, işgal evine girdim. Arkadaşlarla konuşarak buldum orayı. Oradaki insanlar sayesinde bir İtalyan lokantasında iş buldum. Neyse işte, müzik olayı böyle değişti. Yine işgal evinde Psychedelic Furs dinledim, bu ne be dedim. Cure falan bile bilmiyorum o zaman. İlk orada duydum, "Boys Don't Cry" falan işte.

Giderken kendini iyi müzik dinleyen birisi olarak mı görüyordun?

Yok, hayır! Gitmeden önce bir tane Phillips'im vardı. Kaset doldururdum. Deep Purple dinlerdim, en son Dire Straits'e gelmiştim. Uriah Heep, Pink Floyd, Jethro Tull falan işte, herkes gibi. Nişantaşı'ndaki dükkânlardan kaset yaptırırdım. Yabancı dil de yok, dergileri de okuyamıyorum. Bir tek o zamanlar punk diye bir şey olduğunu

görmüşlüğüm var, ama dinlemişliğim yok... Sonra Halil Turhanlı geldi, gittikten bir yıl sonra falandı. "Ben bir grubun konserine gidiyorum" dedi, "çok iyiler, sen de gel". Ben de peşine takıldım onun. Dream Syndicate konseriydi. Güney Londra'da bir pub'da. En fazla elli kişi alır mekân. Halil de biraz sağır ya, "gel abi" dedi, "en öne gidelim". Ben o zaman onun o kadar sağır olduğunu bilmiyorum, en önde durmak herhalde cool bir şey diye, tamam dedim. *(gülüyor)* Tam böyle hoparlörün önündeyim. Bunlar çıktı. Ekip gayet düzgün, tişört, ceket falan. '80'lerde herkes abuk sabuk giyiniyor, baktım, bunlar bizim gibi insanlar. Bir müzik çalmaya başladılar, pes dedim. Belki ilk gittiğim konser olduğu içindir etkilenmem. O günden beridir de dinlerim, dünyanın en iyi grubu olduklarına inanırım. Steve Wynn'ın solo albümleri de vardır. Burada bir konser organize etmeye çalıştım, ama beceremedim. Hani gelsin, şöyle bir Boğaz'da rakı içelim istedim.

Halil Turhanlı'yla orada mı tanıştınız?

Yazları geliyordu, kütüphanelerde çalışıyordu, konserlere gidiyordu. İşgal evindeydik, kapı çalındı, biri geldi, "ben Halil Turhanlı, Mehmet'i arıyorum" dedi. "Mehmet yok, ama gel içeri" dedim. Biz de Dünya Kupası seyrediyorduk. Meğer maçla ilgili bir insan değilmiş. Öyle müzik, edebiyat falan konuşurken arkadaş olduk.

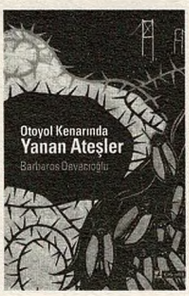

Londra'daki bu yıllar ne iş yaparak geçti?

Motosikletli kuryelik, kebapçıda bulaşıkçılık falan. Sonra bir gün babamla telefonda konuştuk, aniden geri döndüm.

Londra'dan dönerken kafanda ne vardı?

Hiçbir şey yoktu. İndim İstanbul'a, iki gün sonra da askere gittim. Tokat'ta yaptım, kaçaklar için üç ay paralı askerlik vardı. Askerden geldim, babam dedi, bir iş bul. Ulan nasıl bulayım, okuldan atılmışım, bir tek İngilizce biliyorum, başka da işe yarar bildiğim bir şey yok. O arada kardeşim Ekonomik Panorama dergisinde çalışıyordu, o da askere gitti. Derginin yayın yönetmeni Mustafa Sönmez'e gittim, dedim baba böyle böyle. Gel dedi, çevirmenlik yap. Askerden döndükten on gün sonra Ekonomik Panorama'da başladım çevirmenliğe. Sonra yavaş yavaş yazı yazdırmaya başladılar. Öyle öyle gazeteciliği öğrendim, eğer öğrendiysem.

Ekonomi gazetecisi olarak başladın yani...

Aslında gözüm dış haberlerdeydi. İlk yaptığım işlerden biri de, para aklayan bir banka vardı, büyük bir skandal oldu, Amerikalılar kapattı, tüm dünyada battılar. Türkiye'de de şubeleri vardı. Onların haberlerini yaptım. Kalktılar, dergiye geldiler. Dünya basınında çıkanları takip edip çata çuta yazmıştım. Meğer işler öyle olmuyormuş, yazınca adamlar geliyormuş!.. Sonra bir arkadaşımla birlikte Bakkal Market dergisi çıkardım. Sonra o işler battı, Tempo'ya girdim.

Rock Garajı diye sayfan vardı Tempo'da...

Evet, iki sayfa. O sayfaya nasıl başladık, hiç hatırlamıyorum. Bir-iki tane Stüdyo İmge'ye yazı yazmıştım, o işler oradan çıktı galiba. Yazıları hatırlamıyorum, ama galiba biraz "ben oralarda bulundum, bilirim, siz bilmezsiniz" havasıyla yazılmış yazılardı. Aktüel'e işler yaptım. Motosiklet dergisi çıkarttım sonra. Yeni Yüzyıl çıkınca, Okay abinin (Gönensin) isteğiyle bir müzik sayfası yapmaya başladım. Şık bir işti bence. Bir Portishead yazısı yazıyordum, ama çıkan albümü bir hafta boyunca evde oturup durmadan dinliyordum. Bir yazı yazıyordum üzerine, ama sonra, kendi kendime ben de diyordum, "ulan böyle müzik yazısı olmaz". *(gülüyor)* İyi şeyler yaptım diye düşünüyorum ama. Her zaman değil de, bazen.

Radyo mikrofonuna ilk geçtiğin günü hatırlıyor musun?

Kent FM'de bir anons yaptık, ama ne yaptık, hiç aklımda yok. Yayın yaptık ama, her an polis gelecek ve burayı kapatacak diye beklenti içindeydik. Bir şey olmadı, devam ettik. Yanlış bilmiyorsam ilk radyo yayınıydı, çok önemliydi. CD'leri getiriyordum evden, tek tek şarkıların listesini yapıyorduk, akşama kadar bir o CD'den, bir bu CD'den durmadan çalıyorduk. Süper iptidaî bir çalışma biçimiydi. Bu iş iyi bir iş olabilir diye düşünüyordum. Hani bildiğim bir şeyden, yani müzikten para kazanacağım! Hayatımda ilk defa! Ama olmadı, hiç para kazanamadığım gibi, sefil oldum.

Dead Kennedys - Kill The Poor *(Fresh Fruit For Rotten Vegetables)*

İlk defa radyoda çaldığım günü hatırlıyorum. Acayip eğlenmiştim, "Kill The Poor çalacağım size" diyerek "ha ha ha" diye acayip gülmüştüm gene. Artık pek program yapmıyorum, ama yaptığım zaman ya da iki şarkı çalayım diye mikserin başına geçtiğim zaman aklıma gelen bir-iki şarkıdan biridir halen. Bende 45'liği var bunun. İngiltere'den ikinci el almıştım. Cesetleri toplayan bir buldozer deseni var üzerinde. Bence süper bir şarkı. Dead Kennedys'in hemen hemen bütün şarkılarını severim; dinlenebilir, yani radyoda çalınabilir olanlarını da çalarım. Punk severim, ayrı mevzu da, bu şarkı canının en sıkkın olduğu zamanda insanı kendine getirtir, toplumsal sorumlulukları olduğunu hatırlatır. Jello Biafra'nın diğer şarkıları da böyle, ama "Kill The Poor" az rastlanır bir Dead Kennedys şarkısı, ritmik filan...

İki buçuk yaşındaki kızım bu adaletsiz dünyada büyüyecek. Buna karşı bir şey söylemek lâzım. Derdim oydu, elimden gelen de buydu. Roman yazmak.

Ve "haysiyetli", değil mi?

Evet... O lafı çok kullandım zamanında. Bir tür politik içeriği olan şarkılara verdiğim bir isimdi. O zamanlar Tempo'da açık açık bunu söyleyemiyor muyduk ya da ben mi söyleyemiyordum, o yüzden mi etrafından dolaşıp bir isim verdim acaba? Ama "haysiyetli" olarak nitelendirdiğim hemen hemen bütün şarkılar politik şarkılardır. Zaten dinlediğim şeylerin neredeyse tamamı da öyle. Bir mânâsı olan, insanı durdurup iki dakika düşündüren, kıymeti olan şarkılar...

Galiba "haysiyetli", "ehemmiyetli", "mühim şahsiyet" gibi laflarının, yazım tekniğinin, aslında birilerini etkilediğinin, hatta öykünüldüğünün farkında değildin...

Yok, hiç farketmedim. Sonradan birileri söyledi, öyledir herhalde dedim. Var mı öyle bir şey, yine de tam bilmem. "Bu konularda yazan bir sürü insan var, mevcuttan farklı bir şey söylemem lâzım" diye düşünmüştüm. O zaman internet yok, plak bulunmuyor, CD'ler pahalı, yani bilen de dinleyemiyor. Benim de gelirken getirdiğim bir sürü CD var, abone olduğum dergiler var, takip ettiğim plak şirketleri var ve bu alanda bilgi sahibiyim. O bilgiyi kullandım. Bunu mümkün olduğu kadar, artistlik yapmadan anlatmaya çalıştım. Bir şekilde işe yaradı. Avantajım o zamanlar pek fazla insanın bilmediği şeyleri biliyor olmamdı, pek fazla insanın kullanmadığı bazı lafları da kullandım, anladığım kadarıyla karşılık bulmuş. Bütün bunlardan kendime bir pay çıkarmama gerek yok.

O zamanlarki imajın şöyleydi: Eski hiçbir müziği, uzun saçlı o eski rock'çuları sevmez, U2'yu bile sahtekâr bulur, yeni müziklerin propagandasını yapar...

Biraz da gençlikten midir nedir, sanki U2 benim yazdığımı okuyacakmış gibi, "bu ne sikindirik müziktir lan" diye reaksiyoner yazılar yazdım tabii. Ama derdim şuydu: Ortada zaten mainstream olan bir şey varsa, o zaten herkesin ulaşabildiği şeydir. Ama milletin ulaşamadığı, belki bilse dinleyeceği, seveceği ve sahip çıkacağı şeyler var. Ben biraz onları göstermeye çalıştım. Ve buradan bir politik kazanım olabileceğini düşündüm. İşin o tarafından bakmaya çalıştım.

Bir de eski rock dinleyenler için bir rehabilitasyon merkezi kurulmasını önermiştin. Hippi kılıklı hemşireler tekerlekli sandalyeleri itiyor, Ritchie Blackmore soloları dinletiliyor, akşamları Cohen eşliğinde çay içiriliyor...

(gülüyor) Bir yerden benden görüş almak istediler, "rock müziği ölüyor mu" diye... "Hay sikeyim belanızı" dedim içimden, "ne ölecek lan dallamalar" diye sinirlenip, illâ ki bir yazı yazmam gerekiyorsa, bari öyle bir şey yazayım dedim. Bir yazının insanı iki satır eğlendirmesi, bir şey olması lâzım. Ben yazarken eğlenmiyorsam, okuyucu da eğlenmez. Nihayetinde müzik yazısı yazıyoruz, felsefe yazısı değil ki! "Şunu okudum, iyiymiş" diye bir adamı on dakika düşündürüp tebessüm ettiriyorsa, iyi bir müzik yazısıdır o. Yoksa oturup Nisan Tezleri üzerine de yazmak isterim. Yazabilir miyim, bilmem tabii.

""Otoyol Kenarında Yanan Ateşler" romanının soundtrack'i olsaydı, çalınacak ilk şarkı, hatta tema müziği "Kill The Poor" olurdu...

Kesinlikle. Çünkü hem vaziyeti anlatıyor, hem de bu vaziyete karşı "hıyar gibi köşende oturup durma, ayağa kalk, bir bok yap" diyor sana. Dead Kennedys'i diğer gruplardan, özellikle Amerikan punk gruplarından ayıran budur. Dead Kennedys, "kalk, taş at, molotov at, bir şey yap ya, bir şey yap" der. Bunu az grup söylemiştir. Jello Biafra polisle başı sürekli derde girmiş, iktidarla kapışmış, arızalı bir insan. Arızalı derken, öylesine değil, derdi var adamın. Bu derdini de şarkısında anlatıyor. Bu bence mükemmel bir şey. Öbür türlüsü olmuyor. Mesela Circle Jerks! Onlar da Kaliforniyalı, aynı dönemin grubu, çok güzel müzik yaparlar, hatta neredeyse entelektüeldirler, ama Dead Kennedys gibi bir duyguya sahip değiller. Topla yüz kişiyi, altı saat Dead Kennedys dinlet, sokağa bırak sonra onları, yağma yaparlar... Circle Jerks dinlet, hepsi uyumaya gider. Fark budur. Kitap için o şarkı mühim şarkı.

Nereden çıktı bilim-kurgu romanı yazma fikri?

Phillip K. Dick başta olmak üzere, çok meraklıyım bilim-kurguya. Çizgi romanın hastasıyım. İngiltere'de cumaları kurye şirketinden çeki alırdık, ben onun yarısını Forbidden Planet çizgi roman dükkânında yerdim o gün... Ortaokuldayken, bir komşumuzdan mı buldum ne, Baskan'ın çıkarttığı bilim-kurgulardan birini okudum. "Dünyalar Savaşı" falan gibi bir şey. Çok etkilendim ve "ulan böyle şeyler yazılıyor, başka nasıl bulurum" diye merak içinde kaldım. Hiçbir zaman da bulamadım. 1976 mıydı neydi, Heavy Metal dergisinin bir sayısı geçti elime, çizgiler mükemmeldi... Sonra William Gibson'ı keşfettim. Bilim-kurgu var, bi-

lim-kurgu var. Gibson'ın kitaplarının ciddi politik içeriği vardır. Los Angeles'daki zenci isyanı üzerine yazdığı bir yazıyı okumuştum. "Yağmalanan dükkânlara baktım, herkes müzik aleti çalmış, bir tane bile çalınan bilgisayar yok. Fakir halk kendisini kurtaracak şeyi değil, müzik aletlerini çalmış, bu beni üzdü" diye bir yazı yazdı herif. Bu ilginç gelmişti bana. İktidara karşı bir durumu var bu adamların sonuçta. Romanlarındaki baş karakterler hacker falan... Benim yazdığım "Otoyol Kenarında Yanan Ateşler"e de kitap denebilirse şayet, öyle olmasının sebebi Gibson'dır. Benim takıldığım bu insanlar ayrı bir ekol. Bir sosyal tarafları var. Yoksa öyle beş bin yıl sonra Orta Dünya, zart dünya, göt dünya, bana ne! Canın sıkıldığı zaman oturup masal okursun, televizyonda dandik bir film seyredersin, unutursun dünyayı iki saat için, bu hesap.

Derdin neydi peki oturup öyle bir kitap yazarken? Şehir ikiye bölünmüş, tellerin ardında iyi hayat sürenler, otoyolun diğer tarafında sefiller...

Edebiyat olsun diye yazmadım. Derdim vardı, o da şuydu: Çok adaletsiz bir dünyada ve çok adaletsiz bir memlekette yaşıyoruz. 2.5 yaşında bir kızım var. Ben öldüğüm zaman 20'li yaşlarda olacak tahminen, normal koşullarda tabii, daha erken de ölebilirim yoksa. Bu adaletsiz dünyada büyüyecek. Sokakta aç çocuklar var, diğer tarafta 200 bin dolarlık arabalar. Elle tutulur, doğru düzgün bir bokun olmadığı bir yerde yaşıyorum. Bu çok karamsar bir düşünce yapısı olabilir. Çok karamsar olduğu için çok objektif de olmayabilir, ama bu adaletsizliğe karşı bir şey yapmak, bir şey söylemek, bunu düzeltmek için bir çaba göstermek lâzım. Derdim oydu, elimden gelen de buydu. Süper bir şey hiçbir zaman yazamam, ama şunu yazabilirim belki diye düşündüm. Dead Kennedys gibi, galeyana getirecek bir şey. Can sıkacak bir şey belki yazabilirim diye bir ümidim var. Yazdım demiyorum, bundan sonra belki. Nihayetinde ölümlü varlıklarız, mevcudiyetimizin bir sebebi olması lâzım. Bu olan bitene karşı bir şey yapmak mecburiyetindeyiz. Böyle boktan bir dünya olmaması lâzım.

Şimdi anladım ki, Duman dinlememiş olmam benim için bir ayıpmış. Müzik de iyi, sözler de... Alayım ben bu albümü, eve götüreyim, kızım da dinlesin.

Duman - Özgürlüğün Ülkesi *(Seni Kendime Sakladım)*

Bu iyiymiş be! Gayet iyi girdiler. Kim bunlar? *(sözler girince)* Türkçeymiş üstelik, sözler de Amerikan karşıtı ha? Çok güzelmiş. Ne bunların adı?

Duman. Hiç dinlemedin mi?

Haa, isimlerini hep görüyorum, ama oturup dinlemedim. Ama şimdi bunu duyunca anladım ki, dinlememiş olmam benim için bir ayıpmış. Türkçe çalsak Eksen'de, bunu çalarmışız.

Niye Türkçe çalınmıyor Radyo Eksen'de?

Sonuçta belli bir format içinde kurduk radyoyu. Bu yolda gitmek zorundayız. Bunlar majör değişiklikler olur, onu yapabilecek durumda değiliz şimdi. Ayrı bir kanal kurmamız lâzım ancak. Ama bu şarkı çok iyiymiş. Alayım ben bu albümü, eve götüreyim, kızım da dinlesin.

Yeni Türk gruplarını takip etmiyorsun galiba...

Valla bir tek Replikas'ı biliyorum. Tesadüfen bir gün, Yeni Yüzyıl zamanları, Peyote'ye girdim. Ulan bu ne biçim müzik dedim. Sonra da yazdım. Onlar iyi çalıyorlar bence. Ama Duman'a takılmadım açıkçası. Eskiden Türkiye'deki rock'çılar böyle mevzulara takılmazdı, şimdi anladığım kadarıyla, geç de olsa başlamış bu işler. Müzik de iyi, sözler de... Bunun çok dinlenmesi lâzım. Ama Duman dinleniyor zaten, değil mi? Dinleyiciler belki bu şarkıya pek takılmaz, ama yapmış olmaları gayet saygıdeğer. Çünkü burası Avrupa değil ki ya! Burası başka türlü bir yer. Bu ülkede Avrupa ve Amerika'da gördüğü bazı şeyleri ithal edip onlar gibi yaşadığımızı zanneden bir insan cinsi var ve her yerde de karşına çıkarlar. Fakat burası o zannettikleri yer değil, o kalıba sokmaya çalışsalar da olmayacak, bir yerden patlayacak.

Yani senin kitabında olduğu gibi dev hamam böcekleri kentin o zengin tarafını basacaklar mı?

(gülüyor) Valla, ne olacak bilmiyorum, ama bir şey olacak diye ümit ediyorum. Umarım ölmeden de görürüm o olacak olanı.

Londra'ya gitmeden önce de Türkçe müzik yok muydu hayatında? "İlk gittiğim konser" dedin Dream Syndicate için. Yabancı grup olarak ilk konser miydi o?

Hayatımdaki ilk konserdi. Hiç Cem Karaca, Erkin Koray konserine de gitmedim. Niye bilmiyorum. Cem Karaca dinlerdim aslında, Livaneli bile dinlerdim hatta, bütün solcular gibi. Okulda türküler, korolar işine girerdik ama, fazla da değilmiş demek alâkam. Konsere gitmediğim gibi, o günlerde radyoda da bugünküler gibi boktan şeyler çalıyordu galiba, ben de dinlemiyordum. Hatırlamıyorum, niye gitmedim acaba?

Duman tarzı grupların dar bir rock çevresinde kalmayıp geniş dinleyici kitlesi bulması, hatta Mor ve Ötesi gibi gruplarla birlikte mainstream olmaları iyi bir gelişme mi geliyor sana?

Mainstream olmaları önemli değil de, şu yaptıkları müziğin bu topraklarla ilgili bir tarafı var, önemli olan bu. Diyelim ki en sevdiğin grup Led Zeppelin. Onlar gibi, aynı kalitede çal, bu seni bir yere götürmez. Başka bir şey olması lâzım sende. İllâ ki buraya ait durumu müzik formatını kastetmiyorum. Bir şarkı sözünde, bir tavrında, bir meseleye yaklaşımında ortaya koyarsın buraya olan aidiyetini. Burada doğmuş, Türkçe konuşan bir insan olduğunu gösteren bir şey olsun ki, bizi ve o grubu ileriye götürsün. Bence iş buradan yürümeli. Şimdi mesela sen Radiohead seviyorsun, çok iyi çalıyorlar. Söyledikleri şeyler düzgündür, insana ilham verir, anlıyorum, doğrudur, ama onun aynısını bana çalarsan ben ne yapayım? Bu sokaklardaki insanlara ilham verecek, ama onların da yabancı olmadığı, aşina olduğu bir nokta yakalamalı bir rock grubu... Ama öyle sentez yapmak, Anadolu rock çalmak gibi mekanik bir şey söylemiyorum. Bu memlekette olan bitene bir ilgin olur, sokakta seni duyan adama onunla yakın olduğunu hissettirirsin. O zaman o adamlar seni dinler ve "establishment" ne yaparsa yapsın seni oradan alamaz. Cem Karaca'nın eskiden yaptığı öyle bir şeydi. Öyle de olmak lâzım. Müzisyen değilim, ama olsaydım, böyle bir şeyi yakalamak isterdim. Ama tabii bazen bir an gelir, biri yakalar bunu. Yüz tane grup geçer, bunu göremez, yakalayamaz, ama bir tanesi bunu yapar ve yürür gider. Tekrar ediyorum, bu Duman çok iyiymiş... Türkiye'de dinlenen müzik değişiyor ve bir şeyler birikiyor. Biriktikçe bir şeyler bir yerlerden uç verecek diye tahmin ediyorum. Dünyaya göre aynı paralellikte gitmesek bile, o global hikâyeden etkileniyoruz. Bir şekilde bizde de farklılaşmalar yaşanacak, olumlu, olumsuz bin tane sonuçları olacak, ama nihayetinde bir şey olacak. Durmuyor çünkü hiçbir şey, tarih bitmedi, yürüyor, o yürüyen tarih içinden bir şekil çıkacak.

Yeni Yüzyıl'da İTÜ'de verilen bir Moğollar konserini yazmıştın ve Moğollar'dan sevgi ve saygıyla söz etmiştin. Genelde eski rock gruplarından sıkılırken, Türkiye'de aynı kuşağın grubuna bu kadar iltifat etmen şaşırtıcı olmuştu. İltimas mı geçmiştin biraz?

Çünkü herifler çok samimiydiler. Çok saygı duydum, çünkü aslında başka türlü davranabilirlerdi. O dönem Türkiye'nin iyi zamanıydı hesapta. Para çok, herkes para harcıyor, her şey kolaydı. Aslında sahip olmadığımız bir zenginliğe inanmıştık. Sonra şişti, patladı zaten. Onlar hiç o havaya kapılmadılar, otuz sene önce neyseler gene öyle doğru bildiklerini yaptılar. Beğenip beğenmemen önemli değil, bence o tavırları dünyanın en haysiyetli tavırlarından biriydi. Süper efendi bir durumdu. Onları dinleyen genç insanlara şunu gösterdiler bence: Hayatta sadece çabuk şöhret olmak, sıfır kilometre araba kullanmak, çok para kazanmak, gördüğün bütün karıları götürmek olmadığı- →

İTHAKİ'YE YOLCULUK SÜRÜYOR

KARANLIK TEPELER HATTI
Elyon Ülkesi - Birinci Kitap
Patrick Carman
Çeviren: Ayça Sabuncuoğlu
İthaki > Fantastik Kurgu

On iki yaşındaki Alexa Daley, ormanlarda ve Karanlık Tepeler'de pusuya yatan kötü gücü dışarıda tutmak için yapılmış uçsuz bucaksız duvarların ötesindeki gizemi çözmek için sabırsızlanmaktadır. Alexa hayatı boyunca ardında yaşadığı koruyucu bariyerin dışında bulunanlarla ilgili gerçeği ortaya çıkarırken, çok eski bir sihri keşfeder. Yeni bir güçle donanan Alexa, Elyon Ülkesi'ni sonsuza dek değiştirebilecek bir tehlikeyi açığa çıkarır.

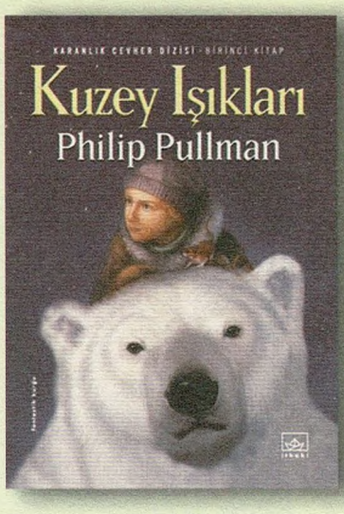

KUZEY IŞIKLARI
Karanlık Cevher Dizisi - Birinci Kitap
Philip Pullman
Çeviren: Sevin Okyay
İthaki > Fantastik Kurgu

Bizimkine paralel bir dünyada yaşayan Lyra, gizli bir toplantıya kulak misafiri olur. Gizlendiği dolapta, Toz, Kuzey'de havada asılı bir şehir ve cinayetle sonuçlanan bir keşif seferi hakkında esrarengiz hikayeler dinler.
Küçük kız, Kuzey'e gidip, zırhlı ayılar ile Arktik'in cadı klanlarının da dahil olduğu bir savaşa karışacağından habersizdir.

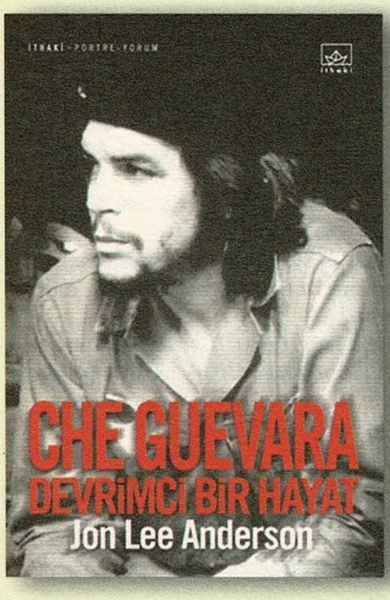

CHE GUEVARA: DEVRİMCİ BİR HAYAT*
Jon Lee Anderson
Çeviren: Yavuz Alogan
İthaki > Portre-Yorum

Ernesto Che Guevara, insanlığın ve tarihin ufkunda bir şimşek gibi çaktı, karanlığı sonsuza dek aydınlatacak bir şimşek. Devrimcilik ne bir sıfat ne de bir isimdi onun için, yaşamın ta kendisiydi. Sömürüye, adaletsizliğe, eşitsizliğe ve yoksulluğa doğuştan düşman, "gerçekçi ol imkansızı iste" diyen Che'nin imgesi, tüm insansız düzen ve ideolojilerin korkulu rüyası olmayı sürdürmektedir.

'Che Guevara: Devrimci Bir Hayat'ta Anderson, Küba'nın ve Cezayir'in devrimci başkentlerinden, Bolivya ve Kongo'nun vahşi ormanlarına; Moskova ve Washington'da kapalı kapılar ardında güç dengelerinin ayarlandığı odalardan, Miami, Meksika ve Guatemala'daki sürgün yuvalarına gidip gelerek, uluslararası entrikaların ve örtülü operasyonların gölgesinde süren ve zaferle sonuçlanan bir devrimin, Küba Devrimi'nin öyküsünü ve Che'nin yaşam öyküsünü ustalıkla anlatıyor.

* Ciltli, özel basımı mevcuttur.

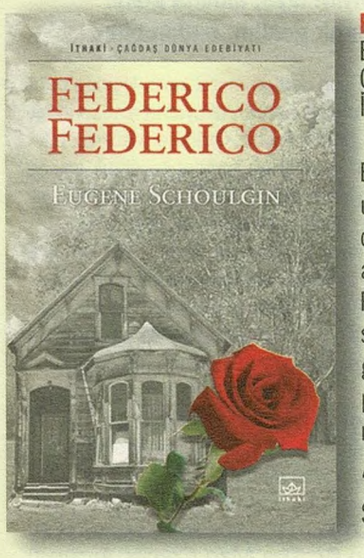

FEDERICO, FEDERICO
Eugene Schoulgin
Çeviren: Deniz Canefe
İthaki > Çağdaş Dünya Edebiyatı

Bu kitap bir rüya oyunu, bir umutsuzluk rüyasının "o zamanlar" defteri. Savaştan sonra Federico ve ailesinin İtalya'da yaşadığı Zingoni Pansiyonu'ndan esen rüzgar, yıllar sonra Danimarka kıyılarında tatile gidilen bir pansiyonun pencerelerinden içeri girip sayfaları rastgele çeviriyor.

'Anılarımda Mirella'nın yazarı Eugene Schoulgin'in güçlü kaleminden.

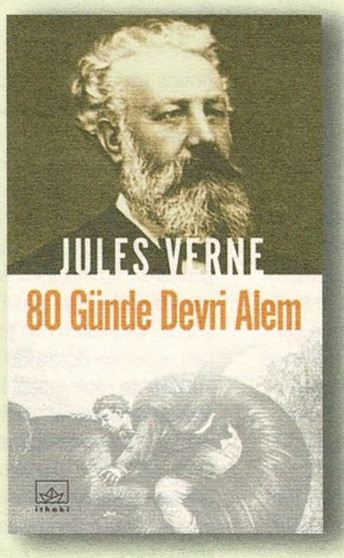

80 GÜNDE DEVRİ ALEM
Jules Verne
Çeviren: Pınar Güzelyürek
İthaki > Jules Verne Kitaplığı 32

Phileas Fogg, üyesi olduğu "Londra Kulübü"nde, gerçekleştirilmesi imkansız gibi görünen bir konuda, iddiaya girer: Dünyanın çevresini 80 günde dolaşacaktır, hem de hava yolu kullanmaksızın, önceden hiçbir ayarlama ve planlama yapmaksızın. Fogg, tek bir gecikme ya da tek bir aksilik sonucu her şeyini kaybetmesine neden olacak bu imkansız yolculuğa yardımcısı eşliğinde koyulur.

İN!
www.ilknokta.com

ithaki

www.ithaki.com.tr

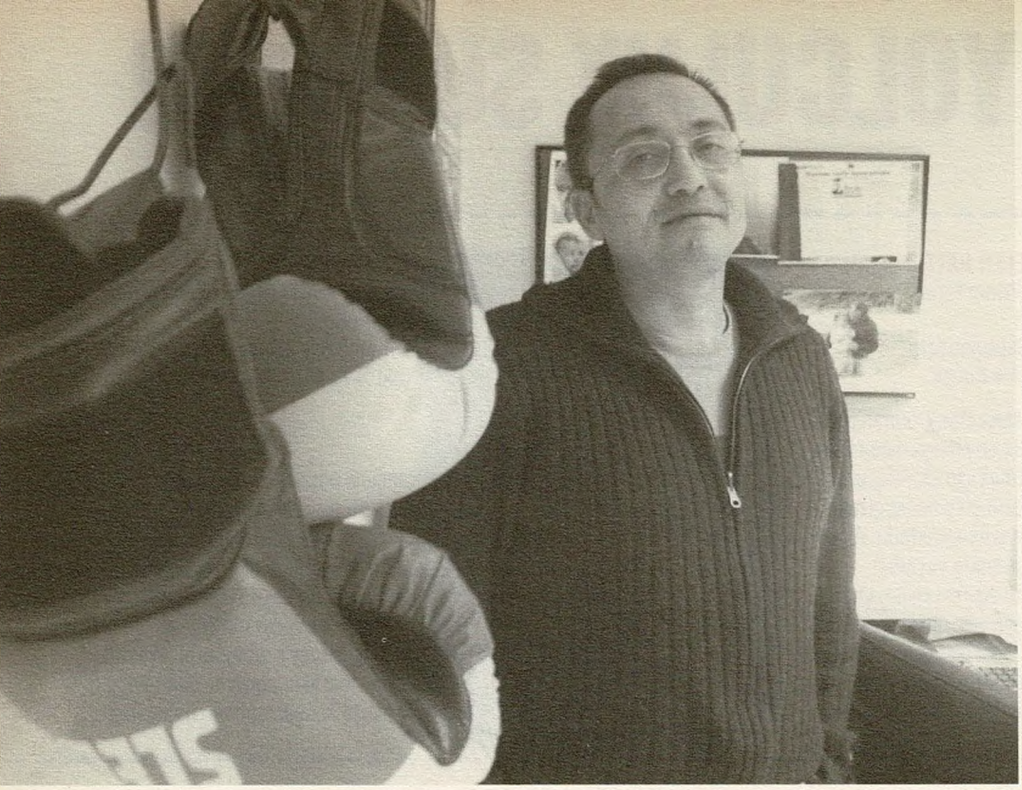

→ nı, başka mevzular da olduğunu işaret ettiler. '90'ların havasında geçmişlerini çok güzel bir şekilde paraya tahvil edip çok başka bir tavra girebilirlerdi. O yüzden saygıyı hak ediyorlar.

'90'ların başında, "Türkiye'de rock olur mu, olmaz mı, niye olmuyor?" gibi sorular sorulurken, Taner Öngür "gerçek şarkı o şarkıyı yapmaktan başka çaren kalmadığında çıkar, eğer öyle bir şarkı yaparsan, hardcore bile yapsan, sokaktaki adam anlar ve dinler" demişti.

Süper doğru bir tespit. Ama daha o kadar çaresiz kalmadık, o şarkıya gelmedik galiba. Bu ülkenin kendine özgü karakterinden olsa gerek, hep en son noktaya gelmiş olduğumuzu düşünsek de, geçiyor bir şekilde. 2001 krizi oldu bitti, ne oldu, şimdi gene onun öncesi havasına büründük. Ama şunu unutmamak lâzım ki, her geçen zaman adaletsizliği daha da büyütüyor. Açlığı, fakirliği bazıları için daha da artırıyor, bazılarının hayatı hiç değişmiyor ve değişmeyecek gibi de görünüyor. Can sıkıcı olan bu. Asgari ücretle geçinen insanın hayatını düşünmek lazım. Bu krizleri atlatıyoruz gibi ama, insanlar arada etraflarına bakıyor mu acaba? Baksalar, açları görürlerdi... '30'ların Amerikası gibi burası.

Erci E. - Sesini Kesme
(Sohbet)

Vay, bu nedir?

Erci E.

Haaa... *(bir süre dikkatle dinliyor)* Ceza çok daha iyi bence. Bence Türkiye'de geniş halk kitlelerini etkileyecek müzik türü budur. Ceza'yı dinlediğimde çok şaşırdım. Bir kere süper iyi, Dr. Dre kalitesinde bir müzik. Bir de adamın bir mevzusu, bir derdi var hayatla ilgili. Üstelik sokaktaki herhangi bir insandan bir farkı yok o çocuğun. O havayı şarkısında veriyor. Reggae, ska mesela, Türkiye'de insanların sevebileceği müzikler ve ritmler bence, ama bu müzik ne, biliyor musun? 131'ler var, görüyorum, modifiye edilmiş, arkasında Türk hiphopçuların isimleri yazıyor. Türkiye işte budur, o 131'lerdir. Yoksa 206 Peugeot olayı değildir Türkiye. Bu daha ilerleyecek.

Vatan gazetesinin pazar ekinde, iki yıl kadar önce, Dolapdere'de tamirci çıraklarıyla konuşmuşlar. Hepsi Ceza, Sagapo Kajmer dinlediklerini söylüyor ve arabesk dinlememe sebebi olarak da "arabesk sosyete işi" diyorlardı.

Doğru... Arabesk nasıl böyle seçkinlerin, sosyetenin müziği oldu, bunu açıklayacak sosyolojik bilgim yok ama, bir şekilde hiphop'ta da o olacak. Bir şekilde o seçkinler "biz de bu müziği anlıyoruz, dahiliz, bu ülkenin parçasıyız" tribine girip buna da el atacaklardır. Aslında bu ülkeye ait olmayan, bu ülkenin parçası olmayan mekânlarda da hiphop dinlemeye başlayacaklar. Bunu bilerek ya da bilmeyerek "establish" hale getirme çabasına girecekler. Şu anda o çevrelere girmedi daha bu müzik, nefret ediyorlar hatta.

Ceza şu anda çok popüler ama.

Popüler olmak değil sorun. Reklamda oynatırlar, bütün derdi budur sistemin, onu içeri çekip, sert köşeleri rendeleyip uydurmaya çalışırlar. Zararlı mahlûkat olmaktan çıkarmak isterler. Bir kısmı oyuna gelir, bir kısmı gelmez, ama bu müziğin ilerleyeceği yer öyle bir büyür ki, bir şekilde o çabalarını da engeller. Bu müziği hiç müzikten anlayamayan, hiç eğitimi olmayan biri iki tane dalgametreyle yapabilir. Yüzde yüz demokratik bir alan. O yüzden bunun önüne geçmeleri çok zor. Bir tanesi "establish" olur, beş tane daha çıkar. Hangi birini uyduracaksın sisteme? Almanya'daki Türklerin bunu çıkarması da ilginç. Çünkü onlar orada yabancılar, başka bir muameleye maruz kaldılar. Aynısı burada da olacak işte. Dışlanan adam yapacak bu müziği. '80'lerde falan, Avrupa'da nasıl aşağılarlardı rap müziğini. İngiliz entelektüel müzik yazarları. Ne oldu şimdi?.. Üst Kemancı açıldığı gün DJ'lik yaptım. Bir tane Public Enemy çaldım, salonun dörtte üçü boşaldı.

Türkiye'de rock müzik konulu bir panelde "ben hiphop dinliyorum" dediğin için rock'çu kitle tarafından protesto edilmiştin, ortalık karışmıştı...

Evet ya, öyle bir şey olmuştu. *(kahkaha atıyor)* Saldırıyorlardı bana neredeyse. Şimdi öyle değil ama. O Public Enemy çaldığım gece, DJ kabinine yakın duran, şapkalı falan çocuklar "heyooo" diye bağırdılar. Onlar kesin kenar mahalle çocuğuydu. Biliyorlardı: Hadise bu! Bu, insana ilham veren bir şey. Dolapdere'de tamirci çırağıysan bugün artık sana ilham veren arabesk olmaz, bu müzik olur. Çünkü bu müzik en başta sana bir gaz veriyor. 131'i kesiyorsun, altını yere yapıştırıyorsun, şahane bir teyp takıyorsun ve içinde Ceza dinliyorsun. Hadise budur ya!

Chemical Brothers - Out Of Control
(Surrender)

(yüzünü buruşturuyor) Yok abi, ben sevmiyorum bunları...

Klibini seyrettin mi hiç? İki devrimci militan, biri güzel bir kız, öbürü yakışıklı bir oğlan, sokakta eylem koyuyorlar, polisler de peşlerinde. Klibin ortalarında anlaşılıyor ki, oğlanın attığı molotov kokteyli, aslında bir meşrubat şişesiymiş ve bu görüntüler de bir meşrubat reklamıymış. Fakat klip daha sonra bir Latin Amerika ülkesindeki gerçek bir sokak gösterisine bağlanıyor, gençler yürüyüşe geçerken, bu reklamı gösteren televizyonun olduğu vitrini taşlayarak işe başlıyorlar...

Vay, iyiymiş be! Tamam ama, ben böyle müzikleri dinleyemiyorum. Elektronik müzik pek bana göre değil. Bu herifler tabii, Fatboy Slim falan gibi, eskiden daha normal müziklere takılmış, politik bir bakışı olabilen adamlar. Ama fazla rafine geliyor bana. O anlattığın klip de öyle bir şey. Bu kadar iç içe geçmiş, gerçek hangisi, bizim yaşadığımız mı, yoksa bize gösterilen mi, bizim bildiğimiz mi, yoksa tamamen başka bir şey mi sorusunu bu kadar kısa klip içerisinde anlatmaya kalkarsan, sonuçta kimseye bir şey anlatamazsın. Ama benimkisi çok basit bir düşüncedir, bunlar benden çok daha zeki heriflerdir ve başka türlü düşünüyorlardır diye tahmin ediyorum.

Bilgisayarlar da rap gibi bir demokratikleşme sağlamadı mı? DJ müziği diye bir şey var, pikaplarla yapılan.

Bence aynısı değil. Hele o DJ müziği denilen şey aslında hiç olmadı bence. Bir kulüp olayı patladı, ona uygun uyuşturucu ürettiler, uygun bir şekil bulundu, bir sosyal cemaat oluştu, bir süre öyle tüketilip gazlandı gitti. Şu an dünyanın en devrimci radikal müziği budur diye yazılar yazılıyordu. Ben katılmıyorum. Bu hiphop gibi sokakta üretilir bir müzik değil bence... Bir de şöyle bir sorunum var bu elektronik dalgalarla. Bu müzikteki bitevi-

Bugün işe çok iyi bir hisle geldim. Düşündüm, ulan nasıl oldu da ben bugün böyle iyiyim diye, aklıma geldi. Arabada Steely Dan dinleyerek geldim, ondan oldu.

yelik bence son derece moral kırıcı. Hiphop'ta bu yok. Kulüp müziği bence Fukuyama'nın "tarih bitti" demesi gibi bir şeydir. Özellikle o sözsüz tekno... Kesinlikle insanlığı ilerletebilecek bir şey değil. O kulüp ortamında o beat'leri o kadar yüksek bir volümde dinleyip de eğlenme nasıl oluyor, onu da bilmiyorum. Bana sorsan, iyi bir Tom Waits albümü dinleyip, yanında kaliteli bir viski içmekten daha eğlenceli ne olabilir? Sonuçta benim anladığım müzik değil bunlar ve o yüzden konuşmayayım. Belki de yaşlandım artık, kafam basmıyor.

Kızın clubber olursa ne hisedersin?

Yapabileceğim bir şey yok, onunla gidemeyeceğim oralara, o kötü olacak.

Johnny Cash - I'm Lonesome I Could Cry
(American IV: The Man Comes Around)

İşte süper şarkı. İnsanı ağlatır. Bu bambaşka bir şey. Belki yaşlanmakla ilgilidir. Üç gün dinletsen bu şarkıyı bana, bir üç gün daha dinlerim. Hem basit bir müzik, hem derin, hem sözleri yakalayabiliyorum. Bir taraftan da bin tane şey getiriyor

aklıma. Benim bir şarkıda aradığım en önemli şey bu zaten. Bu herifin hemen hemen bütün şarkılarında bunu hissederim.

Eskiden olsa dinler miydin?

Onu düşünüyordum ben de. Bir on yıl önce özellikle bu albümü çıkmış olsa, bu hislerle dinler miydim diye. O zamanlar o kadar Cohen'le, Led Zeppelin'le ilgili aşağılayıcı yazılar yazmışımdır, radyoda öyle laflar etmişimdir, ama şimdi oturup Cohen dinliyorum. Kızım daha küçücük bebekken ona Cohen dinlettim. Şimdilerde yeniden Led Zeppelin de dinler oldum. Deep Purple dinlemem ama. Jefferson Airplane dinliyorum. "White Rabbit" şarkısını acayip seviyorum. Jethro Tull dinlemem ama.

"White Rabbit" şarkısı "Fear and Loathing in Las Vegas" filminde kullanılmıştı. Senin bazı yazıların için "gonzo gazeteci" tabiri kullanılmıştı.

Halil (Turhanlı) yazdı bir kere böyle bir şey. Hunter S. Thompson'ı ben ilk '95'te görmüştüm, alsam mı, almasam mı diye düşünürken, Halil "al, oku mutlaka" demişti. Herifi okudum, tamam, bazı yazılarda öyle bir şey söylenebilir belki bana. Ama bilerek yapılmış değil. Adamı bir yere gönderiyorlar, çok içiyor, konuşması gereken adamı kaçırıyor ve bambaşka bir şey yazıyor. Böyle şeyler bana da olduğu için çok iyi anlıyorum. Sadece bu gonzo olmaya yeterliyse, tamam, olabilirim. Bir kere Okay Gönensin beni Bodrum'a gönderdi, iki yazı yazdım. Ama Bodrum'da iki barda sadece 15'er dakika durdum, Marmaris'e kaçtım. İki tane koskoca yazı yazdım "Bodrum: Orta sınıfın özgürleştiği yer" başlıklı...

Peki bu country sevgisi nereden geliyor? Yıllar önceki "ben rap dinlerim" lafı gibi, kimilerinde infial yaratabilir...

Doğru bir noktaya temas ettin. Bir keresinde Bebek'te yürüyorum, bir arabanın üzerinde bir çıkartma gördüm: "Country yasaklanmalı" yazıyordu İngilizce. Pahalı, lüks bir cip... Bundan nefret etmiştim. Country dinlememle ilgisi yok tabii. Bir kere Calexico'nun, Friends Of Dean Martinez'in çok iyi şarkıları var. Beyazların uzun zamandır kaçırdığı toplumsal tarafı, politik tarafı yeniden yakaladılar. Bunun başlangıcı aslında Green On Red'dir, '80'lerde... Grubun bazı üyeleri hıristiyandır. Ama bir dönemin Güney Amerika'daki papazları gibiler. Dertleri olan herifler. Çok politik şarkılar yaptılar. Bence bu yeni country de onların başlattığı bir şey. Kendilerine ait bir şey çalıyorlar. 16 Horsepower mesela: Oregon gibi abuk sabuk bir yerden geliyorlar. Orada en küçük, en boktan kasabada bile, dinleyen insanın kulağında bir iz bırakabilecek bir şarkı yapıyor, ama bir yandan da söylediği çok acayip bir şey var ve bunu gençler de dinliyor. Bunu yakalamak büyük hadise. Türkiye'de de bunun olmasını temenni ediyoruz işte... Country aşağılanır; bu, dedektif romanlarına benzer. Onları da aşağılayan çoktur, gerçekten de bazıları çok berbattır. Ama arada çok iyileri vardır, sayıları daha azdır. Bir "establish" country var, o tabii ki berbat. Ama bir de yeni çıkan, kendine yol bulan bir başka country var ki, o da çok şahane. White Stripes da bence country yapıyor. Ve bu yeni country böyle başarılı oldukça, "establish" country de ayvayı yemiş oldu. Mutlaka dinleyeni olacaktır, ama bu yenisi artık alır başını gider. Çünkü aynı zamanda olayın tam da göbeğinden besleniyor. Güney eyaletlerinin olayı biraz bu: Her ne kadar ırkçı, sağcı falan olsalar da, bu yeni enternasyonal durum, bu eşitsizlik, adaletsizlik onları da bir şekilde vurmaya başladı, yeni çıkan nesiller bunları görüp başka bir ilhamla başka bir şey yaptılar bence.

Moğollar genç insanlara şunu gösterdi: Hayatta sadece çabuk şöhret olmak, çok para kazanmak, bütün karıları götürmek olmadığını, başka mevzular da olduğunu.

Noir Désir - Ici Paris *(Tostaky)*

Noir Désir mi bu? Güzel şarkı. Ne demem gerekiyor şimdi bunun hakkında?

İster Fransızca rock'tan konuşalım, ister solistin talihsiz bir şekilde katil olup sevgilisini öldürmesinden, ya da şarkının adından gidelim: "Burası Paris."

Haa, Paris'te olan bitenler mi yani? Ben öyle o kadar abartıldığı kadar varoşların intikamı olduğunu sanmıyorum bu olayların. Ya da şöyle diyelim: Doğru tarafı var o söylemin, çünkü bu çocukların anaları babaları Fransa'ya geldiler, en boktan işleri yaptılar, o sırada bu çocukları büyüttüler, Fransız pasaportu aldılar ve tek dertleri şuydu: Bizden sonrakiler şu geldiğimiz ülkede insan gibi yaşasın. Ama çocuklar şimdi analarından babalarından daha kötü durumdalar, çünkü bu defa hiç iş yok, hiç para yok. Paris gibi dünyanın mühim, büyük, her türlü zenginliğin bulunabildiği bir şehirde parasız olmak çok boktan bir durum. Üstelik yine şehrin dışındaki boktan mahallelerde yaşıyorlar. O yüzden bu isyanları da haklı görülebilir. Ama bunu Fransız varoşlarının isyanı diye dramatize etmek doğru mu, ondan çok emin değilim. Örgütlü bir kalkışma da değil. Ama bundan sonra devam ederse, örgütlü bir kalkışmaya dönüşecektir. Çünkü bu olaylar neticesinde beyaz Fransızlar daha sert politikaları savunan politikacılara daha çok prim verecekler. Ülkedeki yabancı düşmanlığı daha da artacak. Nitekim Sarkozy'nin uygulamak istediği yöntemlerin halk arasında yapılan bir ankette çok yüksek bir oranda destek bulduğu ortaya çıktı. Bu olayların devam etmesi beyaz Fransızları daha da sağcılaştıracak. Bu gidişatın sonunda bir iyileşme yaşanmayacak. Aksine, o çocuklar için durum daha da kötüleşecek. Pasaportu olmayanlar sınırdışı edilecek. Yeni yasalar çıkarılacak, göçmenlik zorlaştırılacak... Bir sürü komplo teorileri de çıktı bu arada; bu tarz olaylar savaşa karşı çıkan ülkelerde oldu diye, bunlara hiç katılmıyorum. Sarkozy'nin politikaları destek görür, yasalar ağırlaştırılır, Fransız polisi de sertleşirse, bu işin sonu daha da karanlık olur, Avrupa'ya da yayılır. Bir süredir tartıştıkları şey bu. Hem işçiye ihtiyaçları var, hem de göçmen istemiyorlar. Böyle bir rahatsız durum içerisindeki bir Avrupa tablosu var. Hesapta, nasıl söyleyeyim, dünyanın en efendi uygarlığı. *(gülüyor)* Hiç öyle olmadığını biliyoruz, geçmişini de biliyoruz ayrıca. Avrupa'da hiçbir şeyin iyiye gideceğine inanmıyorum. İçinden çıkabilecekleri bir durum olduğunu da zannetmiyorum, bu direkt olarak kapitalizme ilişkin bir şey çünkü. Hâlâ "daha çok kazanalım, daha çok üretelim, daha çok da sömürelim" derlerse, olacağı budur. Bir yerde fakirlerin, açların sayısı arttıkça, zenginlerin de giderek sayısı azalıp merkezîleştikçe olacak olan budur.

"Burası İstanbul" diye de bir şarkı dinler miyiz ileride?

Türkiye'de böyle şeylerin olacağını hiç zannetmiyorum. Olsa da, böyle olabileceğini hiç zannetmiyorum. Burası farklı bir ülke. Bir kere biz Doğuluyuz. Bizim çok daha farklı politik geleneklerimiz var, buna benzer bir olay burada olduğunda güvenlik güçleri tarafından çok daha farklı olarak ele alınacağı için ertesi gece hiçbir olay olmaması ihtimali de çok daha yüksek. Türkiye'nin benzer bir şey için daha en az bir yirmi yılı olabilir herhalde. Ama Türkiye'nin bu durumdan yırtma şansı da var.

"Burası Şemdinli" diye de mi olmaz?

Şemdinli de farklı bence. Çok farklı dinamikler onlar. Böyle bir benzetme, çok mekanik bir benzetme olur. Nitekim Kağıthane'de üç-beş tane araba yakıldı bu olaylar olduğu zaman, ben tamamen özenmiş çocuklar yakmışlar diye düşündüm açıkçası. Ama o kadar.

İstanbul'da böyle bir şey olsa, senin romana uyan bir durum olmaz mı?

Tahminen ben iyi anlatamadım romanda, ama ben Batı'nın, Avrupa'nın etrafının duvarla örüleceğine dair bir tahayyülümü yazmıştım. Görünen o ki, böyle bir durum olacak. İsrail duvarı gibi aynı. Amerika'daki muhafazakâr senatörler Meksika sınırına duvar dikelim diye bir talepte bulunmuşlar. İsrail duvarı bütün Batı'nın fakirleri durdurmak için kullanabileceği elle tutulan tek malzeme olacak. Dünyanın birçok yerinde öyle duvarların örülmesi yakındır bence. O zaman işte, bir takım dinî ve siyasî örgütlenmeler bu tür isyanları

CRIMSON

bar&restaurant

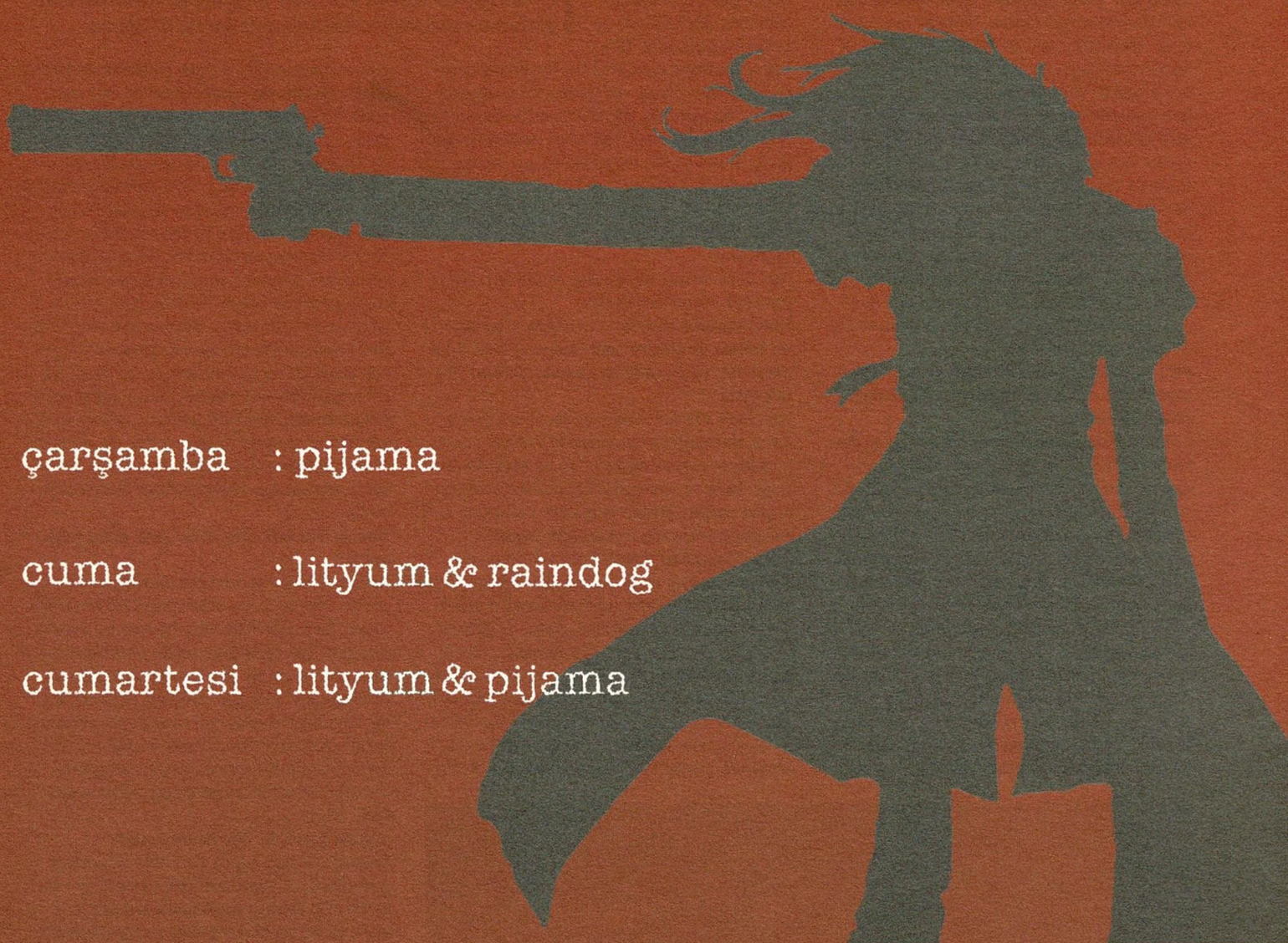

çarşamba : pijama

cuma : lityum & raindog

cumartesi : lityum & pijama

kadife sokak no:20/a (barlar sokağı) kadıköy - İstanbul

0216.346 88 14 - 337 46 43

www.crimsonbar.com

info@crimsonbar.com

yönlendirebilir noktaya gelecekler ve çok daha acayip şeyler olacak.

Berlin duvarını arayacağız yani...

Onlar arayacaklar, biz aramayacağız, biz zaten fakiriz. Bir de o yanan otomobiller de öyle çok zenginlerin arabası falan değil aslında. Şimdi bizde de nasıl kalmadıysa orta sınıf, Avrupa'da da 1980'lerin başından itibaren örseleniyor ve yok oluyor. En nihayetinde, ne politik, ne malî güçleri, ne de ideolojik bakışları kalacak. İki arada bir derede böyle ezilirken, giderek daha militan sağcıya dönüşecekler, faşist partilere oy vermeye başlayacaklar.

Peki Türk basınının Fransa olaylarına Şemdinli'den daha çok yer verdiği yolunda eleştirilere katılıyor musun?

Hep öyledir ve normal. Bir şekilde Fransa'ya kendilerini Şemdinli'den daha yakın hissettikleri için oluyor. Üzücü ama, bizim gibi insanlar için yapacak bir şey yok.

Bunlar bizde de olacak, şimdiden tedbir alalım diye de yazılar yazıldı.

Bunu söyleyenler olur. Buralardan büyük hikâyeler de çıkarırlar. Ama hiçbirinin hakikatle yakından uzaktan alâkası yok. Ama üç gün sonra geçer. Gene Fransa'ya gittik, şurada şu şarabı içtik, şu lokantada şunu yedik yazılarına dönerler. Burası böyle bir yer, ne desem boş, o yüzden müziğe devam edelim lütfen.

Gogol Bordello
Think Locally Fuck Globally
(Gypsy Punks Underdog World Strike)

Kimmiş bu arkadaşlar? Eğlenceliler. Şarkının adı şahaneymiş bu arada. Bunlar güzel işler tabii de, ben tahminen ihtiyarladığım için böyle yeni şeyleri takip edemiyorum.

Radyo Eksen çok çalıyor bu sıralar ama...

Tamam, bizim çocuklar çalar. Bizim Gülşah (Güray) hasta bunlara, o çalıyor. Geçenlerde evde dinliyordum, bu ne ya diye telefon açıp sordum, o da Gogol Bordello demişti, hatırladım şimdi. Çingene punk durumları.

Güzel müzik, ama hepsini takip etmek için genç olmak lâzım. Eskilere takılır oldum ben de. Bugün mesela işe çok iyi bir hisle geldim. Sonra düşündüm, ulan nasıl oldu da ben bugün böyle iyi hissediyorum diye, aklıma geldi. Arabada Steely Dan dinleyerek geldim, ondan oldu. 1970 küsur.

Yıllarca modern müziğin bayraktarlığını yapan Barbaros Devecioğlu'nun "ben eski müzik dinliyorum" demesi ilginç oldu şimdi.

Tarih olarak eski ama, modern rock ve iyi müzik olmadığı mânâsına gelmiyor. Bir de ben daha gençken ve o lafları ederken, yaşlılık faktörünü hiç göz önüne almıyordum. Öyle ciddi bir faktör varmış meğer, şimdi farkediyorum. *(gülüyor)*

Bir zamanların modern rock grupları da artık otuz yıllık grup oldular...

Tabii, benden ihtiyarlar. Buradaki genç arkadaşlar bir sürü yeni şey buluyor, dinliyor ve çalıyor. Bir kısmı iyi, ama bir kısmı da berbat bence. Artık yeni müzikten çok fazla haberim yok. Uzun zamandır da hiç müzik yazısı yazmıyorum. Yeni gelen albümleri dinliyorum, ama onlarla ilgili bir şeyler okuyup düşünmek gerekiyor, bunu yapmayınca insan hafif tertip uzaklaşıyor bu işten.

Radyo Eksen'in 24 saatlik playlist'ini tek başına belirlesen nasıl bir sonuç çıkar ortaya?

Başarılı bir sonuç olmaz. Eskiden bir ara sabah listeleri yapıyordum. Sonra yoğun itirazlara sebep

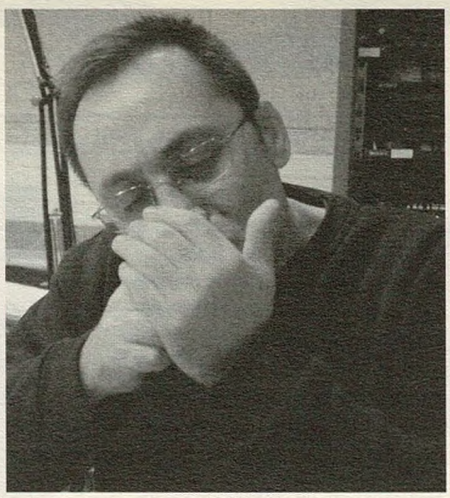

oldu bu listeler, bıraktım.

İtiraz gerekçesi neydi?

Eski, depresif ve ağır... Ama düşündüm ki, haklılar. Geldim artık 44 yaşına. Ben canımın istediğini çalarsam 20 yaşında çocuklar o şarkıları dinlemiyor, yani dinlemiyormuş. Efendiliklerinden bizim çocuklar bana bir şey demedi, ama bir şekilde hissettirdiler. Bu yüzden ben de artık gece listesi yapıyorum sadece. Yaşlılar için gece geç saatte oluyormuş benim sevdiklerim.

Şarkının adına gelirsek...

Bence yerellik meselesi önemli bir mesele. Şu an okuduğum bir kitap var, "Marksizmin Ötesinde Marksizm", çeşitli yazarların yazıları var, Türkiye'den de Arif Dirlik diye bir isim var. Ben tanımıyordum, Çin uzmanıymış, kitapta Mao üzerine bir yazısı var. Bence önemli bir yazı. Onun üzerine de düşündüm son günlerde biraz... Şimdi tamam, mevzu enternasyonal, ama bir yandan da bir yerel durum söz konusu. Benim için bu ikisinin gidişatı karmaşık bir durum ve okuyarak anlamaya çalışıyorum. Gerçi anlamaya çalışmakla değiştirmeye çalışmak arasında büyük bir fark var, ama en azından anlamaya çalışıyorum. Boris Kagarlitski'nin bir yazısı da çok ilgimi çekmişti. Özellikle Doğu Avrupa ve Güney Asya'da bir takım marksistlerin bu konuda yazdığı bence çok ilginç yazılar var, bunların Türkiye'de de tartışılması gerektiği kanısındayım. Kagarlitski'nin "millî ya da mecburî ordular muhafaza edilmelidir" gibi bir lafı vardı, bir sürü insana ters gelebilir, ama "uluslararası kapitalizmin saldırısı karşısında sahip olduğumuz önemli bir silah" gibi bir şey söylüyordu. Oradan beri anlamaya çalışıyorum. Bu ülkede yaşayan insanlar olarak, geleceğimizi aydınlatacak bir hareketin teorik platformu adına bu konuları tartışmak zorundayız. Ama bu konuda kafam da çok net değil.

Sözsüz tekno bence Fukuyama'nın "tarih bitti" demesi gibi bir şey. İyi bir Tom Waits albümü dinleyip, yanında kaliteli bir viski içmekten daha eğlenceli ne olabilir?

Ulusalcı cepheye katılmış olarak görür müyüz seni de?

Hiç alâkası yok. Öyle mi görünüyorum? Henüz okumaya ve anlamaya çalıştığım için fazla bir şey söylemedim. Şu anda içinde yaşadığımız durum aynı zamanda ilerliyor. Otobüsün içinde yürüyoruz, ama aynı zamanda otobüs de gidiyor. Bundan otuz sene sonra bugünkü tartışmaları çok daha net değerlendirebiliriz. Karmaşık bir şeyin içindeyiz.

New York, punk ve çingene müziği... Anglo-Sakson müzikler dışında bazı müzikler de yoğun şekilde dinleniyor artık...

Bir zamanlar dünya müziği diye bir şey vardı. Ne dinlersin? "Dünya müziği!" Bir de tabii bu soruya "new age!" diye yanıt verenler vardı. Ayıp olacak dinleyenlere, ama bence dünyanın en boktan müziğidir new age. Tabii dünya müziği için aynı şeyi söyleyemeyiz. Kendi yerel coğrafyasında yaşayan, o coğrafyaya, kendi kültürüne, geçmişine uygun bir müzik icra eden tonla adam var ve hepsinin önemi var. Ama o dönem dünyanın en mühim şeyi gibi önümüze atılması tuhaftı. Kapitalizm bu küreselleşme hadisesine uyanınca, her türlü küçük etnik vaziyeti kuvvetlendirerek, olduğundan büyük göstererek öne çıkartıp bir nevi küçük çapta parçalamalara girdiğinde, bu dünya müziği de bunun yan unsuru gibi oldu. Bizim hiç karşılaşamayacağımız, bir araya gelemeyeceğimiz, bizden binlerce kilometre uzaklıktaki bir toplumun yaptığı, kendine göre büyük bir mânâ taşıyan, ama benim tam olarak içine girmem için orada olmam gereken bir müziğin dünya müziği diye bana itelenmesi bana itici gelmişti... Bu dinlediğimizse farklı. Adam New York'ta İngilizce müzik yapmış, kendi kökenini de katmış içine. Yaptıkları müzik güzel, yaratıcı. Ama üzerine başka bir şey de diyemem. Benim için iyi bir şarkı bir roman gibidir. Dinlediğinde bir sürü şey düşündürür insana. Bir politik tarafı olur. Sana bir ilham verir.

Erkin Koray - Gel Bak Ne Söylicem
(45'lik)

Bu kim be?

Erkin Koray, 1971 yılından bir 45'lik...

Çok iyiymiş be! Hendrix gibi çalmış Baba... Çok güzel şarkıymış, hiç dinlemedim daha önce. Şarkıdaki tek söz "gel bak ne söylicem" ha? Helâl olsun. Bir sürü yerde Erkin Koray çalarlar, ama ben bunu hiç duymadım, niye çalmazlar?

Memlekette 1971 yılında böyle bir şarkı yapılmış, plağa basılmış ve unutulup gitmiş. Yapan adam halen dinlenmesine karşın bu şarkıları hatırlayan kalmamış. Niye?

Ben de hesapta bu işlerle ilgilenen bir insanım, ben de bilmiyorum. Hıyarlığı kendimizde arayalım o zaman. Kendi çıkartabildiğimiz şeylerin dinamiklerine kendimiz de hakim değiliz. Bize sunulan seçenekler arasında yaptıklarımız, düşündüklerimiz, dinlediklerimiz, yazdıklarımız sınırlı kalıyor demek ki. Biz de aramamışız. Hayat gailesinden zaman da kalmıyor demek.

Doğulu bir ülkede, uzun saçlı, gitar çalan bir adam figürü olarak 1971'de böyle bir şarkı kaydeden adam tipi gözüne nasıl görünüyor?

Bir yerden bir şeyin başlaması lâzım, buradan da başlamış. O sırada dünyada olan bitene uyanıp biri çalacaktı elbet. Geç başlamışız her şey gibi, ama başlamışız ve bu bir şekilde kendine ait bir yol bulmuş. O yıllarda Türkiye gibi koca bir ülkede elektrik gitar sesi dinletmek de zor iş. Ama bu yoldan geçip Replikas'a gelmişiz.

Fatih Akın'ın "İstanbul Hatırası" filminde Replikas elemanları "bizim kafamızı açan Erkin Koray oldu" diyorlar.

Filmi izlemedim, ama Replikas'a bu ilhamı verdiyse, demek ki Erkin Koray önemli bir işi başarmış. Zamanında o da kendine Batı'daki bir durumu örnek almış. O müziği burada çalmak, orada çalmaktan zordu. Popüler bir müzikti ama, Batı'da bile "establisment"ın karşısına dikildiği bir çabayı örnek alıyorsun kendine. Sonra yıllar geçiyor ve Replikas diye bir grup seni örnek alıyor. Zihinsel bir gelişme bu. Ne demekse! *(kahkaha atıyor)*

Söyleşi: **Serkan Seymen**

KONSERKONSERKONSERKONSERKONSERKONSERKONSERKONSERKONSERKONSERKONSERKONSER

Babylon'da bu ay

Boban Markovic Band

1 Aralık 21:30 **Mısırlı Ahmet**
2 Aralık 23:00 **Boban Markovic:** "A'dan Z'ye Roman" serisinin parçası olarak sahne alacak olan Boban Markovic, Balkanların krallarından biri. Bir Kusturica filmine müzik de yapsa, bizzat kendisi de oynasa, yakışır. Sırbistan'ın büyük trompetçisi, köçekçelerle süslediği Roman ateşini yıllar içinde cazi bir niteliğe evriltmeyi de bildi. Deli dolu, coşku dolu bir gece olacak.
3 Aralık 23:00 **Stanton Warriors:** İki stüdyo müzisyeni, sıkılmışlar el işi yapmaktan, kendi işlerine girmişler. Böyle kuruldu Dominic B. ve Mark Yardley'den müteşekkil ekip. Basement Jaxx'dan Missy Elliot'a pek çok isme remiksler yaptılar ya, en güzeli dört sene önce başlattıkları "Stanton Sessions" serisi oldu. Hiphop ve breakbeat arasında mekik dokuyacaklar...
14 Aralık 21:30 **Babylon Juke Box**
15 Aralık 21:30 **Akatay Project / Nev**
16 - 17 Aralık 23:00 **Rubin Steiner Neue Band:** Rubin Steiner, nam-ı diğer Fred Lanier, bu işlere ilkgençliğinde Black Flag'ler, Fugazi'ler dinleyerek başladı, sonra kendini caza bulanmış bir elektronik ortamında buldu. İlk albümü "Lo-Fi nu Jazz Vol.2" sadece Fransa'da değil, tüm Avrupa'da tezahüratla karşılandı, namı Amerika'ya da yayıldı. Radyodaki free caz programlarının da setlerine herhalde katkısı oldu. Ondan atmosferik melodiler de duymak mümkün, hardcore gitarlar da. Yeni albümü "Drum Major" şerefine, iki gece Babylon sahnesinde.
21 Aralık 21:30 **Burhan Öçal & The New Oriental Ensemble**
22 Aralık 21:30 **Burhan Öçal & The Trakya All Stars / Smadj**
23 Aralık 23:00 **Burhan Öçal & Yeni Rüya**
24 Aralık 23:00 **Burhan Öçal & East/West**
28 Aralık 21:30 **Okay Temiz Oriental Wind**
29 Aralık 21:30 **Naim Dilmener Sunar** (Yeni Yıl Özel Programı I)
30 Aralık 23:00 **Athena**

Stanton Warriors

Yardbirds

Eski zamanların rock grupları adeta küllerinden doğuyor son yıllarda. 2000 kuşağı gençlerin fişeklediği rock rönesansı, biraz da bu işe yaradı –kulağımızın pasını biraz da eski havalarla silmemizin ne zararı var? Hele işin ucunda Yardbirds gibi, Jeff Beck'leri, Jimi Page'leri, Eric Clapton'ları yetiştirmiş bir irfan yuvası varsa, ne itirazımız olabilir? 1960'lardaki orijinal kadronun temsilcileri Jim McCarty ve Chris Dreja'ya John Tumidanski, 'Billy Boy' Miskimmin ve Benjamin King'in katılmasıyla yeniden toparlanan Yardbirds, eski parçalarına da yer veren "Birdland" isimli bir albüm de yayınladılar. Grup, 16 Aralık'ta İstanbul Olimpia Wish Club'da, 17 Aralık'ta Ankara Saklıkent'te...

Minus 8

Roxy'de bu ay

Roxy hafta sonları, malûm tempoda geçiyor. Roxy'ciler, yılbaşı eğlencesinde de orada olacak. 16 Aralık'taki votka partisi votkaseverleri çekecektir. 21 Aralık'taki Neo-Discotheque gecesinde de Barbaros Devecioğlu, Zihni, Murat Beşer ve Ahmet Musluoğlu çalacak. Bu ayın asıl önemli konuğuysa, Minus 8. İsviçreli Robert Jan Meyer'in projesi, elektronik dünyasının en çok alkışlanan gruplardan biri oldu. Ama neşesiyle, danslı beat'iyle değil, drum'n'bass'a getirdiği Latinesk ritm algısıyla, caz ve funk yaklaşımıyla... Projenin adı turntable'lardaki işlev tuşundan geliyor, bizimki artıya değil, eksi 8'e ayarlıyor, anlayın artık. Ama buradaki ince ayar ve sıkı emek, Minus 8'i izlediğimiz iyi konserler hanesine de yazacak.

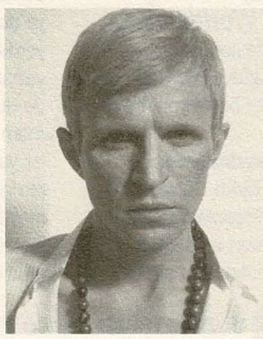

Jay Jay Johanson

Alan memnun, satan memnun: Jay Jay Johanson, memleketimizi en çok ziyaret eden çağdaş sanatçılardan biri. Yeni albümü "Rush"ın tanıtım turnesi vesilesiyle, yine İstanbullulara hazırlanıyoruz. 10 Aralık 22:30'dan itibaren Beyoğlu Yeni Melek'te...

İstanbul Jazz Center

Yeni bir caz mekânına kavuşuyoruz. 5 Aralık'ta açılacak İstanbul Jazz Center'ın ortakları arasında Kerem Görsev de var. Kışın 140, yazın 600 kişiyi ağırlayabilecek mekânda iyi yemekler yemek (şef garsonları hayli iddialı) mümkün. İstanbul Jazz Center, her ay konuk edeceği yabancı müzisyenlerin yanında, Türkiyeli cazcılara da düzenli olarak kapılarını açacak. İstanbul Jazz Center sahnesinin tozunu ilk atacak isim, açılış gecesi Mike Stern olacak. Kuşağının en iyi gitaristlerinden biri olan Stern, Berklee'den mezun olduktan sonra Blood, Sweat & Tears'da üç sene boyunca staj yaptı. 1980'ler Jaco Pastorius'la, ama ağırlıklı olarak Miles Davis'le geçti. 1985'de ilk solo albümü "Neesh"le rüştünü ispat etti. O gün bugündür, kâh başkalarıyla, kâh kendi grubuyla caz semalarında dolaşıyor.
Çırağan Cad. no: 48 Beşiktaş - İstanbul (Radison SAS Oteli yanı) / Tel: 0.212.327 50 50

Mike Stern

Kadıköy'de caz

Nâzım Hikmet Kültür Merkezi, bu ay Kadıköy'e bir caz çıkarması yapıyor. Konserlerin yanında, Volkan Terzioğlu'nun 11 Aralık'ta başlayacak ve sekiz hafta sürecek "Caz ve Yeni Müzik: Tartışmalar, Akımlar" başlıklı atölye çalışması da izlenebilir. Aynı tarihlerde Terzioğlu'nun caz müzisyenlerinin canlı performansları esnasında çektiği fotoğrafların yer aldığı sergi de izlenebilir. Bu ayki konserler şunlar:

Ayşe Tütüncü

10 Aralık, 18:00 **Ayşe Tütüncü**
12 Aralık, 20:30 **Passiflora**
17 Aralık, 18:00 **Tuna Ötenel Grup**
20 Aralık, 20:30 **Nükhet & Neşet Ruacan**
22 Aralık, 20:30 **Güne Yolculuk**
23 Aralık, 20:30 **Mircan**
Ali Suavi Sokağı (Sanatçılar Sokağı), no:7, Bahariye - Kadıköy / Tel: 0.216.414 22 39

Balans'da bu ay

1 Aralık **Yakup**
2 Aralık **Chantage**
3 Aralık **Athena**
6 Aralık **Sonic Flood**
7 Aralık **Brit & Wave Night** (Madchester, Brit-pop, post-punk, new wave, indie...)
8 Aralık **Ayyuka & Gevende**
9 Aralık **Hayko Cepkin**
10 - 24 Aralık **Teoman**
14 - 28 Aralık **Portecho:** Maya'dan Deniz Cuyhan ve Radiodays'den Tan Tunçağ'ın yeni projesi. Kendi bestelerinden oluşan dans parçalarını iki haftada bir Balans'ta çalacak, Bant DJ'leri de eşlik edecek...
15 Aralık **Çilekeş**
16 Aralık **Micatone:** Sorsanız, Berlin'den öyle müzik çıkması zor derdik. Portishead'lerle, Lhassa'larla böyle mi akrabalık kurulur? Böylesine tatlı olmasalar, bu müzik adamı öldürür derdik, ama elektroniğe bulaşmadıklarında, has akustik takıldıklarında bile adamı kaldırıyorlar. Karanlığa değil, aydınlığa yön tutmuş duyguları biriktiriyorlar. İllâ bir üslûp deseniz, herhalde nu–caz filan demek gerekecek. Zamanımızın adı çok yayılmamış, ama buna çokça uygun gruplarından birini ağırlayacağız...
17 Aralık **Rebel Moves**
22 Aralık **Madonna Karaoke Party**
24 Aralık **Yakup**
30 Aralık **Kangroove**
31 Aralık **Chantage & Portecho**

Micatone

[film]

Vera Drake (Hemşire)

Mike Leigh'nin önceki filmleri Pulp albümleri gibiydi, "Vera Drake" ise bir Richard Thompson şarkısına benzemiş. Kulağınızı duvara dayayıp yan komşunuzda olan biteni gizlice dinliyormuşçasına, gerçek olamayacak gerçek küçük anlar toplamı, yerini bir tiyatro piyesi edasında başı-sonu olan bir öyküye bırakmış. Gene bir İngiliz işçi sınıfı ailesinin yaşamına balıklama dalıyoruz. 1950'ler, savaş sonrası yaraları, ezelî ve ebedî yoksulluk. Ailenin temel direği Vera: "Kendisi bir garip melek." Bir eşi, yetişkin bir oğlu, bir kızı, bir yatalak annesi var. Yemeyen yediren, giymeyen giydiren, etrafındakiler için saçını süpürge edenlerden. Kürtajın yasak olduğu, ama parası olanın işini gördürüp bebeğini pekâlâ aldırabildiği bir çağda (zengin arabasını dağdan aşırır, züğürt düz ovada yolunu şaşırır), kendi deyimiyle "zor durumda olan genç kızlara yardım ediyor", bir kuruş para talep etmeden düşük yapmalarını sağlıyor. Ta ki ailenin en mutlu gününde (kızının nişanı) polis, ensesine binene kadar... "Vera Drake" sınıflara dair olduğu kadar vicdanlara, ama her şeyden önce toplumun ikiyüzlülüğüne dair çok güzel bir film. Kaçırmayın diyelim ve yönetmene kulak verelim:

Genelde tüm filmleriniz bugünde geçiyorken, "Vera Drake" '50'lerde geçiyor. Niye?

1967'de kürtaj yasasının değişmesinden önceki bir tarihte geçmesi gerekiyordu. Yılı 1950 olarak seçtim, çünkü savaşın kolektif zihinlerde canlı olduğu bir tarih istedim. Üstelik '50'lerin görece refahının henüz hissedilmediği bir zaman bu. Yıkılmış olanı inşa etme isteğinin dorukta olduğu, insanların bir travmadan çıktıkları ve olumlu düşünerek hayatı yeniden inşa etmeye çalıştıkları bir dönem. Bu tarif 2005 yılına uymuyor. 2005 daha çok 1938 ya da '39 yılını andırıyor.

Vera Drake karakterini neredeyse bir azize gibi kurgulamışsınız. Bunun özel bir sebebi var mı?

Kesinlikle. O, yardım etmek için orada bulunan bir karakter. Her dönemde, her toplumda bu tür binlerce insan, özellikle kadın vardır. Vera da onlardan biri. Problem çözen insan! Vera kürtajın yasadışı olduğunu biliyor, ama suçluluk duymadan yapıyor bu işi. Her zamanki gibi asıl ilgilendiğim nokta, iyi ve kötü arasındaki ahlâkî çelişki. İyi nedir? Ve iyi neden hep toplum tarafından suç haline getirilir?

İstanbul Modern Sinema'da bu ay

2 Aralık, 20:00 / 3 Aralık, 14:00 / 4 Aralık, 16:30 **"Dogville"** (Lars von Trier)
13 Aralık, 20:00 / 15 - 16 Aralık, 20:00 / 17 Aralık, 14:00 / 18 Aralık, 20:00 / 29 Aralık, 20:00 **"Manderlay"** (Lars von Trier)
20 Aralık, 20:00 / 24 Aralık, 14:00 / 25 Aralık, 20:00 **"Sevgili Wendy"** (Thomas Vinterberg)
23 Aralık, 20:00 / 25 Aralık, 20:00 / 27 Aralık, 20:00 **"Beş Engel" (The Five Obstructions)** (Jörgen Leth, Lars von Trier)
3 Aralık, 20:00 / 4 Aralık, 14:00 **"Bir Oda Hizmetçisinin Günlüğü"** (Luis Bunuel)
14 Aralık, 20:00 / 22 Aralık, 20:00 / 24 Aralık, 20:00 **"Gündüz Güzeli"** (Luis Bunuel)
17 Aralık, 20:00 / 18 Aralık, 14:00 / 21 Aralık, 20:00 / 30 Aralık, 20:00 **"Burjuvazinin Gizli Çekiciliği"** (Luis Bunuel)
7 - 11 Aralık, 15:30, 18:30, 20:00 **Akbank Kısa Film Festivali**
18 Aralık, 16:30 (Bölüm 1), 25 Aralık, 16:30 (Bölüm 2) **Hisar Kısa Film Seçkisi**

[oyun]

Tiyatro Öteki Hayatlar

Galatasaray Üniversitesi Tiyatro Topluluğu'nda uzun süre beraber çalışan Tiyatro Öteki Hayatlar ekibinin ilk oyunu "Adviye". Tek perdelik komedi. Yazan H. Can Utku, oynayanlar İdil Engindeniz ve Şehrinaz Kartal. Otuzlu yaşlarında iki Adviye'nin hikâyesi üzerinden insanın hayatını seçişine, bundan memnuniyetine ya da mutsuzluğuna bir bakış... Öteki Hayatlar'ın yeni projeleri yolda. "Adviye", her çarşamba, saat 20:00'de Maya Sanat'ta. (İstiklâl Caddesi, Halep İşhanı Kat:2 (Beyoğlu Sineması Pasajı) Beyoğlu)

[kitap]

Yediayyedigün

"Küçük güzeldir" lâfını doğrulayan Nisan Yayınları'na kardeş geldi: Nisan'ı da çatısı altında barındıran Robinson Crusoe Kitabevi, Robinson Crusoe 389 adıyla görsel ağırlıklı bir kitap dizisine başladı. İlk kitap, Lale Tara'nın "yediayyedigün"ü. Tara, yedi ay yedi gün boyunca bir günlük tutmuş, ama kalemle değil, fotoğraf makinesiyle. Tara'nın elini deklanşöre bastıran anlar, ayrıntılar, manzaralar, portreler, Bülent Erkmen tasarımıyla, güzel bir baskıyla birbiri ardına geliyor sayfalar boyunca. Bazı izlenimler, duygular, nesneler birbirine bağlanıyor, bazısı tek başına bir bütün oluyor, uzun uzun baktırıyor. Basbayağı yolculuğa çıkarıyor "yediayyedigün".

[dükkân]

Köstebek style

Beyoğlu Atlas Pasajı'nda ve Beşiktaş Sinanpaşa İş Merkezi'nde faaliyet gösteren Köstebek Müzik, tişörttü, çantaydı derken, stilini iyice oturttu, Beyoğlu Aznavur Pasajı'nda sırf bu rengâhenk alemle iştigal eden bir dükkân açtı. South Park tişörtleri, janjanlı gözlükler, diskolar için bikiniler, etekler, çantalar... Kendi tasarımlarınızı sergilemeniz de mümkün. İzmit'te de şubeleri açılıyor.

TEPEDEN TIRNAĞA TİTREME...

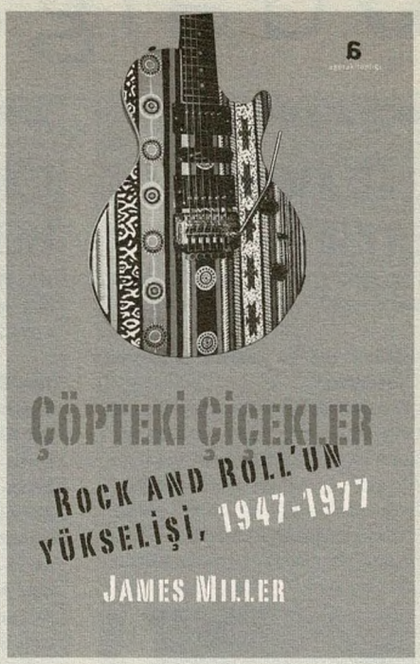

< MÜZİK

ÇÖPTEKİ ÇİÇEKLER
James Miller

Tarihçi ve duayen müzik yazarı James Miller'ın, Chuck Berry'den Jimi Hendrix'e, Rolling Stones'den Sex Pistols'a rock 'n' roll'un dönüm noktalarını, gençlik idollerinin doğuşunu -ya da yaratılışını- mercek altına aldığı kitabı "Çöpteki Çiçekler", üç dakikalık şarkıların ruh dünyamızda niye bu denli etkili olduğunu merak edenler için...

www.agorakitapligi.com
tel: 0212 243 96 26-27
faks: 0212 243 96 28
agorakitaplığı

DAMON ALBARN

Kültürlerin karışımı

Yeni albümleri "Damon Days"i yayınlayan Gorillaz'ın (ve Blur'ün) beyni.

Pop kültürün size dar geldiğini ne zaman, nasıl hissettiniz?
Reggae benim için bir aşma aracı oldu, beni siyah Afrika'nın, Kuzey Afrika'nın sound'larına yöneltti. Bir süre önce, Çin'in güneyinde geri kalmış köylerde iki hafta geçirdim, yoğun müzik dinledim. İnsanın geleceği kültürlerin karışımında. Live 8'in hali beni çok rahatsız etti: Bob Geldof ve çevresindekiler nasıl olur da bu ölçekte bir olaya Afrika-

lı sanatçıları dahil etme konusunda inanılmaz beceriksizlik gösterirler? Sonuçta, '85'deki Live Aid'in naiflik gibi bir özrü olabilir, aynı sersemliği yirmi yıl sonra tekrarlamak affedilir şey değil.
İngiliz sanatçılar bu kadar mı dar kafalı?
Evet. İngiltere kendi kendini tatminin, kendini pohpohlamanın krallığı. En az altmış dergi vardır, hiçbir büyüleyici yanı olmayan bu mikrokozmosu işleyip duran.
İlk ve ikinci Gorillaz albümlerine yaklaşımlarınız birbirinden farklı mıydı?
Jamaika'da yaptığımız ilk albüm bir hayalin belirmesi gibiydi. Beraber çalışmak için bahane arayan bir müzisyenle bir çizerin düşüncesinin ürünü bir çizgi filmin soyut müziği sanki. Londra'da yaptığımız ikinci Gorillaz'ı baştan sona iyi yapılanmış bir albüm olarak tasarladık; bir başlangıç, bir final ve ortada kasten karanlık bir hikâye. Önceden planlamadığımız biçimde, konuklarımız da bize katıldı, Dennis Hopper mesela.
Yokluğunu hissettikleriniz oldu mu?
Tom Waits, zamanlamalar uymadığı için olamadı; Dionne Warwick fazla karanlık buldu. Andy Summers'ın da gitarda olmasını istedim, ama ilgisini çekmedi.
Gorillaz asi ruhlu olma iddiasında mı?
Bazı kodları ve klişeleri ters yüz etme anlamında, evet.
Konpülsif bir insan mısınızdır?
Öğrenciyken, cevabı bilmesem bile parmak kaldırmak gibi kötü bir huyum vardı. Ama metodik olmayı öğrendim. Sıradan bir hayat yaşamadığımın bilincindeyim, dolayısıyla da aile hayatıma bunun sıkıntılarını yasıtmayacak biçimde çalışmalarımı yönetiyorum.
Blur hâlâ bir anlam taşıyor mu?
Benim için artık mutlak önceliğe sahip değil. Ama yeni bir albüm hazırlıyoruz. Hiç sofistike

şeylere girmeden, spontaneliği ön plana çıkararak çok hızlı kaydedeceğiz, gitarda da ben olacağım. Bir grup için üç fena bir sayı değil; artık adımız Blur yerine Bur olsa da.
(Libération, çev: Siren İdemen)

ANNIE LENNOX

Olayım kot ve tişört

En son Live 8'de izlediğimiz Lennox, eski grubu Eurythmics'in "Ultimate Collection"ıyla da gündemde.

Tony Blair'in yoksullukla mücadele tasarısına nasıl bakıyorsunuz?
Bob (Geldof) ve Richard'a (Curtis) bakılırsa, ikisi de Blair'in konuya bağlılığından çok etkilendiler. Blair'in Irak'la ilgili tutumu beni hayal kırıklığına uğratmıştı. Terörle mücadelenin savaşla mümkün olduğunu pek sanmıyorum. İşçi Partisi'nin bir duruşu olduğunu düşünüyordum, ama işin geldiği yere bakınca kafam karışıyor –eninde sonunda tüketim kültürüne teslim oluyorlar. Sosyal bilinçli kapitalizm fikri fena gelmiyor, ama kâr marjlarına bakınca, vicdandan eser yok.

Erkek olsaydınız, sadece işinizin değil, tüm hayatınızın daha kolay olabileceğini düşündünüz mü hiç?
Kesin. Hayat erkeklere daha kolay. Cefayı kadın çekiyor. Yaşlandıkça bunu daha iyi görebiliyorum. Bütün erkekler pislik değil, ama biyoloji, toplum, kültür, her şey onlar için düzenlenmiş.
Hayatınızdaki büyük hüsranlardan bazısının müsebbibi erkeklermiş. Beyaz atlı prensini bekleyen kadınlar yanlış yolda mı?
Sanırım öyle. Heteroseksüel ya da eşcinsel ilişkide uyumu ve gerçek aşkı bulanlar çok özel bir şey yakaladı. Çağımızda iyilik kapı dışarı edildi ve farkına varmadan birbirimize hoyrat davranıyoruz. Her şey cinsel içerikli. Şampuandan çoraba, dokunduğunuz her ürün cinsellik üzerinden pazarlanıyor. Seks yapmıyorsan ya da bir ilişkin yoksa, arızasın demek oluyor. Ama ortalık kırık kalpten geçilmiyor.
"Popstar" gibi şovların müzik endüstrisine yeni yetenekler kazandırmak için meşru kaynaklar olduğunu düşünüyor musunuz?
Başaranlar için bile zalim bir süreç. İzlemiyorum, çünkü insanların aşağılanmasına tahammül edemiyorum.
Kıyafetlerinizden hiç pişman oldunuz mu?
Benim olayım kot ve tişört. Çok ender marka giyerim, ama sahnede elbise giymek hep ilginç ve eğlenceli olmuştur.
(Independent, çev: Z.N.)

CLAP YOUR HANDS SAY YEAH

Thelonious'un cevabı

İsimlerini bir duvar yazısından alan Brooklyn'li beşli, yeni yayınlanan ilk albümlerine de aynı ismi vermiş.

Grubu nasıl kurdunuz?
Alec: İki yıl önce Lee, New York'a taşınıyordu. Gitaristti. Sonra da basçı Tyler geldi. Davulcu Sean'ı hep sağda solda görürdüm. Robbie de birkaç konserimizi görüp bize katıldı. Kiralık stüdyolarda kayıt yaptık, bir-iki yerde çaldık. Sonra albümü isteyenlere postalama başladık. Enteresan bir taraf yok aslında.
Ne kadar albüm dağıttınız?
Robbie: İlkten 2000 tane hazırlamıştık. Galiba sonunda 30-40 bini buldu. Çok hızlı gelişti işler.
Çok başınızı ağrıtan şu "etkilenme" sualini biz de soralım.
Alec: Thelonious Monk belgeseli "Straight, No Chaser"da gazetecinin biri neler dinlediğini soruyor Monk'a. "Her şeyi" diyor. Herif cevaptan tatmin olmuyor, tekrar soruyor. Monk da diğer gazeteciye dönüp "Bu adam sağır mı? Her şeyi dinliyorum dedim ya" diyor. Bizim olayımız da bu işte...
Bu şekilde etkilendiğiniz grupları inkâr etmiş olmuyor musunuz?
Alec: Onları tanımıyorum bile.
Talking Heads'i de mi?
Alec: Tüm albümleri var bende. Yaptıkları her şeyi bildiğime göre, Talking Heads'e benzemediğimizi de biliyorum demektir.
Robbie: Şarkıları yaparken Alec'in Neutral Milk Hotel'i, Yo La Tengo'yu falan bilmediğini söylemeliyim.
Neler dinliyorsun öyleyse?
Alec: Havama bağlı. Bu sabah Theloni-

ous Monk, Louis Armstrong da dinledim, Dr. John ve Neil Young da.
Eskiyi yeniye tercih ediyorsunuz...
Sean: Turne otobüsümüzde sırf Black Sabbath, Led Zeppelin yok herhalde. NWA, Rahmaninof, Gang Starr da dinleriz. Her şeyi takipteyiz.
Gelecek için malzeme birikiyor mu?
Alec: İki-üç albüme yetecek kadar var işte. Her akşam, işler bittikten sonra oturup sekiz-dokuz saat yazıyorum.
(Pitchfork, çev: İlker Aksoy)

dEUS

Büyükanneler dinleyebilir

Uzun bir aradan sonra Belçikalı grup dEUS, yeni albümü "Pocket Revolution"ı çıkardı.

"Ideal Crash"deki (1999) ince ince işlenmiş şarkılardan sonra, "Pocket Revolution" fazlasıyla doğrudan bir albüm olmuş...
Tom Barman: Hedefimiz on tane farklı yöne savrulmadan, bir melodinin ya da riff'in bizi götürebileceği yerlere sürüklenmeden dosdoğru yol almaktı. Az kalsın "dogma" tarzında bir albüm yapıyorduk, kesin kurallarımız vardı. Her müzisyenin sadece kendi enstrümanını kullanmasına karar verdik, oysa "Ideal Crash"de herkes her önüne geleni çalmıştı. Bu sefer kendimizi tuttuk ve birkaç enteresan şarkı bu engellemelerden doğdu. Bir süre sonra sıkılınca her şeye sıfırdan başladık. "Pocket Revolution"da sıkı fanlarımızın sıradan bulacağı türden, "Nightshopping", "Bad Timing" gibi çizgisel doğrultuda ilerleyen birkaç parça var. Tabii, insanların aşina olduğu, dEUS damgası taşıyan, girift parçalar da yok değil. Bu albüm bana bir kere daha kanıtladı ki, kurallar bir boka yaramaz.
Çocukluğunda müzik önemli miydi?
Tam bir çocukluk yaşamadım, çünkü babam o dönemde hastaydı. *(Babasını 17 yaşında*

kaybetti.) Sakin biriydim, tamamen spora yönelmiştim, hayatımda isyana yer yoktu. Ne de kızlara. Bu ikisi, müzik gibi, yeniyetmeliğime gecikmeli giriş yaptılar. Hiçbir zaman geçmiştekilere nefret kusanlardan olmadım. 16 yaşımda kahramanlarım Cohen ve Captain Beefheart'tı. Bir söyleşide, Air grubundaki iki tip, anneanneleri dinlesin diye müzik yapmadıklarını söylemişler. Sağ olsaydı, anneannemin müziğimi dinlemesi harika olurdu. 75 yaşındaki annem yeni albümümüzdeki en gürültülü şarkıları seviyor, ne güzel. Rock ve pop'un gençlerin tekelinde olduğunu sanmıyorum.
Rock camiasında böyle düşünen fazla insan yok.
Rock'un "genç ruhu" bence fasarya. Beni bir gitar alıp şarkı yazmaya iten bir aciliyet hissiydi. Ama bu, her şeyden önce, bir özgürlük arayışıydı. Oysa bir süre sonra rock'un kurallar ve klişelerle dolup taştığını gördüm. Benim için dEUS, bir yasaya tâbi olmamanın, her etkiye açık olmanın ideal yolu. Rock'un, kendi kendine katı kurallar koyduğu halde, güya anti-konformist takılmasından nefret ediyorum. Kurt Cobain hakkında bir makale okudum: Çok mutsuzmuş, çünkü punk ahlâkına ihanet ettiğini düşünüyormuş. Bunu aklım almıyor. Ahlâkî bir tavır olarak asi veya yıkıcı olmanın da bir güzelliği vardır elbet, ama beni ilgilendirmiyor, hatta sinirlendiriyor.
(Les Inrockuptibles, çev: Derya Bengi)

VASHTI BUNYAN

Gitarı duvara asmıştım

"Just Another Diamond Day" adlı tek albümünü '70'de çıkarıp kayıplara karışmıştı. "Lookaftering"le geri döndü.

"Diamond Day"den bu yana otuz küsur yıldır hep şarkı yazıyor muydunuz?
Hiç. Ne bir kelime, ne bir nota düştüm kâğıda. 1970'de yazdığım son şarkı tamamlanmamış duruyor. "Diamond Day"in başarısızlığıyla birlikte, gitarı astım duvara, tozunu dahi almadım.
2000'de "Diamond Day"in yeniden yayınlanması fikrinizi değiştirdi mi?
Fikrim değişti, çünkü bugün albüm hakkında iyi şeyler yazılıp çiziliyor. Toyluktan, budalalıktan olacak, insan bir karşılık bekliyor. "Diamond Day"in bir fiyasko olduğunu düşünüyordum, çünkü kimse oralı olmamıştı. Görmezden gelindiğinde, kendine inanman çok güç oluyor.
"Diamond Day" de, yeni albümünüz "Lookaftering" de politik kargaşanın olduğu dönemlerde yapıldı, ama ikisinde de alenen "protest" şarkılar yok.
Bunu son zamanlarda çok düşündüm: Yani, şu anda ve 1965'te hissettiklerim arasındaki benzerlik... İnsanların birbirlerine davranışlarında büyük bir değişim, bir ileri sıçrama olmalı gibi. '60'ların devriminden sonra bir şeylerin değişmediğini düşünebilirsiniz, ama değişti. İnsanları, bıraktığımdan daha cömert ruhlu görmek ümit verici. "Lookaftering"deki belki tek politik şarkı, "Lately". Kendimi herhangi bir harekete dahil olma konusunda başarılı bulmuyorum, ama oturup hiçbir şey yapmama fikri de hoşuma gitmiyor.
Albümdeki "günler geçiyor, unlu ve badanalı bulutlarda kaybolarak" sözlerinde hafif bir pişmanlık seziliyor.
13 yıl önce çiftlikten şehre taşındığımda hayatım kökten değişti. Sanırım pişman değilim, ama şarkıları dinleyince eski yaşamımı özlediğimi anlıyorum. Öyle çok anaç değilimdir ama, çocuklarıma taparım. Ev işiyse bir eziyet. Yani, hayallerin hep bir çatışması vardı.
"Diamond Day" zamanına dönebilseydiniz, gençliğinize ne tavsiyeniz olurdu?
Joni Mitchell'i ilk görüp dinlediğimde vazgeçmememi söylerdim.
(Pitchfork, çev: Zeynep Nuhoğlu)

THE RAKES

Beatles'ın 'Michelle'i

İlk albümleri "Capture/Release"i yayınlayan Londralı The Rakes dörtlüsü "punk'ın Monkees"i olarak nitelendiriliyor.

Tıpkı Franz Ferdinand gibi, kimi şarkılarınızda Almanca sözcükler geçiyor.
Alan Donohoe: Şimdi de bunun modası başladı, değil mi? Ama biz Almancayı Franz Ferdinand'ı daha hiç duymadığımız zamanlarda da kullanıyorduk. Onlar bizim fikrimizi araklamış olmalılar...
Üzerinizde, iddia edildiği gibi Pulp ve Joy Division etkisi var mı?
Bu gruplar gerçek birer etki kaynağı. Ama yalnızca onlar mı? Daft Punk, Air gibilerini de çok seviyoruz. Kendimizi gitar gruplarıyla, karanlık İngiliz punk-rock'çularıyla sınırlı tutmuyoruz. Sizi temin ederim ki, farklı ülkelere gittiğimizde oranın gazetecilerinin gönlünü almak için referanslarımızı değiştiriyor değiliz. Bu çok çekilmez olurdu. Fransız sanatçıları samimiyetle seviyoruz, Sébastian Tellier'yi de dinliyoruz. "Michelle"i söyleyen Beatles'ı da!..
Jean-Michel Jarre'ın da 45'liklerinin koleksiyonunu yaptığınızı duyduk. Jam gibi bir punk grubundansa Diana Ross'u dinlemeyi tercih ediyormuşsunuz...
O zaman yaşım ufaktı. Sonra, yıllarımı U2'nun "Joshua Tree"sini dinleyerek geçirdim. Hemen ardından Bowie'nin "Ziggy Stardust"ına geçtim. Aslında ilk başladığımız dönemlere oranla çok daha az "rock" bir müzik yapıyoruz. Bu yolda da devam edeceğiz. Gelecek için çok parlak fikirlerimiz var, ama şimdilik gizli tutuyoruz. Bu sefer de mesela Coldplay bu fikirleri bizden çalabilir. Gelecek sene Ermenice şarkı söyleyeceğimizi öğrenmeleri kesinlikle gerekmez!
Kendinizi ifade ederken, sahne performansını mı tercih edersiniz, stüdyo kayıtlarını mı?
Albümümüz, konserlerimize oranla çok daha ince işlendi, prodüksiyon işi oldu. Aynı sound'u sahneye taşımakta gözümüz yok. Bu anlamda, her ne kadar kimileri bizi onlarla aynı kefeye koyuyor olsa da, Libertines'in albümlerindeki saf, çıplak rock'un uzağındayız. Bas gitaristimiz elektronik müzik ve dans müziğini takip ediyor, bunun etkisi albümümüzde zaten açıkça görülüyor...
(Les Inrockuptibles, çev: D.B.)

RICHARD THOMPSON

Kurukafaya bakarken

Fairport Convention günlerinden beri, Thompson, Britanya folkunun dahilerinden kabul edilen bir şarkıyazarı.

"Front Parlour Ballads", 1981'den beri tümüyle akustik ilk stüdyo albümünüz. Niye bu kadar ara verdiniz?
Her ne kadar akustik konser albümleri yapmış olsam da, bu benim için bir hata. Ama akustik isteyen bir sürü şarkı da birikmişti elimde, zamanı gelmişti yani. Nihayet. Yaşasın!
Hakikaten salonunuzda mı yapıldı kayıtlar?
Garajda aslında, ama salon kulağa daha romantik geliyor. Bu şarkıların çalındığı yerin orası olması lâzımdı.
Şarkıların akustik istemesi ne demek?
Rock'n'roll, bir stadyumda kafanıza gülle gibi inen bir şeyse, bu onun tam tersi. Çalan ve dinleyen arasında doğrudan bir ilişki, ama kendi güneş sisteminde kalmaman, odanın karşısında duran insana kendini yansıtabilmen lâzım.
Şarkılarınızın zamansız olduğu, son iki yüzyıl içinde herhangi bir dönemde yazılmış olabilecekleri söylenir...
Bunun iyi bir şey olup olmadığından ya da böyle bir şey hedeflediğimden emin değilim. Ama kendimi bir geleneğin parçası gibi hissediyorum. Fakat bu albümü yaparken, folk müzikten ziyade, Debussy, Satie, Ravel gibi erken 20. yüzyıl bestecilerini dinledim, şarkıyı nasıl oluşturduklarını, nasıl yapılar kullandıklarını düşündüm. Şarkılardaki köprülerde, tekrarlanmayan ifadelerde duymak mümkün bunları. Meyvalı bir yola varıp varmayacağını görmek için şarkının yapısıyla oynamak her zaman eğlencelidir.
Albümün arka kapağında büyüteçle bir kurukafayı inceliyorsunuz...
Fotoğraf stüdyosunda duruyorlardı. Kendimle dalga geçmek gibiydi –ölüme ve kadere takıntılı olduğum söylenir hep.
Yakında beş CD'lik bir box-set'iniz yayınlanacak. Sizin bu derlemede ne kadar katkınız oldu?
Arşivimden yararlandılar, ama benim seçkim değil o. Bazı şarkıların değmeyeceğini söyledim, dolayısıyla biraz karışmış oldum. Gözden ırak kalmış bazı şeyleri de kazıp çıkardılar ama.
(Uncut, çev: Merve Erol)

LAURA VEIRS

Alplerde bir göl

Seattle'lı genç folk şarkıyazarı, dördüncü albümü "Year Of Meteors"u yeni yayınladı.

"Year Of Meteors", önceki albümün "Carbon Glacier"la nasıl bir noktada buluşuyor?
İkisini çok bağlantılı görmüyorum. Hep daha iyi ve farklı şeyler yapmaya odaklanıyorum. "Carbon Glacier" biraz soğuk, kışı çağrıştıran bir albümdü; yeni albümdeyse yaz havası var, güneş ışığı alıyor, daha parıltılı... Bariz bir öfke tonu var, ama alttan alta bir umut da akıyor. Dünyada olup bitenler tamamen saçmalık, ABD hükümetinin yaptıkları gibi mesela. Bu gezegende hayatlarımızı daha iyiye götürmenin yollarını bulmamız lâzım.

Müzisyenin işlerinden biri de bu: Hayatı daha iyi kılmaya çalışmak, daha yaşanır, daha zengin yapmak...
Sözlerin daha soyut ve şiirsel olduğunu söyleyebilir miyiz?
Bazı durumlarda. Ne anlattıklarını tam bilmiyorum, ama mesele yok. Eskiden söylediklerimin belli bir şeyi anlatmalarını isterdim, şimdi o kadar umursamıyorum. Şarkıların açık uçlu olmasını, hayal gücüne yer bırakmasını istiyorum.
Müzikal gelişimini nasıl tarif edersin?
Lisede punk rock'a dalmıştım. Sonra Seattle'a taşınınca eski country blues'ları öğrenmeye başladım. Çok çeşitli şeyler dinlemeye, kendi şarkılarımı yazmaya çalışıyordum. Müzikal temellerimde folk ve punk var yani. Dünya giderek bir teknoloji bataklığına gömülüyor, temel iletişim biçimlerimizi kaybediyoruz, ki müzik de bunun yollarından biridir. İnsanlar ya televizyon, ya bilgisayar, ya direksiyon başında. Kendi müziklerini yapan sıradan insanlar gibi göründükleri takdirde, müzisyenlerin insanları etkilemesi daha mümkün bence.
Bugünlerde neler dinliyorsun?
Sufjan Stevens'ın "Illinoise" albümünü. İlk şarkı beni öldürüyor, böyle basit, gamlı, derin işlere bayılırım. Alplerde bir göl gibi: Hakiki, kristal gibi, mavi ve tazeleyici. R.E.M.'in "Murmur"u, Arcade Fire'ın "Funeral"i de şu sıralar elimin altında. Laure Cantrell'in yeni albümü de şahane. Ama bence tüm zamanların en iyi albümü Neil Young'ın "Harvest"ı. Neşeli zamanlarımdaysa Le Tigre dinliyorum, hangisi olsa olur. Dünyanın daha fazla feminizme ve eğlenceye ihtiyacı var.
(Uncut, Mojo, çev: M.E.)

Oktay Yurdatapan'ı, 26 Ekim'de kaybettik. Bir süredir kanser tedavisi gören Yurdatapan, 1958'de, kardeşi Şanar'la memleketin ilk vokal gruplarından Kuyrukluyıldızlar'ı kurdu. Tuğrul Dağcı takma ismini kullanarak yazdığı sözler, yaptığı bestelerle '70'li yılların pop ortamını şenlendirdi. "Bim Bam Bom", "Bu Ne Dünya", "Ah Nerede", "Senden Başka", "Oh Olsun", "Dünya Dönüyor", "Koy Koy Koy", "Boşver", "Al Beni Çal Beni", Oktay Yurdatapan'ın sözüne veya bestesine imza attığı şarkılardan sadece birkaçı.

Geri dönüşlerle yürüyor kimimiz / düşleri azaldıkça anıları artıyor **GÜLTEN AKIN**

Şifadır dedin zehir tattırdın / Gençliğin okunu boşa attırdın / Körlerin yurdunda ayna sattırdın / Çıkmaz sokaklara daldırdın felek! **PİR SULTAN ABDAL**

New Model Army

Carnival

(Attack Attack)

Thatcherizmin ilk rüzgârları İngiltere'de 1980 başlarında esmeye başladı. Aynı yıllarda ikinci nesil bir punk grubu da "Vengeance" (1984) adlı ilk albümünü çıkararak Thatcher'a ve onun açgözlülük zihniyetine başkaldırıyordu. Grup, ismini İngiliz içsavaşında Oliver Cromwell'in Thomas Fairfax'la kurduğu "devrimci" ordudan almıştı. Nahoş bir isimdi bu belki ama (Cromwell, cumhuriyetle birlikte, kendi diktatörlüğünü de kurmuştu; New Model Army'nin katlettiği İrlandalılar yüzünden NMA uzun yıllar İrlanda'da konsere de çıkamayacaktı), kraliyet ailesine gıcıklıklarını iyi yansıtıyordu. Hem onların silâhları, yani müzik ve sözleri doğru hedeflere yönelmişti...

Bizim gibi sevenlerinin tutkuyla bağlandığı New Model Army'nin kendi plak şirketlerinden çıkardıkları dokuzuncu stüdyo kayıtları "Carnival". Kapağı yine şair, yazar, illüstratör ve grubun kankası olan Joolz yapmış. Albümün adının "karnaval" olmasının sebebini grubun solisti Justin Sullivan şöyle açıklıyor: "Gençken insan her şeyi siyah veya beyaz sanıyor, bense yaşım ilerledikçe dünyayı, genelde olduğu gibi grinin tonları olarak değil, parlak renklerin bir çeşit kaotik karnavalı olarak görmeye başladım."

NMA'nin karnavalı Britanya'dan Afrika'ya kadar uzanıyor, tam da gerçek bir şenliğe yakışacağı gibi dünyayı boydan boya katediyor. Açılış şarkısı "Water", Sullivan'ın 2003 yılında çıkardığı solo albümü "Navigating By The Stars"daki çoğu şarkı gibi "su" ile ilgili. Tam da konserlerde bağıra bağıra eşlik edilecek şarkı. Aman dikkat, sokakta dinlerseniz, kendinizi herkesin ortasında çığlık atarken bulabilirsiniz. İkinci şarkı "BD3"deyse uyku tutmamış Sullivan'ı, 2Pac dinleyip marijuana tüttüren kayıtsız gençlere, yerlerde yuvarlanan sarhoşlara takılmış aklı, dünya haline kaygılanıyor yattığı yerden: "Sirenleri ve araba alarmlarını duyuyorum / Hem dua etmeye, hem silahlanmaya çağıran." Ardından vokalleriyle yüreğimizi okşayan "Prayer Flags" geliyor: "TV'de haber kanalı homurdanıyor / (...) / Çocukların odasına çıkıyorum / Uyuyan yüzlerine dokunuyorum / Onları nasıl koruyabileceğimi düşünüyorum..." Kaygılı babanın şarkısı "Carlisle Road", tıpkı sözleri gibi yumuşak, ama tedirgin akıp gidiyor. Ardından gelen "Red Earth"se bir militan: "Bazen bu topraklar boş gözüküyor bana / İnsanın üzerinde oyunlar çeviriyor / İnsan tohumlarıyla ekilmiş kurumuş kanlı toprak / Dünyada yeşeren ordularla istila edilmiş / Dağlardan aşağı akıyorlar, yerden fışkırıyorlar..." Fısıldayarak başlıyor, isyana davet ederek sonlanıyor şarkı. "Too Close To Sun"ı izleyen "Bluebeat", küçük şeylerden mutlu olmak üzerine: "Karavandaki dövmeli adamdan açık çay ve ucuz yemek alıyoruz / Tadı bu kadar güzel pek fazla şey bilmiyorum / Ve işte hep sevmek için yeni bir şeyler var" –arkada mızıkalar, aksak bir davul, kesik kesik bir gitar. "Another Imperial Day" ise "küreselleşme işte bu" dedirtiyor insana: Bir göçmen içeri girmeye çalışıyor Britanya kapılarından, ama "her kapıda bir muhafızı ve her muhafızın bir maliyeti var". Sullivan'ın buz gibi vokali her an patlayacakmış gibi duruyor, ve patlıyor da: "Mallar istediği yere gidebilir, ama insanlar gidemezler / Petrol istediği yere gidebilir, ama insanlar gidemezler / İşler istediği yere gidebilir, ama insanlar gidemezler / Para istediği yere gidebilir, ama insanlar gidemezler..." Albümün en iyi şarkısından sonra sakin bir mola veriyoruz "LS43"de. Basları, eski grup elemanı Nelson'un çaldığı, "Island"ı takip eden, albümün kapanış parçası "Fireworks Night", geçen sene pankreas kanserinden ölen ilk davulcuları Robert Heaton'a bir ağıt –bu arada, albümden sonra grubun 12 yıllık gitaristi Dave Glomberg, ailesi ve yan projesi Nozzle grubuyla ilgilenmek için gruptan ayrıldığını açıkladı.

"Carnival", NMA'nin en çok sevilen albümleri olan "Thunder and Consolation" ve "B-sides and Abandoned Tracks"den çok, son iki albümü "Eight" ve –bir diğer toplama olan– "Lost Songs" çizgisinde. Ama en güzel şeyler her zaman baki, kulaklara ziyafet veren bas gitar, üstüne tatlı niyetine gümbür gümbür davul ve yine Sullivan'ın şarkıların duygularına göre değişen aksanlı vokali ve yine şarkı sözü değil, şiir! "Carnaval" bir müzik, edebiyat ve politika kokteyli. Zamanla tadı daha da güzelleşecek, siz de içmeye doyamayacaksınız. *Özgür Ertunç*

Annabel Lee'den, Janis Joplin'den, Bob Marley'den, Jimi Hendrix'ten, Jim Morrison'dan, Kurt Cobain'den, Jeff Buckley'den, ama asıl Bolivya ormanlarında öldürüldükten sonra, cesedi toplumsal ziyarete açılan, devrim arayan bir kuşağa ibret tablosu kılınan, genç, dünya yakışığı bir adamdan, 'hey arkadaş!'tan, popüler kültürden, yüce kültürden, cüce kültürden, duraklama, gerileme, çöküş dönemlerinden, nitekim eski eylül neticelerinde binaenaleyh yaşları büyütülüp de asılıveren çocuklardan, bir sabah tank sesiyle uyanan toplumlardan, hayatını karartanlara alkış tutanlardan daha da evvel; hepimizden çok ama pek çok evvel Semiramis adlı bir efsane yaşadı. **ÖZEN YULA**, Tanrı Kimseyi Duymuyor

Hayrettin Eren 12 Eylül darbesinin hemen ardından gözaltına alındı ve kendisinden bir daha haber alınamadı. Aradan tam 25 yıl geçti. Eren ailesi Hayrettin Eren'in anısına bir site hazırladı: **www.hayrettineren.org** adresini ziyaret etmek, dünyada ve Türkiye'de gözaltında kaybedilenlerin hatırasıyla ve dünyanın tüm Cumartesi Anneleriyle gönül bağı kurmak için, "bir şey yapmalı" demeye başlamak ve bir şey yapmak için hepimize bir ilk adım olsun.

VASHTI BUNYAN
Lookaftering
(Fat Cat)

Gitar çalıp şarkılar yazdığı için (!) sanat okulundan atılan Bunyan, '60'larda İngiliz folk sahnesinde bir yer edinmeye çabalarken o zamanki Rolling Stones menajeri tarafından keşfedilmiş, hatta Jagger ve Richards'ın bir şarkılarını Bunyan'a vermiş. Ancak yeni Marianne Faithful olarak pazarlanıp pop sahnesine itilmeye çalışılınca, Donovan'ın kurduğu sanatçı komününe katılmak için kendini yola vurmuş. Sonunda Donovan'ı bulamasa da, yolculuk esnasında yazdığı şarkılar yanına kâr kalmış. Nick Drake ve The Incredible String Band gibi müzisyenlerin prodüktörü olan Joe Boyd ile 1970 senesinde "Just Another Diamond Day"i kaydeden Bunyan, beklediğini bulamayınca, şehir yaşamını terk edip çocuklarını ve hayvanlarını yetiştirmiş yıllar boyunca. O zamandan bu zamana "Just Another Diamond Day" bir kült haline geliyor, el altından yüksek fiyatlara el değiştiriyor ve Bunyan'ın 1997'de ilk kez girdiği internette bu durumu fark etmesiyle hikâyenin ikinci yarısı başlıyor.

Vashti Bunyan, 1965

Bunyan oldukça saydam, çıplak, gösterişsiz, ama sessizliğinin altına gömdüğü sayısız enstrümanla zengin ve narin bir müzik yapıyor. Sesi büyülü bir ses, karakterini ortaya koyan, ama dediklerinin önüne geçmeyen bir ses. Ne mutlu ki, ilk albümden bu yana geçen 35 senede Bunyan'ın sesi değişmemiş, hatta yaşanmışlıklarla beslenmiş, güçlenmiş. İlk albümün 2000 senesinde tekrar basılmasıyla birlikte Four Tet'le sahneye çıkan, Piano Magic ve Devendra Banhart'la kayıtlar yapan ve Animal Collective'le "Prospect Hummer EP"yi çıkaran Bunyan, kendisi de "The Blue Notebooks" isimli şahane bir orkestral elektronik albüme sahip Max Richter'ın prodüktörlüğünde "Lookaftering"i çıkardı. Bu daha kişisel bir albüm; 35 senenin anılarından, ailesinden, çocuklarından, seyahat ederken yaşadığı özgürlük ve düzenli bir yaşamın verdiği aidiyet arasındaki bocalamalarından bahsediyor. Yaylılar, obua, piyano, glockenspiel gibi aletlerin Bunyan'ın akustik gitarı ve sesini sarıp sarmaladığı şarkılarda modern folkun en göz önünde isimlerinden Joanna Newsom, Devendra Banhart, Adam Pierce, Adem ve Espers de hünerlerini sergiliyor ama, hepsi de (saygılarından ve Richter'in marifetinden olsa gerek) Bunyan'dan sahne çalmamaya özen gösteriyor. Albümün büyüsü kapanıştaki "Wayward Hum"da belli ediyor kendini en açık, kaydedildiğinin farkında olmadan "Wayward"u mırıldandığı anlarda Bunyan'ın tekrar keşfettiği işine duyduğu aşkı hissedebiliyoruz. Bunyan'ın iki albümünü bilmeden arka arkaya dinleyince hangisinin eski, hangisinin yeni olduğu neredeyse anlaşılmıyor ve bu "Lookaftering"in eski kafalı bir albüm olmasından değil, Bunyan müziğinin zamanın boyunduruğundan kurtulmayı başarmış olmasından kaynaklanıyor. Bunyan'ın eşsiz sesini dinledikçe insanın önümüzdeki kış bir köpek alıp adını "Mavi" koyası geliyor. *Yiğit Atılgan*

CALEXICO
IRON & WINE
In The Reins
(Overcoat)

Calexico ve Iron & Wine (kısacası Samuel Beam) beraber albüm yapacaklar diye haber çıktığında kocaman bir soru işareti oluştu. Bu iki iyi isim, oturup bir şeyler çıkardıklarında güzel olacak mı, yoksa şu ana kadar göz nuru el emeğiyle oluşturdukları ünlerine sekte mi vuracaklar? Neyse ki kötü bir sonuç çıkmadı, aksine ikisinin New York'ta beleş bir konserle tanıttıkları "In The Reins" albümü (EP veya albümcük de diyebiliriz), son derece başarılı. Pek Calexico yok diyebiliriz içinde –bu albümü Calexico'nun mariachi'lerini özlediyseniz almayın. Ya da alın, ama onları beklemeyin... Sanki iki farklı ekibin birleşmesiyle oluşmuş gibi değil albüm. Son derece doğal bir bütünlük var baştan sona. Albümü açan "He Lays In The Reins", belki de çok az değişiklikle Nick Cave parçası olabilirmiş. Nick Luca'nın bas sesiyle kutsanmış şarkı, akla U2'yla Pavarotti'nin yaptığı düeti de getirmiyor değil, ama tabii ki çok daha iyi, korkulacak bir şey yok. Albümün çoğunda slide gitar kullanımı dolayısıyla bir country/western havası var. Yine de "Burn That Broken Bed" gibi aslında çok da tehlikeli kesimler mevcut. Zaten albümün havası sıkça değişiyor. Bazen, "Sixteen Maybe Less" gibi şarkılarda çok daha saf bir durumdayken, "Burn That Broken Bed"de ortam kalabalıklaşıyor. Aynı şekilde "A History Of Lovers"daki şenlik halindeki üflemelileri albümün açılışında bulamıyoruz. "Red Dust" albümdeki en rock şarkı. "Burn That Broken Bed"le beraber diğer şarkılar arasında sivriliyor. Demişler ki, bu albüm tek işbirliğimiz olmayacak. İnşallah dedikleri gibi olur, bize de böyle güzel albümler dinleme şansı verirler. Belki de bir sonraki albümde Iron & Wine değil de, Calexico daha baskın olur. Şimdiden heyecanlanmamak elde değil. *Sinan Kolat*

"Hayatım sona ermişti; hayatım henüz başlıyordu."

ANI

Talihli Kız

ALICE SEBOLD

çev. BERİL EYÜBOĞLU

"Tecavüze uğradığım dehlizde (...) bir kız öldürülmüş, cesedi parçalara ayrılmış. Bana bu hikâyeyi polisler anlattı. Karşılaştırılacak olursa, benim talihli olduğumu söylediler."

Alice Sebold, üniversiteye başladığı yıl, okulun yakınlarındaki parkta tecavüze uğrar. Kendisine manalı bakışlar yönelten, onu kafalarındaki tecavüz kurbanı rolüne oturtmaya çalışan insanlarla yüzleşmesi bir yana, öğretmenleriyle, en yakın arkadaşlarıyla ve ailesiyle de yeni bir ilişki kurmak zorunda kalacaktır.

"'Tecavüz anıları' okumak tercihleriniz arasında yer almıyor olabilir; ilk beş sayfayı okuduktan sonra Alice Sebold'un kitabına kendinizi kaptıracaksınız."

Sally Eckhoff (salon.com)

292 s.

İnönü Cad. Emektar Sok. No: 24/B Beyoğlu-Gümüşsuyu / İST. **Tel:** (0212) 252 42 80 **Faks:** (0212) 293 15 44 **Web:** www.kanatkitap.com

KANAT

kargart

Kadife Sokak No:16 Kadıköy İstanbul T: 0216 330 31 51 F: 0216 346 55 46 www.kargabar.org info@kargabar.org www.kargart.org info@kargart.org

KargART Plastik Sanat Çalışmaları

Sergi **TRİPTİK**

"BURÇİN ERDİ, ASLI ÖZOK, PELİN ÖZGÖÇEN"

3 Aralık Cumartesi - 18 Aralık Pazar

Üç genç sanatçı, üçü de akademi mezunu, üçü de aynı atölyede, kendi tuallerinde kendi sorunsallarıyla bu sergide yine bir aradalar.

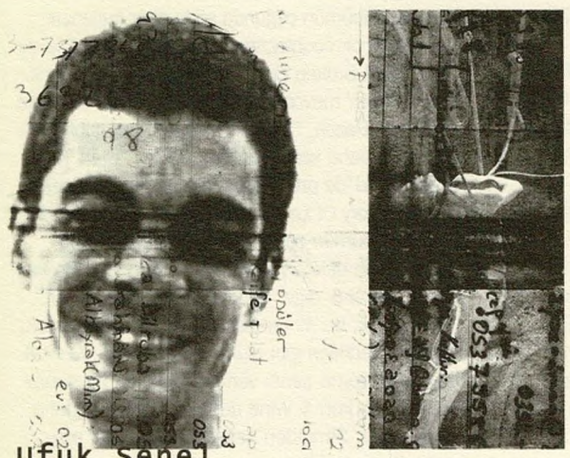

KargART Sahne Çalışmaları/Modern Dans

Ufuk Şenel

-150 ykr

-Düşer misin…

Düşürür müsün?

-(…) belki

22 Aralık Perşembe Saat: 20.30

KargART - TİYATRO

FAUST Provokasyon

23 Aralık Cuma S. 20:30

FAUST provocation

FAUST Provokasyon

Metin:J. W. Goethe
Uyarlayan: Godot'nun Eğlence Üçlüsü
Prodüksiyon: Studio 4 İstanbul
Reji Tasarım: M. Onur Karaoğlu
Reji: Godot'nun Eğlence Üçlüsü
Özgün Müzik: Barış Berker
Teknisyen: Amy Elliott, Deniz Buga
Fotoğraf: Deniz Buga, Graham McDonald
Oyuncular:
Faust: M. Fatih Gençkal
Mephisto, Philemon: İ.Ünal Doğan
Margaret, Karl: M. Onur Karaoğlu

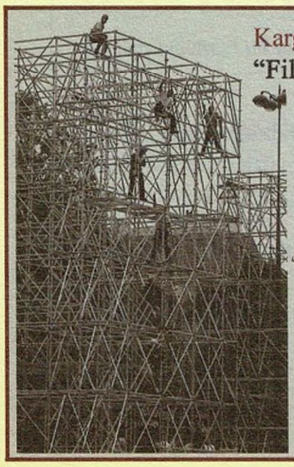

KargART Film Çalışmaları

"Filmini kap, gel" Günleri 4

"Kısa Animasyonlar"

24 Aralık Cumartesi
Saat 14.00 - 20.00

Etkinlik ücretsizdir.

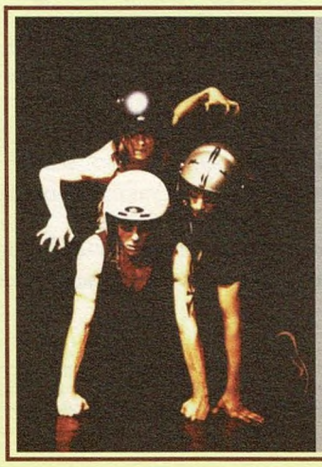

KargART Sahne Çalışmaları

Modern Dans - Söyleşi- Video Gösterim

Beyhan Murphy

"Çağdaş Dans / Türkiye"

21 Aralık Çarşamba
Saat: 20.30

ÖZÜR

Geçen ay bu sayfalarda, The Magic Numbers'ın albümünün adını "Heavenly" diye yazdık. Oysa bu, label'in adı. Albüm, grupla aynı adı taşıyor.

Insanlar yücelikleri ancak hayal ederler, kahramanlık ölülere ait bir özelliktir. Iyi ama kahramanlık nedir? Başkalarının bizim hakkımızda bildiği, ancak bizim bilmediğimiz şeydir. **GÜRSEL KORAT**, Zaman Yeli

Bu adam âşık galiba. Olur olmaz yanlışları görmüyor, doğruları da düzeltmeye çabalıyor. **HULKİ AKTUNÇ**, Son Iki Eylül

Blues benim için kredi kartı gibidir, sürekli yanımda taşırım. **BUDDY GUY**

Sarar'ın George Bush'a kıyafet diktiğini biliyoruz. Peki Interview marka olarak hangi ünlüyü giydirebilir?
– Sean Penn'i giydirirdi herhalde. Evet, Sean Penn bu marka için çok doğru bir isim. Biz bu markanın ruhunu devrimci olarak tanımlıyoruz.
(Sarar ve Interview markalarının tasarımcısı Ufuk Arkun, –Trendsetter dergisinden)

WOLF PARADE
Apologies To The Queen Mary
(Sub Pop)

Bir albüm ya da grup hakkında yorum yaparken o albüm ya da grubun kendine has, bariz bir özelliğinin bulunması, yorum yapan kişinin işini oldukça kolaylaştırıyor. Bu sayede, alışık olunmayan enstrümanlar, grup elemanlarının yakın geçmişlerinde etkilendikleri bir olay vs. gibi şeylerden girip kalem nereye götürürse oradan çıkan bir güzergâh çizilebiliyor. "Bu albümü neden hayranlıkla dinledim?" sorusuna verilebilecek hiç olmazsa bir-iki hızlı cevabı bulunmayan yorumcu ise kendini ifade etme problemiyle karşı karşıya kalıyor. İlk konserlerini 2003'te Arcade Fire'ın alt grubu olarak veren Wolf Parade, bilindik, kullanıla kullanıla eskitilmiş parçalardan öyle bir bütün çıkarmış ki, hangi kuytularda köşelerde sıkıştırıp damgalayacağımızı bilemiyoruz.

Wolf Parade'in yaptığını '90'larda Modest Mouse yapmıştı, ortalıkta yeni ve taze olarak dolanan ne varsa toplayıp, ters yüz edip ukalâlık yapmadan küpe gibi takmışlardı kulaklarımıza, hâlâ da devam ediyorlar. Modest Mouse'un beyni Isaac

Brock'un prodüktörlüğünü yaptığı "Apologies To The Queen Mary", ilk saniyelerinden itibaren ham bir davul ritmi ve hemen arkadan onu gölge gibi usulca takip eden piyano melodileriyle başlıyor ve bu gösteriş yoksunluğuyla hemen merak uyandırmayı başarıyor. Dan Boeckner ve Spencer Krug'un çarpık vokallerine eşlik eden ne kadar ses varsa, lise bandosunda biraz bir şeyler çalmış her gencin altından kalkabileceği kadar basit geliyor kulağa çoğu zaman. Albüm yer yer dans edilebilir bir kıvama geliyor ("Grounds For Divorce"), yer yer üzüyor ("Same Ghost Every Night"), yer yer coşku veriyor ("Dear Sons And Daughters") ve Wolf Parade her an şarampole yuvarlanacakmış gibi savruk giden albümü sağsalim son durağa ulaştırmayı beceriyor. Albüm, çevresinden kopuk, ama çevresi hakkında söyleyecek çok fazla doğru lafı olan ve bu lafları en güzel zil zurna sarhoşken ifade eden kalender amcalar gibi üzerinde düşünecek birkaç nasihatla yolcu ediyor bizi. Bir bukalemun gibi çabucak bizdenmiş gibi görünüyor, içeri buyur ettikten sonra tatlı dil ve güleryüzle güzelliğine ikna ediyor. Wolf Parade dinlerken yepyeni müzik atlasları karıştırmayacağız belki, ancak en az o kadar önemli bir işle uğraşacağız: Yaşadığımız coğrafyayı daha iyi keşfedeceğiz. *Yiğit Atılgan*

ECHO & THE BUNNYMEN
Siberia
(Cooking Vinyl)

Echo and The Bunnymen'in onuncu stüdyo albümü "Siberia", solist Ian McCulloch'a göre bir "başyapıt"; prodüktör –ki kendisi aynı zamanda 1981 tarihli Bunnymen albümü "Heaven Up Here"ın da yapımcısıydı– Hugh Jones'a göreyse, müzik hayatında yaptığı "en iyi iş". Bu benzetmeleri kuzguna yavrusu şahin gözükür misali değerlendirsek yeri. Dinleyiciler, müzik yazarları falan bu konuda daha makûller, genellikle Bunny'lerin "son döneminin en iyisi" olarak yorumlamışlar "Siberia"yı. 1997 tarihli "dönüş" albümleri "Evergreen"in de hakkını yememek şartıyla, buna biz de katılıyor, ve bu arada madem dönemlerden/dönüşlerden laf açtık, bir de hatırlatma yapmak istiyoruz: Echo and The Bunnymen tarihi, McCulloch'un 1988'de grubu terk etmesi ve 1997'de tekrar gruba katılmasıyla kabaca üçe ayrılıyor. O arada McCulloch iki solo albüm yapmış, grubun diğer yarısı gitarist Will Sergant vasat bir Bunnymen albümü çıkarmış, sonra ikili ne hikmetse Electrafixion adı altında birleşip iki plak kaydetmişlerdi. "Evergreen"den başka, "What Are You Going To Do With Your Life?" (1999) ve "Flowers"dan (2001) mürekkep son döneme –ve McCulloch'un 2003 tarihli solosu "Slideling"e oranla– daha sade şarkılardan oluşan bu yeni albüm, Liverpool'lu grubun en heyecanlı dönemlerine, 1980'lere dönüşü de simgeliyor. Ancak malûm, aynı suda iki kez yıkanılmıyor, o günlerdeki kadar çiğ ve basit sound'ları da yok bu şarkıların.

Echo and The Bunnymen kolay kolay tüketilmeyen, "mesafeli" pop parçaları yapmış gene. Son haftalara dönüp bakıyoruz da, bir "bunnyman" olmadığımız halde, ayılıp bayıldığımız bir sürü yeni albümden daha fazla döndürmüşüz "Siberia"yı müzik setinde; "direkt" bir gitarı, davulu, bası ne kadar özlediğimizin farkına varmışız. "Hayatım berbat, ama yaşamak gene de güzel şey be!" gibi bir duygu bırakan açılış şarkısı "Stormy Weather", romantik "In The Margins", "Everything Kills You", "Scissors In The Sand" ve kapanıştaki balad "What If We Are?" gibi küçük çaplı Bunnymen hit adayları da ihtiva eden bu yeni albüm, hayatınızın kendisi olamasa da, fona iyi bir soundtrack olacaktır. *İlker Aksoy*

MY MORNING JACKET
Z
(ATO Record)

Güneyli bir grup My Morning Jacket, Kentucky'nin country kültürüyle yoğrulmuş elemanlardan oluşuyor. Bu country köklerine bağlı kalmakla beraber, özellikle 2003 tarihli üçüncü albümleri "It Still Moves"da indie rock'la çelik konstrüksiyondan köprüler kuran grup, "Z" öncesi müzik simsarlarının radarlarına girmişti çoktan. "Z", fazla bavullarından kurtulup havaya yükselen ve daha geniş bir perspektiften müzik yapmaya çalışan, kafası taze fikirlerle dolu bir grubun eseri. Albüm girişinde klavyelerle süslü, geniş alanlara yayılmış psychedelic şarkılar karşılıyor bizi, bir de Jim James'in meleklerle konuşan sesi. Flaming Lips ve Radiohead gibi My Morning Jacket'ın bugüne kadar yakınından bile geçmediği etkiler geliyor kulağımıza, hatta bu tip ses dünyalarını güneyli hissiyatlarla birleştiren Grandaddy ile çakışıyor grup yer yer. Daha sonra gitarlarla kaplı bir bitki örtüsünde koşturmaya başlıyor albüm, "What A Wonderful Man" ve

"Off The Record" isimli şarkılar her ne kadar idare eder indie pop şarkıları olsa da, "It Beats For You"da duyup heyecanlandığımız kapalı mekânlara sığmayan sesler yok. Oysa "Z"nin özel yanı ayaklarımızı yerden kesebilmesi ve neyse ki grubun albümün sonunda yarattıkları iki uç kutubun ortasını bulmayı başarması. "Lay Low" ve "Knot Comes Loose", bulutlardan olmasa da yüksek dağların tepesinden sesleniyor bizlere, bol bol hayal kurabileceğimiz bir boşluk bırakıyorlar. Albümün kapanışındaki "Dondante" ise My Morning Jacket'ın şu ana kadarki kariyerlerinin zirvesini oluşturuyor. Hemen Pink Floyd çağrışımları yaratan şarkıda, Jim James'in sesi hiç olmadığı kadar ruhanî, ancak bir yerden sonra o da patlıyor ve albüm boyunca yavaş yavaş inşa edilen duygu boşalımı ve dışavurum anının kollarına bırakıyor dinleyeni. Cıvıklıklara ve ucuz numaralara başvurmadan, aslında kimselere öykünmeden, ama saygıda da kusur etmeden hayal ettiklerini müziğe dökebilen My Morning Jacket'ın "Z" albümü, gelecek hakkında umuttan da fazlasını avuçlarımıza bırakıyor. *Yiğit Atılgan*

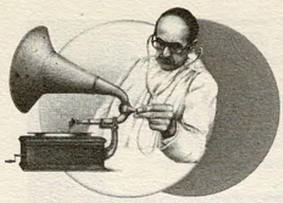

Yeni yetmelik zamanlarımda kendim için yarattığım rock star'ının kafamda bir robot resmi vardı. Elvis Presley'in deri ceketi, Jim Morrison'un deri pantolonu, Lou Reed'in koca çerçeveli güneş gözlükleri, Jerry Lee Lewis'in botları, Gene Vincent'in aksaması... Rock'n'roll mu istiyorsun? Al sana rock'n'roll. **BONO**

- Kucağındaki şey nedir?
- Bir hikaya kıralıçam. Filiboğlu İskender Bey'in Hind ormanında yaşadığı maceralar ve his dünyası üzerine.
- Güzel mi?
- "Üfür üfür ipe diz" tekniğiyle yazılmış serbest bir eser kıralıçam.

İLHAMİ ALGÖR, Kalfa ile Kıralıça

Ah n'eyleyim karşımızda ölüm var / Ölüm dedikleri kanlı zalim var / Ne ağlayıp ne gülecek halim var / Yürekte yaralar türlü türlüdür **PİR SULTAN ABDAL**

DEPECHE MODE

Playing The Angel

(Mute / EMI)

Atlattıkları onca badirenin üzerine Depeche Mode artık tamamen elem-keder burcunda. Şimdiye kadar "Just Can't Get Enough" dışında tasasız bir anlarına rastladığımız söylenemez ama yeni albümleri "Playing The Angel", bu işin dibine vardıklarına dair son büyük kanıt. Ilk sinyal daha hemen açılışta: Önce kalın bir siren sesi. Derinden falan değil; tıpkı borazan gibi. Arkasından nabza depar attıran, bir anda ortamı geren vızıltılar, uğultular, hemen bitiminde de melekler katından Gahan'ın sesiyle yeryüzüne inen "A Pain That I'm Used To". Anlattıkları, bildiğimiz, bildikleri "pain". Albümün tümüne atfen arka kapağa not düşül-

müş "muhtelif tempolarda acı ve keder"in ilk kurşunu. Ama bunca yıl sonra hâlâ dimdik ayakta olduklarının da muştusu. 12 yıl önceki "Songs Of Faith And Devotion", herhalde DM'in kendine bir boyut daha eklediği son albüm. Sonrası, "yetişkinler" liginde danseden "Ultra" ve "Exciter" gibi –iyimser bir bakışla– genç kalmayı başarmış albümler. "Playing The Angel" onlarla aynı ligde ama zirveye en yakın aday. Karaokelik hitlerine ilk single "Precious" dışında başka şarkılar da eklenecek mutlaka ama albümün bütününe yayılmış "bitter" tadı "Playing The Angel"ı diğerlerinin bir adım ötesine geçirecek güçte: Bir yanda onbeş yıl öncesine flashback yapan tınısıyla "Bir şeyler harap oldu, bir şeyler dağıldı..." diye hayıflanan "Precious", diğerinde din işleriyle hesaplaşan "John The Revelator" veya kapanıştaki şeytanî balad "The Darkest Star"... Kendi sisli bulvarına çeken "The Sinner In Me", "Damaged People" gibi kırgın şarkılar da ilave. Bir de "kredit" notu: "Playing The Angel"da yalnız Martin L.Gore değil, ilk defa Dave Gahan'ın da besteleri var. Daha doğrusu stüdyo arkadaşlarıyla yazdıkları: "I Want It All", "Nothing's Impossible" ve kısa özgeçmişi niyetine "Suffer Well". Albümün karaltısına uyan, sesini duyuran şarkılar.

"Yetişkinler" bahsini bir yana bırakırsak, "Playing The Angel", bütün DM işleri gibi yine her şeyiyle büyük bir "eser". Sürprizleri pek fazla değil, ama DM halesi her zamanki gibi üstünde. Malum, yeryüzünün en sadık hayran kitlesi onlara ait ama en ufak suistimal yok, bu da yine iğneyle dokunmuş bir albüm. Yirmibeş yılı aşan bir geçmiş, her biri kendi evrenini yaratan albümler, yüzlerce konser, milyonlarca mürit ve çeyrek asır sonra bile dinozora dönüşmeden büyük olduklarının ispatı. Sonuç, yine her iki taraf için karşılıklı "inanç ve bağlılık" tazeleyen bir tutam DM şarkısı. *Gökhan Pamuk*

PAUL MCCARTNEY

Chaos and Creation In The Backyard

(EMI)

Bir elmanın iki yarısı: John ve Paul. O elma, geçtiğimiz yüzyılın en iyi şarkı yazarıydı. Yarım parçalar da tek tek iyi işler yaptı ama, bütünün etkisini yaratamadılar. Solo çalışmaların söylediği açık: Diğeri olmadan olmuyor. George'la Ringo'nun da, öyle ya da böyle, katkısını unutmamalı.

Paul McCartney şaşırtıcı bir figür. John Lennon'ın karizması altında ezilmiş gibi hep. Eylemciliğe tercih ettiği konfor mu acaba hakkının yenmesine sebep oldu? Gerçi, solo çalışmalarının Beatles albümleriyle, şarkılarıyla aşık atamayacağı da aşikâr. Üstelik insan şaşırıyor: Böyle bir yetenek, böyle bir birikim, nasıl oluyor da otuz senede vasatın üzerine çıkamıyor? Fakat çıkınca da, Beatles olanca ağırlığıyla öyle bir basıyor ki yukarıdan, bazı güzel şarkılar da güme gidiyor.

Geç olsun, güç olmasın, bu paradoks artık kırılabilir. Sevinerek görüyoruz ki, en az yirmi yıllık, derme çatma, tutarsız, yorgun bir dönemi –ölümlerden, ayrılıklardan sonra– geride bıraktı Paul McCartney. 1997 tarihli "Flaming Pie" iyi bir işaretti, "Driving Rain" yükselişi sürdürdü. "Chaos and Creation In The Back Yard", belki de son otuz yılda çıkardığı en iyi albüm...

Bir defa, albüm. Birbirleriyle ilişkili, art arda dizilince garipsenmeyen bir şarkılar toplamı. Stüdyoda bazı eşlikçiler, bazı parçalarda yaylı grubu filan yok değil ama, en küçüğünden en büyüğüne, enstrümanların neredeyse hepsini (gitar, bas, piyano, davul, çello vs.) bizzat kendisi çalmış McCartney. Yine de, albümün yekpareliğini ve biricikliğini ona değil, Nigel Godrich'e borçluyuz galiba. Bir takım kabiliyetli prodüktörlerin eski tüfekleri diriltme harekâtının son güzel meyvası McCartney - Godrich ortaklığı. Godrich evvela McCartney'i grubundan vazgeçirmiş, sonra pek çok şarkıyı elemiş, ortaya temiz, şarkıların hakkını veren bir sound çıkarmış. Amerikan futbolu kupa maçı, Live 8 finali gibi cafcaflı gösterileri son zamanlarda pek seven (en son uzaydaki iki astronota özel konser vermiş, hey yarabbim) McCartney tek başına kalsa belki bu kadar incelikli düşünmeye meyletmeyebilirdi, kim bilir. Ama sonuç alkışlanacak cinsten: Bir Beatle olarak Paul'ün melodik gücünü yakalayan, üstelik sözlerde de belli bir kalibrenin üzerine çıkan (ki buna pek alışık değiliz onun solo işlerinde), sözle melodinin uyumu üzerine adeta ders veren McCartney, üç dakikadan kısa klasik şarkı modelinin nasıl bir yaratıcılıkla değerlendirilebileceğini de gösteriyor "Fine Line", "Jenny Wren", "English Tea", "Riding To Vanity Fair", " A Certain Softness", "Promise To You Girl" gibi şarkılarda. (Finaldeki ilave müzik parçası, albümün en rock kokan yeri. O havaları da hâlâ iyi kıvırabileceğini gösteriyor böylece McCartney, iştahımızı kabartıyor. Ama "Chaos and Creation In The Backyard" bir rock albümü değil.)

İnsan tabii düşünmeden edemiyor: Ah yaşasaydı, böyle usta işi ihtiyarlık albümleri yapmak John Lennon'a da nasip olsaydı... *Merve Erol*

54→

"HER ÖLÜM GEÇMİŞİ DÖKER; SONA ERMİŞ BİR HAYATIN ÜSTÜNÜ KAPLAYAN PASI..."

ANLATI >

"Gün Ağarmasa"yla 78 kuşağının tarihteki ve hayattaki yerini sorgulayan Osman Akınhay, "Ölüme Bakmak" adını verdiği ikinci kitabında, ölümüyle karşılaşınca babayla gecikmiş bir muhasebeye girişen bir erkek evladın hayata, ölüme, gömülmeye ve kendi kökleriyle geleceğine bakışını anlatıyor...

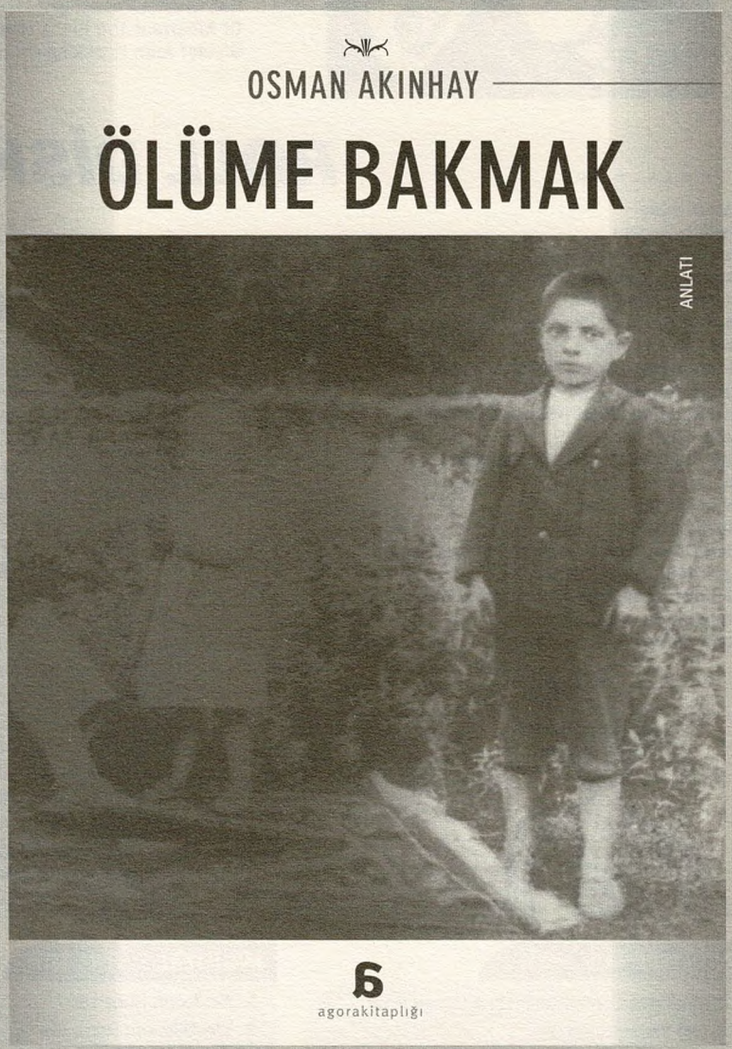

<ROMAN

DÜŞ KIRGINLARI
Mehmet Eroğlu

Homeros'un doğduğu kente komşu, güneşin Tanrı'nın yarasından bir kan damlası gibi denize battığı, Şeyh Bedrettin'in müritlerinin son neferine kadar katledildiği bir yarımadanın ucunda gönüllü sürgününü yaşayan kırgın bir erkeğin -Kuzey'in- kendine bakışının hüzünlü hikâyesi...

<ROMAN

ŞARKICI KIZIN DRAMI
Andrew O'Hagan

Geçen yıl, "Babalarımız" adlı romanı yayımlanan Andrew O'Hagan bu romanında İskoçya'nın bir kasabasından on üç yaşında gösteri dünyasına adım atan küçük bir kızın, -Maria'nın- hüzün verici hikâyesini anlatıyor...

<ANI

FEDERICO SANCHEZ'DEN SELAMLAR
Jorge Semprun

Fransa'da direniş hareketi Rezistans'da yer alıp Buchenwald toplama kampında kalmış olan İspanyol komünist yazar Jorge Semprun, İspanya'da Felipe Gonzalez hükümetinde Kültür Bakanı olduğu yılları anlatıyor...

www.agorakitapligi.com
tel: 0212 243 96 26-27
faks: 0212 243 96 28

agorakitaplığı

ONŞARKI

Aylin Aslım Gülyabani
Beck Lost Cause
Bob Marley & The Wailers Stir It Up
The Cramps Garbage Man
Echo And The Bunnymen Killing Moon
Gogol Bordello Bulla Bulla
Kahtalı Mıçı Eşarbını Yan Bağlama
Kat Onoma Passenger
Of Montreal The Blank Husband Epidemic
Wyclef Jean Knocking On Heaven's Door

ROLL DİSKO OTUZ

YİRMİALBÜM

Aynur Nüpel
Badem Badem
Baxter Dury Floor Show
Boards Of Canada The Campfire Headphase
Cengiz Özkan Gelin
Duman Seni Kendime Sakladım
The Fall Fall Heads Roll
Fiona Apple Extraordinary Machine
Hayko Cepkin Sakin Olmam Lazım
Hüsnü Şenlendirici Hüsn-ü Klarnet
Kate Bush Aerial
Kiko Veneno El Hombre Invisible
The Kills No Wow
Mikail Aslan Miraz
Mozez So Still
Nick Cave & Warren Ellis The Proposition
Paul Weller As Is Now
Richard Thompson Front Parlour Ballads
Roger Waters Ça Ira
Sonic Youth Goo

ASKER ŞARKILARI

Aman Tertip Can Tertip - **Ersen** • Army Man - **Shifty** • Army Sex - **Hor** • Asker Ağam - **Arif Sağ** • Asker Kaçakları - **Grup Yorum** • Asker Mektubu - **Erdem Alkın** • Asker Olacağım - **Büyük İskender (Paydaş)** • Asker Oldum Piyade - **Ümit Besen** • Asker Yolu - **Gülay** • Askerim Ana - **Taner Şener** • Askerin Türküsü - **Selda** • Askerliğim Bitince - **Kenan** • Ballad Of The Soldier's Wife - **Marianne Faithfull** • Ben Bilirim Ben Bilirim - **Barış Manço** • Bir Asker Türküsü - **Ruhi Su** • Bold Soldier - **Joan Baez** • Buffalo Soldier - **Bob Marley** • Degenerate Army - **Degeneration** • English Army - **Living End** • Er Mektubu (Görülmüştür) - **İlhan İrem** • Foot Soldier - **Björk** • Gel Tezkere - **Esmeray** • Good Christian Soldier - **Kris Kristofferson** • Harbe Giden Sarı Saçlı Çocuk - **Teoman** • I Don't Wanna Be A Soldier - **Alice In Chains** • In The Army Now - **Status Quo** • Ivan Meets G.I. Joe - **The Clash** • Jandarma Biz Sosyalistiz - **Rahmi Saltuk** • Johnny Was a Soldier - **The Addicts** • Join The Army - **Suicidal Tendencies** • Kışlalar Doldu Bugün - **Muzaffer Akgün** • Kızları da Alın Askere - **Erkin Koray** • Korku - **Yaşar Kurt** • Kurşun Askerin Gerçekleşmeyen Kaçışı - **Mozaik** • Le déserteur - **Boris Vian** • Like A Soldier - **Live** • The Little Tin Soldier - **Donovan** • Little Toy Soldier - **David Bowie** • Mehmedim - **Zeynep** • Memetçik Memet - **Zülfü Livaneli** • Military Service - **Go-Go Boys** • O Şimdi Asker - **Tuğba Ekinci** • Old Soldier - **David Crosby** • Oliver's Army - **Elvis Costello** • Parachutiste - **Maxime Le Forestier** • The Queen and The Soldier - **Suzanne Vega** • Rami Kışlası - **Çağdaş Türkü** • Regimental Sergeant Zippo - **Elton John** • Soldier - **50 Cent** • Soldier - **Destiny's Child** • Soldier - **Eminem** • Soldier - **Stephen Stills** • Soldier Side - **System Of A Down** • Soldier, Soldier - **Natalie Merchant** • Soldier In A Box - **Hot Hot Heat** • Soldier Without Faith - **Yngwie J. Malmsteen** • Soldier's Last Letter - **Merle Haggard** • Soldier's Things - **Tom Waits** • Tin Soldier - **Stiff Little Fingers** • Troops Have Landed - **Crack** • Universal Soldier - **Donovan** • Unknown Soldier - **The Doors** • Unknown Soldier - **Fela Kuti** • Vatan Borcu - **Serdar Ortaç** • Yaylalar - **Kâmuran Akkor** • Zeyno - **Selçuk Alagöz**

İNGİLTERE ALBÜMLER

1. **Madonna** Confessions On A Dance Floor
2. **Will Young** Keep On
3. **Take That** Never Forget
4. **Robbie Williams** Intensive Care
5. **Westlife** Face To Face
6. **Il Divo** Ancora
7. **Kelly Clarkson** Breakaway
8. **Enya** Amarantine
9. **Eurythmics** Ultimate Collection
10. **Gorillaz** Demon Days

İNGİLTERE SINGLE'LAR

1. **Madonna** Hung Up
2. **Westlife** You Raise Me Up
3. **Black Eyed Peas** My Humps
4. **Simon Webbe** No Worries
5. **Girls Aloud** Biology
6. **Gorillaz** Dirty Harry
7. **Liberty X** A Night To Remember
8. **Arctic Monkeys** I Bet You Look Good...
9. **Craig David** Don't Love You No More
10. **Tom Novy ft. M. Marshall** Your Body

AMERİKA ALBÜMLER

1. **Madonna** Confessions On A Dance Floor
2. **Carrie Underwood** Some Hearts
3. **Kenny Chesney** The Road And The Radio
4. **Mariah Carey** The Emancipation Of Mimi
5. **"Now 20"** (Various Artists)
6. **"Get Rich Or Die Tryin'"** (Soundtrack)
7. **Big & Rich** Comin' To Your City
8. **Green Day** Bullet In A Bible
9. **Nickelback** All The Right Reasons
10. **Martina McBride** Timeless

=16 *Dört kere dört onaltı: Plakçılarda hangi albümler satıyor, kulüplerde hangi parçalar çalıyor?*

KÖSTEBEK / Beyoğlu Pasajı
1. **Him** Dark Light
2. **Sentenced** The Funeral Album
3. **The Rasmus** Hide From The Sun
4. **Frank Zappa** Apostrophe

ZERO / Kadıköy
1. **Sigur Rós** Takk
2. **Depeche Mode** Playing The Angel
3. **Elbow** Leaders Of The Free World
4. **Starsailor** On The Outside

MELEK / Beyoğlu
1. **Amadou & Mariam** Sénégal Fast-Food
2. **Damien Rice** Volcano
3. **Ian Brown** One Way Ticket To Paradise
4. **Bebel Gilberto** Lonely

KARGA / Kadıköy
1. **Antony and the Johnsons** Man Is The Baby
2. **Brian Eno** Under
3. **Paul McCartney** Rinse The Raindrops
4. **Antony and the Johnsons** What Can I Do

ROOM RECORDINGS / Taksim
1. **Afrirampo** Koregamayakuda CD
2. **Cabaret Voltaire** Listen Up With Cabaret Voltaire CD
3. **Freak Show** Gigolo Freak Show DVD
4. **Lil Kim** The Naked Truth CD

KARGA / Atlas Pasajı
1. **Tosca** JOC
2. **Depeche Mode** Playing The Angel
3. **Bon Jovi** Have A Nice Day
4. **Madonna** Confessions On A Dance Floor

FERAYE / Beyoğlu
1. **Fanfare Ciocarlia** Golden Days
2. **Pink Martini** Lily
3. **Paris Combo** Calender
4. **Müzeyyen Senar** Feraye

BADEHANE / Tünel
1. **Louise Attaque** Si l'on marchait jusqu'à demain
2. **Stefie Shock** Le Décor
3. **Shantel** Ya Rayah
4. **Molotov** Amateur (Rock Me Amadeus)

VAN MORRISON

'60'lardan bugüne, İrlanda folkuyla siyah müziği etle tırnak gibi ayrılmaz kılan bir huysuz ihtiyar (gençliğinde de huysuz ihtiyardı), bir mistik eren. Birkaç şarkıyazarı kuşağı için Dylan katında bir hoca. "Magic Time" adlı 2005 albümüyle "daha ölmedim" diyen George Ivan Morrison'un 40 yıllık sanat hayatının önünde saygıyla eğiliyoruz. Uncut, Rolling Stone, L'Express, Mojo dergilerinden naklen.

YOLDA, BULANTI, zen BUDİZM

Bruce Springsteen, Elvis Costello, Dexys Midnight Runners'dan Kevin Rowland, Dire Straits gibi müzisyenler sizi ustaları olarak gördüklerini söylediler. Rock müziğinin önemli esin kaynaklarından biri olduğunuzu düşünüyor musunuz?

Van Morrison: Evet, ama ben kendimi bir rock müzisyeni olarak görmüyorum. Şarkılarım caz, blues ve soul tarzlarında da çalındı. "Tupelo Honey" Cassandra Wilson tarafından, "Moondance" de Bobby MacFerrin tarafından yorumlandı. Ama kimse bilmiyor.

Rock müziğin sembollerinden birisiniz. Neden bir rock'çu olarak anılmak istemiyorsunuz?

Çünkü benim yaptığım ne Nirvana gibi rock, ne de Elvis gibi rock'n'roll. Bunu otuz yıldan beri söylüyorum ve tekrar ediyorum, ama kimse dinlemiyor sanki beni. Ben bir rock şarkıcısı değilim ve olmak istemiyorum. O tarz müzik benim ilgimi çekmiyor. Ben blues ve caz yapıyorum. Nokta.

Benim yaptığım ne Nirvana gibi rock, ne de Elvis gibi rock'n'roll. Bunu otuz yıldan beri söylüyorum: Ben bir rock şarkıcısı değilim ve olmak istemiyorum.

Sizce neden bu yanlış anlaşılma?

Çünkü, '60'larda, bu işe başlarken, seçme şansım yoktu. İrlanda'da, plak endüstrisi ufak bir azınlığın elindeydi. Eğer müziğinizle yaşamak istiyorsanız, önce bu adamlardan geçmek zorundaydınız. Benden bir pop şarkısı istediler, daha doğrusu zorladılar. Bunu yapmamayı seçebilirdim ama, sonuç ne olacaktı? Acınası bir grupla garajda mı çalacaktım? Ben işçi bölgesinden geliyorum. Bizim hiçbir şeyimiz yoktu, bir meteliğimiz bile. Uzun bir süre günlük yevmiyem benim cehennemimdi. Bir yanda plak şirketlerinin diktası, öte yanda bana dayanmamı ve kendimi kaybetmememi söyleyen bir ses. Şu andaki durumuma gelene kadar, bağımsız bir sanatçı olana kadar deliler gibi savaşmak zorunda kaldım.

Müziği hayatınızın merkezine oturtmaya ne zaman karar verdiniz?

Bu biraz da kendiliğinden alınmış bir karardı, ilk defa bir müzik parçası duyup da "nedir bu" diye düşünmeye başladığımda. İlk anda tutkunun da ötesindeydi.

Mahalia Jackson'ı üç yaşınızda ilk duyduğunuzda yerinize mıhlandığınız anlatılır...

Kulağa doğru geliyor. Babamda bütün plaklar vardı. İşe gitmediğinde veya hafta sonlarında evde sürekli müzik çalardı. Geleneksel caz, blues, big band müzikleri... Akrabalar cumartesi akşamları gelirdi. Önce bir kulübe giderlerdi, sonra da evde birkaç kadeh içtikten sonra şarkı söylerlerdi. "Danny Boy" gibi şeyler... Annem de şarkı söyler, piyano ve harmonika çalardı.

Gayda da çalarmış, değil mi?

Evet. Gaydasıyla merdivenleri inip çıkardı, çünkü bir gayda grubuna katılmayı planlıyordu. Ayrıca dans dersleri de alıyordu.

Yani müzik hep etrafınızdaydı...

Sadece arka kapıyı açmak lâzımdı müziği bulmak için. Komşularda bütün Hank Williams'lar vardı. O bölgede birçok müzisyen vardı. Nereye gitsen o harika müziklerle karşılaşırdın. Bunun normal bir durum olmadığını çok sonraları anladım. İnsanlar bana "biz büyürken çevremiz böyle değildi" diyorlar. Benim için normaldi.

Greil Marcus, Robert Johnson'ın blues'unu ilk duyduğunda yaşadığı şoku yazmıştı, hiçbir tanışıklığı olmamasına rağmen bir aşinalık duyduğundan bahsetmişti. Sizin için de böyle miydi?

Leadbelly söz konusu olduğunda, evet. William Blake okumaya başladığımda da öyle oldu. Leadbelly'yi ilk duyduğumda elime bir anahtar geçmişti sanki. Blues, çocuk şarkıları, kovboy şarkıları, boogie-woogie, eski usûl akordeon şarkıları söyleyen bir folk şarkıcısıydı. Her şeyi farklı bir şekilde yapardı. Bu da benim için bir kapı açtı. Daha sonra Ray Charles'ı dinleyince de aynı şeyi hissettim. Ray, blues, caz, country söylerdi. "Ray Charles At Newport" albümünü dinlediğimde olayı anlamıştım. Cümleleme ve armoni hakkında, bir grupla nasıl çalışılması gerektiği konusunda birçok şeyi algılamaya başladım.

İlk ekibiniz "kendin pişir" tarzında bir skiffle grubuydu, mutfak aletleriyle müzik yapıyordunuz. Müzikal gelişiminizde bunun faydası oldu mu?

Skiffle'ı Leadbelly'nin yaptıklarıyla bağdaştırabiliyordum. Lonnie Donegan, Leadbelly şarkıları okumaya başlayınca, benim için de bir kapı aralanmış oldu. Donegan'ın hakkı ödenmiş değildir. Harika bir şarkıcıydı, gitaristliğinin de farkına varılmadı. Pek çok insanın elli akorla yaptığından fazlasını üç akorla yapardı. İnsanlar skiffle'ı "do-it-yourself" müziği diye küçümsemeye kalkıyor. Belki öyledir, ama kimin yaptığına bakar. Skiffle, ayakları üzerinde duran bir tarzdır. Rock'n'roll'un fakir yeğeni değildir. Amerika Lonegan'a yaklaşabilen bir şey çıkarmadı. En azından ben rastlamadım.

Üzerinizdeki etkisi Elvis'ten büyük mü?

Kesinlikle. Elvis benim için o kadar önemli değildi. O bir yan unsurdu. Babamın plak koleksiyonunda Chicago blues, country blues, rhythm and blues dinledim. Rock'n'roll'un enerjisini sevmiştim, ama benim için yeni değildi. Little Richard'ı, Big Joe Turner'ı, Fats Domino'yu, Carl Perkins'i Elvis'ten çok daha fazla severdim. Elvis benim için her şeyden önce bir imgeydi.

→57

PETER WOLF'UN GÖZÜYLE **VAN MORRISON**

DURMAK İÇİN ÇOK GEÇ

1968 yılı itibarıyla Boston Tea Party, rock gruplarının gözde klübüydü. Benim grubum Hallucinations, r&b ve Chicago blues'a bulanmış sanat okulu artıklarından kurulu bir gruptu. Mümkün oldukça bu klübü provalar için kullanırdık. Çaldığımız müzik ham, ilkel ve sertti. Tam Howlin' Wolf'un bir şarkısına girmek üzereydik ki, kapıda bir siluet fark ettim. Boston'da çalacak yer arayan biri vardı karşımda.

Kim olduğunu anlayınca kafam karıştı. Bu Van Morrison'dı. Grubu Them'le birlikte listelere ilk adım attığı günden beri takip eder ve saygı duyardım ona. Ama kaybolmuş, umutsuz bir hali vardı. "Brown Eyed Girl"ün başarısına rağmen solo sanatçı olarak kendini hâlâ kabul ettirebilmiş değildi, ama karamsar halinin sebebi bu olamazdı. Konuştukça, müzikte ortak zevklerimiz olduğunu fark ettik. Zaman geçtikçe gevşedi, yakınlaştık. Program yaptığım radyoya gelmeye başladı ve dost olduk.

Cambridge'deki Green Street'te bir bodrum katında yaşıyordu karısı ve küçük oğluyla. Parasızdılar. Ev dökülüyordu. Yerde bir halı, bir buzdolabı, bir akustik gitar ve bir teyp dışında hiçbir şey yoktu. Telefon yoktu, yiyecekleri kıttı. Zor zamanlardı: Sürgündeydi, doyurmak zorunda olduğu bir ailesi vardı, parası, grubu ve plak anlaşması yoktu. Gelecekte de umut vaat eden bir şey yoktu. Boston'a taşınmasının sebebi bile belli değildi. Ne zaman işle ilgili bir telefon açması gerekse bana gelirdi. Benim evim, umutsuz görünen dünyasında bir mola gibiydi galiba onun için. Saatlerce plaklarımı karıştırırdı. Jackie Wilson, Ray Charles, Hank Williams, Louis Jordan, Billy Stewart, Elvis ve John Lee Hooker dinlerdik. "İşte hakiki mallar bunlar" derdi. Gene Chandler'ın "Rainbow '65" şarkısının konser yorumunu o kadar çok çalmıştı ki, pikaba yeni iğne almak zorunda kaldım.

Birçok kulüpte şansını denedi, ama onu tanıyan pek insan yoktu ortalıkta. Arada bir birlikte çaldığımız da oldu. Bir gece "Gloria" şarkısını söylemesi için onu sahneye çağırdım. İstemeye istemeye çıktı. Şarkının girişinde mükemmel bir scat yapmaya girişti, ama dinleyici hızla klasikleşmeye başlayan bu şarkının bildik versiyonunu tercih ediyordu ve onun yorumundan hiç hoşlanmadı.

Nihayetinde Van iki kişilik bir akustik grup oluşturmayı ve kafe/caz kulübü karışımı bir yerle anlaşmayı başardı. Mekân yerin üç kat dibindeydi, loş, duvarlarında Mısır sembolleri çiziliydi. Adı da kendine uygunda: Catacombs. İlk geceki performansını kaydetmek için yanıma bir kayıt cihazı aldım. O gece çaldıkları, ilerde "Astral Weeks"deki döngüsel şarkıların temelini oluşturacaktı. Pek dinleyici yoktu, ama Van sahneden indiğinde insanlar olağanüstü bir şeye şahit olduklarının bilincindeydi.

Geçen yaz Van'ı birkaç bin kişinin karşısında çalarken tekrar seyrettiğimde, otuz yıl önce Catacombs'da şahit olduğum gücü ve tutkuyu gördüm yine. Bir kere daha, onu rahatlıkla tepetaklak edebilecek umutsuzluk ve kaosun üstesinden gelme gücünü takdir ettim. Sanatında ustalaşarak taklidi mümkün olmayan eserler yarattı. Ruhun vecd hallerini anlatıyor. Van'a göre İncil: "Aç sesi, aç! Biraz daha aç! Ruh üflendi ona... Durmak için çok geç!"

Them'i kurmadan önce birkaç şov grubunda yer aldınız. O zamanki konserlerinizin çok "sıcak" geçtiğini söylerler...

Vahşi geçerlerdi, evet. Bir olayınızın olması lâzımdı. Değişik olabilmek için neredeyse kendinizi öldürürdünüz. Başkalarının yapmadığı şeyler yapmaya çalışırdık. Oyunun adı buydu: İnsanları dans ettirmek, eğlendirmek. Bu kadar basit.

'60'lardaki Britanya blues'u patlamasında Them'in ayrı bir yeri var mıydı?

Kesinlikle. Bu müzik popülerleşmeye başladığında çoktan iliklerime işlemişti zaten. İnsanlar benim bir blues şarkıcısı olarak ünlendiğimi unutuyor. Them bir blues grubuydu. Bu hasletini yitirdiğinde, her şey kötüye gitmeye başladı. Them'i manipüle etmeye, bir pop grubuna çevirmeye çalıştılar. Güleryüzlü, sektörün gereklerine uygun bir grup olmamızı istiyorlardı. Bunlar bana göre şeyler değil. Saf, basit bir blues çalmak istiyordum ben. Bunu para ya da şöhret için yapmıyordum.

Ve grubunuzu The Angry Young Them olarak adlandırmaya başladınız...

Aslında bir halkla ilişkiler girişimiydi o. Aptalca geliyordu, ama yapacak bir şeyim yoktu. Kararları başkaları alıyordu. Ben sadece bir müzisyendim. Bizi pazarlamaya çalışıyorlardı, halbuki benim o işlerle alâkam yok.

Yapmak istediğinizin bir blues grubunda şarkıcı olmaktan fazlası olduğunu ne zaman anladınız?

Adım adım oldu. Başka parçalar getirmeye, sınırlarımızı genişletmeye çalışıyordum. Bir Ray Charles, bir Bobby Bland koyalım istiyordum, ama insanlar oralı olmuyordu. Aslında, plak şirketi sadece pop şarkıları istiyordu. Listelerdeki şarkıların taklitlerini veriyorlardı bize.

Kendi şarkılarınızı yazmaya solo şarkıcı olarak kendinizi kanıtlamaya çalışırken mi başladınız?

Doğal seyrinde gelişti. Them'in bir plak anlaşması yapmasından çok önceleri de kendi şarkılarımı yazıyordum. "Gloria" yazdığım ilk şarkıydı. Şimdi bana "Gloria"nın bir klasik olduğunu söylüyorlar. Ama "salla gitsin" ayarında bir şarkıydı. İrticalen, öylesine yazmıştım.

Şarkılarınızda Dylan'ın ne kadar etkisi oldu?

Aslında onu ikinci albümüne kadar duymamıştım. Belfast'ta bir dükkânda ilk dinlediğimde zaten başka bir düzeye geçmişti. Şarkılarının altyapısı folktu, ama bütün farkı yaratan söyledikleriydi. Dylan'dan sonra birçok şarkı yazarı farketti ki, şarkılar aşk meşk hakkında olmak zorunda değil. Dylan'daki en "folk" taraf, hikâyeleri anlatırken onları farklı bir şekilde, öncelikle farklı düzeylerde yazmasıydı. Folk'tan öteye gidiyordu, şiire yaklaşıyordu. Dylan işleri kolaylaştırdı. Tek başına değildi tabii, ama bu yaklaşımı o kabul ettirdi.

1968 tarihli ikinci solo albümünüz "Astral Weeks", 22 yaşında yazıp da 23 yaşında kaydetmek için inanılmaz bir albüm.

Öyle. Buna katılırım. "Astral Weeks"i yaparken kalbimi takip ediyordum –müzik söz konusu olduğunda hep böyle yaptım.

"Astral Weeks"in başyapıtınız olduğu noktasında pek çok insan birleşiyor. Belki diğer albümleriniz için de bir hiza teşkil ediyor bu albüm...

O zaman çok gençtim. Köprünün altından çok sular aktı, şu an aynı şekilde değerlendiremem. 59 yaşındayım. 23 yaşındaki halimle düşünmem çok zor. "Astral Weeks"teki asıl sorun, üzerinde hakkımın olmamasıydı. Sahibi Warner Bros'tu; hâlâ bir münakaşa konusudur bu.

Birinin gelip size "Astral Weeks"in hayatını değiştirdiğini söylemesi nasıl hissettiriyor?

Evet, oluyor öyle. Ama benim boktan hayatımı değiştirmedi. "Astral Weeks"i yapmadan önce de açtım, yayınlandıktan sonra da, çünkü ondan hiç para göremedim. Boşver zaten. İyi satmadı. Ne kadar sattığını hiç öğrenemedim. '70'lerin başında İngiltere'de sadece 30 bin satmıştı.

Ama müzikseverler için hâlâ önemini koruyan bir albüm...

İnsanlar hâlâ "Madame George" gibi bir şarkının anlamını tartışıyor. Tartışacak bir şey yok. "Madame George" safi kurgu. Bir film gibi, ya da küçük bir oyun, bir kısa hikâye. "Astral Weeks"deki çoğu şarkı aslında birer kısa hikâyedir. Anlamları herkes gibi bana da kapalı. O şarkının ne anlattığı ya da Madame George'un kim olduğu hakkında benim de en ufak bir fikrim yok. Şarkı yazmak böyle bir şeydir. O ana kadar farkında bile olmadığınız şeyler gelir aklınıza. Yıllar sonra şu şu dizenin aslında belli bir olayla ilgili olduğunun farkına varırsınız. Ama yazarken bunu bilmezsiniz.

Hem yazıyor, hem kaydediyor, hem icra ediyorsunuz, bağımsızlığınızı ve doğrudanlığı korumak için mi?

Aynen. Olay o doğrudanlıkta neyin çıkacağıyla ilgili. Bilinmezle ilgili yani. Bir şeyi spontan bir şekilde ortaya koymak meselesi Kerouac'a, Armstrong'a, Coleridge'e kadar gider. Antik bir tavır bu.

"Gloria" yazdığım ilk şarkıydı. Şimdi bana "Gloria"nın bir klasik olduğunu söylüyorlar. Ama "salla gitsin" ayarında bir şarkıydı. Öylesine yazmıştım.

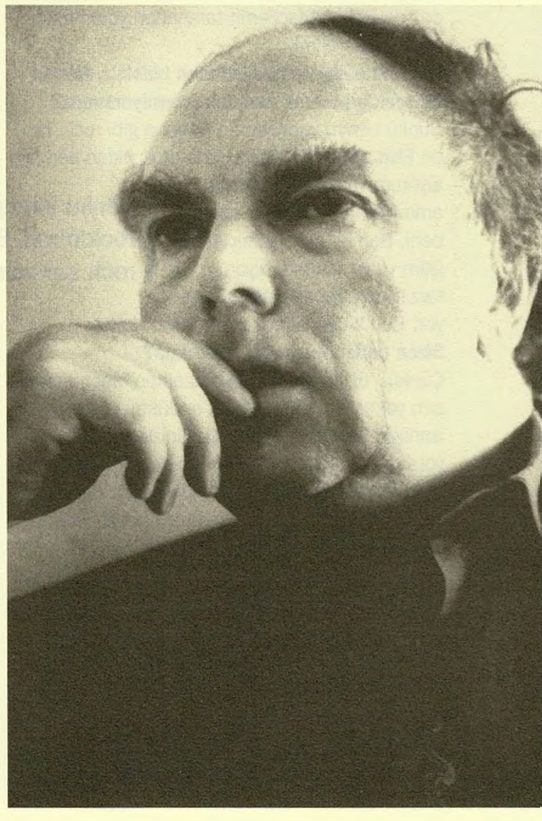

1971, Woodstock: Van Morrison ve 1968-73 yıllarında evli kaldığı Janet Planet, nam-ı diğer "brown eyed girl"

"Astral Weeks" kısmen de olsa otobiyografik ögeler taşımıyor mu?

Bir kısmı gerçek. İnsanların adı geçiyor, mesela Huddie Ledbetter *(Leadbelly'nin gerçek adı).* Yer isimleri var –Cyprus Avenue, Dublin, Fitzroy, Sandy Row... Tamam, bunlar gerçek. Ama aynı zamanda bir kurgu filtresinden geçirilmişler. Birisi –galiba Truman Capote– "faction" *(gerçek anlamında "fact" ve kurgu anlamındaki "fiction"i kararak)* gibi bir kavram önermişti. Belki de öyle bir şeydir: Birazı gerçek, birazı kurgu. Fitzroy aslında bir caddenin adı, ama bir insanın adı da olabilir. Şarkının büyüsü buradadır, şeyleri yerinden oynatabilirsiniz.

"Astral Weeks"den "Moondance"e (1970) geçerken daha ticarî bir albüm yapma kararınız var mıydı?

O zaman her şey farklıydı. En büyük fark, birkaç stüdyo müzisyeniyle değil, gerçek bir grupla çalışıyor olmamdı. Prodüksiyonunu da büyük oranda ben üstlendim. Hiç olmazsa radyolarda çalınabilecek şarkılarla çıkmam gerekiyordu. Beş parasız kalmaktan bıkmıştım.

"St Dominic's Preview"la (1972) beraber kendi stilinizi yarattığınız söylenebilir. Buna bir isim bile verdiniz: Caledonian Soul (İskoç soul'u).

Bir yafta uydurmuştum işte. Uyar mı, ya da ne kadar süreyle uyar, bilemiyorum. Müziğimi hep caz çatısı altında düşündüm. Müzik teknikleri olarak cazı kastetmiyorum. Ama müziğe yaklaşımım caz yaklaşımı. Louis Armstrong'un dediği gibi: "Asla ikinci kez aynı şekilde söylemem ve çalmam." Armstrong'un bir şeyi söyleyişi her seferinde farklıdır. Yanlış nota basmak gibi bir şeye inanmazdı. Her şeyde bir güzellik görürdü. Ben de bu fikri seviyorum. Caz ve blues yaklaşımı temelde budur. Çok kontrollü olmamak, her seferinde yeni bir şey için gerekli boşluğu bırakmak...

'70'lerde sizi sürekli olarak bir "rock vizyoneri" diye anarlardı, ya da "İrlandalı mistik guru". Bu tanımlar canınızı sıkıyor muydu?

Evet, çünkü kiramı dahi ödeyemiyordum. Çok şey söylendi benim için. Şair dediler. Halbuki bunu söylemelerine ihtiyacım yoktu, bunu biliyordum, yıllardır zaten şiir yazıyordum. Pek çok şiirim de şarkıya dönüştü. Bu hâlâ olur. Şarkıların pek çok kaynağı vardır. '70'lerde yazdığım pek çok şarkının nereden geldiği hakkında hiç fikrim yok. Genellikle atmosferde yakaladığım bir şeyle ilgili oluyorlardı. San Fransisco'da eski bir evde kalıyordum, eski usûl bir ailenin, tarihten silinmiş bir topluma ait bir ailenin evi. "Veedon Fleece"deki iki şarkı mesela, sadece bu atmosferi koklayarak çıktı. Ne yazdığımı bilmiyordum, ama aslında, havadan bir şeyleri çekip alıyordum.

'70'lerin ortalarından itibaren uluslarası üne kavuştunuz; ancak bu şöhreti aşırıcı derecede çekilmez buluyor gibi görünüyordunuz.

Gündelik olaylarla, yolda tanınmakla filan ilgili değildi bu. Benim için asla büyük bir yük değildi. Tanınmadan yürümeyi tercih ederim. Kim etmez ki? Ama eğer zamanım varsa imza veririm. O insanlar plaklarımı alıyorlardı.

Seyircinize karşı kendinizi sorumlu hissediyor musunuz?

Sadece bilgiyi, ışığı arıyordum. Tek bir dinle alâkası yok. Biraz huzur arayışı. Eğer illâ bir isim bulacaksak, hedeften çok, yolculuk söz konusuydu.

Hem müziğime, hem de dinleyicime karşı bir sorumluğum var. Seyirci beni destekliyor, değil mi? Bunun nesi yanlış? Onlar benim üzerimde projeler üretmiyorlar, gerçek insanlar onlar. Daha çok müzik yapabilmemi sağlıyorlar ve ilişki kurabiliyorum onlarla. Ama şöhretten hiçbir şey anlamıyorum, insanların ünlü kişilere neler atfettiklerini bilmiyorum... '60'ların ya da '70'lerin bir noktasında her şey ikonlaşmaya başlamıştı. İnsanlar oturup Beatles'ın sonraki albümünün nasıl olacağını tartışıyordu, Beatles sanki son noktayı koyacaktı. Beatles bir din gibiydi ya da sanki Bob Dylan vahiy taşıyordu. Gerçi o bu saçmalıkların hepsini reddetti. Ben de reddediyorum. Ama o yaklaşım hâlâ sürüyor.

İsminiz şarkılarınızdan daha az biliniyor...

Şöhret, problem yaratmaktan başka bir şey yapmaz. Benim peşinden koştuğum şey, müzik, yaratım ve alışveriş. Bir sanatçıyı gerçekten tanımak için konserlere gitmelisiniz, hatta küçük salonlarda olanlara. Bir plak, eseri temsil etmez, ne de sanatçının kişiliğini. Sadece bir fragmandır. Bizi keşfetmek için tek bir yol var: Şimdiyi, konser sırasındaki o büyülü ve önceden kestirilemez anları paylaşmak.

1974'te "Veedon Fleece"i yayınladıktan sonra üç yıl ara verdiniz? Neden?

Kendime dair güçlü bir sağduyum vardır. Ne istediysem onu yaptım hep. Artık pek bir zevk alamadığımı hissetmeye başladım. İşler çok bunaltıcı olmaya başlamıştı. Baskıyı kaldıramıyordum, böylece birkaç yıl ortadan kayboldum. Her şeyin bir süre dışında olmalıydım. Hiçbir şey yapmamak.

VAN MORRISON'IN GÖZÜYLE **RAY CHARLES**

HEPİMİZİ GÖMER

Ray Charles, iyi müziğin tüm sınırları aşabildiğinin kanıtıdır. Her tür müziği icra edebilir ve yine de kendine sadık kalır... Onun müziği ilk defa Almanya'daki American Forces Network radyosunda dinlediğim "What'd I Say"in konser yorumuyla çarptı beni. Ardından single'larını almaya başladım. Sound'u inanılmazdı: Blues, r&b, gospel, swing... Bunların hepsini daha önce dinlemiştim, ama Ray Charles'da bütün bu türler tek bir bütünün içinde eriyip yekvücut olmuşlardı.

Bir şarkıcı olarak vurguları asla beklediğiniz yere koymaz. Ama her zaman doğru ve kusursuz yerdedir vurgu. Zamana uygun çalmayı tüm iyi caz müzisyenleri gibi bilir, ama sesinin ötesinde bir şey vardır onda. İnanılmaz bir şarkı yazarı. Büyük bir müzisyen, büyük bir prodüktör ve muhteşem bir aranjör.

Ray Charles'a "dahi" denmesinin bir sebebi var elbet. Kendisine uygun bir şekilde country müziği yeniden icat edişini düşünsenize. Ray Charles, ne yaparsa yapsın onu kendisinin kılmayı bildi. O kendi başına bir türdür. Ray Charles müziğidir varolan. Onu dinlerken her zaman bir şey öğrenirim. Müziği sert standartlar koyar müzisyenlerin önüne. Favorilerim "Ray Charles At Newport" ve "Ray Charles In Person". Sonra Basie orkestrası ve Quincy Jones'la yaptığı "Genius + Soul = Jazz". Ve tabii ki "Modern Sounds in Country and Western Music". Ve daha niceleri. Bugünlerde ilerleyebilmek için geçmişe dönmeniz gerekiyor sürekli.

Yakın zaman önce onunla kendi şarkılarımdan birinde, "Crazy Love"da düet yaptım. Hayal gibiydi. Onun şarkı söyleyişini her zaman sevdim, ama dahası, onunla ruh düzeyinde bir bağım var. Ray Charles, Sam Cooke, Bobby Bland, Solomon Burke gibileri soul müziğe gerçekten ruhlarını katan adamlardır. Kelimeye doğrudan sözlük anlamını kazandırmışlardır.

Onun müziği pazarın çok ötesinde. Onun müziği global, çekiciliği evrensel. Ray Charles sadece kendi olarak müziği değiştirdi. Sadece şarkılarını çaldı, söyledi ve milyonlarca insana tercüme etti. Bu onun mirasıdır. Ray Charles'ın müziği hepimizi gömecek, en azından ben öyle umuyorum.

VAN MORRISON 1972

WİLD NİGHT

Neden menejersiz çalışıyorsunuz?
Çünkü ben menejerle çalışacak tarzda bir sanatçı değilim. Bu da sektörde bazı değişik uygulamalar gerektiriyor tabii. Bir kukla, kurulmuş bir robot olmayan biriyle yüz yüze gelmek zorunda kalıyorlar. Bu eski bir iş tarzı. Bir an önce değişmesi lâzım. Ne kadar erken, o kadar iyi. Kimsenin eskimiş felsefeleriyle yaşamak gibi bir derdim yok.

Mesela hangi felsefe?
Mesela "gösteri devam etmelidir" lafı. Tamamen zırva. Kukla gösterisi sahneye koyuyorsanız anlamlı olabilir, ama insanlarla iletişimin gerektiği bir sanat biçiminde işler böyle yürümez. Ben bir insanım, kurulu bebek değil.

Top 40 listelerini düşündüğünüz oluyor mu?
Hayır, böyle bilinçli bir durum yok ortada. Genellikle bir şarkıyı kaydetme yöntemimiz single seçimini belirliyor. Örneğin "Wild Night" aslında daha yavaş bir şarkıydı. Ama stüdyoda o kadar çok oyalandık ki, sonunda bu şarkıyı daha hızlı bir tempoda kaydetmek zorunda kaldık. Bu yüzden single olarak çıktı. Ama şarkıyı kendi kendime mırıldanırken yavaş haliyle mırıldanıyorum hâlâ. Şarkıyı kaybetmemek için.

Sahneye çıkmak zor mu sizin için?
Sahneye çıkmadan beş dakika önce birden geriliyorum ve içe kapanıyorum. Bunun bir açıklaması yok. Bazen dört şarkı söyledikten sonra sahnede olduğumu fark ediyorum. Ama bazen de her şey çok daha rahat olup bitiveriyor.

Dinleyicilerle hiç konuşmuyorsunuz sahnede...
Söyleyecek bir laf bulamıyorum da ondan. Ciddi bir şeyler söylemek istemiyorum ama şaka yaptığım zaman da ciddiye alınıyor. Nedense insanlar beni asla gülmeyen, ciddi bir adam olarak biliyorlar. Bu benim etrafımda oluşan bir imaj ve ben imajları iplemiyorum.

Bence bunun nedeni şarkılarınızın, özellikle de şarkı sözlerinizin dinleyicilerinizin özel hayatında çok mahrem bir yeri olmasından kaynaklanıyor...
İnsanların şarkılarımdan farklı anlamlar çıkarmasına şaşırmıyorum, ama gerçek anlamlarını bildiğime dair bir izlenim bırakmak da istemem, çünkü bilmiyorum.

Şarkılarınızın mistik bir yöne olduğu kesin!
Evet, böyle bir şey var galiba, ama ben kendimi mistik bir adam olarak görmüyorum. Yine de arada bir garip tecrübeler yaşıyorum. Yatakta yatarken birden tavana yükseldiğimi hissediyorum. Bu mistik bir tecrübe mi, bilmiyorum ama, başıma geldiğinde ödüm kopuyor.

Yakınlarda hiç böyle bir şey yaşadınız mı?
Bir şarkı üzerinde çalışıyordum son zamanlarda. Belfast'ta geçen bir şarkı. Ne hakkında olduğundan emin değildim, ama merkezî görüntü, Kuzey İrlanda'da St Dominic kilisesinde insanların bir barış ayini için toplandığı bir resimdi. Bu resmi kafamda kurmuştum. Birkaç hafta sonra Nevada Üniversitesi'ndeki bir konsere gittim. Yemekte gazeteyi açtım ve San Fransisco'daki St Dominic kilisesinde yapılacak barış ayininin duyurusu vardı. Daha ne diyeyim!

'60'larda Them grubuyla, ortada

Kimse olmamak...

'80'lerde dinsel inanışlarınız üzerine birçok spekülasyon yapıldı. Bu sizi rahatsız ediyor muydu?
İnsanlar sadece dışarıdan bakıp hevesli bir amatör olduğumu düşünüyorlardı. Eğer bir bilgiyi öğreneceksen, bunu gerçekten yapmalısın. Tek bir şeyi inceleyemezsin, "tamam, ben Hinduizmi öğreneceğim" diyemezsin. Araştıracağın alanın tamamını bilmek durumundasın. Geniş bir bakış açın olmalı, resmin tamamını görebilmelisin. İnsanlar müziğimin mistik bir arayış içinde olduğunu söylüyordu. Eğer bir şeyi öğreniyorsanız, ondan etkilenmeniz kaçınılmaz.

Hakikat veya tanrı gibi spesifik bir arayışınız yok muydu?
Hayır, sadece bilgiyi, ışığı arıyordum. Tek bir dinle alâkası yoktu. Kendimi bulmak üzerineydi. Biraz huzur arayışıydı. Eğer illâ bir isim bulacaksak, hedeften çok, yolculuk söz konusuydu.

1986'daki "No Guru, No Method, No Teacher"la duruşunuzu net bir şekilde belli ettiniz...
Evet, gayet açık. "Sadece sen, ben ve doğa, ve Baba, Oğul ve Kutsal Ruh". Hiçbir hocamın, gurumun olmadığını söylüyordum. "In The Garden" bu fikirden bahsettiğim ilk şarkıydı. Dinleyiciyi meditatif bir yola sokan bir şarkı. Aslında tüm albüm öyleydi. Yıllardır meditasyon yapıyordum. Bu yeni bir şey değil. Yeni olan, doğru odağı bulmak ve bir şarkıyla, "bu benim için böyle" demekti.

'80'lerde müziği bırakmayı ciddi ciddi düşündüğünüz anlar olmadı mı? Tüm vaktinizi şiire ayırmaktan bahsediyordunuz. Ya da öğretmenlik.
Ben müzik endüstrisine uyan biri değilim. Aslında hiçbir işe uymuyorum. İşlerin yapılış şeklinin karşısındayım. Bütün bunları bırakıp başka şeyler yapmayı düşünmüş olabilirim. Benim yaptığımı yapmak kolay değil. Bu insanlarla mücadele etmek, savaşabilmek kolay değil.

1990 tarihli "Enlightenment" hayatınızda bir evrenin sonunu imliyordu galiba. Albüme adını veren şarkıda "aydınlanmanın nasıl bir şey bilmiyorum" diyorsunuz. Bir ruhanî yolculuğun sonuna gelmiş gibisiniz...

'60'ların bir noktasında her şey ikonlaşmaya başladı. Beatles bir din gibiydi, sanki Dylan vahiy taşıyordu. Gerçi Dylan bu saçmalıkları reddetti. Ben de reddediyorum.

Gençken okuduğum, üzerimde etkisi olan üç kitap vardı. Biri Jack Kerouac'ın "The Dharma Bums"ı (Zen Kaçıkları). İkincisi Christmas Humphreys'in "Zen Buddhism"i. Bir de Sartre'dan "Bulantı". Yani "Astral Weeks" filan değil, arayışım çok daha gerilere gidiyor. Aydınlanma meselesine gelince, bunun nasıl bir şey olduğunu hiç kimse bilmiyor. Herhangi bir şeyin ne olduğunu bilmiyoruz. Sadece şeylere isimler veriyoruz. Şimdi bu masada karşılıklı oturuyoruz, değil mi? Ama bu masa kendini bir masa olarak düşünmüyor. Bir adı bile yok. Ama bu isim ona empoze edilmiş...

'90'lardan günümüze, müziğinizi on yıldan uzun

KEVIN ROWLAND "ASTRAL WEEKS"İ ANLATIYOR

"Astral Weeks"i ilk olarak 1976 yılında Birmingham'da, bir şaraphanede dinledim. Bir kızla ilk randevumdu, konuşabileceğimiz pek bir şey yoktu ve döne dolaşa bu albüm çalıyordu. İlk önce "bu da ne ya!" diye düşündüm. Bir şeyler mırıldanıp duruyordu: "Soluk alıyorsun, soluk veriyorsun". Neden bahsettiği hakkında hiçbir fikrim yoktu.
Albümü tekrar tekrar dinledikçe yavaş yavaş içine girmeye başladım. Van'ın söyleyecek lafı vardı ve bunu söylemeye ihtiyacı vardı. Daha önce dinlediğim müziklerin hepsinden daha derin bir müzikti bu. Saf sanattı. Yüksek sanattı. Güzelliğin ta kendisiydi. "Madame George", "Cyprus Avenue", "Sweet Thing" gibi şarkılar müzikteki olasılıkları gösterdi bana. Ama "Astral Weeks"in tek başyapıtı olduğunu söylemek onu harcamak olur. Bence '74 tarihli "It's Too Late To Stop" double konser albümü, gelmiş geçmiş en en büyük müzik sanatçısı tarafından yapılmış (gelmiş geçmiş en büyük sanatçı olmasa da) bir albümdür.
İki kelime: Ruhanî. Deha.

süredir şekillendiren şey ruhanî kaygılar değildi pek. Katılıyor musunuz?
Belki de geçmişe odaklanmıştım. Bu da albümleri birbirleriyle daha bağlantılı kıldı. Belki "ruhanî" lafını fazla yüklü buluyordum. Ne demek bu gerçekten? Bu kavramı kullanmaya başladığından itibaren insanlar kendi dogmalarını üzerine yapıştırıyor. Ben de bu laftan ve onunla bağlantılı şeylerden artık kaçmaya başladım.

1970 tarihli "Moondance"den beri, albümlerinizin yapımcılığını kendiniz üstleniyorsunuz. Haricî bir prodüktörün avantajlarını kullanmak istemediniz mi hiç? Don Was, Rick Rubin, Daniel Lanois, Bob Dylan?..
İhtiyacım yok. Sadece müziği teybe alacak, makineyi çalıştırıp kaydı başlatacak birine ihtiyacım var. Ayrıca artık gerçek bir yapımcı, Jerry Wexler, Bert Berns, Phil Spector gibileri yok. Bu adamlar stüdyoyu kiralayıp kahve getirmezlerdi sadece. Şarkıların düzenlemelerini yapar ve üzerinde düşünebileceğiniz fikirler sunarlardı.

Van Morrison hakkındaki en büyük mit nedir?
Bilemem, çünkü farklı dönemlerde farklı olaylar oldu. Ama aslolan, benim hayatımda olmuş olanlar. Güya benim hakkımda olan biyografileri alın. Yarım yamalak doğru veya tamamen uydurma hikâyeler yazıyorlar. Hakkımda şu an hiçbir şey bilmeyen, büyük ihtimalle eskiden de bilmeyen, yıllar öncesinden kalma insanlarla konuşuyorlar. Bir de sanki şarkıların nereden geldiklerini biliyorlarmış gibi müziğimden bahseden kitaplar var. Tamamen saçmalık. Bir kitap yazmaktaki tek amacım bunların hepsine açıklık getirmek.

Beraber çalışması çok zor, hatta imkânsız biri olduğunuz söylenir...
Bir ben öyle değilim ki. Her ünlü için zor veya çalışılması imkânsız denir. Çünkü medya bu sayede miti sürdürebilir. Ünlü insanlara "zor" yaftasını yapıştırmayı seviyorlar. Her zaman ünlüler hakkında negatif yorumlar vardır. Benim hakkımda da söyleyebilirler, çünkü çok çalışıyorum. Belki de bu tanımlama benden çok onları anlatıyordur.

Asosyal ve kapalı biri denebilir mi sizin için?
Bu, kendimi bir takım insanlardan, özellikle medya mensuplarından koruma şekli.

U2'nun lideri Bono, sizin için "bizim dünyamızın sınırlarını aşıyor" diyor.
Her zaman "yüreğinin götürdüğü yere git" özdeyişini uygulamaya çalışırım. Kalbim beni blues'un derinliklerine, Leadbelly'ye, Ray Charles'a, John Lee Hooker'a ve Louis Armstrong'a götürdü. Ben tamamen buyum. Carl Jung'un dediği gibi, "hepimiz ortak bir bilincin ürünleriyiz". Şimdilerde müzik amnezi ortamlarında dolaşıyor. Artık geçmişe bakılmıyor ve kısırdöngüye giriliyor. Bu, pop ve bazı rock tarzlarının defosu. Ben dinlemeyi ve okumayı hiç bırakmam.

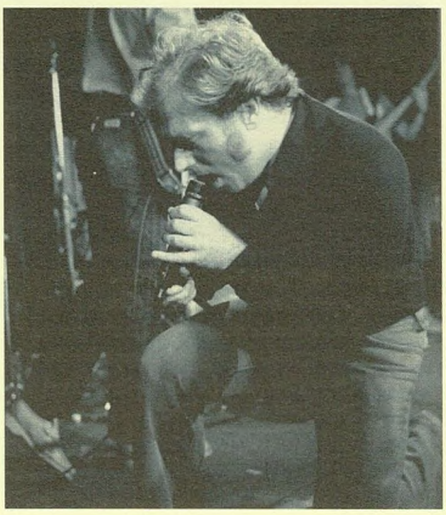

Gençliğinizde İrlanda'yı terketmek zorundaydınız. Başarı ve göç eşanlamlı mı sizce?
Maalesef öyle, çünkü her şey Londra'da olup bitiyordu. Bu müziğin yayılmasını kolayca sağlayan televizyon ve internet döneminden önceydi. Avrupa'daki tüm müzisyenler ülkelerini terketmek zorundaydılar. Bu bir kural gibiydi: Eğer 18 yaşındaysanız, askere gitmelisiniz; eğer müzisyenseniz Londra'ya yola çıkmalısınız.

Belfast'ı özlüyor musunuz?
Beni oluşturan yer. Orası, babamın plak koleksiyonu sayesinde, cazı keşfettiğim yer. Edebiyatı keşfettiğim yer de orası: Camus, Nietzsche, Herman Hesse, Sartre ve varoluşçuluk... Şarkı sözlerimin neredeyse hepsi bu yazarlardan etkilenerek oluşmuştur. Belfast'ta Jack Kerouac'ı keşfettim. Üzerimde çok etkisi vardır. Bana "Yolda"yı ödünç veren arkadaşım varoluşumu değiştireceğini bilmiyordu.

Bu uzaklaşma şarkı sözlerinizi de daha karartı mı?
Karamsarlıktan geçmemiş sanatçı var mıdır ki? Bu karamsarlık olmazsa hiçbir şey yaratamayız. Yalnızsınız, beyaz sayfanızla karşı karşıya, gitarınız suskun, fikirlerin peşinden koşuyorsunuz. Ve gelmiyorlar. Hayat böyle anlardan oluşmuştur, aydınlık, gri ve siyah anlardan. Başka türlü yaşamayı biliyorsanız, bana da söyleyin.

Çeviren: ***Utkan Çınar - Ogan Güner***

dokunuş mavi hüzün rüzgar ten hayal ırmak tutku yağmur sevinç bulut mor
bozkır ada yağmur tutku dans mor ateş bahar yalın arzu
hasret hüzün rüzgar ırmak anı mavi hüzün
aykırı sevinç kırmızı ışık rüzgar ten mor
fırtına eğlence derin yaz ırmak sabah bulut
anı masal dalga yağmur sevinç tutku
düş hüzün dil dalga çoğul bozkır
ada yağmur dönüş derin
güz tutku hayal sabah
dil ten kırmızı dans yol ışık
dans uyum bozkır ada hasret dönüş
derin özgün ateş aykırı eğlence
masal güz kış ada yol mavi hasret iklim bozkır
özgür kırmızı dokunuş hasret ışık masal ırmak ten
bozkır mavi sabah rüzgar ten ırmak kış derin yağmur düş fırtına
arzu ürperti tutku yağmur derin özgür ten rüzgar dans coşku

sesi dinle..
yelkenlilerle geç sokaklardan

BAYKUŞ MÜZİK
http://baykus.vtr.com.tr

ansiklopedi

a→

ARABA

Yukarıda Murat 131, ortada 1977 Pontiac Trans-Am, aşağıda solda 1963 model Chevy (Chevrolet) Nova II, altta sağda Peugeot 206...

b→

BURASI PARİS

(Rap grubu Saïan Supa Crew'dan Feniski anlatıyor)

Aslında yirmi yıl önce bu patlama olmalıydı. Rap'in kehanetinden söz edilirdi. Ortada kehanet mehanet yok ki. NTM daha başından beri bunu söylüyordu. Toplum sadece "Nique la police"i (Polisi düz) duymak istedi ve davalar açtılar.

Bu ayaklanmaların örgütlü olduğunu, arkasında İslâmcıların olduğunu söylediler. Ben gösterilen tepkinin çok spontane olduğundan eminim, hatta bazı gençler düşüncesizce, aptalca tepki gösteriyor. Keşke hakiki bir politik vizyonu olan, ülkemizde bazı şeylerin değiştiğini gösteren örgütlü bir kalkışma olsa. "Ülkemiz" –bu kelime çok önemli. Biz ülkemiz diyebiliyoruz bugün, çünkü çok seyahat ettik, Fransız kültürünü savunduk ve bu şekilde asimile olduk. Bunu ancak ülkenin dışına çıkınca hissedebildik. Bu soruyu çok sorduk: Niçin kendimizi Fransız hissetmiyoruz? 2002'de, Le Pen cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ikinci turuna kaldığında, bir Amerikalı gazeteci şöyle demişti: "Fransa'nın gerçek sorunu, kendi yüzünü kabul etmemesi." Haklı. Fransızlar hâlâ Mamadou'dan Mohamed'e Fransa'yı oluşturan bütün kesimleri asimile edemedi... Çözümün eğitimden geçtiğine samimiyetle inanıyorum. Fransa niçin bu denli melez olduğunu, bizlerin niçin burada olduğumuzu açıklayabilmek için kolonyalist geçmişini kabul etmeli. Sadece yargılamak için değil, bunu içinden söküp atabilmek için. Cezayir'in, Mali'nin, Senegal'in, eski sömürgelerin tarihine gerçekten ilgi gösterilmeli. Ortaçağla ilgili çok daha fazla şey biliyorum, bu çok saçma!

Benim mahalle de birkaç yıl önce Kärcher'le temizlendi. Arkasından bir güzel boyadılar da, ama hayatımı değiştirmedi bu, aynı boktanlık devam ediyordu. Gençlerin durumu da böyle. Bir şeylerin hakikaten ilerlemesi için en az bir jenerasyonun geçmesi gerekiyor. Ama siyasetçilerin derhal sonuç almaya ihtiyaçları var. Sarkozy'nin yaptığı da bu. Sarkozy beni korkutuyor; yaptığı, tozu halının altına atmak.

Fransa'da yabancı korkusu çok güçlü. Bunu görmek için küçük şehirlere gitmek yeterli. Varoşlarda yaşayan gençler de korkuyorlar, onun için gruplar, çeteler halinde dolaşıyorlar. İtildiğinde, reddedildiğinde, tanımadığın bir şeyi, yabancıyı tek başına keşfe çıkamazsın.

Ayrıca, futbolcu ya da rap'çi modeliyle gençlerin gözünü boyamaktan da vazgeçsinler. Asıl lüks, varoşların sıradanlığa hak kazanması olacaktır.

l→

LEAVE IT TO THE BEAVER

1950'ler Amerika'sının aile durum komedilerinden biri. 1957 ekiminde yayınlanmaya başlanan dizi, beş yıl, 234 bölüm devam etti.

"Leave It To Beaver"ı dönemin diğer dizilerinden ayıran, olaylara bir çocuğun zaviyesinden bakmasıydı. Cleaver ailesinin yedi yaşındaki oğulları Beaver'ın dizideki adı aslında Theodore'du ama, fırlama bir oğlan olduğunu belirginleştirmek için takma ismiyle diziye adını vermişti. Beaver, afacan, şirin, kumaz çocuk tiplemesinin prototipiydi. Durmadan başını belaya sokması (okul müdürünün odasında kilitli kalmak, çamaşır makinasını havaya uçurmak, sürekli bir şeyleri kaybetmek vs.) dizinin temel dinamiğini oluşturuyordu, ergenlik yıllarının başındaki abi Wally de bu yüzden sürekli söyleniyordu. Annebaba June ve Ward, çocukları için iyi bir gelecek ve konfor sunmaya çalışan, aile değerlerini yücelten tipik Amerikan orta sınıf insanlarıydı. Beaver ve Wally'nin arkadaşları sık sık görünse de, dizi tam anlamıyla çocuklara yönelik sayılmazdı.

'70'lerin sonunda tekrar gösterimleri başlayan Beaver hatırı sayılır izlenme oranlarına ulaştı. Beaver ve Wally, 1983'te Kellogg mısır gevreği paketlerinde boy gösterdi. 1994'te yapılan "sizin ailenizi hangi dizi yansıtıyor?" anketine katılanların yüzde 28'i için cevap Beaver'dı hâlâ.

S→

SCHNITTKE, ALFRED GARYEVICH

20. yüzyılın en büyük bestecilerinden biri. 1934'te Sovyetler Birliği'nde, Engels'de dünyaya geldi. Babası Frankfurt doğumlu Rus asıllı bir Yahudiydi, 1926'da Sovyetler'e göçmüştü, gazeteci ve çevirmen olarak Viyana'ya tayin edildi. Schnittke, burada başladığı müzik eğitimine, 1948'de taşındıkları Moskova'da piyano, koro şefliği, kontrpuan ve kompozisyon çalışarak devam etti. Moskova konservatuarında 1962'den '72'ye dek ders verdi. Başlıca geçim kaynağı film müzikleri oldu. Sovyet bürokrasisiyle yıldızı hiç barışmadı. İlk senfonisi, Besteciler Sendikası'nca yasaklandı. 1980'de sendikadan uzak durmak istemesi yurtdışına çıkma yasağını da beraberinde getirecekti...

Hıristiyanlığı seçen Schnittke'nin derin mistik inançları müziğine de sirayet etti. Erken dönem çalışmalarında Shostakovitch'in bariz etkisi hakimken, Sovyetler'i ziyaretinden sonra İtalyan besteci Luigi Nono'dan ilham aldı. Ama sonradan "ergenlik ayinleri" olarak tabir edeceği bu çalışmalardan tatmin olmadı ve "çoküslûplu" diye anılacak, tarihsel ve çağdaş türlerin yakın bir akrabalık içinde bitiştirildiği yeni bir döneme geçti. "Ciddi müzikle hafif müziği buluşturabilmenin kendisi için bir hayat memat meselesi" olduğunu yazmıştı.

'80'lerle birlikte Schnittke uluslararası beğeniye mazhar oldu, sayısız ödülle taçlandırıldı. 1985'te ciddi bir felç geçirdi, ama yaratıcılığından, verimliliğinden bir şey kaybetmedi. Kimilerine göre, bestecilik hayatının en güzel eserleri bu yıllarda çıktı. 1990'da Hamburg'a yerleşen Schnittke'nin 1994'te geçirdiği ikinci inme onu tamamen felç bıraktı. Her ne kadar 1997'de kısa çalışmaları gün yüzü gördüyse de, bir sene sonra bir inme daha geldi. Hamburg'da vefat ettiğinde 9. senfonisi henüz bitmemişti. Ardında, farklı tür ve üslûplarda, geniş bir sahada yazdı kompozisyonlarını. Senfonilerinin yanısıra, altı büyük konçerto, dört keman konçertosu, iki çello konçertosu, pek çok oda müziği, bale müziği, koro ve sözlü çalışmalar bıraktı.

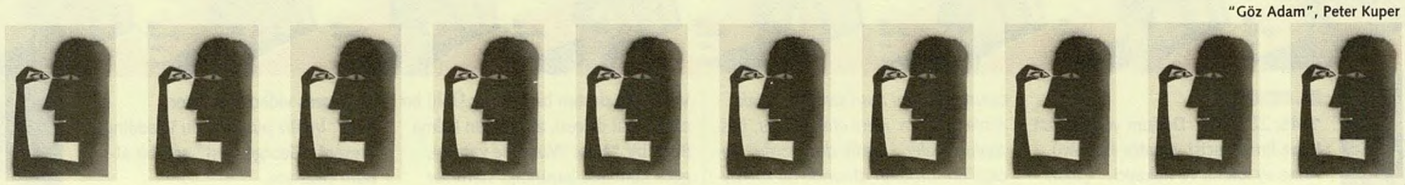

"Göz Adam", Peter Kuper

REY, CEMAL REŞİT

Yıl 1933. Cemal Reşit henüz 29 yaşında bir delikanlı. Kendini bildi bileli müzikle uğraşıyor, piyano çalıyor, besteler yapıyor ve önünde dehasını sergilemeye yetecek uzun bir ömür var. Ama bugünden baktığımızda farkediyoruz ki, onu kitlelerle buluşturan çalışmaları bu kısacık seneye sıkışmış. Varsa yoksa 1933. Üstüne uğraş verdiği temel kompozisyon alanlarının epey uzağında, farklı formlarda iki önemli beste, tabir caizse iki "hit şarkı": Biri "Çıktık açık alınla / On yılda her savaştan", diğeri "Şişli'de bir apartıman / Yoksa eğer halin yaman..." Hâlâ dillerden düşmeyen "10. Yıl Marşı" ve "Lüküs Hayat"ın yaratıldığı ortam, bugün adını verdiği CRR konser salonundan birkaç yüz metre ötede yer alan bir Nişantaşı konağı.

O yıllarda, Rumeli caddesinin paralelindeki Şair Nigâr sokağında, bugün çoktan yıkılmış bir konakta Osmanlı aristokrasisinin değerleri, genç Cumhuriyetin heyecanı ve Fransız kültürü, tuhaf bir ahenk içinde bir arada soluk alıyor... Baba Ahmet Reşit Bey, vaktiyle Osmanlı devletinin yüksek kademelerinde yer almış bir edebiyat tutkunu... Anne Fethiye Hanım, küçük oğluna piyano sevgisi aşılayan bir Osmanlı hanımefendisi... Ablası Samime Hanım, edebiyatçı ağabeyi Ekrem Reşit, viyolonsel sanatçısı küçük kızkardeşi Semine Hanım ve pek çok hizmetkâr bu geniş bahçeli, mor salkımlı ahşap konağın Cemal Reşit Bey dışındaki sakinleri...

Cemal Reşit Rey, 25 Ekim 1904'de Kudüs'te doğuyor. Çocukluk ve gençlik yılları, babasının görevleri, savaş ve siyasî koşullar gereği İstanbul-Paris-Cenevre üçgeninde geçiyor. Piyano taburesine küçük yaşta oturuyor, beş yaşında notaları söküyor, sekizinde ilk bestesini yapıyor. 1913'te dokuz yaşındaki Cemal Reşit, babası tarafından, Paris'te, oda müzikleriyle ünlü kompozitör Gabriel Fauré'ye dinletiliyor. Oracıkta ezbere çaldığı bir Chopin temasını duyan Fauré (ki Ravel'in de hocasıdır), hayret içinde babasına dönüyor ve ilerleyen yıllarda ziyadesiyle doğrulanan bir kehanette bulunuyor: "Oğlunuz hayatta müzikten başka hiçbir şey yapamaz!"

1923'te Paris'te çiçeği burnunda bir konservatuar mezunuyken, İstanbul'dan –yarı emir, yarı rica– beklenmedik bir davet alıyor: "Darülelhan Heyetine garp musikisi ilave edildi. Size de piyano ve kompozisyon sınıflarını ayırdık. Hemen yurda dönünüz." Belediye encümeni reisi Halit Ziya Uşaklıgil'den gelen bu acil telgraf sonucu, cumhuriyetin ilanından birkaç hafta önce İstanbul'a geliyor Cemal Reşit. 19 yaşındaki, ülkesinin müziğine yön verecek bir "hoca"dır artık. Yüzünü sorgusuz sualsiz Batı'ya dönen, alaturka müziği yok saymaya çalışan, kendi toprağının müzikal zenginliği ve çeşitliliğinden sadece türkülerin çokseslendirilmesini anlayan yeni kültür ideolojisinin gönüllü kurbanı olacaktır.

Cemal Reşit Rey'e "Türk Beethoven'ı" der kimileri. Ama 1930'larda, Beethoven'lığa Gershwin'liği de ekler. 1932'de "3 Saat"le operetler dönemi başlar. "Lüküs Hayat", "Deli Dolu", "Saz Caz", "Hava Cıva", "Alabanda" peşisıra gelir. Viyana ve Paris esintili operet ve revü anlayışı tuluat geleneğiyle birleşmiş, altın devrini yaşamaktadır Muhsin Ertuğrul öncülüğünde, Rey Kardeşler sayesinde. Senaryoları Ekrem Reşit kaleme alır, müzikleri Cemal Reşit besteler. Şarkı sözlerinin altında, o yılların büyük kısmını cezaevinde geçiren Nâzım Hikmet'in "gizli" imzası vardır. Özellikle "Lüküs Hayat", Türkiye'nin toplumsal dinamikleri hakkında fazlasıyla fikir verir. Mor salkımlı konaktaki kültürel iklim (bir yanda klasik Batı müziği, bir yanda zengin iftar sofraları), farklı düzeylerde İstanbul'un çoğu evinde, çoğu mahallesinde yaşanmaktadır zaten. Sınıf çatışmaları, alaturka-alafranga zıtlığı, kadının toplumda değişen rolü, güçlü bir mizah yardımıyla hikâyenin omurgasını oluşturmaktadır. Bugün hâlâ pek çok problemini Doğu-Batı ekseninde tartışan Türkiye'de, yazılmasının 70 sene ardından "Lüküs Hayat"ın kapalı gişe oynamaya devam etmesi şaşırtıcı değil.

Cemal Reşit Rey'e bu tür operet şarkılarının, fokstrot, tango, rumba, vals ve şark havalarının –ne o dönem, ne de bugün– pek yakıştırılmadığı aşikâr. Oysa şu satırları yazan Cemal Reşit Rey'den başkası değil: "Bir operet kuplesi yazmak, bazen koca bir senfoni yazmaktan daha güç olabilir. Her iki türde eser verdiğim için bunu iyi biliyorum."

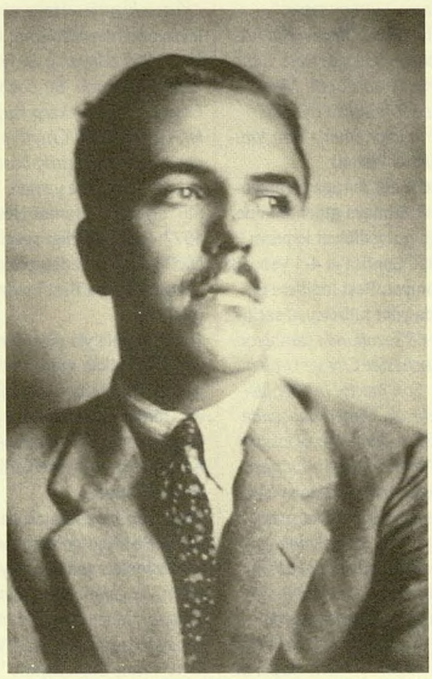

Senfoniler, konçertolar, operalar, oda müzikleri, piyano ve keman parçaları: Cemal Reşit Rey'in müzikal dağarcığında yok yok... Besteciliğinin ötesinde bir piyano virtuozu ve orkestra şefi. Ayrıca kurucusu olduğu Filarmoni Derneği vasıtasıyla pek çok yabancı virtüozun davet edilerek, İstanbul'da '40'lı yılların ortalarından itibaren bir konser kültürü yaratılmasında pay sahibi. Belki de en önemlisi, Cemal Reşit Rey, bir müzik eserini kuru kuruya değil, tarihteki yeri ve önemiyle izah ederek, adeta yaşayarak öğreten, tüm sanatlara tutkun bir öğretmen, bir pedagog. Vedat Kosal, "bir gün Madam Butterfly oynadık, babasının çok sevdiği koltuğu arkasında madam rolünde harakiri yaptı, intihar etti" diye anlatıyor hocasının bir dersini.

Paris dönüşü İstanbul'daki ilk döneminden, bütün müzik yaşamını etkileyecek bir hatırası var Cemal Reşit Rey'in. Darülelhan'daki piyanoda çalışma yaparken, içeri kütüphane memuru girer ve "Ey Avrupalı" der, "yetti artık bu Avrupa müziği!" Sonra birlikte okuldaki hocalardan Udî Sedat Bey'e giderler, onun sazından saatlerce türküler, oyun havaları dinlerler. Ardından, armonizasyon ve çokseslendirme çalışmalarına hız verir. Başta "Sarı Zeybek" olmak üzere halk ezgilerinden oluşan "12 Anadolu Türküsü" isimli yapıtını 1926'da tamamlar. Bu ilk bestecilik döneminde yine Anadolu halk dansları üzerine "Türk Manzaraları"nı, halk efsanesinden yola çıkarak hazırladığı "Bebek" isimli senfonik şiirini yazar... Halk nezdinde pek bir karşılığı olmasa da, Cumhuriyet elitinin zihniyetine damga vuran Ziya Gökalp çıkışlı "millî musiki" projesinin paralelinde eserlerdir bunlar. Ama bir yere kadar. 1934'te toplanan bir müzik kongresinde söz alan bir yetkili "memlekette teksesli şarkı söylemenin yasaklanmasını" teklif edince, Cemal Reşit Rey dayanamaz ve yerinden kalkarak şöyle der: "Bir çoban, faraza, davarını otlatırken şarkı söylemek ihtiyacını hissederse, illâ köye gidip, bir ikinci çobanı bulup, gel birader, sen de şu ikinci sesi uydur da söyle mi desin?.."

Cemal Reşit Rey, adı hep Türk Beşleri arasında anılan bir besteci. Ancak kendini pek orada gördüğü söylenemez. Her şeyden önce diğerleri gibi "Ankaralı" değil. Ahmet Adnan Saygun, Hasan Ferit Alnar, Ulvi Cemal Erkin ve Necil Kâzım Akses genellikle Ankara'da müzik çalışmalarını yürütürken, o 1938-40 arası radyoculuk macerası dışında İstanbullu kalmış. İstanbulluluğundan da öte, Osmanlılığı ve Parizyenliği konuşulmuş kulislerde. Devletle arası açık denilemez, ama doğrusu biraz "mesafeli". (Devlet sanatçılığı unvanını da geç bir dönemde, 1981'de alıyor.) Herhalde tek bir kötü hatıra ona yetmiştir de artmıştır: 1933'te bir mehter ritmi üzerine bestelediği "Onuncu Yıl Marşı"nı dinletmek üzere bir heyetin karşısına çıkıyor. Eserini coşkuyla seslendirmesinin ardından, asker kökenli milletvekili Saffet Arıkan'ın şu sualine maruz kalıyor: "Cemal Bey, eserinizde, tam Cumhuriyet kelimesinde müzik minöre geçiyor. Malûm, minör küçük demektir. Yoksa siz Cumhuriyet'i küçük mü görüyorsunuz?" Bunun üzerine "o an kellemin uçtuğunu düşündüm" diye anlatıyor Cemal Reşit Rey. Hemen toparlanıp Beethoven'ın Napolyon'a adadığı senfoninin de minör tonda olduğunu hatırlatıyor; ardından heyetten bir başkası, Fransız ulusal marşı "Marseillaise"in de minör tonlu bir kahramanlık ezgisi olduğunu söylüyor. Kelleyi böyle kurtarıyor!

1956-62 yılları arasında babasını, ağabeyini ve annesini yitirir Cemal Reşit Rey. Ardından kardeşi Semine Argeşo'yu. Yalnız kaldığı konağını 1966'da terkeder. Binayı bir müteahhide verir, karşılığında Beşiktaş Serencebey yokuşunda bir apartmanın giriş katında karşılıklı iki daire alır. Birinde konağın hizmetkârlarından biri ailesiyle yaşayacaktır, diğerinde de kendisi. Zamanla bu aileyi kendi ailesi belleyecektir, mirasını da onlara bırakacak kadar. Zaten oldu olası hayatına ne bir kadın girmiştir, ne de parayla alışverişi olmuştur. Müzik, gene müzik, sadece müzik!

Evin İlyasoğlu'nun onunla ilgili kapsamlı kitabına "Müzikten İbaret Bir Dünyada Gezintiler" adını koyması boşuna değil. Kitap, adını sanatçının "Hatıradan İbaret Kalan Şehirde Gezintiler" isimli piyano eserinden alıyor. Burada kabristandaki mezarlar, kitabeler, surlar, sarnıçlardan esinlenmiş Cemal Reşit Rey. Bazen dinî ve mistik sembollerde, bazen Karagöz ya da Fatih Sultan Mehmet gibi hayalî ya da gerçek hayattaki kahramanlarda, çoğu zaman da –ağlarını çeken balıkçılar, sokaktan geçen yoğurtçunun çıngırağı, kör dilenciler, cami avlusundaki güvercinler– şehrin gündelik hayatının içinde bulmuş ilhamını.

Sevdiği insanları yitirse de, şevkini yitirmeden müziğe tutunmaya çalışmış, ölene kadar besteler üretmiş ve hocalığıyla müziğimize değerli insanlar kazandırmış Cemal Reşit Rey. '70'li yıllarda Haldun Dormen ve Erol Günaydın'la birlikte "Yaygara 70" ve "Uyy Balon Dünya" isimlerinde iki müzikale daha imza atması, 79 yaşında bir şarkıyla Eurovision elemelerine katılması sürekli genç ve yakışıklı kaldığının göstergesi. 7 Ekim 1985'de kaybettiğimiz Cemal Reşit Rey'i, "gözleri bir başka ışık saçardı" diye anlatıyor keman sanatçısı Yusuf Güler Aksöz: "Yalnız bizleri yönetirken değil, konuşurken de Cemal beyin gözlerinden saçılan ışık, karşısındakini yönlendirmeye yeterdi."

→63

EL BEATLE

1946: 22 Mayıs. Doğum yeri Belfast. Baba liman işçisi, amatör futbolcu. Anne ev kadını ve hokeyci. *"Çirkin biri olarak doğsaydım, Pele'nin esamesi okunmazdı."*

1947: *"14 aylıkken çekilmiş fotoğrafında ayağında top var. O yaşta birçok çocuk henüz yürüyemiyor. Geceleri futbol topuna sarılıp uyuyor."* **(The Times, 25 Kasım 2005)**

1961: Manchester United'ın efsane hocası Matt Busby'ye, kulübün yetenek avcısı Joe Armstrong'dan telgraf: *"Bir dahi buldum."* **15 yaşındaki Best, United'ın altyapısına transfer ediliyor.** *"Hepimiz Einstein'ın dahi olduğunu duymuşuzdur. Çok azımız bu yargıyı tartabilecek durumdayız. Ama futbol, hayatın eğitim gerektirmeyen birkaç alanından biri. Maça gidip George Best'in üç adamın peşpeşe belini kırdığını gördüğünüzde, bir 'dahi'yi seyrettiğinizi anlarsınız."* **(Simon Kuper, futbol yazarı)**

1963: 17 yaşında Manchester United formasıyla ilk birinci lig maçı. Rakip West Bromwich Albion. Yıllarca Best'e karşı oynayan Albion'un defans oyuncusu Graham Williams, bir sohbette şöyle diyecektir: *"George, dur şöyle bir yüzüne bakayım. Şimdiye kadar defansı peşine takıp giden kıçını gördüm sadece."*

1964: Kuzey İrlanda formasıyla ilk maçı. 37 kez millî oluyor, ama Kuzey İrlanda 1982'ye dek elemeleri geçemediği için, dünya kupasında oynamak Best'e nasip olmuyor. Ona "dünyanın en iyi ikinci futbolcusu" diyen gazeteci Brian Madley'e şu karşılığı veriyor: *"Ben Brezilya'da, Pele Kuzey İrlanda'da oynasaydı, o cümleyi aynı şekilde mi kurardın?.."* *"Seyrettiğim en büyük futbolcu George Best'tir."* **(Pele)**

1965: Manchester United lig şampiyonu. Takımın yıldızları: Bobby Charlton, Dennis Law ve 19'undaki George Best. *"George, seyrettiğim en büyük altı oyuncudan biridir. George, Di Stefano, Cruyff, Maradona, Pele ve John Charles arasında ayırım yapamam."* **(Denis Law)** *"Ona en çok yaklaşabilecek isim Cruyff'tur."* **(Bobby Charlton)** *"Avrupa'nın gelmiş geçmiş en büyük beş-altı futbolcusundan biriydi. Kariyeri kısaydı, ama olağanüstüydü."* **(Johan Cruyff)**

1966: O zamanın Şampiyonlar Ligi olan Şampiyon Kulüpler Şampiyonası'nın çeyrek finali. Onuncu dakikaya Best'in golleriyle 2-0 önde giren United, dönemin yenilmez armadası, Eusebio'lu Benfica'yı Lizbon'da hezimete uğratıyor: 5-1. Maç bitiminde elinde bıçakla sahaya giren bir seyirci, hatıra diye Best'in saçından bir tutam kesmek istiyor. Ertesi gün Portekiz gazetelerinin manşeti: "El Beatle". İngiliz basını o benzetmeyi alıp Best'e ömür boyu taşıyacağı "Beşinci Beatle" ünvanını veriyor. *"Lizbon'daki olağanüstü oyunundan sonra, George'la Manchester sokaklarında dolaşırken her yaştan kadının onun çevresini nasıl sardığını gözlerimle gördüm. Mini etekli kızlar, bastonlu nineler... Trafik duruyordu. George'un futbolun ötesinde bir tutkuyla nasıl kuşatıldığına tanık oldum. Büyük taşra kentleri Londra'nın uydusu olmaktan çıkmaya başlıyordu. Liverpool Beatles'la birlikte ilgi odağı olmuştu, Manchester da sahnede yerini alıyordu. Basın George'u 'beşinci Beatle' ilan etmişti. O günlerde Manchester'da The Hollies gibi rock-'n'roll starları vardı, ama hiçbiri George kadar ünlü değildi."* **(Mike Summerbee, Manchester City'nin ünlü forveti)**

1967: Manchester United lig şampiyonu, Best tribünlerin sevgilisi. *"Ayakları bir yankesicinin parmakları kadar hassas, top kontrolü hipnotize edici, çalımları baş döndürücü ve öyle bir dengesi var ki, Isaac Newton'un elmasını yutmuş sanki."* **(Hugh McIlvanney, Observer'ın futbol yorumcusu)** *"George Best, futbolun rock'n'roll'unu icat etti. Manchester United formasıyla oynadığı maçlarda, tribünler onunla ritm tutuyordu."* **(Michel Platini)**

1968: Manchester Avrupa şampiyonu. 1-1'den uzatmaya giden finalde, Best'in attığı gol galibiyet kapısını açıyor, United Benfica'yı 4-1 yenerek kupayı kazanıyor. Best İngiltere'de ve Avrupa'da yılın futbolcusu seçiliyor. *"1967-68 sezonunda şampiyonluk için Manchester City ve United çekişiyordu. Son maçta, biz deplasmanda yenilirsek, United da içeride kazanırsa, onlar şampiyon olacaktı. Biz olduk. Ama Best başka bir gezegenden olduğunu bir kez daha kanıtladı. Manchester'da beni karşıladı, bir kulübe götürdü, şampiyonluğumuzu şampanya patlatarak kutladı. Birkaç hafta sonra da United'ın ilk Avrupa şampiyonluğunda başrolü oynadı. Biz yine gölgede kaldık. Ama kim şikayet edebilirdi ki? O başka bir gezegendendi."* **(Mike Summerbee)**

1969: Best'in saha içinde ve dışında en hızlı günleri. *"Yedi 'Miss World'le yattığım söyleniyor. Doğru değil. Doğru rakam dört. Diğer üçünü geri çevirdim."*

1970: Kupa maçında Northampton'a altı gol atarak rekor kırıyor. *"Bazen insanı deli ediyor. Topa yapışıyor, çok müsait durumdaki arkadaşına vermiyor. Tam kaptırdı sanıyorsun, bir bakıyorsun, gol olmuş. Gitti dediğin maçları tek başına çeviriyor. Ve anlıyorsun ki, çok istisnaî biri var karşında. Ayrıca, çevremde Times gazetesinin bulmacasını çözebilen tek insan."* **(Paddy Crenan, Manchester United'ın ünlü oyuncusu)**

1971: Kuzey İrlanda, Kıbrıs'ı 5-0 yeniyor; üç gol Best'ten, üçüncüsü efsane. *"George korner atmak için topu dikti, sonra kenardaki polislere eliyle 'üç' işareti yaptı ve topu kaleye gönderdi. Evet, gol oldu."* **(James Nesbitt, spor yazarı)**

1974: 11 yıl süren United kariyeri, disiplinsizliği nedeniyle sona eriyor. Ve dillere destan bir hikâye: Ünlü bir otelin kral dairesi, akşamdan kalma Best, bir "Miss World"le yatakta, gece kumarda kazandığı sterlinler yere saçılmış. Kahvaltı servisini yapan hizmetli manzaraya bakıyor: "George, kusura bakma ama, özel bir soru soracağım" diyor, "nasıl oldu da bu kadar düştün?"

1975: Los Angeles Aztecs'e transfer oluyor: 23 maçta 15 gol. Bestie's adında bir bar açıyor. Şarkıcı Cher'in yakın arkadaşı Angie McDonalds'la "fırtınalı" bir aşk hayatı yaşamaya başlıyor.

1976: Fulham'a transfer oluyor. 42 kez forma giyiyor, sekiz gol atıyor. Bir gece içkili kullandığı Jaguar'ıyla Harrods mağazasının vitrinine tosluyor, omuzuna 57 dikiş atılıyor. Beş hafta sonra sahalara dönüyor. Hollanda'ya karşı millî formayı giyiyor. *"Kuzey İrlanda - Hollanda maçını televizyonda seyretmiştim. O zamanlar, Cruyff dünyanın en iyi oyuncusu kabul ediliyordu. Bir pozisyonda Cruyff'la George karşı karşıya geldiler. George topu Cruyff'un bacaklarının arasından geçirdi, bastı gitti. Adeta, 'kim daha yaman, gördünüz mü' diyordu."* **(James Nesbitt)**

1977: Sadakatsizliği sevgilisi Angela McDonalds'ı çileden çıkarıyor, bir tartışmalarında Best'i sırtından bıçaklıyor.

1978: Angela'yla evleneceğini açıklıyor, fakat nikâh günü sırra kadem basıyor. Bir hafta sonra nikâh kıyılıyor, töreni müteakip içmeye gidiyor, iki gün sonra eve dönüyor. O yıl Amerika'ya, San Jose Earthquakes'e transfer oluyor.

1980: San Jose formasıyla Fort Lauderale'e attığı gol parmak ısırtıyor, televizyonlara jenerik oluyor. *"Topu aldım, bir çalım attım, sonra bir tane daha, bir tane daha. On metrede beş kişiyi geçmişim. Nasıl oldu bilmiyorum. Seyrederken hâlâ şaşıyorum."*

1983: United'da ilk forma giydiği günden yirmi yıl sonra futbolu bırakıyor. *"Yeteneğini harcadığı söylenir. Hiç de değil. United'da tam 11 sezon tekme yedi. Yeteneğinin bedelini yeterince ödedi."* **(David Meek, Manchester United muhabiri)** *"George, futbolumuza gelmiş en büyük yetenek. İstatistiklere bakalım. 361 lig maçında 137 gol attı. United formasıyla oynadığı toplam 446 maçta 179 golü var. Santrforlara ikram edilen pozisyonlardan mahrum bir açık oyuncusu için fenomen bir rakam bu. George, attığı gollerin pozisyonunu kendisi yaratıyordu."* **(Alex Ferguson)**

1984: Sevgilisi "Miss World" Mary Stavin'le "Shape Up and Dance" adlı bir fitness videosu çekiyor.

1987: İngiliz punk grubu Wedding Present "George Best" adlı bir albüm çıkarıyor.

1991: Esquire dergisinin "pişmanlık duyduğunuz, 'keşke' dediğiniz şeyler neler?" sorusuna şu karşılığı veriyor: *"1971'de, Chelsea maçında attığım penaltıyı kaleci Bonetti kurtardı. Keşke topu öbür köşeye gönderseydim."*

2001: "Blessed" adlı otobiyografisini yazıyor. *"Göçüp gittiğimde bütün saçmalıklar unutulacak, geriye sadece oyunculuğum kalacak. Bir tek kişi bile dünyanın en iyi futbolcusu olduğumu söylese, bu bana yeter."*

2005: 30'lu yaşlarının başından beri mücadele ettiği alkolizme yenik düşüyor, üç yıl önceki karaciğer nakline rağmen içkiyi bırakmıyor. 25 Kasım'da hayata veda ediyor. *"Kibir nedir bilmez, asla büyüklük taslamazdı. Yeteneğinin ve güzelliğinin kurbanı oldu. Bazen nikâh fotoğrafıma bakıyorum. Ve karımın gözlerinin bana değil, ona kitlendiğini görüyorum. Bir erkek sahip olduğu böyle bir cazibeyi nasıl taşıyabilir?"* **(Mike Summerbee)** *"Bir daha dünyaya gelecek olsam, George Best olmak isterim. Dahiydi, bütün kadınlar ona aşıktı, bütün şarapları o içti."* **(Barry Fry, United altyapısından takım arkadaşı)** *"Her futbolcu George Best olmak ister."* **(Rodney Marsh)** *"George, '60'ların gençliğinin bütün hayallerinin timsaliydi. O yıllar özgürlük ve kendini ifade etme zamanıydı. Ve George, özgürleşmek isteyen gençliğin sembolüydü."* **(Alex Fergusson)** *"Belfast'ın doğusunda / Ekmek adlı bir fabrikada / Bir aslanın ininin nasıl bir şey olduğunu / En iyi bilen George'du"* **(Van Morrison, "Ancient Highway")**

George Best
(22.05.1946 - 25.11.2005)